

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

ЗАПОВЕД

№ *PD-508* / *12.06.*.....2024 г.

На основание чл. 12а, ал. 8 от Закона за биологичното разнообразие и съгласно Решение по т. 1 от Протокол № 30 от заседание на Националния съвет по биологично разнообразие, проведено на 28.08.2023 г.

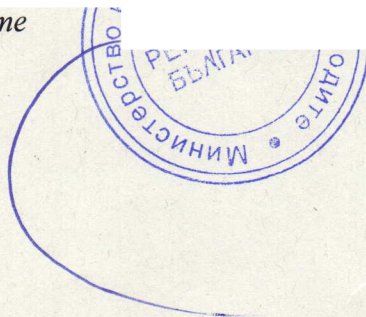
УТВЪРЖДАВАМ:

Специфични и подробни цели на опазване на защитена зона BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“ за опазване на дивите птици, съгласно приложението

Настоящата заповед и утвърдените специфични и подробни цели на опазване на защитена зона BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“ за опазване на дивите птици да се публикуват на интернет страницата на Министерството на околната среда и водите и на интернет страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, което да се отрази в заповедта за обявяване на защитената зона по чл. 12, ал. 6 от Закона за биологичното разнообразие.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ

Министър на околната среда и водите

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

Приложение към Заповед № РД-508/12.06.2024 г.
на министъра на околната среда и водите

**Специфични и подробни цели на опазване на защитена зона
BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“**

Автори: Димитър Димитров, Боян Мичев, Лиляна Василева, Кристина Панова и Димитър Рагъов

Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН

Съдържание

Въведение	6
1. Специфични цели за A001 <i>Gavia stellata</i> (червеногуш гмуркач).....	8
2. Специфични цели за A002 <i>Gavia arctica</i> (черногуш гмуркач).....	11
3. Специфични цели за A004 <i>Tachybaptus ruficollis</i> (малък гмурец)	14
4. Специфични цели за A005 <i>Podiceps cristatus</i> (голям гмурец).....	18
5. Специфични цели за A006 <i>Podiceps grisegena</i> (червеноврат гмурец).....	21
6. Специфични цели за A007 <i>Podiceps auritus</i> (ушат гмурец).....	25
7. Специфични цели за A008 <i>Podiceps nigricollis</i> (черноврат гмурец).....	27
8. Специфични цели за A391 <i>Phalacrocorax carbo sinensis</i> (голям корморан).....	31
9. Специфични цели за A875 <i>Microcarbo pygmaeus</i> (малък корморан).....	34
10. Специфични цели за A019 <i>Pelecanus onocrotalus</i> (розов пеликан).....	38
11. Специфични цели за A020 <i>Pelecanus crispus</i> (къдроглав пеликан)	41
12. Специфични цели за A021 <i>Botaurus stellaris</i> (голям воден бик).....	45
13. Специфични цели за A022 <i>Ixobrychus minutus</i> (малък воден бик).....	48
14. Специфични цели за A023 <i>Nycticorax nycticorax</i> (нощна чапла)	51
15. Специфични цели за A024 <i>Ardeola ralloides</i> (гривеста чапла).....	54
16. Специфични цели за A026 <i>Egretta garzetta</i> (малка бяла чапла).....	57
17. Специфични цели за A773 <i>Ardea alba</i> (голяма бяла чапла).....	60
18. Специфични цели за A028 <i>Ardea cinerea</i> (сива чапла).....	64
19. Специфични цели за A029 <i>Ardea purpurea</i> (червена чапла).....	67
20. Специфични цели за A030 <i>Ciconia nigra</i> (черен щъркел).....	69
21. Специфични цели за A031 <i>Ciconia ciconia</i> (бял щъркел)	72
22. Специфични цели за A032 <i>Plegadis falcinellus</i> (блестящ ибис).....	77
23. Специфични цели за A034 <i>Platalea leucorodia</i> (бяла лопатарка).....	79
24. Специфични цели за A036 <i>Cygnus olor</i> (ням лебед).....	82
25. Специфични цели за A038 <i>Cygnus cygnus</i> (поен лебед).....	88
26. Специфични цели за A702 <i>Anser fabalis rossicus</i> (посевна гъска).....	91
27. Специфични цели за A394 <i>Anser albifrons albifrons</i> (голяма белочела гъска).....	94
28. Специфични цели за A042 <i>Anser erythropus</i> (малка белочела гъска)	97
29. Специфични цели за A043 <i>Anser anser</i> (сива гъска).....	100
30. Специфични цели за A396 <i>Branta ruficollis</i> (червеногуша гъска).....	104

31.	Специфични цели за A048 <i>Tadorna tadorna</i> (бял ангъч).....	107
32.	Специфични цели за A397 <i>Tadorna ferruginea</i> (червен ангъч).....	112
33.	Специфични цели за A855 <i>Mareca penelope</i> (фиш).....	117
34.	Специфични цели за A889 <i>Mareca strepera</i> (сива патица)	121
35.	Специфични цели за A052 <i>Anas crecca</i> (зимно бърне)	125
36.	Специфични цели за A053 <i>Anas platyrhynchos</i> (зеленоглава патица).....	129
37.	Специфични цели за A054 <i>Anas acuta</i> (шилоопашата патица)	134
38.	Специфични цели за A856 <i>Spatula querquedula</i> (лятно бърне)	138
39.	Специфични цели за A857 <i>Spatula clypeata</i> (клопач).....	141
40.	Специфични цели за A058 <i>Netta rufina</i> (червеноклюна потапница).....	146
41.	Специфични цели за A059 <i>Aythya ferina</i> (кафявоглава потапница).....	149
42.	Специфични цели за A060 <i>Aythya nyroca</i> (белоока потапница).....	154
43.	Специфични цели за A061 <i>Aythya fuligula</i> (качулата потапница)	158
44.	Специфични цели за A767 <i>Mergellus albellus</i> (мальк нирец)	162
45.	Специфични цели за A069 <i>Mergus serrator</i> (среден нирец).....	164
46.	Специфични цели за A070 <i>Mergus merganser</i> (голям нирец).....	168
47.	Специфични цели за A071 <i>Oxyura leucocephala</i> (тръноопашата потапница).....	171
48.	Специфични цели за A072 <i>Pernis apivorus</i> (осояд)	174
49.	Специфични цели за A073 <i>Milvus migrans</i> (черна каня)	177
50.	Специфични цели за A075 <i>Haliaeetus albicilla</i> (морски орел).....	179
51.	Специфични цели за A081 <i>Circus aeruginosus</i> (тръстиков блатар).....	183
52.	Специфични цели за A082 <i>Circus cyaneus</i> (полски блатар).....	187
53.	Специфични цели за A083 <i>Circus macrourus</i> (степен блатар).....	189
54.	Специфични цели за A084 <i>Circus pygargus</i> (ливаден блатар).....	192
55.	Специфични цели за A898 <i>Accipiter nisus</i> (мальк ястреб)	194
56.	Специфични цели за A087 <i>Buteo buteo</i> (обикновен мишелов).....	198
57.	Специфични цели за A403 <i>Buteo rufinus</i> (белоопашат мишелов)	201
58.	Специфични цели за A858 <i>Clanga pomarina</i> (мальк креслив орел).....	205
59.	Специфични цели за A092 <i>Hieraaetus pennatus</i> (мальк орел)	208
60.	Специфични цели за A094 <i>Pandion haliaetus</i> (орел рибар).....	211
61.	Специфични цели за A096 <i>Falco tinnunculus</i> (керкenez).....	213
62.	Специфични цели за A097 <i>Falco vespertinus</i> (вечерна ветрушка)	216
63.	Специфични цели за A098 <i>Falco columbarius</i> (мальк сокол)	219
64.	Специфични цели за A099 <i>Falco subbuteo</i> (сокол орко)	221
65.	Специфични цели за A511 <i>Falco cherrug</i> (ловен сокол).....	223
66.	Специфични цели за A118 <i>Rallus aquaticus</i> (крещалец)	226

67.	Специфични цели за A892 <i>Zapornia parva</i> (средна пъструшка)	230
68.	Специфични цели за A123 <i>Gallinula chloropus</i> (зеленоножка)	232
69.	Специфични цели за A125 <i>Fulica atra</i> (лиска).....	236
70.	Специфични цели за A127 <i>Grus grus</i> (сив жерав)	240
71.	Специфични цели за A130 <i>Haematopus ostralegus</i> (стридояд)	243
72.	Специфични цели за A131 <i>Himantopus himantopus</i> (кокилобегач)	245
73.	Специфични цели за A132 <i>Recurvirostra avosetta</i> (саблеклюн).....	249
74.	Специфични цели за A133 <i>Burhinus oediconemus</i> (турилик)	253
75.	Специфични цели за A136 <i>Charadrius dubius</i> (речен дъждосвирец)	256
76.	Специфични цели за A138 <i>Charadrius alexandrinus</i> (морски дъждосвирец)	259
77.	Специфични цели за A141 <i>Pluvialis squatarola</i> (сребриста булка)	263
78.	Специфични цели за A142 <i>Vanellus vanellus</i> (обикновена калугерица)	266
79.	Специфични цели за A145 <i>Calidris minuta</i> (малък брегобегач)	270
80.	Специфични цели за A146 <i>Calidris temminckii</i> (сив брегобегач)	273
81.	Специфични цели за A149 <i>Calidris alpina</i> (тъмногръд брегобегач)	275
82.	Специфични цели за A861 <i>Calidris pugnax</i> (бойник)	278
83.	Специфични цели за A152 <i>Lymnocyptes minimus</i> (малка бекачина)	281
84.	Специфични цели за A153 <i>Gallinago gallinago</i> (средна бекачина)	284
85.	Специфични цели за A156 <i>Limosa limosa</i> (черноопашат крайбрежен бекас).....	287
86.	Специфични цели за A768 <i>Numenius arquata arquata</i> (голям свирец)	290
87.	Специфични цели за A161 <i>Tringa erythropus</i> (голям червеноног водобегач).....	293
88.	Специфични цели за A162 <i>Tringa totanus</i> (малък червеноног водобегач)	295
89.	Специфични цели за A163 <i>Tringa stagnatilis</i> (малък зеленоног водобегач)	299
90.	Специфични цели за A164 <i>Tringa nebularia</i> (голям зеленоног водобегач).....	302
91.	Специфични цели за A165 <i>Tringa ochropus</i> (голям горски водобегач)	305
92.	Специфични цели за A166 <i>Tringa glareola</i> (малък горски водобегач)	308
93.	Специфични цели за A168 <i>Actitis hypoleucos</i> (късокрил кюкавец)	311
94.	Специфични цели за A170 <i>Phalaropus lobatus</i> (тънкоклюн листоног).....	314
95.	Специфични цели за A176 <i>Larus melanocephalus</i> (малка черноглава чайка).....	317
96.	Специфични цели за A862 <i>Hydrocoloeus minutus</i> (малка чайка).....	321
97.	Специфични цели за A179 <i>Larus ridibundus</i> (речна чайка).....	324
98.	Специфични цели за A182 <i>Larus canus</i> (чайка буревестница)	328
99.	Специфични цели за A184 <i>Larus argentatus</i> (сребриста чайка)	331
100.	Специфични цели за A459 <i>Larus cachinans</i> (каспийска чайка)	333
101.	Специфични цели за A863 <i>Thalasseus sandvicensis</i> (гривеста рибарка)	336
102.	Специфични цели за A193 <i>Sterna hirundo</i> (речна рибарка)	340

103.	Специфични цели за A197 <i>Chlidonias niger</i> (черна рибарка)	344
104.	Специфични цели за A198 <i>Chlidonias leucopterus</i> (белокрила рибарка).....	347
105.	Специфични цели за A734 <i>Chlidonias hybrida</i> (белобуза рибарка).....	349
106.	Специфични цели за A229 <i>Alcedo atthis</i> (земеродно рибарче).....	352
107.	Специфични цели за A230 <i>Merops apiaster</i> (обикновен пчелояд)	355
108.	Специфични цели за A231 <i>Coracias garrulus</i> (синявица)	360
109.	Специфични цели за A429 <i>Dendrocopos syriacus</i> (сирийски пъстър кълвач)	363
110.	Специфични цели за A246 <i>Lullula arborea</i> (горска чучулига)	366
111.	Специфични цели за A249 <i>Riparia riparia</i> (брегова лястовица).....	370
112.	Специфични цели за A255 <i>Anthus campestris</i> (полска бърбрия)	374
113.	Специфични цели за A320 <i>Ficedula parva</i> (червеногуша мухоловка).....	377
114.	Специфични цели за A321 <i>Ficedula albicollis</i> (беловрата мухоловка)	380
115.	Специфични цели за A338 <i>Lanius collurio</i> (червеногърба сврачка).....	383
116.	Специфични цели за A339 <i>Lanius minor</i> (черночела сврачка)	387
	Литература.....	391

Въведение

Защитена зона (33) BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“ за опазване на дивите птици (по Директива 2009/147/ЕО) заема площ от 4687,0 ha и попада с 24,3 % в Континенталния биогеографски регион и с 75,7 % в Черноморският район. Обявена е със Заповед № РД-128 от 10 февруари 2012 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 22 от 2012 г.). Съгласно стандартния формуляр за данни (СФ), в зоната предмет на опазване са 114 вида птици. Зоната има световно значение за зимуващите водолюбивы птици. Почти ежегодно, в големи концентрации могат да бъдат наблюдавани над 20 000 птици от 64 вида. В зоната гнезди четвъртата по големина колония на саблеклюна (*Recurvirostra avosetta*) в страната. Освен това, кокилобегачът (*Himantopus himantopus*) също гнезди редовно в значителни количества. По време на миграция над зоната прелитат значителни количества бели щъркели (*Ciconia ciconia*). През зимата има значителни концентрации на малкия и големия корморан (*Microcarbo pygmaeus*, *Phalacrocorax carbo*), големия гмурец (*Podiceps cristatus*), черноватия гмурец (*Podiceps nigricollis*) и др. Поради активната циркулация на солена вода от Черно море във Варненско-Белославско езеро, то рядко замръзва и това привлича много водолюбивы птици през зимата.

В настоящата разработка, предложени за включване в СФ с концентрираща численост по време на миграция са следните видове птици – сивият брегобегач (*Calidris temminckii*) и белобузата рибарка (*Chlidonias hybrida*)

Както личи от името ѝ, 33 „Варненско-Белославско езеро“ се състои от две езера – Варненско и Белославско. Преди години Варненското езеро е било крайбрежно сладководно езеро с естествен произход. След 1909 г. то е свързано посредством изкуствен канал с Черно море. До 1923 г. Белославското езеро е закрит сладководен лиман, формиран в устието на Провадийска река, разположено западно от Варненското езеро (Дерелиев и др., 2007). След това двете езера са свързани посредством изкуствено прокопан канал. С разширяването и удължаването на плавателния канал след 1970 г. солеността му се увеличава (Илиев, 2022).

Като местообитание в 33 „Варненско-Белославското езеро“ преобладават откритите водни площи. В северната част на Варненското езеро и западната част на Белославското езеро са разположени тръстикови масиви с преобладаване на обикновената тръстика, теснолистния папур и крайбрежния камъш. Масивите в западната част на Белославското езеро са значителни по площ и преминават във влажни и мочурливи ливади (Илиев, 2022).

В СФ са посочени следните заплахи, които имат значително въздействие – *Морски пътища, пристанища, морски съоръжения; Замърсяване от различни източници; Изхвърляне на индустриални и инертни отпадъци; Пътна и железопътна инфраструктура; Индустриална зона с предприятия и складове; Лов и риболов; Интензивно земеделие и замърсяване с пестициди.* Според Илиев (2022), общото състояние на Варненско-Белославското езеро е незадоволително с тенденция към влошаване, поради намиращите се около него индустриални зони и селища. Наблюдава се значителен антропогенен натиск, изразяващ се в усвояване на крайбрежни територии за застрояване, интензивни промишлени дейности по почти цялата периферия на езерото, движение на плавателни съдове (включително големи товарни кораби), замърсяване с петролни продукти, химически препарати и твърди битови отпадъци, водещи до евтрофикация на водоема, прекомерен улов на риба, браконьерство при лов и риболов, значително безпокойство, наличие на опасни за птиците електропроводи, планове за урбанизиране на крайбрежието и развитие на индустриалната, транспортна и рекреационна инфраструктура. Специфични за биоразнообразието са заплахите от

въвеждане на неместни видове, замърсяване; обезлесяване; унищожаване на крайводна растителност; инфраструктурни съоръжения; пестициди в близост до водните басейни; опожаряване; риболов.

По време на теренните проучвания през 2021 и 2022 г. в основни линии е следвана методиката за птиците на Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие ([НСМБР](#)) на Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС). През зимата са направени две посещения през декември 2021 г. и февруари 2022 г. за установяване актуалната численост на зимуващите видове птици. През размножителния сезон април – юни са направени 3 посещения по 3 – 4 дни за установяване на числеността на гнездящите видове. През есента е извършено проучване на миграцията на реещи и водолюбиви птици с 2 посещения – 1 седмица в края на август и 1 седмица в края на септември. При анализа са използвани данни предоставени от ИАОС и Българско дружество за защита на птиците (БДЗП - SmartBirds). Друг основен източник на информация за състоянието на птиците в зоната е доклада на Илиев (2022).

Настоящият документ включва следните раздели с информация за всеки вид птица:

- ✓ Код и наименование на вида
- ✓ Кратка характеристика на вида
- ✓ Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво
- ✓ Състояние на ниво защитена зона
- ✓ Анализ на наличната информация
- ✓ Специфични природозащитни цели за вида в зоната
- ✓ Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона
- ✓ Използвана литература

Природозащитните цели са представени в текста по-долу в табличен вид, като са изведени на преден план основни параметри с техните целеви стойности, към които да се насочат природозащитните цели така, че да се постигне стабилна/нарастваща тенденция на популацията на вида. Необходимо е обаче да поясним, че поради липсата на систематизиран мониторинг на птиците в ЗЗ от Натура 2000 в България, **не са посочвани тенденции в популациите на видовете** към момента, а само целеви стойности за минималния размер на популациите в зоната. За да се посочат статистически достоверни, дори и само краткосрочни тенденции в популациите (за 10 г. период) на птиците в ЗЗ, са необходими данни от поне 5 г. систематизиран мониторинг на видовете.

Постигането на заложените специфични и подробни цели за опазване на ниво защитена зона ще се извършва въз основа на стриктното спазване на българското законодателство, в т.ч. Закона за горите и подзаконовата нормативна база. При евентуално наличие на несъответствия, същите следва да бъдат отразени при актуализиране и повторно приемане на заложените цели.

Специфични цели за A001 *Gavia stellata* (червеногуш гмуркач)

1. Код и наименование на вида

A001 *Gavia stellata* (червеногуш гмуркач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 55-67 cm, тегло 1,2 – 1,6 kg, размахът на крилата - 91-110 cm. В брачно оперение темето и тилът са кафяво-сиви с черни петна. На гърлото с клиновидно ръждиво-червено петно. Бузите и шията отстрани са сиви. Горната страна на тялото тъмнокафява със светли малки бели петна, а долната страна е бяла. В зимно оперение гърлото и гушата са бели. Горната страна на тялото сиво-кафява с бели пъстрини. Без полов диморфизъм, със слаби възрастови различия. Младите са с по-малко бяло по главата и шията. Младежкото оперение се запазва до средата на зимата (Svensson et al., 2009).

Характер на пребиваване в страната

Редовно мигриращ и зимуващ вид за страната (Нанкинов, 2012). Малка част от европейската популация зимува в Средиземно и Черно море и вътрешните водоеми. Среща се обикновено с единични екземпляри. У нас птиците пристигат след средата на октомври и ноември, като се задържат най-късно до края на април. Най-много птици са наблюдавани през януари. Това са обикновено птици излюпени в северните райони на Европейска Русия и Западен Сибир.

Характерно местообитание

През размножителния период обитава езерата на тундрата и тайгата. Зимуващите и мигриращи през нашата страна птици се срещат главно по Черноморското крайбрежие, морските заливи, Черноморските блата и езера, но се срещат и в големи вътрешни водоеми и по-малки водни басейни в равнините и до 1350 м.н.в, напр. в яз. Искър (Симеонов и др. 1990). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите са 1110, 1130, 1150, 1160, както и сладководни местообитания от типа на 3130, 3150, 3260 и 3270 (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Хранят се с риба и други водни организми (жаби, миди, раци, червеи, водни насекоми), а напролет и с растителна храна.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространен през зимните месеци предимно в равнинните и низинните части на страната. Предпочитат морските заливи и големите вътрешни водоеми. Среща се по поречията на по-големите реки, в рибарници и язовири, а също и по р. Дунав

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – слабо засегнат LC (Least Concern) за Европа (BirdLife International, 2021). Не е включен в Червената книга на България. Включен в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на 5 – 15 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е флукуираща, променлива. За зимуващата популация са посочени следните заплахи и въздействия: G01, K04.

Видът се среща в 13 зони от мрежата Natura 2000 в България, като от тях липсват 33 с оценката за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ и с концентрация по време на миграция. Според СФ, зимуващата популация на червеногушия гмуркач се оценява на **до 1 индивид**, което представлява **до 6,7 % от националната зимуваща** популация (оценка „С“, а би следвало да е „В“). Опазването на популацията е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Според СФ, мигриращата популация на червеногушия гмуркач се оценява на **до 3 индивида**, но липсва оценка на **националната мигрираща** популация в Докладването по чл. 12 от 2019 г. Оценката за численост и плътност на популацията е „А“. Опазването на популацията е добро (оценка „А“), популацията не е изолирана, но е на границите на ареала си (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Червеногушият гмуркач е много рядък вид както в ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“, така и за страната (Michev & Profirov, 2003). Въпреки това, по време на теренното проучване през 2021 г. са установени 2 инд. на 28 декември в района на Гребна база. По данни от Среднозимните преброявания (СЗП) от 2016 до 2021 г., червеногушия гмуркач не е установен в ЗЗ. Според Илиев (2022), видът не е установен в зоната през 2021 и 2022 г.

Информация за мигриращата популация на червеногушия гмуркач в ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“ е налична в „Орнитологично важните места и Natura 2000“, където е посочена численост от 0-3 инд. (Дерелиев и др., 2007). Изглежда същата информация е копирана и в настоящия СФ на зоната. По време на теренните проучвания през 2022 г., 1 инд. е наблюдаван на 2 май в района на с. Казашко. Това по всяка вероятност е мигрираща птица или такава, която е останала по-дълго време да презимува, поради захлаждането през този период на 2022 г.

Констатирана са следните заплахи и въздействия за вида – лов и риболов, практикуване на водни спортове, замърсяване с битови отпадъци, замърсяване с отпадни води, корабоплаване.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Като цяло, рядък вид за ЗЗ. Целевата стойност няма да бъде изпълнена ежегодно. Присъствието на единични птици при студени зими може да се очаква, но то в никакъв случай не може да се нарече редовно, особено предвид липсата на студени зими през последните години.	Поддържане на популация от най-малко 1 инд.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Определена на база теренното проучване през 2022 г. Целевата стойност няма да бъде изпълнена ежегодно.	Поддържане на популация от най-малко 1 инд.

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			Присъствието на единични птици при студени зими може да се очаква, но то в никакъв случай не може да се нарече редовно, особено предвид липсата на студени зими през последните години.							
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 2150 ha	Изчислена на база откритите водни площи - местообитание N06.	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в защитената зона, в размер на най-малко 2150 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за настоящата концентрираща се численост на вида в защитената зона по време на миграция и зимуване, предлагаме следните промени в СФ:

- Промяна в максималната численост на зимуващата популация от 1 на 2 инд.;
- Промяна в категорията за численост и плътност на популацията и на общото значение на 33 за опазването на вида от „С“ на „В“;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A001	<i>Gavia stellata</i>			c		3	i		G	A	A	B	A
B	A001	<i>Gavia stellata</i>			w		2	i		G	B	B	C	B

Специфични цели за A002 *Gavia arctica* (черногуш гмуркач)

1. Код и наименование на вида

A002 *Gavia arctica* (черногуш гмуркач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 63-75 cm, тегло 2,3 (при женските) до 3,4 kg (при мъжките), размахът на крилата - 100-130 cm. В брачно оперение темето, тилът и задната част на врата са кадифено светлосиви. Предната част на шията и гърлото са черни. Тялото отгоре е с ясни бели петна. В зимно оперение шията отстрани е наполовина тъмна, със сива задна и бяла предна част. Няма бяло петно около окоето. Горната страна на тялото е равномерно тъмно сива. Без полов диморфизъм, със слаби възрастови различия. Младите са като възрастните в зимно оперение, но със светли крайнини на перата отгоре, образуващи люспест рисунък. Младежкото оперение се запазва до средата на зимата (Svensson et al., 2009).

Характер на пребиваване в страната

Редовно мигриращ, зимуващ и летуващ вид за страната. Най-многочисления представител на рода за нашата фауна (Нанкинов, 2012). У нас птиците пристигат в края на септември и началото на октомври, като се задържат най-късно до средата на май. Най-много птици са наблюдавани в черноморските заливи, черноморските езера и околностите на гр. София. Единични половонезрели птици остават в черноморските заливи през цялото лято. Все пак най-много птици се наблюдават през зимата.

Характерно местообитание

През размножителния период обитава езерата на тундрата и тайгата, лесостепите и степите. Зимуващите и мигриращи през нашата страна птици се срещат главно по Черноморското крайбрежие, морските заливи, Черноморските блатата и езера, но се срещат и в големи вътрешни водоеми и по-малки водни басейни до 2300 м.н.в (Симеонов и др. 1990). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите са 1110, 1130, 1150, 1160, както и сладководни местообитания от типа на 3130, 3150, 3260 и 3270 (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Хранят се с риба, миди, ракообразни, водни насекоми и техните ларви. Малките се хранят с водни безгръбначни животни, а по-късно и с дребна риба.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Видът е наблюдаван в Северна България, Софийско и Пловдивско и по Черноморието. Срещат се предимно единични екземпляри. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – слабо засегнат LC (Least Concern) за Европа (BirdLife International, 2021). Не е включен в Червената книга на България. Включен в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на 50 – 650 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е флукуираща, променлива. За зимуващата популация са посочени следните заплахи и въздействия: G01, K04.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 200 – 900 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е флукутираща. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и въздействия: G12 – опасност от инцидентно убиване по време на риболов (удавяне в рибарски мрежи) или лов, K04 – хидроморфологични помени на водните тела.

Видът се среща в 33 зони от мрежата Натура 2000 в България, като от тях липсват зони с оценката за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ и мигриращ. Според СФ, зимуващата популация на черногушия гмуркач се оценява на **до 2 индивида**, което представлява **до 0,3 % от националната зимуваща популация** (оценка „B“, а би следвало да е „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – много добра стойност.

Мигриращата популация на черногушия гмуркач според СФ е оценена на **1 – 6 инд.**, което представлява **0,5 – 0,7 % от националната мигрираща популация** на вида (оценка „B“, а би следвало да е „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – много добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Черногушият гмуркач се среща сравнително редовно в 33 „Варненско-Белославско езеро“, най-вече по време на зимуване. По време на теренното проучване през 2021 и 2022 г. видът не беше установен. По данни от СЗП през 2020 г. в зоната са наблюдавани 2 инд. Според Илиев (2022), през ноември и декември 2021 г. са наблюдавани общо 3 инд.

По отношение на мигриращата популация, наличната информация е от

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия. Присъствието на популацията не е ежегодно, но при по-ниски температури (<0° C) се очаква целевата стойност да бъде изпълнена.	Поддържане на популацията. С понижаване на температурите <0° C поддържане на популацията >1 инд.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Определена от минималната стойност в СФ. Достигането на целевата стойност ще зависи най-вече от метеорологичните условия и състоянието на гнездовите популации на	Поддържане на популацията в размер на най-малко 1 инд.

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			вида.							
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 2150 ha	Изчислена на база откритите водни площи - местообитание N06.	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в защитената зона, в размер на най-малко 2150 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за настоящата концентрираща се численост на вида в защитената зона по време на зимуване и миграция, предлагаме следните промени в СФ:

- Промяна в оценката за численост и плътност на популациите и съответно за значението на зоната за опазването на вида от „В“ на „С“, поради по-ниския процент от националните популации (0,3 и 0,5-0,7 %), който зоната поддържа;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A002	<i>Gavia arctica</i>			w		2	i		G	C	B	C	C
B	A002	<i>Gavia arctica</i>			c	1	6	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A004 *Tachybaptus ruficollis* (малък гмурец)

1. Код и наименование на вида

A004 *Tachybaptus ruficollis* (малък гмурец)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 23-29 cm, тегло 0,120 – 0,235 kg, размахът на крилата - 40-45 cm. В брачно оперение темето, гърбът и вратът са черно-кафяви. Бузите, шията и горната част на гърдите са кестеняво-рижи. Тялото отстрани е черно-кафяво. В зимно оперение общата окраска е по-светла и размита. Бузите, шията и гърдите бежавокафяви. Подбрадието и коремът – бели. Гърбът е тъмен. Без полов диморфизъм, със слаби възрастови различия. Младите са като възрастните в зимно оперение, но с тъмни ивици зад и под окото. (Svensson et al., 2009, Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Гнезди на отделни двойки и в колонии. Снася в края на април, началото на май 4 до 10 бели яйца. Малките са гнездобегълци. (Симеонов и др., 1990). Зимува по незамръзналите водоеми в границите на гнездовия ареал. Птици от северна и централна Европа зимуват по Черноморието. Миграцията е от началото на септември до март. В средата на зимата по водоемите на страната се задържат няколко стотин екземпляра – между 400 и 1500 индивида съгласно Докладването от 2019 г. По-големи струпвания са установени във Варненското езеро, залива при Бургас и яз. Искър.

Характерно местообитание

През размножителния период, миграция и зимуване обитава както равнинните, така и планински водоеми. Среща се в малки и големи сладководни или бракични водоеми, като езера, реки, блата, канали, рибарници, утайници и др., обрасли с тръстика, камъш, папур и друга водна растителност до 800 м.н.в. При миграция и зимуване се концентрира предимно по морските заливи, крайморските езера и блата и язовирите (Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с дребна риба, ракообразни, миди, жаби, водни насекоми и техните ларви, а също така и с водорасли (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Видът е разпространен в цялата равнинна и полупланинска част на страната, където има макар и малки влажни зони, обрасли с висша водна растителност. Основната част от популацията е концентрирана в Тракийската низина, по Дунавското и Черноморското крайбрежие, в Дунавската равнина, Софийското поле и по долините на по-големите реки (Янков отг. ред., 2007).

В Тунджанската равнина гнездови находища има по р. Тунджа, в редица рибарници, язовири и микроязовири. През зимния период малките гмурци се концентрират в речните вировете по р. Тунджа, кариерите покрай реката и язовирите (Даскалова и др., 2020).

По дунавското крайбрежие видът е разпространен в почти всички подходящи местообитания, но не е многочислен. Регистриран е във влажни зони, покрити с гъсти тръстикови масиви. Броят варира между 24 и 50 гнездящи двойки, но предвид Характера на местообитанието и ниската откриваемост, вероятно числеността е по-висока (Shurulinkov et al., 2019a).

Според IUCN видът е слабо засегнат – LC (Least Concern) за Европа (Birdlife International, 2021). Включен в Червената книга на България в категорията „Уязвим вид“ (Големански и др. (ред.), 2015). Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **500 – 1500 двойки**, а според Янков отг. ред. (2007) числеността е 800 – 1900 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е **неизвестна**. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: G05, G06, J02, F02.

Зимуващата популация е оценена на **400 – 1500 индивида**, като по данни от СЗП за България през период 2013-2018, минималната зимуваща популация е 384 индивида, а максималната – 987. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **нарастваща**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е **флукутираща**, променлива. Като заплахи за зимуващата популация са посочени J02 и G01.

Мигриращата национална популация е оценена на **500 – 1000 индивида**. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: K04, F26, G12.

Видът се среща в 61 зони от мрежата Natura 2000 в България като от тях, в 1 зона е с оценката за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние не ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, вида е гнездящ, мигриращ и зимуващ. Липсва оценка за гнездящата популация в СФ поради липса на данни „DD“.

Зимуващата популация се оценява на **12 – 326 индивида**, което представлява **3,0 - 21,7 % от националната** зимуваща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Мигриращата популация се оценява на **16 – 240 индивида**, което представлява **3,2 – 24,0 % от националната** мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездящата популация на малкия гмурец в 33 „Варненско-Белославско езеро“ през 2021 г. е оценена на 2 – 4 двойки (Илиев, 2022). По време на теренните проучвания през 2022 г. е установен 1 инд. в подходящо гнездово местообитание. През май 2020 г. са установени 10 инд. в подходящо гнездово местообитание и 2 двойки в гнездово местообитание (Данни на ИАОС). По данни от SmartBirds (предоставени от Българско дружество за защита на птиците - БДЗП), през юни 2018 г. е наблюдавана 1 птица в подходящо гнездово местообитание, през 2021 г. 1 птица и 1 двойка в подходящо гнездово местообитание и през 2022 г. 1 птица в подходящо гнездово местообитание. По всяка вероятност оценката на Илиев (2022) за 2 - 4 двойки в зоната е реалистична и тази информация следва да бъде добавена в СФ.

Зимуващата популация на малкия гмурец в 33 „Варненско-Белославско езеро“ е една от най-значимите в страната. През зимата на 1978 г. е регистрирана най-високата

концентрация на вида в страната от 285 инд. на територията на 33 (Michev & Profirov, 2003). По данни от СЗП за периода 2017 и 2021 г. са отчетени от 4 до 116 инд. (Данни от ИАОС). По време на теренните проучвания през декември 2021 г. са установени 127 инд., а през февруари 2022 г. 145 инд. Бройката е близка, което показва, че едни и същи птици остават да зимуват през периода декември – февруари. Според Илиев (2022), през декември 2021 г. са установени 184 инд., през януари 2022 г. 146 инд. и през февруари 162 инд. Най-висока численост е установена през ноември 2021 г. с общо 231 инд. (Илиев, 2022). По всяка вероятност повечето от тези птици са останали да зимуват в СЗЗ, а останалите са продължили миграцията си на юг. По наша преценка числеността на зимуващата популация, посочена в СФ е реалистична.

Концентрацията на мигриращата популация на малкият гмурец в 33 „Варненско-Белославско езеро“ е значителна (16-240 инд.) според СФ. Трудно е да се направи разграничение за това, каква част от птиците само преминават през 33 и каква остават да зимуват в нея. Според Илиев (2022), през август, септември, октомври и ноември 2021 г. са наблюдавани съответно 11, 34, 147 и 231 инд., а през март 2022 г и април 2021 г. – 111 и 14 инд. Средно се получават около 105 инд. през есенната миграция и 42 инд. за пролетната миграция, т.е. общо на година около 150 птици. Числеността на популацията, посочена в СФ изглежда обзрима.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, практикуване на водни спортове, замърсяване на повърхностни води, замърсяване с битови отпадъци и корабоплаване.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 2	Определена на база публикувани данни (Илиев, 2022) и проучването през 2020 и 2022 г. Ще зависи от наличието на подходящи местообитания с тръстика и наличие на достатъчно храна в 33.	Поддържане на популацията в размер най-малко 2 гнездящи дв.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 12	Определена на база СФ и данните от СЗП за периода 2017 и 2021 г. Количеството на зимуващите птици от вида изглежда стабилно през последните години.	Поддържане на популацията >12 инд.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 16	Определена на база СФ.	Поддържане на популацията >16 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 187 ha	Включва площта с водолюбивата растителност на местообитание N07 (мочурища и блата), които се намират в западния край на зоната и около с. Страшимирово и с. Казашко. Това е и подходящото хранително местообитание на вида през размножителния сезон.	Поддържане на подходящото гнездово местообитание в размер най-малко 187 ha.
Местообитание	ha	Най-	Изчислена на база откритите	Поддържане на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида		малко 2150 ha	водни площи - местообитание N06. Вида се храни предимно в плитките участъци на водоемите, така че не цялата акватория в зоната ще е подходящо хранително местообитание.	площта на подходящото хранително местообитание на вида в защитената зона, в размер на най-малко 2150 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за размера на гнездовата популация на вида е необходима следната актуализация в СФ:

- Добавяне на минимална и максимална численост за гнездовата популация от 2 до 4 двойки;
- Добавяне на мерна единица „р“ – брой двойки;
- Промяна в оценката за качество на данните от „DD“ на „G“, поради наличие на публикувана информация и данните от теренните проучвания през 2020 и 2022 г.;
- Промяна в категориите за оценка на численост и плътност на популацията от „A“ на „C“, съобразно ниския % от националната популация (0,3 – 0,4 %), който зоната поддържа;
- Промяна в категорията за опазване от „A“ на „B“ и за общото значение на зоната за опазването на вида от „A“ на „C“, съобразно промените в частта за численост и плътност на популацията;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D. qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A004	<i>Tachybaptus ruficollis</i>			r	2	4	p	P	G	C	B	C	C
B	A004	<i>Tachybaptus ruficollis</i>			c	16	240	i		G	A	A	C	A
B	A004	<i>Tachybaptus ruficollis</i>			w	12	326	i		G	A	A	C	A

Специфични цели за A005 *Podiceps cristatus* (голям гмурец)

1. Код и наименование на вида

A005 *Podiceps cristatus* (голям гмурец)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 46-51 cm, тегло 0,700 – 1,400 kg, размахът на крилата - 59-73 cm. Най-едрият гмурец с дълго, ниско тяло и дълга, тънка шия, държана изправена или свита с глава на гърба. В брачно оперение перата по челото, темето и тила са черни. Теменните пера са дълги и образуват „рогчета“. Перата около ушите и бузите също са удължени, кафяво-рижи, на върха черни и образуват „бакенбарди“. Мъжките са с по-широки „бакенбарди“ и по-дълги „рогчета“. Гърбът и крилата са тъмнокафяви, околоочното поле, шията, гърдите и коремът са бели, слабините светлокафеникави.

През зимата отсъстват „бакенбардите“ и „рогчетата“. Перата край бузите са бели, шията отпред, гърдите и коремът също са бели. При големия гмурец бялото в зимното оперение е повече от при другите видове гмурци. С бяло над окоото и черна ивица от окоото до човката. Почти без полов диморфизъм. При младите бузите са с ивици, човката е бледорозова. (Svensson et al., 2009, Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Зимува по не замръзналите водоеми в Западна и Южна Европа. Миграцията е през септември-ноември и февруари-март. В резултат на миграции през есента и зимата числеността му нараства няколкократно особено в морските заливи, крайморските езера и по-големите вътрешни водоеми. У нас зимуват птици от европейската територия на Русия, скандинавските страни, Чехия, Полша, Румъния. Гнезди на отделни двойки и в колонии. Снася през март - април, 1 до 9 яйца. Малките са гнездобегълци. Стават самостоятелни на 70-80 дневна възраст (Симеонов и др., 1990, Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава езера, крайбрежия на реки, блата, канали, рибарници, утайници и др., обрасли с тръстика, камъш, папур и друга водна растителност до 800 м.н.в. При миграция и зимуване посещава както тези водоеми, така и много често морските заливи, крайморските езера и блата и високо разположените язовири – Доспат, Камчия, Искър, Батак и др. (Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с дребна риба, ракообразни, миди, жаби, водни насекоми и техните ларви, а също така и с водни растения. Младите се изхранват предимно с насекоми (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението на вида е разпръснато и групово във всички равнинни райони. Основната част от популацията е концентрирана в Дунавската равнина и покрай р. Дунав, Тракийската низина, по Черноморското крайбрежие и в Софийското поле (Янков отг. ред., 2007). В началото на 20-ти век настъпва депресия на вида и близо половин

столетие той мъти само по Черноморското крайбрежие и р. Дунав. След 1960 г. птиците увеличават числеността си и заселват водоемите във вътрешността на страната (Симеонов и др., 1990).

По дунавското крайбрежие видът е широко разпространен и често срещан. Общият брой гнездящи двойки варира между 46 и 78. Основното място за размножаване е ез. Сребърна, следват рибарниците Хаджидимитрово и блатата на о. Персин. Друг съществен обект, рибарници Мечка, са загубили значението си за вида след пресушаването им и превръщането им в обработваема земя през 2012 г. Също е положението и в рибарници Орсоя (Shurulinkov et al., 2019a).

Според IUCN видът е слабо засегнат – LC (Least Concern) със стабилна популация за Европа (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на България в категорията „Уязвим вид“. Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **550 – 1500 двойки**, а според Янков отг. ред. (2007) числеността е 400 – 600 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е **стабилна**. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: G06, J02, J03, F05.

Зимуващата популация е оценена на **1850 – 5000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **нарастваща**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е **намаляваща**. За зимуващата популация са посочени следните заплахи и въздействия: F05, G01, J02.

Мигриращата национална популация е оценена на **500 – 1000 индивида**. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: J02, F26, F05, G12.

Видът се среща в 53 зони от мрежата Natura 2000 в България като от тях, в 1 зона е с оценката за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Според СФ, вида се опазва само като зимуващ и мигриращ. Зимуващата популация се оценява на **3 – 938 индивида**, което е **0,1 – 18,8 % от националната зимуваща популация** (оценка „А“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно СФ, концентрацията на вида по време на миграция се оценява на **4 – 22 индивида**, което е **0,8 – 2,2 % от националната мигриращата популация** (оценка „А“, а би следвало да е „В“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Големият гмурец зимува редовно в ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“, като размера на популацията зависи от метеорологичните условия и състоянието на северните гнездови популации. Варненското ез. е едно от най-значимите места за зимуването на видът в страната със средно 368 инд. за година и максимум от 1339 инд. през 1992 г. (Michev & Profirov). Понастоящем, големият гмурец е най-многочислен през януари 2022 г. с 1125 инд. (Илиев, 2022). През декември 2021 г. са отчетени 199 инд., а през февруари 2022 г. – 411 инд. (Илиев, 2022). По данни от СЗП за периода 2017 – 2021 г. са регистрирани средно по 181 инд. (38 – 485 инд.). По време на теренните проучвания през декември 2021 г. са установени 397 инд., а през февруари 2022 г. – 258 инд. Представената в СФ

численост за зимуващата популация (3 – 938 инд.) е леко занижена и следва да бъде актуализирана на 38 – 1125 инд., каквото показват данните от последните 5 г.

Мигриращата популация на големия гмурец в 33 „Варненско-Белославско езеро“ е оценена на 4 – 22 инд. в СФ. По всяка вероятност тази численост е силно занижена, тъй като през март, април и май (пролетна миграция) са установени съответно 185, 29 и 5 инд., а през септември, октомври и ноември (есенна миграция), съответно 22, 120 и 185 инд. (Илиев, 2022). Изчислени като средни стойности се получава 73 инд. на месец през пролетната миграция и 109 инд./месец за есенната. При този вид, също стои проблема за разделяне на зимуващата от мигриращата популация, тъй като голяма част от мигриращите през есента птици остават да зимуват в зоната. А тези, които са отчетени през март и април може да са, такива, които остават да зимуват по-дълго поради захлаждане на времето. В допълнение, има вероятност големия гмурец да гнезди в зоната, тъй като през май 2021 г. е установена 1 двойка в района на с. Казашко (SmartBirds, БДЗП). Гнездене на вида е потвърдено в съседната зона от Натура 2000 – Ятата (BG0002046) (Илиев, 2022). По време на теренните проучвания през гнездовия период на 2022 г. видът не е установен като гнездящ. По наше мнение, числеността за мигриращата популация в СФ е силно занижена и към момента може да бъде актуализирана на 5 – 185 инд.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, практикуване на водни спортове, замърсяване на повърхностни води, замърсяване с битови отпадъци и корабоплаване.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 38	Определена на база наличната публикувана информация (Илиев, 2022). Ще зависи от климатичните условия и гнездовия успех на зимуващите популации.	Поддържане на популацията в размер от най-малко 38 инд.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 5	Определена на база наличната публикувана информация (Илиев, 2022). Ще зависи от климатичните условия и гнездовия успех на зимуващите популации. Редовния мониторинг в периода на миграция март-април и октомври-ноември ще позволи определяне на по-точни числености.	Поддържане на популацията в размер от най-малко 5 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 2150 ha	Изчислена на база откритите водни площи - местообитание N06.	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в размер на най-малко 2150 ha.
Местообитание на вида:	5 степенна	2-Добро или 1-	Екологичен потенциал 1-Отлично - High	Подобряване на екологичният

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели				
Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	скала	Отлично	<table border="1"> <tr><td>2-Добро - Good</td></tr> <tr><td>3-Умерено - Moderate</td></tr> <tr><td>4-Лошо - Poor</td></tr> <tr><td>5-Много лошо - Bad</td></tr> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
2-Добро - Good								
3-Умерено - Moderate								
4-Лошо - Poor								
5-Много лошо - Bad								

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за размера на зимуващата и мигрираща популация на вида е необходима следната актуализация в СФ:

- Промяна в минималната и максималната численост на зимуващата популация от 3 – 938 на 38 – 1125 инд., каквото показват данните от последните 5 г.;
- Промяна в минималната и максималната численост на мигриращата популация от 4 – 22 на 5 – 185 инд., предвид на публикуваната информация от Илиев (2022);
- Промяна в оценката за численост и плътност на мигриращата популация и на общата оценка на зоната за опазването на вида от „А“ на „В“, предвид на по-ниския процент (< 15%) от националната, който зоната поддържа;

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A005	<i>Podiceps cristatus</i>			w	38	1125	i		G	A	B	C	A
B	A005	<i>Podiceps cristatus</i>			c	5	185	i		G	B	B	C	B

Специфични цели за A006 *Podiceps grisegena* (червеноврат гмурец)

1. Код и наименование на вида

A006 *Podiceps grisegena* (червеноврат гмурец)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 40-46 cm, тегло 0,700 – 0,900 kg, размахът на крилата - 77-85 cm. В брачно оперение челото, темето и тила са черни. Теменните пера са леко удължени, като образуват неясна качулка. Гърлото и бузите са пепелявосиви. Шията и горната част на гърдите са ръждиви до тъмнокафяви откъм гръбната страна. Гърбът и крилата са тъмнокафяви, коремът бял. Малко жълто петно в основата на човката. През зимата окраската на главата без резки черно-бели контрасти. Шията и горната част на гърдите са сиво-бели. Клюнът е по-светъл. Няма полов диморфизъм. При младите оперението е като възрастните в зимно оперение, бузите са с ивици, жълтото на човката е повече, а

горната част на шията отпред е червеникаво-кафява. (Svensson et al., 2009; Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Зимува рядко по Черноморието, край р. Дунав и вътрешните водоеми. Миграцията е през август-ноември и февруари-април. В резултат на миграции през есента числеността му нараства, като се среща на малки групи.

Гнезди на отделни двойки и в колонии. Разстоянието между отделните гнезда в колониите е около 10 м. Строи няколко гнезда, като едно е основно. Гнездото е сред водната растителност. Снася в края на април и през май, 2 до 6 яйца. Малките са гнездобегълци. На едномесечна възраст се хранят самостоятелно, а към края на август – септември летят много добре. Полово зрели стават през втората година (Симеонов и др. 1990; Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

Равнинни водоеми с богата водна растителност. Предпочита биотопи, където петна водна растителност се редуват с участъци открита водна площ. Избягва водоеми които се посещават от човека (Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се предимно с водни насекоми и техните ларви, а също така и с дребни риби, жаби, миди, ракообразни, водни растения, семена и листа (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространен е в изолирани гнездовища по Дунавското крайбрежие, на места в Тракийската низина и покрай Черно море. Най-значимите и постоянни гнездовища са във влажните зони по р. Дунав. (Янков отг. ред., 2007). В края на XIX и първата половина на XX в. малоброен, силно локализиран, с изолирани находища. Намиран да гнезди по крайбрежието на Добруджа, в Ихтиманското поле, Софийското поле в Драгоманското блато, както и по Черноморското крайбрежие. С мащабното пресушаване на блатата през първата половина на XX в. популацията почти напълно е унищожена и видът се смята за изчезнал като гнездящ, но след 1950 г. е налице частично възстановяване. Около 1980 г. популацията не надвишава 50 дв. с най-многочислено и стабилно гнездовище на о. Персин – 20–25 дв. (Симеонов и др., 1990).

Общата тенденция на броя на двойките за периода 2006-2013 г. е положителна главно поради подобряването на качеството на местообитанията в някои местообитания - блатата Персина и рибарниците Калимок след създаването на нови водни връзки на тези блатата с река Дунав през 2008 г. Положителната тенденция в броя на червеновратите гмурци е видима през последните 30 години. През 80-те години на миналия век са били стабилни и постоянни гнездови находища на вида в езерото Сребърна, Гарванското блато и Персинските блатата, но няма данни за наличието на вида при рибарниците Калимок, Мечка, Орсоя и Хаджидимитрово (Симеонов и др., 1990). Разширението на гнездовите находища е установено след 1990 г. В рибарници Хаджидимитрово, видът е намерен да гнезди през 2004 г. (Shurulinkov et al., 2019a).

Според IUCN видът е уязвим – VU (Vulnerable) за Европа поради спад от 38 % в популацията (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на България в категорията „Застрашен вид“. Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **30 – 80 двойки**, а според Червената Книга числеността е 20 – 50 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **намаляваща**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е **флукутираща**, променлива. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: M07, G05, G06.

Зимуващата популация е оценена на **10 – 50 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е флукутираща, променлива. За зимуващата популация са посочени следните заплахи и въздействия: G01, K04.

Мигриращата национална популация е оценена на **30 – 150 индивида**. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: J02, F26, F05, G12.

Видът се среща в 28 зони от мрежата Натура 2000 в България като липсват зони с оценката за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, вида се опазва само като мигриращ. Концентрацията по време на миграция се оценява на **1 - 2 индивида**, което представлява **1,3 - 3,3 % от националната** мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Червеновратият гмурец е много рядък вид за Варненско-Белославско ез. Единствената, налична информация е от книгата за „Орнитологично важните места в България и Натура 2000“, където са посочени 1 – 2 инд. с концентрация по време на миграция (Дерелиев и др., 2007). Изглежда, същата информация е копирана и в настоящия СФ на зоната. През ноември 2017 има данни за 4 птици в Белославско ез. (eBirds – Jean-Paul Siccard), която обаче се нуждае от потвърждение. През последните 5 години липсват данни за присъствие на вида в зоната.

Единични бройки от вида са наблюдавани по северното Черноморие през зимата (Michev & Profirov, 2003). В периода 2016 – 2021 г. червеновратия гмурец не установяван в зоната по време на СЗП (Данни ИАОС).

Поради редкия характер на пребиваване на вида в зоната липсват констатирани заплахи и въздействия, но може да се счита, че посочените в Докладването по чл. 12 от 2019 г. са валидни и за зоната – J02 - Замърсяване на морски води от смесени източници (морски и крайбрежни); F26 - Отводняване, пресушаване и превръщане на влажни зони, блата, тресавища и т.н. в жилищни или ваканционни зони; F05 - Изграждане или развитие на спортна, туристическа и развлекателна инфраструктура (извън градски или ваканционни зони); G12 - Инцидентно убиване при риболовни и ловни дейности.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата	Брой индивиди	Най-малко 1	Определена на база минималната стойност от СФ. Целевата стойност ще	Подобряване на популацията до достигане на най-

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
популация			бъде изпълнена много рядко. Мерките трябва да бъдат насочени основно към възстановяване на гнездовите популации. В рамките на зоната могат да бъдат предприети мерки по подобряване на екологичното състояние на местообитанията, което ще се отрази благоприятно и върху останалите водолюбивви видове птици.	малко 1 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 2150 ha	Изчислена на база откритите водни площи - местообитание N06.	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в размер на най-малко 2150 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид липсата на информация за настоящата численост на вида в защитената зона не може да бъде предложена актуализация в СФ.

Специфични цели за A007 *Podiceps auritus* (ушат гмурец)

1. Код и наименование на вида

A007 *Podiceps auritus* (ушат гмурец)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 31-38 cm, тегло 0,360 – 0,450 kg, размахът на крилата - 59-65 cm. В брачно оперение зад очите има снопчета рижи пера. „Качулката” и „яката” са от дълги, блестящи, черни пера. Останалата част на главата е черна. Вратът е черно-кафяв. Шията, гърдите и страните на тялото са рижаво-кафяви. Гърбът е черно-кафяв, а коремът – бял.

През зимата снопчетата дълги пера по главата липсват. Рязко, контрастно, черно-бял по главата. Добре оформено черно теме, рязко ограничено от бели бузи. Шията, гърлото, гърдите, коремът и страните на тялото са бели. Има светло-сива яка. Ирисът червен. Клюнът е със светъл връх. Няма полов диморфизъм. При младите оперението е като възрастните в зимно оперение, със сивкава ивица през бузите и по-кафеникави отгоре. (Svensson et al., 2009, Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Мигриращ и зимуващ вид за страната. Пристига в началото на октомври и отлита към края на февруари. Някои птици през отделни години могат да се задържат до март – април. В България зимуват гмурци от Западен Сибир, които имат югозападна посока на есенната миграция. Досегашните наблюдения на вида в България са главно от Черномоското крайбрежие. Числеността му през отделните години се колебае и затова не се наблюдава ежегодно (Симеонов и др. 1990, Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

Обитава езера и заблатени водоеми. При миграция и зимуване се придържа към морски заливи, езера, реки, язовири. У нас е отбелязан в язовири на височина до 1350 м.н.в., но може да бъде срещнат и във високопланински незамерзнали водоеми (Симеонов и др. 1990). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 3260 и 3270 (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се предимно с водни насекоми и техните ларви, а също така и с дребни риби, жаби, ракообразни, водни растения. През зимата с ракообразни и дребна риба (Симеонов и др. 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В България се наблюдава основно през зимата. Придържа се по Черноморието, но е наблюдаван и в Софийско, по р. Дунав, Беленските острови и др. вътрешни водоеми.

Включен в **Приложение 1** на Директивата за птиците. Според IUCN европейската популация на вида е в категорията почти застрашен – NT (Near threatened) (BirdLife International, 2021). Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) зимуващата популация е оценена на **5 – 18 индивида**, а според данни от средно-зимното преброяване за периода 2013 – 2018 г., минималната численост е 1 индивид, а максималната 13. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е **стабилна**.

За зимуващата популация са посочени следните заплахи: K04, G01.

Видът се среща в 12 зони от мрежата Natura 2000 в България като липсват зони с оценката за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, вида се опазва само като зимуващ. Популацията се оценява на **1 индивид**, което представлява 5 - 20 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Ушатият гмурец е рядък вид, който не се среща всяка зима в 33 „Варненско-Белославско езеро“. Вида е трудно отличим от масовия в зоната черноврат гмурец (*Podiceps nigricollis*) и може лесно да бъде пропуснат при лоша видимост или малко опит в определянето на птиците. По време на СЗП са наблюдавани 4 инд. през 2018 г. и 1 инд. през 2020 г. (Данни ИАОС). По време на теренните проучвания през 2021 и 2022 г. не е установен. При проучването на Илиев (2022) също не е установен. По данни от eBird през януари 2016 г. е наблюдаван 1 инд. (Daniel Mitev), а през октомври 2020 г. - 2 инд. (Jean-Paul Siccard). Значителни концентрации са наблюдавани в морето от брега в района на Слънчев бряг (Michev & Profirov, 2003). Данните за числеността в СФ следва да се променят от 1 – 1 на 1 – 4, съобразно информацията от СЗП за 2018 и 2020 г.

Поради редкия характер на пребиваване на вида в зоната липсват констатирани заплахи и въздействия, но може да се счита, че посочените в Докладването по чл. 12 от 2019 г. са валидни и за зоната – K04 - Изменение на хидродинамичните характеристики; G01 - Морски риболов и улов на черупчести организми (професионален, спортен), причиняващ намаляване популациите на засяганите видове и обезпокояване на видове.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели					
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Определена на база СЗП и информацията от eBirds. Вида е рядък в зоната и присъствието му няма да е ежегодно.	Поддържане на популацията в размер на най-малко 1 инд.					
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 2150 ha	Изчислена на база откритите водни площи - местообитание N06.	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в размер на най-малко 2150 ha.					
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> </table>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал									
1-Отлично - High									
2-Добро - Good									
3-Умерено - Moderate									
4-Лошо - Poor									

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
район 2016-2021 г.			<p>5-Много лошо - Vad</p> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за настоящата популация на вида в защитената зона предлагаме следните промени в СФ:

- Промяна в максималната численост на популацията от 1 на 4 инд., съобразно наличната информация от СЗП през 2018 г.;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A007	<i>Podiceps auritus</i>			w	1	4	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A008 *Podiceps nigricollis* (черноврат гмурец)

1. Код и наименование на вида

A008 *Podiceps nigricollis* (черноврат гмурец)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 28-34 cm, тегло 0,250 – 0,350 kg, размахът на крилата - 56-60 cm. В брачно оперение главата, вратът, гърбът и крилата са черни. Теменните пера са леко удължени. Зад очите и областта на ушите със снопче тънки, златисто-рижи пера. Коремът и подкрилията са бели. Слабините са ръждиви. Клюнът е слабо извит нагоре. През зимата рижият цвят в оперението липсва. На тила без удължени пера. Общия тон в окраската по-светъл. Зад ушите бяло петно. Гърлото, шията, гърдите и коремът бели. Има тъмносива яка. Няма полов диморфизъм. При младите оперението е като възрастните в зимно оперение, бузите са с бежов оттенък, шията е по-тъмна (Svensson et al., 2009; Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Среща се по водоемите на страната целогодишно. Забележима миграция се наблюдава през октомври – март. През нашата страна мигрират и зимуват индивиди излюпени в Румъния, Европейска Русия, Украйна,

Чехия, Полша, Словакия и Германия. Многочислен през зимата, особено по Черноморското крайбрежие.

Гнезди на отделни двойки и в колонии. Двойките се оформят още през зимата или през пролетния прелет. Гнездото е плаващо сред водната растителност. Снася през май 3 до 8 яйца. Мътят и двамата родители около 20-25 дни. Малките са гнездобегълци. На триседмична възраст са самостоятелни (Симеонов и др., 1990, Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

Целогодишно обитава сладководни и солени водоеми, но предпочита блата, езера, старици на реки, разположени от морската равнина до 3000 м.н.в., богато обрасли с растителност, притежаващи открита водна площ и плитки участъци (Симеонов и др., 1990). През зимата е близо до морския бряг и в крайбрежните езера, по-рядко в големи, незамръзващи сладководни басейни, язовири и др.

Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с дребни риби, жаби, миди, ракообразни водни насекоми и техните ларви. През размножителния период с безгръбначни. Насекомите съставляват над 90% от храната (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди в изолирани гнездовища, по-ясно групирани по Дунавското крайбрежие, с единични находища, повечето без данни за сигурно гнездене покрай Черно море, в Добруджа, Софийското поле и Тракийската низина. (Янков отг. ред., 2007). В миналото е обитавал основно по-големите блата по поречието на р. Дунав и Бургаските езера. Сега единични двойки се размножават нередовно в резервата „Сребърна” и рибарниците „Калимок” (Големански и др. (гл. ред.), 2015). Постоянно размножаващи се двойки има на остров Персин, но броят им също е много променлив. Установено е, че там гнездят 1 - 26 двойки през различни години. Други важни находища за вида са езерото Сребърна - 0-8 двойки (2006-8 двойки), рибарници Калимок - 0-6 двойки (2013 г. - 6 двойки) и Гарванско блато (2010 г. - 4 двойки) (Shurulinkov et al., 2019a).

Според IUCN видът е уязвим – VU (Vulnerable) за Европа (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на България в категорията „Критично застрашен вид”. Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **20 – 60 двойки**, а според Големански и др. (гл. ред.) (2015) числеността не превишава 40 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е **намаляваща**. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: M07, G05, G06.

Зимуващата популация е оценена на **500 – 2000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **флукутираща**, променлива, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е **намаляваща**. За зимуващата популация са посочени следните заплахи и въздействия: G01, K04.

Мигриращата национална популация е оценена на 100 – 500 индивида. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: K04, F26, F05, G12.

Видът се среща в 40 зони от мрежата Natura 2000 в България като липсват зони с оценка за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, вида присъства като зимуващ и мигриращ. Зимуващата популация се оценява на **50 – 760 индивида**, което представлява **10,0 – 38,0 % от националната** зимуваща популация (оценка „А“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Според СФ мигриращата популация на вида се оценява на **3 – 133 индивида**, което е **3,0 – 26,0 % от националната** мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка за стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

СЗЗ „Варненско-Белославско езеро“ е едно от най-значимите места за зимуването на черновратия гмурец в страната със средно 226 инд. годишно и максимум от 678 инд. (1994 г.) (Michev & Profirov, 2003). Според Илиев (2022), вида е най-многочислен през февруари и март 2021 г., съответно 516 и 461 инд. През зимните месеци декември, януари и февруари са установени 319, 321 и 516 инд. (Илиев, 2022). По време на теренните проучвания през декември 2021 г. са установени 392 инд. а през февруари 422 инд. По време на СЗП в периода 2017 – 2021 г. са установени средно 470 инд. годишно (109 - 874) (Данни ИАОС). Предвид данните от последните години, считаме че минималната бройка за зимуващата популация в СФ, следва да се увеличи на 109 инд.

По отношение на мигриращата популация на черновратия гмурец, тук отново следва да споменем, че трудно могат да бъдат разграничени птиците, които само мигрират от тези, които остават да зимуват в зоната. В случай, че възприемем само периода с изразена миграция на вида – март и октомври, според Илиев (2022) това са съответно 461 и 352 инд. Но в случай, че вземем периодите март – май за пролетна миграция и септември – ноември за есенна миграция се поучава средно 240 инд. през пролетта и 268 инд. през есента. Вероятно, актуалната численост на мигриращата популация е около 250 инд. и следва числеността, което е посочена в СФ да бъде актуализирана на 240 – 461 инд.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, практикуване на водни спортове, замърсяване на повърхностни води, замърсяване с битови отпадъци и корабоплаване.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 109	Определена на база публикуваната информация и данните от СЗП за периода 2017 – 2021 г.	Поддържане на популация от най-малко 109 инд.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 240	Определена на база публикуваната информация от Илиев (2022).	Поддържане на популацията >240 инд.
Местообитание	ha	Най-малко	Изчислена на база откритите	Поддържане на

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида		2150 ha	водни площи - местообитание N06.	площта на подходящото хранително местообитание на вида в размер на най-малко 2150 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за настоящата гнездова и концентрираща се численост на вида в защитената зона по време на миграция е необходима актуализация на СФ:

- Промяна в числеността на мигриращата популация от 3 – 133 на 240 – 416 инд., предвид на наличните актуални данни от Илиев (2022);
- Промяна в минималната численост на зимуващата популация от 50 на 109 инд., предвид данните от СЗП за периода 2017 – 2021 г.;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A008	<i>Podiceps nigricollis</i>			c	240	416	i		G	A	B	C	A
B	A008	<i>Podiceps nigricollis</i>			w	109	760	i		G	A	B	C	A

Специфични цели за A391 *Phalacrocorax carbo sinensis* (голям корморан)

1. Код и наименование на вида

A391 *Phalacrocorax carbo sinensis* (голям корморан)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 77 – 94 cm. Размах на крилата: 121 – 149 cm. Най-едрият от трите вида корморани, срещащи се в България. Има черно оперение с бели бузи и по едно бяло петно отстрани на хълбока (през размножителния период). Голата кожа в основата на долната получовка е жълта и заобиколена от бяла зона. Младите са черно-кафяви с белезникави гърди и корем. Плува и се гмурка добре. Оперението не е водонепромокаемо и след гмуркане каца по камъни и дървета в близост до водоема и се суши с разперени крила. Ловува поединично, или на групи.

Характер на пребиваване в страната

Постоянен, гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид за страната (Симеонов и др., 1990). По време на миграционния период ята от големи корморани могат да се срещнат по всички водоеми в страната, а по време на зимуването се концентрира предимно по поречието на река Дунав и Черноморското крайбрежие. По крайбрежието на Черно море видът мигрира от октомври до март, като есенният прелет е през октомври-ноември (Симеонов и др., 1990). Не мигрира на дълги разстояния. През зимата се струпва на ята в големи незамръзващи водоеми и по морското крайбрежие.

Характерно местообитание

Големият корморан обитава сладководни и полусолени блата и езера, язовири, рибарници, крайбрежни скали и заливни гори. В България видът гнезди колониално, основно по дървета (дъб, хибридна и бяла топола, бяла върба и др.), но също така и по метални конструкции на електропреносната мрежа. Образува и смесени колонии с лопатарка, блестящ ибис, малък корморан, сива, нощна, гривеста и малка бяла чапла. Снася 3 – 4 яйца, като има едно поколение годишно през периода април-май. Подходящото гнездово и хранително местообитание са близко разположени. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, предимно *Cyprinus carpio* и *Carassius spp.*, която лови поединично или в групи, понякога заедно с пеликани. Зависим е от големи водни басейни, богати на риба (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснато разпространение по Дунавското поречие, Черноморското крайбрежие и във вътрешността на страната (Янков отг. ред., 2007). Широко разпространен и многочислен колониален вид. Установени са общо 24 колонии в България. Повечето колонии са по р. Дунав и по Черноморското крайбрежие. Във вътрешността на страната е рядък и по-малоброен.

Природозащитният статус на големия корморан според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Не е включен в Червената книга на

България. Не е включен в приложенията на Директивата за птиците. Няма SPEC категория. Подлежащ на опазване и контрол по чл. 45 от ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **2600 – 4800 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **нарастваща**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също **нарастваща**.

Мигриращата национална популация е оценена на **5000 – 16 000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е **нарастваща**.

Зимуващата популация е оценена на **7800 – 24 000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **флукутираща**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) - **нарастваща**.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и въздействия: F02, F05, G01, H01, J02, K01 и M08.

Видът се среща в 71 зони от мрежата Натура 2000 в България като в 2 зони е с оценка за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Според СФ, големият кormоран е зимуващ и мигриращ вид. Зимуващата популация се оценява на **4 – 1362 индивида**, което е **0,1 – 5,7 % от националната зимуваща популация** (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Съгласно СФ, мигриращата популация се оценява на **65 - 550 индивида**, което е **1,3 – 3,4 % от националната мигрираща популация** (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Големият кormоран е един от най-често срещаните и многобройни видове в 33 Варненско-Белославско езеро. Може да се наблюдава през всички месеци от годината, но най-висока численост е установена през януари (1661 инд.) (Илиев, 2022). През декември 2021 г. и февруари 2022 г. са установени съответно 84 и 683 инд. (Илиев, 2022). Според данните от теренното проучване в края на декември 2021 г. са установени 948 инд., а средата на февруари 2022 г. - 1339 инд. Според данните от СЗП за периода 2017 – 2021 са били средно 585 инд. на година (64 – 1649 инд.) (Данни ИАОС). По наше мнение числеността на зимуващата популация в СФ е занижена и следва да бъде коригирана на 64 – 1649 инд. според данните от СЗП за периода 2017 – 2021 г.

По отношение на концентриращата се популация по време на миграция при големият кormоран също е трудно да бъдат разграничени птиците, които само преминават от тези, които остават да зимуват. Обаче, ако допуснем, че през декември, януари и февруари са предимно птици, които зимуват, а през останалите месеци са птици, които мигрират, скитат или летуват, то от данните на Илиев (2022) може да се пресметне, че средно са 481 инд./месец. (8 инд. април – 774 инд. октомври). Не е установено гнездене на вида в зоната, но има място с голяма концентрация за нощувка (300 – 500 инд.) източно от 33 „Ятата“. По наше мнение следва числеността на мигриращата популация да бъде променена на 8 – 774 инд.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов,

практикуване на водни спортове, замърсяване на повърхностни води, замърсяване с битови отпадъци и корабоплаване.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 64	Определена на база най-ниската установена численост по време на СЗП в периода 2017 - 2021 г.	Поддържане на популация от най-малко 64 инд.						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 8	Определена въз основа проучването на Илиев (2022).	Поддържане на популация от май-малко 8 инд.						
Местообитание на вида: Площ на местообитание подходящо за нощувка и почивка	ha	Най малко 93 ha	Изчислена на база широколистните гори (N16) и пясъчните брегове и коси (N22) според СФ. Особено важни са едроразмерните дървета източно от 33 „Ятата“	Поддържане на площ с подходящо местообитание за вида от най-малко 93 ha.						
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 2150 ha	Изчислена на база откритите водни площи - местообитание N06.	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в размер на най-малко 2150 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за настоящата зимуваща и концентрираща се численост на вида в защитената зона по време на зимуване, миграция, скитане и летуване предлагаме следната актуализация на СФ (в червен цвят в таблицата):

- Промяна в кода и научното наименование на вида, съобразно Докладването по чл. 12 от 2019 г.;
- Числеността на зимуващата популация в СФ е занижена и следва да бъде коригирана на 64 – 1649 инд. според данните от СЗП за периода 2017 – 2021 г.;
- Числеността на мигриращата популация да бъде променена на 8 – 774 инд., което отразява актуалната информация на Илиев (2022). Друга възможност е да се добави постоянна популация, която не се размножава (с мерна единица индивиди) за месеците юни, юли и август;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A391	<i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>			w	64	1649	i		G	B	A	C	A
B	A391	<i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>			c	8	774	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A875 *Microcarbo pygmaeus* (малък корморан)

1. Код и наименование на вида

A875 *Microcarbo pygmaeus* (малък корморан)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 45 – 55 cm. Размах на крилата: 75 – 90 cm. Значително по-дребен от големия корморан. Опащката е относително дълга, клюнът и шията са къси. Оперението е тъмнокафяво до черно с метален блясък. През размножителния период има бели напетнявания по главата и горната част на тялото, които липсват през останалите сезони. Младите са с бяло подбрадие и белезникави корем и гърди (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Малкият корморан е гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид за страната. Пролетната миграция е от началото на март до април (Симеонов и др. 1990). Най-вероятно част от местните птици отлитат да зимуват в Турция и Гърция, като същевременно над страната преминават към зимовищата в Гърция птици от Дунавската делта (Cramp and Simmons eds., 1977). Възможно е част от тях да остават да зимуват и у нас. Понастоящем видът се среща редовно и целогодишно в страната. България се явява от ключово значение за зимуването на световната популация, както и за придвижването на значителна част от нея между местата на гнездене и зимуване (Иванов и Муравеев, 2002). Не извършва далечни миграции. През зимата се струпва на големи ята по поречието на не замръзващите реки и по-плитки водоеми. Поречието на р. Марица и р. Дунав, както и Бургаските влажни зони концентрират най-голям брой зимуващи индивиди. През периода 1995–2000 г. среднозимната численост е варидала от 7000 до 13 000 птици (Michev and Profirov, 2003; Dimitrov et al., 2005).

Характерно местообитание

Малкият корморан е вид приспособен към топли климатични условия, ограничен предимно в низинни сладководни и бракични местообитания. Видът е регистриран в открити водни територии със значително участие на дървесна растителност; сладководни или бракични блата със значително участие на тръстикови масиви; открити или бавно течащи водни територии, включително оризища, блата и наводнени ниви, където птиците могат лесно да улавят риба в плитките води; водни площи с гъста дървесна и храстова растителност, дори малки плаващи островчета от мъртва растителност

(Crivelli et al., 1996). В България видът предпочита недълбоките части на сладководни и полусолени езера и блата с обширни тръстикови масиви, труднодостъпни заливни гори, язовири, оризища, рибовъдни стопанства, брегове и устия на различно големи, но бавно течащи реки, включително малки рекички, канали, участъци от морския бряг и др. Вертикалното разпространение се простира от морското равнище до около 500 m надморска височина (Иванов и Муравеев, 2002). Малкият корморан гнезди основно в смесени колонии с чапли (Ardeidae), бели лопатарки (*Platalea leucorodia*), блестящи ибиси (*Plegadis falcinellus*) и големи корморани (*Phalacrocorax carbo*) (Демерджиев, 2000; Иванов и Муравеев 2002; Николов и др., 2015). Видът е моногамен. Птиците се появяват в гнездовищата си около края на април и началото на май (Иванов и Муравеев, 2002). В Горнотракийската низина в колониите близо до зимните нощувки малките корморани са отбелязани да заемат гнездовищата още през втората десетдневка на април (Демерджиев, 2000; Николов и др., 2015). Гнездата могат да бъдат устроени както в тръстикови масиви (ПР „Сребърна“, блатото при Ченгене скеле, ЗМ „Пода“, ез. Вая и др.), така и по различно големи дървета (Иванов и Муравеев 2002; Николов и др., 2015). Видът гнезди на колонии. Гнездата се разполагат в плътна горска или храстова растителност във високите и средни части на дърветата. В наводнени гори гнездата се разполагат на височина 2,2-2,5 m. Когато видът е гнездил на о. Вардим птиците са разполагали гнездата си по високи стари дървета (Плачийски и др., 2014). Снася 4 – 6 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Малкият корморан се храни изключително в сладки или полусолени води, обикновено близо до брега. Хранителният спектър в България е непроучен, в други части на ареала е съставен предимно от риба, дребни ракообразни, по-рядко пиявици, дребни бозайници (Cramp and Simmons eds., 1977). В Дунавската делта установяват 15 вида риби в 130 стомаха на малки корморани. Представени са: костур (*Perca fluviatilis*) с 18.8%, бабушка (*Rutilus rutilus*) с 14.8%, шаран (*Cyprinus carpio*) с 10.8%, обикновен щипок (*Cobitis taenia*) с 9.7% и обикновена щука (*Esox lucius*) с 5.6%, като средното тегло на рибите е 15 g (7–71 g) (Cramp and Simmons eds., 1977; Crivelli et al., 1996).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С групово и разпръснато разпространение по Дунавското поречие, Черноморското крайбрежие и във вътрешността на страната (Янков отг. ред., 2007). Числеността на гнездящите двойки е подложена на много големи годишни колебания, главно в зависимост от водните нива. Ежегодно гнезди по Дунавски острови, в ез. Сребърна, ЗМ „Калимок-Бръшлен“, на р. Арда в гр. Кърджали, в ЗМ „Пода“ край Бургас и др.

Включен е в приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Природозащитният статус на малкия корморан според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за континентална Европа (2021). Няма СПЕС категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен в Червената книга на България в категория „Застрашен“ (EN).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценя на 340 – 900 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е нарастваща и дългосрочната (1980-2018 г.) е нарастваща. Зимуващата популация е оценена на 2000 – 12 000 индивида. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е променлива, а дългосрочната (1980-2018 г.) е

нарастваща. Мигриращата национална популация е оценена на 6000 – 15 000 индивида. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е неизвестна и дългосрочната (1980-2018 г.) е неизвестна. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. гнездящата популация е била оценена на 440-500 двойки, а зимуващата на 3500-11800 индивида.

В Червена книга на България (Николов и др., 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: унищожаване и деградация на местообитания (A01, F01, F03, F26, F28, F31, G12, K02, J01); пряко избиване в района на зимовищата (G10); безпокойство през гнездовия период (H08).

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и въздействия: F02, F05, F26, G01, H01, J02, K01 и M08.

Видът се среща в 62 зони от мрежата Натура 2000 в България като липсват зони с оценка за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ за данни на зоната видът е мигриращ. Популация на вида се оценява на 200 - 333 индивида, което е 2,22 – 3,33 % от националната мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът се опазва като зимуващ. Популация на вида се оценява на 186 - 2492 индивида, което е 9,3 – 20,7 % от националната зимуваща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Миграционен сезон

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2021 – 2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 – 92 индивида (507 инд. общо за периода).

По данни на Илиев (2022) за периода 2021 г., по време на миграция, наблюдаваните числености варират между 1 – 49 индивида (218 инд. общо за периода).

В резултат на извършено теренно проучване по време на миграция през 2022 г., не са установени птици от вида в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 50 индивид (176 инд. общо за периода) по време на миграция.

В Дерелиев, (2007) са посочени 200 – 333 инд. по време на миграция и 147 – 2175 инд. по време на зимуване.

Зимуване

В местата на зимуване птиците образуват струпвания или ношувки, като се събират на големи групи (500– 1 000 екз., а в отделни случаи – и до над 10 000 екз.), понякога и с голям корморан (Плачийски, 2014).

По време на СЗП за периода 2020 – 2021 г., наблюдаваните числености варират между 2 – 184 индивида (313 инд. общо за периода).

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2017 – 2022 г. по време на зимуване, наблюдаваните числености варират между 1 – 250 индивиди (1986 инд. общо за периода).

По данни на Илиев (2022), по време на зимуване, наблюдаваните числености варират между 36 – 128 индивиди (376 инд. общо за периода).

В резултат на извършено теренно проучване по време на зимуване за периода 2021 – 2022 г., наблюдаваните числености варират между 1 – 123 индивиди (542 инд. общо за периода).

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 150 индивид (468 инд. общо за периода) по време на зимуване.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, практикуване на водни спортове, замърсяване на повърхностни води, замърсяване с битови отпадъци и корабоплаване.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 200 инд.	Целевата стойност е определена от СФ. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 200 инд.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 186	Количеството на зимуващите птици зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари над 0° С, минималната стойност се очаква да е над 1 инд. от вида.	С повишаване на температурите > 0° С поддържане на популацията >186 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящото местообитание за вида	ha	Най-малко 2390 ha	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела, N03-солени блата и пасища и N07-мочурища и блата. Тяхната обща площ е 2390 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 2390 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

- Необходимо е да се промени латинското наименование и код на вида в стандартния формуляр на A875 *Microcarbo pygmaeus*, съобразно Докладването по чл. 12 от 2019 г.;
- По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за мигрираща популация следва да се промени критерий „А“ за размер и плътност на популацията на „В“ (което е 2,22 – 3,33 % от националната мигрираща популация);

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A875	<i>Microcarbo pygmaeus</i>			w	186	2492	i		G	A	A	C	A
B	A875	<i>Microcarbo pygmaeus</i>			c	200	333	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A019 *Pelecanus onocrotalus* (розов пеликан)

1. Код и наименование на вида

A019 *Pelecanus onocrotalus* (розов пеликан)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 140 – 175 cm. Размах на крилата: 245 – 295 cm. Една от най-едрите летящи птици. Оперението при възрастните е бяло, с розов отенък през размножителния период. На тила с кичур от удължени пера. С голямо жълто петно на гушата. Клюнът е голям с яркочълто-оранжева „торба“ през размножителния период. Ирисът е тъмен (червен), обкръжен от розова гола кожа. Краката са жълто-розови, по-червени при гнездене. В полет черните махови пера отдолу рязко контрастират с белите подкрилия. Младите са предимно с тъмно-кафеникаво и сиво оперение, с жълтеникава „торба“, с розова орбитална кожа и жълтеникаворозови крака.

Характер на пребиваване в страната

В миналото розовият пеликан е гнездящо-прелетен и преминаващ. Днес е преминаващ и по изключение зимуващ (Симеонов и др. 1990). С рядко неперидично гнездене през отделни години в езеро Сребърна и в Писченско блато на остров Персин. Последното успешно гнездене е на пет двойки в езерото Сребърна през 2018 г. У нас се среща ежегодно основно по време на миграция, когато между 15 000 и 23 000 птици са регистрирани по Черноморското крайбрежие, основно около Бургас. През август хиляди розови пеликани се събират за почивка и хранене в Бургаското езеро (Вая). Пролетната

миграция е от средата на март до средата на април, а есенната – от началото на август до началото на ноември (Симеонов и др. 1990). Зимува в Африка. Отделни малки групи остават да зимуват в страната, основно по влажните зони в района на Южното Черноморско крайбрежие и Южна България.

Характерно местообитание

Обитава обширни блата и езера, обрасли с тръстика и папур, с открити водни огледала и богати на риба, рибарници, язовири и полусолени водоеми. Розовият пеликан гнезди в големи самостоятелни и смесени (най-често с големи кormорани и къдроглави пеликани) колонии, разположени на плаващи тръстикови острови, или изкуствени платформи. Пълното люпило е от 2-3 яйца. Мътят и двете птици, като имат едно поколение годишно в периода май-юли. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се с риба, предимно *Carassius spp.*, *Cyprinus carpio*, *Tinca tinca*, *Rutilus rutilus* и др., която лови поединично или в групи. Зависим е от големи влажни зони, богати на риба.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Рядък и малоброен гнездящ вид. Колиниален. Единични двойки гнездят неперидично в езерото Сребърна (2018 г.) и в Писченското блато на остров Персин (2016). Неразмножаващи се индивиди и ята се задържат през целия гнездов сезон в Бургаските влажни зони и някои други водоеми (Янков отг. ред., 2007). В миналото розовият пеликан е гнездял в Мандренското езеро (до около 1958 г.) и Стралджанското блато (до към 1920 г.).

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на розовият пеликан според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) за Европа (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Изчезнал“. Включен в SPEC 3.

Съгласно Докладването по Чл. 12 от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) няма оценка за националната гнездяща популация на вида.

Зимуващата популация е оценена на 1 – 20 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) - неизвестна.

Мигриращата национална популация е оценена на 20 000 – 51 000 индивида.

За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и въздействия: F05, J02, D02, C03, K04, G01 и G14.

Видът се среща в 44 зони от мрежата Натура 2000 в България като липсват зони с оценка за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ и концентриращ се по време на миграция. Зимуващата популация се оценява на **до 1 индивид**, което е **до 5,0 %** от националната зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Според СФ, мигриращата популация на розовия пеликан се оценява на **65 - 550 индивида**, което е около **0,3 – 1,1 % от националната мигрираща** популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Розовият пеликан се среща рядко по време на зимуване в района на ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“. По-голяма концентрация се наблюдава по южното Черноморие, в бургаските езера Мандра и Вая (средно 1-7 инд.) (Michev & Profirov, 2003). Вида не е установен да зимува в зоната по време на СЗП в периода 2016 – 2021 г (Данни ИАОС), а също и по време на проучването на Илиев (2022) и по време на теренните проучвания през зимата на 2021 и 2022 г. По данни от eBird през февруари 2021 са наблюдавани 3 инд. (Ivaylo Ivanov, Jean-Paul Siccard). Считаме, че числеността посочена в СФ е реалистична и не се нуждае от промяна.

По време на миграция, розовият пеликан се среща значително по-често, като повечето птици само прелитат и не се задържат за хранене и почивка в зоната. Според Илиев (2022), най-много птици (690 инд.) са наблюдавани през май 2021 г. По време на есенната миграция на реешките птици, последните седмици на август и септември 2022 г. са наблюдавани съответно 1596 и 6450 инд. (данни от теренните проучвания). Данните, предоставени от БДЗП (SmartBirds) посочват, значително по-ниски числености (29 инд. август и 23 септември), но те са събирани спорадично и без да целят оценка на мигриращата популация на розовия пеликан. Предвид наличната информация, предлагаме бройката за мигриращата популация в СФ да се увеличи на 690 – 6450 инд. Следва да отбележим обаче, че това в болшинството си са птици, които само прелитат над ЗЗ Варненско-Белославско ез., а не се задържат за почивка и хранене в зоната.

Като установени заплахи и въздействия по време на теренното проучване може да се посочат – D06 - Изграждане, експлоатация и поддръжка на съоръжения за пренос на електроенергия и комуникационна инфраструктура (кабели); J03 - Замърсяване на въздуха от смесени източници, въздушнопреносими замърсители; J02 - Замърсяване на морски води от смесени източници (морски и крайбрежни);

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Видът присъства рядко в зоната по време на зимуване. Целевата стойност няма да бъде изпълнена ежегодно, а само при подходящи климатични условия и наличие на хранителна база.	Поддържане на популация от най-малко 1 инд.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 690	Определена на база теренните проучвания през 2022 г. и проучването на Илиев (2022).	Поддържане на популация от най-малко 690 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание	ha	Най-малко 2150 ha	Изчислена на база откритите водни площи - местообитание N06.	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
вида				вида в размер на най-малко 2150 ха.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичния потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
			Екологичен потенциал							
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										
Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация предлагаме следната актуализация в СФ в частта за концентриращата се популация на вида в 33 по време на миграция:

- Промяна в числеността на популацията с концентрация по време на миграция от 65 – 550 инд. на 690 – 6450 инд., предвид на новите данни от 2022 г. от есенната миграция на реещи птици и проучването на Илиев (2022);

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A019	<i>Pelecanus onocrotalus</i>			c	690	6450	i		G	C	A	C	A
B	A019	<i>Pelecanus onocrotalus</i>			w		l	i		G	C	A	C	A

Специфични цели за A020 *Pelecanus crispus* (къдроглав пеликан)

1. Код и наименование на вида

A020 *Pelecanus crispus* (къдроглав пеликан)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 160 – 180 см. Размах на крилата: 270 – 320 см. Една от най-едрите летящи птици. Оперението при възрастните през размножителния период е сиво-бяло, перата на главата са къдрави, клюнът е голям с яркочервена „торба“ и с жълто петно на гушата. Ирисът на очите е сив. Краката са оловно-сиви. През зимата на темето имат слабо удължени пера, образуващи ръб, нямат жълто петно на гушата и цветът на

кожената „торба“ е жълт. Младите са с умерено бледокафяво до сиво оперение в горната част на тялото и мръсно-бяло оперение в долната част. По-едър от розовият пеликан.

Характер на пребиваване в страната

Къдроглавият пеликан е гнездящ, прелетен, преминаващ и зимуващ във в нашата страна (Симеонов и др. 1990). Птиците от Черноморското-средиземноморската популация са близки мигранти. Пролетната миграция на вида е от края на февруари до края на март, а есенната протича от началото на октомври до ноември (Симеонов и др. 1990). У нас гнезди в езерото Сребърна, в Писченско блато и Мъртво блато на остров Персин, както и в Защитена местност „Калимок-Бръшлен“ (Чешмеджиев, непубл. данни, 2021). По време на миграция и през зимата се среща предимно по поречието на река Дунав, Черноморското крайбрежие и големите язовири в Южна България.

Характерно местообитание

Обитава обширни сладководни и полусолени блата и езера, обрасли с обширни тръстикови масиви, с открити водни огледала и богати на риба. По време на миграция и зимуване се среща и в разнородни влажни зони – язовири, рибарници, солници, утайници, пясъчни коси и др. Къдроглавият пеликан гнезди в самостоятелни колонии, разположени в труднодостъпни и изолирани тръстикови масиви по плаващи острови от тръстика, както и по изкуствени платформи. Пълното люпило е 2-3 яйца. Мътят и двете птици. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се с риба, като хранителният спектър се състои от *Carassius carassius*, *Cyprinus carpio*, *Tinca tinca*, *Rutilus rutilus*, *Leuciscus idus*, *Scardinius erythrophthalmus*, *Esox lucius* и др. (Michev&Kamburova, 2012). Зависим е от големи влажни зони, богати на риба. При търсене на храна може да се отдалечи до 20-30 км. от гнездовите колонии.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Рядък и малоброен колониално гнездящ вид. Къдроглавият пеликан гнезди в езерото Сребърна (колонията е известна от 1882 г.), Писченско блато (от 2016 г.) и Мъртво блато (от 2020 г.) на остров Персин и в Защитена местност „Калимок-Бръшлен“ (от 2021 г.). През гнездовия период малки ята от неразмножаващи се птици са наблюдавани на редица места по поречието на река Дунав, в Бургаските влажни зони, както и в някои водоеми във вътрешността на страната (Янков отг. ред., 2007).

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на къдроглавия пеликан според IUCN е NT (Near Threatened) (BirdLife International, 2023). От друга страна, за Европа е посочен като слабо засегнат LC (Least Concern) поради увеличаване на популацията през последните години (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Критично застрашен“. Включен в SPEC 1.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 80-150 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е флукутираща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – нарастваща.

Зимуващата популация е оценена на 700 – 880 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 1999 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) - нарастваща.

Мигриращата национална популация е оценена на 600 – 1800 индивида.

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и въздействия: K03, F02, F05, J02, J03, D02, C03.

Видът се среща в 50 зони от мрежата Natura 2000 в България като в 1 зона е с оценка за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ и зимуващ. Зимуващата популация се оценява на **до 1 индивид**, което представлява **до 0,1 % от националната зимуваща популация** (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана, но е на границите на ареала си (оценка „B“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Според СФ, мигриращата популация на видът се оценява на **30 – 30 индивида**, което е около **1,6 - 5,0 % от националната мигрираща популация** (оценка „C“, а би следвало да е „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана, но е на границите на ареала си (оценка „B“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Къдроглавият пеликан рядко зимува в ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“. През декември 2022 г. е наблюдаване 1 птица (Илиев, 2022). Според данните от СЗП за периода 2016 – 2021 г. липсват наблюдения на вида в зоната. По време на теренните проучвания през декември и февруари 2021 и 2022 г. видът не е установен. В края на декември 2021 г. е наблюдаван 1 инд., януари 2022 г. – 1 инд. и началото на февруари 2019 г. 30 инд. (Данни БДЗП, SmartBirds). Според информацията от eBird през зимата (декември – февруари) са наблюдавани 1 – 3 птици в зоната (Jean-Paul Siccard, Daniel Mitev, Lyubomir Profirov). По наше мнение, посочената численост в СФ за зимуващата популация е реалистична и няма нужда от промяна.

По отношение на мигриращата популация на къдроглавия пеликан, може да обобщим следното: Малки групи от птици от вида се наблюдават в периода май – октомври, средно по 7 инд./месец (3 – 15 инд.) (Илиев, 2022). По време на теренните проучвания през 2022 г., птици от вида са наблюдавани да кацат в Белославско езеро и в ЗЗ „Ятата“. Това отново са единични птици или малки ята от 1 – 9 инд. Като общ брой са наблюдавани 37 през август 2022 г. и 36 инд. през септември 2022 г. Бройката е близка и има вероятност това да е една съща група от около 10 неразмножаващи се птици, които обитават ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“ и ЗЗ „Ятата“. По данни от SmartBirds в периода март – ноември са наблюдавани ята от 1 – 11 инд. Най-често вида е наблюдаван през май, август и септември (Данни БДЗП, SmartBirds). Считаме, че числеността за мигриращата, скитаща и летуваща популация в СФ отговаря на действителната и няма необходимост от актуализация.

Като установени заплахи и въздействия по време на теренното проучване може да се посочат – D06 - Изграждане, експлоатация и поддръжка на съоръжения за пренос на електроенергия и комуникационна инфраструктура (кабели); E03 - Поддръжка и изграждане на корабни линии, фериботни линии и инфраструктура за закотвяне (напр. плавателни канали, драгажни и изгребни работи); J03 - Замърсяване на въздуха от смесени източници, въздушнопреносими замърсители; J01 - Замърсяване от смесени източници на повърхностни и подземни води (лимнични и вътрешни); J02 - Замърсяване на морски води от смесени източници (морски и крайбрежни);

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Видът присъства рядко в зоната по време на зимуване. Целевата стойност няма да бъде изпълнена ежегодно, а само при подходящи климатични условия и наличие на хранителна база.	Поддържане на популация от най-малко 1 инд.						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 30	Определена на база теренните проучвания през 2022 г. и СФ.	Поддържане на популация от най-малко 30 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 2150 ha	Изчислена на база откритите водни площи - местообитание N06.	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в размер на най-малко 2150 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация предлагаме следната актуализация в СФ за къдроглавия пеликан:

- Промяна в категорията за оценка на мигриращата популация от „С“ на „В“, съобразно по-високия процент (> 2%) от националната, която зоната поддържа;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A020	<i>Pelecanus crispus</i>			w		1	i		G	C	A	B	A
B	A020	<i>Pelecanus crispus</i>			c	30	30	i		G	B	A	B	A

Специфични цели за A021 *Botaurus stellaris* (голям воден бик)

1. Код и наименование на вида

A021 *Botaurus stellaris* (голям воден бик)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 69 – 81 cm. Размах на крилата: 100 – 130 cm. Оперението на тялото на големия воден бик е охренокафяво с по-тъмни петна и черти. Коремът е по-светъл. Горната страна на главата и перата между очите и клюна са черногокафяви. Няма полов диморфизъм. Младите екземпляри имат по-светло оперение, изпъстрено с бели петна и черти. Няма много добре изразен полов диморфизъм.

Характер на пребиваване в страната

В България големият воден бик е гнездящ, прелетен, преминаващ и зимуващ вид. По-голямата част от гнездящата популация през зимата мигрира на юг и напуска страната. Над територията на цялата страна преминава интензивен миграционен поток на големи водни бикове, част от които остават да зимуват в страната (Шурулинков, 2014). Голяма част от българската популация, както и птиците от северните части на ареала зимуват в България (Симеонов и др., 1990). Долита през март и отлита през септември-октомври. Големият воден бик е нощен мигрант, преминаващ по време на своята миграция през територията на цялата страна, но най-масово по Черноморското крайбрежие. Обикновено мигрира поединично или по двойки, рядко на малки семейни групи (Шурулинков, 2014). Зимува в Средиземноморието. Рядък и малоброен вид. Гнезди из цялата страна в различни водоеми, обрасли с тръстика или папур. Повечето от установените гнездови находища са в Горнотракийската низина, Тунджанската низина и по р. Дунав, но най-висока е плътността на вида в Драгоманското и Алдомировското блата в Софийско. По Черноморското крайбрежие е твърде малоброен като гнездящ вид.

Характерно местообитание

Големият воден бик у нас гнезди в разнообразни влажни зони, обрасли в една или друга степен с масиви от висша водна растителност (тръстика, папур, камъш), от морското равнище до 860 м н.в. (в миналото – до около 1100 м н.в.). Това са най-често блата, езера, рибарници, язовири, вкл. микроязовири, бавни речни участъци. Най-голям дял от находищата (39%) са в естествени блата и езера. В най-голям брой от находищата (50%), гнездовото местообитание са обширните масиви от тръстика (Шурулинков, 2014). Големият воден бик е полигамен вид. В територията на един мъжки, която варира от 8–10 до 100 ha, обикновено има между 1 и 5 женски, които строят свои гнезда. Две съседни гнезда могат да са на минимална дистанция от 5 – 39 m (Шурулинков, 2014). Гнездата се изграждат в миналогодишна тръстика и се състоят от листа на тръстика и друга висша водна растителност. Предпочитаните местообитания са: 1130, 1150, 3130 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Големият воден бик се храни с риби, жаби, тритони, мишевидни гризачи, раци, охлюви, насекоми, пиявици, червеи, паяци, а по-рядко и с дребни птици и влечуги (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Рядък и малоброен вид. Гнезди из цялата страна в различни водоеми, обрасли с тръстика или папур. Повечето от установените гнездови находища са в Горнотракийската низина,

Тунджанската низина и по р. Дунав, но най-висока е плътността на вида в Драгоманското и Алдомировското блата в Софийско. По Черноморското крайбрежие е твърде малоброен като гнездящ вид (Янков отг. ред., 2007; Шуруликов, 2014).

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на големият воден бик според IUCN е LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Застрашен“. Включен в SPEC 3.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 70-110 токуващи мъжки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също нарастваща.

Зимуващата популация е оценена на 50 – 100 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) - флукутираща.

За гнездящата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и въздействия: A08, D01, F01, F02, F03, F05, H01, J01, J02, G10, G14 и K01.

Видът се среща в 37 зони от мрежата Натура 2000 в България като липсват зони с оценка за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ, видът е постоянен, който гнезди, мигриращ и зимуващ в зоната. Численост на гнездящата популация е оценена на 1 – 1 токуващи мъжки. Зоната поддържа 0,9 - 1,4 % от националната гнездова популация на вида (оценка „С“), опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията е неизолирана в рамките на разширен ареал на разпространение (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за вида е „С“ – значима стойност.

Според СФ, зимуващата популация е оценена на до 1 индивид. Значимостта на зоната по отношение на числеността на популацията на вида е с оценка „С“ (до 2 % от националната популация), опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията е неизолирана в рамките на разширен ареал на разпространение (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за вида е „С“ – значима стойност.

Според СФ, мигриращата популация на вида не е оценена, поради липса на данни. Значимостта на зоната по отношение на числеността на популацията на вида е с оценка „С“ (до 2 % от националната популация), опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията е неизолирана в рамките на разширен ареал на разпространение (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Големия воден бик не е установяван като гнездящ в 33 Варненско-Белославско езеро през последните години. Единствената налична информация за гнездящата популация, е от СФ – 1 двойка и Дерелиев и др. (2007) – 2 двойки. По всяка вероятност вида присъства поне с една двойка през размножителния сезон, но прикрития начин на живот и нощната активност, не позволила регистрирането му по време на теренните проучвания през 2022 г. Считаме, че числеността за гнездящата популация в СФ е реалистична и актуална.

По отношение на зимуващата популация на големия воден бик, има по-скорошна информация от теренните наблюдения. През февруари 2022 г е наблюдавана една птица в западния край на Белославско езеро. Според Илиев (2022), също е наблюдавана 1 птица

през януари 2022 г. В данните от СЗП за периода 2016 – 2021 г. липсват наблюдения на вида. От информацията в eBirds, може да се обобщи, че единични птици редовно са наблюдавани в плитководната западна част на зоната през 2017 и 2022 г. (Jean-Paul Siccard). Считаме, че в СФ може да се посочи минимална численост за зимуващата популация от 1 инд.

За мигриращата популация на големия воден бик в 33 Варненско-Белославско езеро липсва информация както в литературата, така и от теренните проучвания. В електронните база данни за орнитологична информация, също липсват данни за наблюдения на вида по време на миграция. Необходимо е залагане на специфичен мониторинг в периода март – април и септември – ноември.

Като констатирани заплахи за вида могат да се посочат следните: E03 - Поддръжка и изграждане на корабни линии, фериботни линии и инфраструктура за закотвяне (напр. плавателни канали, драгажни и изгребни работи); F19 - Промислени и търговски дейности и структури, причиняващи замърсяване на въздуха; F15 - Други промислени и търговски дейности и структури, причиняващи точково замърсяване на повърхностни или подземни води; F27 - Отводняване, пресушаване или превръщане на влажни зони, блата, тресавища и т.н. в промислени или търговски зони;

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой токуващи мъжки	Най-малко 1	Определена на база СФ, Гнезденето на вида зависи от поддържането на подходящите местообитания в западния край на Белославско ез. Ежегоден мониторинг на токуващите мъжки, би дал допълнителна информация за размера на популацията и нейните тенденции.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща дв.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Определена на база СФ и данните от теренните проучвания. Реалната численост едва ли може да бъде определена, предвид нощната миграция на вида и прикрития начин на живот.	Поддържане на популацията в размер най-малко 1 инд.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	Липсва информация в СФ, както и от литературата и от теренните проучвания. Реалната численост едва ли може да бъде определена, предвид нощната миграция на вида и прикрития начин на живот.	Междинна цел: извършване на специализиран мониторинг до 2027 г. за определяне на размер на мигриращата популация.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на	ha	Най-малко 187 ha	Включва местообитанията с мочурища и блата (N07) в рамките на зоната. Това са основно тръстиковите масиви около с. Разделна и с. Казашко.	Поддържане на площта на подходящите гнездови и хранителни местообитания на

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
вида				вида в защитената зона, в размер на най-малко 187 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ за този вид:

- Добавяне на минимална численост за зимуващата популация от 1 инд., предвид на литературните теренните данни;

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A021	<i>Botaurus stellaris</i>			w	1	1	i		G	C	B	C	C
B	A021	<i>Botaurus stellaris</i>			p	1	1	p		G	C	B	C	C
B	A021	<i>Botaurus stellaris</i>			c				P	DD	C	B	C	C

Специфични цели за A022 *Ixobrychus minutus* (малък воден бик)

1. Код и наименование на вида

A022 *Ixobrychus minutus* (малък воден бик)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 32 cm. Размах на крилете: 42 cm. Темето, тилът, гърбът, крилата и опашката на мъжкия малък воден бик са черни със зеленикав оттенък. Челото и надочната ивица са бели. Двете страни на главата, шията, гърдите и плещите са охрено-ръждиви. По гърдите има тъмни надлъжни резки. Коремът и подопашката са

белезникави. Темето и тилът на женската са черни, а останалите части от горната страна на тялото - тъмнокафяви с жълтеникави краища на перата. От предната страна на шията има неясни надлъжни резки. Горната страна на главата при младите екземпляри е тъмнокафява, а гърбът - кафяв изпъстрен с белезникави точки. Долната страна на тялото има белезникав цвят с надлъжни тъмнокафяви петна. Мъжкият е по-едър. Младите са жълто-кафяви, с черни надлъжни щрихи.

Характер на пребиваване в страната

В България малкият воден бик е гнездящ и прелетен вид. Пролетната миграция е от март до средата на май, а есенният прелет е от края на август до октомври (Симеонов и др., 1990). Зимува в Африка и около Средиземноморието.

Характерно местообитание

Малкият воден бик обитава блата и езера, разливи на реки, микроязовири, язовири, канали на напоителни системи, рибарници и оризища, обрасли с предимно с тръстика (Симеонов и др., 1990). Среща се дори в изолирани малки водоеми с достатъчно тръстика, където да се крие. Изгражда гнездова платформа от тръстика, често издигната над водното ниво, закрепена за тръстиката или ниски храсти. Снася 2 – 7 яйца, има едно поколение годишно през периода май-юли. Предпочитаните местообитания са: 1130, 1150, 3130 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Малкият воден бик се храни предимно рано сутрин и привечер. Храната си търси в тръстикови масиви, по края на водни площи с различни размери и по-рядко на открито (Симеонов и др., 1990). Лови малки рибки, жаби, пиявици, водни насекоми, миди, охлюви и червеи. Рядко напада гнездата на дребни блатни птици и унищожавя яйцата и малките им.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С широко и сравнително плътно разпространение по Дунавското поречие, в Дунавската равнина, Тракийската низина, по Черноморското крайбрежие и някои котловинни полета в Западна България, на места в Добруджа и по долините на реките Арда, Струма и Места (Янков, отг. ред. 2007).

Природозащитният статус на малкият воден бик според IUCN е LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Застрашен“. Включен в СПЕС 3. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 1500 – 4500 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също стабилна.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и въздействия: F01, F05, H01, J01, J02.

Видът се среща в 60 зони от мрежата Натура 2000 в България като липсват зони с оценка за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, вида е гнездящ и мигриращ. Гнездящата популация се оценява на **10 - 10 двойки**, което представлява около **0,2 – 0,6 %** от националната популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в

рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Според СФ, размера на мигриращата (с концентрация) популация е неизвестна, поради липса на данни (DD). Оценката на популацията е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Малкият воден бик е относително рядко наблюдаван през размножителния сезон в 33 Варненско-Белославско езеро. По време на теренните проучвания през май 2022 г. е наблюдавана 1 птица в подходящо гнездово местообитание. През май 2020 в рамките на 33 са наблюдавани общо 2 птици в подходящо гнездово местообитание. Според Илиев (2022), малкият воден бик не е установен в 33 Варненско-Белославско езеро през размножителния сезон. Популацията в 33 „Ятата“ е оценена на 4 – 5 двойки (Илиев, 2022). Вероятно данните за числеността на гнездящата популация в СФ за 33 Варненско-Белославско езеро са от книгата за „Орнитологично важните места в България и Натура 2000“, където са посочени 10 дв. (Дерелиев и др., 2007). По всяка вероятност тази численост към момента е 2 двойки, но поради прикрития начин на живот и предимно нощната активност е необходим специфичен мониторинг на вида, който да установи реалната му численост.

Вида е нощно активен и води прикрит начин на живот, поради тази причина оценката на мигриращата популация са трудна задача. До колкото ни е известно към момента няма информация за размера на мигриращата популация в зоната. Необходимо е извършването на систематизиран мониторинг за оценка на концентрацията на вида по време на миграция.

Като констатирани заплахи за вида могат да се посочат следните: E03 - Поддръжка и изграждане на корабни линии, фериботни линии и инфраструктура за закотвяне (напр. плавателни канали, драгажни и изгребни работи); F19 - Промислени и търговски дейности и структури, причиняващи замърсяване на въздуха; F15 - Други промислени и търговски дейности и структури, причиняващи точково замърсяване на повърхностни или подземни води; F27 - Отводняване, пресушаване или превръщане на влажни зони, блата, тресавища и т.н. в промислени или търговски зони;

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой токуващи мъжки	Най-малко 10	Определена на база СФ. Гнезденето на вида зависи от поддържането на подходящите местообитания в западния край на 33 и в района на с. Казашко. Ежегоден мониторинг на броя на токуващите мъжки би довел до изясняване на реалния размер на популацията и нейните тенденции.	Подобряване на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 10 гнездящи дв.
Популация: Размер на мигриращата	Брой индивиди	Неизвестна	Определена на база СФ. Реалната численост едва ли може да бъде определена,	Междинна цел: Извършване на специализиран

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
популация			предвид нощната миграция на вида и прикрития начин на живот.	мониторинг до 2027 г. за изясняване на размера на популацията.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 187 ha	Включва местообитанията с мочурища и блата (N07) в рамките на зоната. Това са основно тръстиковите масиви около с. Разделна и с. Казашко.	Поддържане на площта на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 187 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Към момнета не могат да бъдат предложени промени в СФ за този вид:

Специфични цели за A023 *Nycticorax nycticorax* (нощна чапла)

1. Код и наименование на вида

A023 *Nycticorax nycticorax* (нощна чапла)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото на нощната чапла достига до 63 cm, а размахът на крилата ѝ - до 110 cm. Оперението е трицветно. Долната страна на врата, гърдите, челото и бузите са бели. Горната страна на главата и гърбът са черни с метален блясък, а останалата част от тялото е сива или сиво-охрена. През размножителния период от тила израстват две дълги лентовидни пера, които през останалите сезони липсват. Има сравнително къси

крака с дълги нокти и червени очи. Няма полов диморфизъм. Горната част на тялото на младите индивиди е тъмнокафява, с ръждиви надлъжни черти и многобройни бели капковидни петна, по които се различава от големия воден бик. Долната част е белезникава с кафяви ивици по гърдите.

Характер на пребиваване в страната

Нощната чапла е гнездящ, прелетен, преминаващ и по изключение зимуващ вид в България (Симеонов и др., 1990). Пролетната миграция е през март-април, а есенната – през август-септември. Зимува в Африка.

Характерно местообитание

Нощната чапла обитава блата, езера, разливи на реки, микроязовири, язовири, канали на напоителни системи, рибарници, оризища, всички обрасли с изобилна блатна растителност, както и заливни гори и равнинни дъбови гори. Размножителният период започва от май и продължава до август, по изключение до септември. Гнезди в самостоятелни, или смесени колонии заедно с други видове чапли, корморани, блестящи ибиси и лопатарки. Единични гнезда не са известни. Познати са три типа гнездови колонии: в тръстикови масиви, в заливни гори и в равнинни дъбови гори. Гнездата са разположени предимно в горните етажи или до около 1 м. от водната повърхност (Симеонов и др., 1990). Снася 3 – 5 яйца и има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с животни - риби, водни охлюви, ракообразни, насекоми, жаби, гущери, гризачи и други дребни водни и наземни животни.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснато и групово разпространение по Дунавското крайбрежие, Горнотракийската низина, Бургаските влажни зони, по р. Арда и Софийското поле (Янков отг. ред., 2007).

Включен е в **Приложение 1** на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на нощната чапла според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern), но с намаляваща популация в Европа (BirdLife International, 2021). Включен е в SPEC 3. Включен в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **500 – 2500 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **намаляваща**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – **стабилна**. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е намаляваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на **2500 – 6000 индивида**.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и въздействия: F05, K01, F26, G01, H01, J02, M08 и G05.

Видът се среща в 65 зони от мрежата Натура 2000 в България като липсват зони с оценка за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Според СФ, нощната чапла е зимуващ и с концентрация по време на миграция вид в зоната. Зимуващата популация на вида се оценява на **до 37 индивида**, но липсва оценка за

националната зимуваща популация в Докладването по чл. 12 от 2019 г. Оценката за численост и плътност на популацията в зоната е значима (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Мигриращата популация на нощната чапла не е оценена в СФ, поради липса на данни (DD). Оценката за численост и плътност на популацията в зоната е значима (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Нощната чапла спорадично зимува в 33 Варненско-Белославско езеро. Според Илиев (2022) вида не е регистриран в зоната през 2021 и 2022 г. По данни от SmartBirds, през януари 2018 г. са наблюдавани 3 инд. (Данни БДЗП). Според данните от СЗП за периода 2016 – 2021 г. е наблюдаван 1 инд. през 2017 и 3 инд. през 2018 г. (Данни ИАОС). При справка в базата данни на eBirds, по-значителна численост се съобщава през януари 2016 г. – 28 инд. (Daniel Mitev) и февруари 2016 г. – 28 инд. (Thomas Pettersson). Предполагаме, че посочената численост на зимуващата популация в СФ е реалистична.

По отношение на мигриращата популация лисва систематизирана информация. Според eBird през август 2021 г. в района на с. Страшимирово са наблюдавани 5 инд. (Nikolay Vekov), които вероятно са мигриращи птици. Необходим е специализиран мониторинг на миграцията на вида в зоната, за да се посочат конкретни размери на популацията.

Поради това, че вида на беше установен по време на теренните проучвания през 2021 и 2022 г. не можем да посочим констатирани заплахи и въздействия. Посочените заплахи в Докладването по чл. 12 от 2019 г. би трябвало да са валидни и за зоната.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Стойността е определена на база данните от СЗП в периода 2016 – 2021 г. Натрупаната до момента информация, сочи че видът не зимува редовно в зоната и целевата стойност няма да бъде изпълнена ежегодно.	Поддържане на популацията в размер на най-малко 1 инд.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	Поради липса на данни в СФ, целевата стойност е неизвестна. Реалната численост може да бъде определена при специализиран мониторинг на прелитащите птици по здрачаване и по звук през нощта.	Междинна цел: Извършване на специализиран мониторинг до 2027 г. за изясняване на размера на популацията.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на	ha	Най-малко 187 ha	Включва местообитанията с мочурища и блата (N07) в рамките на зоната. Това са основно тръстиките масиви около с. Разделна и с.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
вида			Казашко.	на вида в защитената зона, в размер на най-малко 187 ha.
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологичен потенциал	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за настоящата зимуваща популация и концентрираща се численост на вида в защитената зона по време на миграция не може да бъде направена актуализация на СФ.

Специфични цели за A024 *Ardeola ralloides* (гривеста чапла)

1. Код и наименование на вида

A024 *Ardeola ralloides* (гривеста чапла)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 45 cm. Размах на крилете: 86 cm. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Възрастните през размножителния период имат на главата удължени украсяващи пера с черни ръбове, гърбът е жълто-кафяв, клюнът синкав, с черна предна половина, краката са червеникави, кожата около очите е синьо-зелена. През другите сезони клюнът, краката и кожата около очите са жълто-зелени. Младите отгоре са кафяви, а отдолу по-светли с кафяви щрихи. Клюнът е с жълта основна половина.

Характер на пребиваване в страната

Гривестата чапла е гнездящо-прелетен вид в България (Симеонов и др., 1990). Пролетната миграция е през март-април, а есенната – август до октомври. Зимува в Африка, южно от Сахара.

Характерно местообитание

Гривестата чапла обитава блата, езера, разливи на реки, микроязовири, язовири, канали на напоителни системи, рибарници, оризища, както и заливни гори и равнинни дъбови гори. Размножителният период започва към средата на май и продължава до началото на август. Гнезди в смесени колонии. Познати са три типа гнездови колонии: в тръстикови масиви, в заливни гори и в равнинни дъбови гори. Гнездото е разположено предимно в долните етажи на дърветата, или до около 1 м. от водната повърхност (Симеонов и др., 1990). Снася 4 – 6 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с малки рибки, земноводни, насекоми и безгръбначни. В изследване на птици от Софийско са установени *Rana ridbunda*, *Tinca tinca*, *Carasius auratus*, *Cobitis tenia*, Libellulidae, *Gryllotalpa gryllotalpa*, Dytiscidae, Elateridae, Hydrophilidae, Chrysomelidae, Curculionidae, Chilopoda, *Asellus aquaticus*, Lumbricidae. Ловува в ранните утринни часове и особено привечер. Местата за хранене са отдалечени до около 10 км. от гнездовите колонии (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сравнително рядък и малоброен гнездящ вид. Гнезди по Дунавските острови и в различен тип влажни зони – езера, блата, рибарници и язовири. С разпръснато и групово разпространение по Дунавското крайбрежие, Горнотракийската низина и Бургаските влажни зони. Сигурно, но епизодично находище в Софийското поле (Янков отг. ред., 2007).

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на гривестата чапла според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен е в SPEC 3. Включен в Червената книга на Р България в категория „Застрашен“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 150 – 550 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също намаляваща. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е стабилна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 600 – 1200 индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и въздействия: F05, G01, H01, J02, K01, M08 и G05.

Видът се среща в 43 зони от мрежата Натура 2000 в България като липсват зони с оценка за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е само гнездящ. Гнездящата популация на гривестата чапла се оценява на **2 – 2 двойки**, което представлява **0,3 - 1,3 % от националната популация** (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гривестата чапла гнезди в ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“ с не голяма численост от 1 – 2 двойки. Според Илиев (2022), през май 2021 г. са установени общо 2 инд. По време на теренните проучвания през май 2022 г. е установена 1 птица в подходящо гнездово местообитание. През май 2020 г. също са установени 2 птици в подходящо гнездово местообитание (Данни ИАОС). По данни от SmartBirds, гривести чапли са регистрирани през май 2021 и 2022 г. 1 – 2 инд. и през април 2019 и 2022 г. 1 – 3 инд. (Данни БДЗП). Числеността, посочена в СФ е реалистична не е необходима промяна.

Констатирани са следните заплахи и въздействия за гривестата чапла в ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“: E03 - Поддръжка и изграждане на корабни линии, фериботни линии и инфраструктура за закотвяне (напр. плавателни канали, драгажни и изгребни работи); F19 - Промислени и търговски дейности и структури, причиняващи замърсяване на въздуха; F15 - Други промишлени и търговски дейности и структури, причиняващи точково замърсяване на повърхностни или подземни води; F27 - Отводняване, пресушаване или превръщане на влажни зони, блата, тресавища и т.н. в промишлени или търговски зони;

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 2	Определена на база СФ, публикуваните данни и данните от теренните проучвания през 2022 г. Размера на гнездовата популация силно ще зависи от поддържането на подходящите местообитания в района на с. Разделна.	Поддържане на гнездовата популация на вида в размер от най-малко 2 гнездящи двойки.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 280	Определена на база местообитания с мочурища и блата (N07) и местообитания с влажни ливади и пасища (N10) от СФ.	Поддържане на площта на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида в размер на най-малко 280 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро,</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за този вид.

Специфични цели за A026 *Egretta garzetta* (малка бяла чапла)

1. Код и наименование на вида

A026 *Egretta garzetta* (малка бяла чапла)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55 – 65 cm. Размах на крилата: 88 – 106 cm. Изцяло бяла птица. Може да се сгреша с голямата бяла чапла. Основните различия са по-малкият размер, тъмният клюн и крака с жълти стъпала, които обаче не се виждат, когато птицата е кацнала във водата. През размножителния сезон има две удължени пера на тила – егретки.

Характер на пребиваване в страната

Малката бяла чапла е гнездящо-прелетен вид в България (Симеонов и др. 1990). Пролетната миграция е от средата на март до май, а есенната – от края на август до октомври. Видът зимува в Африка и Близкия Изток.

Характерно местообитание

Малката бяла чапла обитава блата, езера, разливи на реки, микроязовири, язовири, канали на напоителни системи, рибарници, оризища, както и заливни гори и равнинни дъбови гори. Размножителният период започва от средата на април и продължава до началото на август. Образува различни по големина смесени колонии с други видове чапли, корморани, ибиси и лопатарки. Познати са три типа гнездови колонии: в тръстикови масиви, в заливни гори и в равнинни дъбови гори. Гнездото е разположено предимно в средните етажи на дърветата, или до около 1 м. над водната повърхност (Симеонов и др. 1990). Снася 3 – 4 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се с малки рибки, жаби и попови лъжички, водни насекоми, земноводни, малки гризачи и др., често в рехави ята от по няколко индивида. В изследване на птици от Софийско са установени *Microtus arvalis*, *Lacerta viridis*, *Lacerta sp.*, *Rana ridbunda*, *Tinca tinca*, *Gobio gobio*, *Scardinius erythrophthalmus*, *Alburnus alburnus*, *Libellula sp.*, *Gryllus demertus*, *Gryllotalpa gryllotalpa*, *Carabidae*, *Dytiscidae*, *Hydrophyliidae*, *Chrysomelidae*, *Curculionidae*, *Geotrupes sp.* Ловува рано сутрин и привечер, по-рядко през останалото време (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди по Дунавските острови и в различен тип влажни зони – езера, блата, рибарници и язовири. С разпръснато и групово разпространение по Дунавското крайбрежие, Горнотракийската низина, Бургаските влажни зони и по р. Арда. С епизодично гнездене в Софийското поле. Често неразмножаващи се индивиди могат да се регистрират и в други райони на страната (Янков отг. ред., 2007).

Природозащитният статус на малката бяла чапла според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern), но с намаляваща популация в Европа (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Почти Застрашен“. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 500 – 2000 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – стабилна. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е намаляваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 3000 – 5000 индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и въздействия: F05, G01, H01, J02, K01, F26, M08 и G05.

Видът се среща в 65 зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 1 зона от тях е с оценка за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Според СФ на зоната, малката бяла чапла е гнездящ и мигриращ. Гнездовата популация е оценена на 3 – 3 двойки, което представлява 0,2 - 0,6 % от националната гнездова популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездовата популация на малката бяла чапла в 33 Варненско-Белославско езеро е оценена на 3 двойки в миналото (Дерелиев и др., 2007). Към момента, същата информация е копирана в СФ за зоната. Според Илиев (2022), малката бяла чапла не гнезди във Варненско-Белославско езеро, а е посочена само като зимуващ и мигриращ вид. По време на теренните проучвания през 2021 и 2022 г., също не беше установено гнездене, но птици от вида са наблюдавани да се хранят или почиват в зоната през размножителния сезон май – юни 2022 г. - 1 – 4 инд. По данни от SmartBirds, също през май и юни 2019 – 2021 г. са наблюдавани 1 – 12 инд., но като статут е посочено, че мигрират или не гнездят (Данни БДЗП). По данни от ИАОС, за май и юни 2020 г. са установени 1 – 3 инд. в подходящо гнездово местообитание. До колкото ни е известно, малката бяла чапла е гнездила в района на Белославското ез. 1890 г. (Янков отг. ред., 2007), но след изграждането на каналите, свързващи Варненско с Белославско ез. и Черно море, и разрастването на пристанище Варна запад видът е загубил подходящи местообитания за гнездене. При обявяването на 33 Варненско-Белославско езеро, малката бяла чапла едва ли е гнездила в зоната. Необходими са конкретни мерки по възстановяване на подходящите местообитание за гнездене, за да се подобри гнездящата популация до състоянието от 1890 г.

По отношение на мигриращата популация на малката бяла чапла има доста повече данни. Според Илиев (2022), през август 2021 г. са установени най-голям брой птици – 24 инд., които са мигриращи. По време на теренните проучвания през август 2022 са установени 1 – 5 инд., които се хранят и почиват в западния края на Белославско ез. В периодите март – април и юли – ноември за 2019 – 2022 г. са установени 1 – 16 инд., които са посочени като мигриращи или скитащи (Данни БДЗП, SmartBirds). Според нас, числеността в СФ за концентрациите на вида по време на миграция е релевантна и отговаря на действителната.

През последните години малката бяла чапла редовно се среща като зимуващ вид в 33 Варненско-Белославско езеро. Поради това предлагаме добавяне на зимуваща популация в СФ на зоната. По информация на Илиев (2022) през декември 2021 г. е установен 1 инд. По данни от теренните проучвания през декември 2021 г. са установени 3 инд., а през февруари 2022 г. – 2 инд. По данни от SmartBirds през зимния период (декември – февруари) през 2019 – 2022 г. са установявани редовно между 1 и 6 инд. (Данни БДЗП). По данни от СЗП, за периода 2019 – 2021 г. е регистриран по 1 инд. на година (Данни ИАОС). Поради, изложеното до момента, предлагаме добавяне на параметри за зимуваща популация на малката бяла чапла в СФ.

Констатирани са следните заплахи и въздействия за малката бяла чапла в 33 „Варненско-Белославско езеро“: E03 - Поддръжка и изграждане на корабни линии, фериботни линии и инфраструктура за закотвяне (напр. плавателни канали, драгажни и изгребни работи); F19 - Промислени и търговски дейности и структури, причиняващи замърсяване на въздуха; F15 - Други промислени и търговски дейности и структури, причиняващи точково замърсяване на повърхностни или подземни води; F27 - Отводняване, пресушаване или превръщане на влажни зони, блата, тресавища и т.н. в промислени или търговски зони;

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 3	Определена на база данни от СФ и литературни данни (Янков отг. ред., 2007). Необходими са конкретни мерки по възстановяване на подходящите местообитание за гнездене, за да се подобри гнездящата популация до състоянието от 1890 г.	Подобряване популацията на вида в зоната в размер от най-малко 3 дв.
Популация: Размер мигрираща популация	Брой индивиди	Най-малко 3	Определена от СФ, данните от теренните проучвания и публикуваната информация от Илиев (2022).	Поддържане на популация от най-малко 3 инд.
Популация: Размер зимуваща популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Определена на база теренните проучвания, информацията от СЗП и SmartBirds.	Поддържане на популация от най-малко 1 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 280	Определена на база местообитания с мочурища и блата (N07) и местообитания с влажни ливади и пасища (N10) от СФ.	Поддържане на площта на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида в размер на най-малко 280 ha.

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени за вида в СФ:

- Поставяне на знак за неприсъствие на размножаваща се популация на вида в зоната, поради липса на доказателства за гнездене през последните 10 – 15 г. (виж т.4);
- Добавяне на зимуваща популация, поради доказано редовно зимуване на вида в зоната от теренните наблюдения 2021 и 2022 г., данните от СЗП за 2019 – 2021 г. и данните от SmartBirds;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A026	<i>Egretta garzetta</i>			c	3	70	i		G	C	B	C	C
B	A026	<i>Egretta garzetta</i>		x	r	3	3	p		G	C	B	C	C
B	A026	<i>Egretta garzetta</i>			w	1	6	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A773 *Ardea alba* (голяма бяла чапла)

1. Код и наименование на вида

A773 *Ardea alba* (голяма бяла чапла)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 85 – 100 cm. Размах на крилата: 145 – 170 cm. Оперението е изцяло бяло. Значително по-едра от малката бяла чапла и с по-дълъг врат. В полет се виждат значително по-дългите ѝ крака. През размножителния период клюнът е с тъмен връх, през останалата част от годината е изцяло жълт.

Характер на пребиваване в страната

Голямата бяла чапла е гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид в България. Размножителният период започва от началото на март и продължава до началото на юли. Пролетната миграция е от март до средата на април, а есенната – от началото на септември до края на октомври (Симеонов и др., 1990). Частичен мигрант, зимува в Южна Европа, включително и в България, когато е по-често срещана.

Характерно местообитание

Голямата бяла чапла обитава блата и езера с обширни тръстикови масиви, крайбрежия на големи реки с изобилна растителност. По време на миграция и през зимата е широко разпространена в ниските части на страната, особено в открити райони в близост до големи реки и други влажни зони, както и в язовири, микроязовири, рибарници, напоителни канали и др. Най-често образува малки самостоятелни колонии, по-рядко гнезди по периферията на големите колонии от чапли, корморани, блестящи ибиси и лопатарки. Гнездата са разположени в труднодостъпни тръстикови масиви, или високо по дърветата на заливните гори (Симеонов и др., 1990). Снася 2 – 5 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с риба, по-рядко със земноводни, влечуги, големи водни насекоми и птици (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Много рядък и малоброен гнездящ вид. Гнезди поединично или на неголеми колонии – самостоятелни или с други чапли и корморани. През периода 2013 – 2018 г. е установена да се размножава по поречието на река Дунав, в Бургаските влажни зони, в езеро Дуранкулак, в Драгоманското блато и на две места в Горнотракийската низина. На повечето места гнезди нередовно. Единствените места, където гнезди ежегодно от 2007 г. насам са Драгоманското блато и ез. Сребърна. През размножителния период закъснели мигранти или летуващи неразмножаващи се птици могат да се наблюдават на много места в Северозападна България, Тракийската низина, по река Искър, в Източните Родопи, покрай река Дунав и Черноморското крайбрежие (Янков отг. ред., 2007).

Включен е в **Приложение 1** на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на голямата бяла чапла според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) с увеличаване на популацията в Европа (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Критично застрашен“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **10 – 50 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **нарастваща**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също **нарастваща**. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е стабилна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на **500 – 1000 индивида**.

Зимуващата национална популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на **600 – 2000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2013 – 2018 г.) е **нарастваща**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също **нарастваща**.

За гнездящата, зимуващата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и въздействия: K01, M08, F01, J03 и J02.

Видът се среща в 75 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 1 зона от тях е с оценка за численост и плътност на популацията „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Според СФ, голямата бяла чапла е зимуващ и мигриращ вид за зоната. Зимуващата популация на вида се оценява на **до 4 индивида**, което е **до 0,2 % от националната зимуваща популация** (оценка „B“, а би следвало да е „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

Мигриращата популация на голямата бяла чапла е оценена на **1 – 20 индивида**, което е **0,2 – 2,0 % от националната мигрираща популация** (оценка „B“, а би следвало да е „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Голямата бяла чапла зимува редовно в ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“. По данни от Илиев (2022) през януари и февруари 2022 г. са наблюдавани съответно 13 инд. и 2 инд. По данни от теренните проучвания през декември 2021 г. са установени 3 инд., а през февруари 2022 г. също 3 инд. По данни от СЗП през 2017 – 2 инд., през 2019 – 3 инд., през 2020 г. – 2 инд. (Данни ИАОС). По данни от SmartBirds за 2019 – 2022 г. в зоната зимуват между 1 и 10 големи бели чапли (Данни БДЗП). Представената численост в СФ изглежда реалистична, но може да се добави минимална стойност от 2 инд. и максимална 13 инд., поради редовните наблюдения на вида през последните години.

Мигриращата популация на голямата бяла чапла във Варненско-Белославско езеро също е добре представена. Според Илиев (2022), единични птици за наблюдавани през април, юни и август 2021 г., а през октомври – 3 инд. и през ноември 2 инд. По данни от теренните наблюдения 1 инд. е наблюдаван да се храни в началото на май 2022 г. По данни от ИАОС, през март 2020 г. са наблюдавани 6 инд., през април 1 инд., а през май 2 инд. Според SmartBirds единични птици от вида са наблюдавани редовно в периода март – ноември на 2021 и 2022 г. (Данни БДЗП). Посочената в СФ численост изглежда отговаря на действителната и не са необходими промени в тази част.

Констатирани са следните заплахи и въздействия за голямата бяла чапла в ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“: E03 - Поддръжка и изграждане на корабни линии, фериботни линии и инфраструктура за закотвяне (напр. плавателни канали, драгажни и изгребни работи); F19 - Промислени и търговски дейности и структури, причиняващи замърсяване на въздуха; F15 - Други промислени и търговски дейности и структури, причиняващи точково замърсяване на повърхностни или подземни води; F27 - Отводняване, пресушаване или превръщане на влажни зони, блата, тресавища и т.н. в промислени или търговски зони;

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 2	Целевата стойност е определена на база теренните проучвания, наличната информация от СЗП и данните от Илиев (2022).	Поддържане на популацията в размер от най-малко 2 инд.

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Определена на база СФ, теренните проучвания, данните от SmartBirds и информацията от Илиев (2022).	Поддържане на популацията в размер от най-малко 1 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 280	Определена на база местообитания с мочурища и блата (N07) и местообитания с влажни ливади и пасища (N10) от СФ.	Поддържане на площта с местообитания на вида в размер на най-малко 280 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме да бъде направена следната актуализация на СФ:

- Промяна в оценките на мигриращата и зимуващата популация от „В“ на „С“, предвид ниския процент от националната популация (< 2,0 %), която зоната поддържа;
- Добавяне на минимална численост за зимуващата популация от 2 инд., съобразно актуалната информация от последните години.
- Промяна в максималната численост на зимуващата популация от 4 на 13 инд., предвид констатираните от Илиев, (2022) птици;
- Промяна в кода и научното наименование на вида, съобразно Докладването по Чл. 12 от 2019 г.;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A773	<i>Ardea alba</i>			w	2	13	i		G	C	B	C	B
B	A773	<i>Ardea alba</i>			c	1	20	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A028 *Ardea cinerea* (сива чапла)

1. Код и наименование на вида

A028 *Ardea cinerea* (сива чапла)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 84 – 102 cm. Размах на крилата: 155 – 175 cm. Най-разпространената и едра чапла в България. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Гърбът и крилата са сиви. Шията отпред и гърдите са с черни надлъжни ивици. Възрастните през размножителния период отгоре са сиви с черни плещи и украсяващи пера на главата, които впоследствие изчезват. Отдолу са белезникави, главата и шията са бели с черни ивици зад очите и по предната част на шията. При младите горната част на главата и шията отстрани са сиви.

Характер на пребиваване в страната

Сивата чапла е гнездящо-прелетен, преминаващ, постоянен и зимуващ вид в България. Размножителният период е от началото на март до края на юли. Пролетната миграция е от края на февруари до средата на април, а есенната – от края на юли до ноември (Симеонов и др., 1990). Мигрира на юг при тежки зими и замръзване на водоемите. В България зимуват птици от Северна Европа.

Характерно местообитание

Сивата чапла обитава блата и езера с обширни тръстикови масиви; равнинни и заливни гори; долни и средни течения на по-големи реки с изобилна растителност и богати на риба. По време на миграция и през зимата се среща и в язовири, микроязовири, рибарници, оризища, напоителни канали и др. Гнезди в самостоятелни и смесени колонии. По Дунавското крайбрежие колонии са разположени в гори от бяла топола, бяла върба, и по-рядко хибридна топола и летен дъб (Симеонов и др., 1990). Гнездата са големи, често на върха на дървото. Снася 4 – 5 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, земноводни, влечуги, гризачи и др. По време на проучване, проведено в Софийското поле, в 5 стомаха са установени: *Arvicola terrestris*, *Microtus arvalis*, *Lacerta viridis*, *Lacerta sp.*, *Natrix natrix*, *Natrix tessellata*, *Rana ridibunda*, *Cyprinus carpio*, *Tinca tinca*, *Carassius auratus*, *Carassius sp.*, *Gobio gobio*, *Cobites taenia*, *Leuciscus cephalus*, *Libellula sp.*, *Gryllotalpa gryllotalpa*, *Neucoris sp.*, *Notonecta glauca*, *Dytiscus sp.*, Hydrophilidae, Curculionidae, *Donacia sp.* (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В самостоятелни или смесени колонии разпръснато из цялата страна, главно по Дунавското и Черноморското крайбрежие и долините на повечето по-големи реки в равнините (Дунавска равнина, Тракийска низина) и ниските части на планините (най-вече в Предбалкана) (Янков отг. ред., 2007).

Природозащитният статус на сивата чапла според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“. Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **800 – 1200 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **стабилна**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – **нарастваща**. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е стабилна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на **110 – 330 индивида**.

Зимуващата национална популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на **1000 – 2000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2007 – 2018 г.) е **стабилна**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също **стабилна**.

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и въздействия: M07, K01, J03, F01, J02, K04, B06 и D02.

Видът се среща в 75 зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 2 зони от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, вида е преминаващ и зимуващ. Зимуващата популация е оценена на **до 77 индивида**, което е до 3,9 % от националната зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Съгласно СФ, мигриращата популация е **оценена на 30 – 100 индивида**, което е 27,3 – 30,3 % от националната мигрираща популация (оценка „C“, а би следвало да е „A“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Сивата чапла е добре представена в 33 „Варненско-Белославско езеро“ като птици от вида се срещат през всички месеци от годината, средно по 19 инд./месец (8 – 40 инд.) (Илиев, 2022). През зимата, т.е. месеците декември, януари и февруари са регистрирани съответно 18, 23 и 25 инд. (Илиев, 2022). По данни от СЗП през 2017 г. – 3 инд., през 2019 г. – 6 инд., през 2020 г. – 43 инд. и през 2021 г. – 5 инд. (Данни ИАОС). По време на теренните проучвания през декември 2021 и февруари 2022 г. са установени съответно 11 инд. и 21 инд. Обобщено от всички числености по-горе се получава по 17 инд. месечно, което може да се приеме като реална численост на зимуващата популация. По наше мнение числеността на зимуващата популация в СФ може да се коригира на 3 – 77 инд.

Мигриращата популация на сивата чапла в 33 „Варненско-Белославско езеро“ трудно може да бъде количествено оценена, тъй като вида може да бъде наблюдаван през цялата година. Имайки предвид, че вида не гнезди в зоната, ако пресметнем средната численост в периода март – ноември от данните на Илиев (2022), излиза 19 инд./месечно (8 - 40 инд.). По време на теренните проучвания през май, юни и август 2022 г. са установени съответно 18, 24 и 2 инд., което е сходен резултат. Най-висока численост е наблюдавана през септември 2021 г. – 40 инд. (Илиев, 2022), което вероятно отразява голяма концентрация по време на есенна миграция. По наше мнение числеността за мигриращата популация следва да бъде коригирана от 30 – 100 инд. на 8 – 40 инд., както сочат по-новите данни.

Констатирани са следните заплахи и въздействия за сивата чапла в ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“: E03 - Поддръжка и изграждане на корабни линии, фериботни линии и инфраструктура за закотвяне (напр. плавателни канали, драгажни и изгребни работи); F19 - Промислени и търговски дейности и структури, причиняващи замърсяване на въздуха; F15 - Други промислени и търговски дейности и структури, причиняващи точково замърсяване на повърхностни или подземни води; F27 - Отводняване, пресушаване или превръщане на влажни зони, блата, тресавища и т.н. в промислени или търговски зони;

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 3	Целевата стойност е определена на база СЗП в периода 2017 – 2021 г., данните от теренните проучвания през 2021 и 2022 г. и доклада на Илиев (2022).	Поддържане на популацията в размер от най-малко 3 инд.						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 8	Определена на база данните от теренните проучвания през 2021 и 2022 г. и доклада на Илиев (2022).	Поддържане на популацията в размер от най-малко 8 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 280	Определена на база местообитания с мочурища и блата (N07) и местообитания с влажни ливади и пасища (N10) от СФ.	Поддържане на площта с местообитания на вида в размер на най-малко 280 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме да бъде направени следните промени в СФ:

- Промяна в оценките на зимуващата и мигриращата популация от „С“ на „В“ предвид по-високия процент от националната популация (> 2,0 %), която зоната поддържа;
- Добавяне на минимална численост за зимуващата популация от 3 индивида (виж т.4);
- Промяна в числеността на мигриращата популация от 30 – 100 на 8 – 40 (виж т.4);

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A028	<i>Ardea cinerea</i>			c	8	40	i		G	B	B	C	C
B	A028	<i>Ardea cinerea</i>			w	3	77	i		G	B	B	C	C

Специфични цели за A029 *Ardea purpurea* (червена чапла)

1. Код и наименование на вида

A029 *Ardea purpurea* (червена чапла)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 70 – 90 cm. Размах на крилата: 110 – 145 cm. Оперението е ръждивокафяво, често изглеждащо доста тъмно. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Възрастните през размножителния период са сивокафяви, с украсяващи пера по главата, както и с нежни бели пера по гърба и гърдите, които липсват през другите сезони. Младите са ръждивокафяви, с черни петна и ивици.

Характер на пребиваване в страната

Червената чапла е гнездящо-прелетен и преминаващ вид в България. Размножителният период е от средата на април до средата на юли. Пролетната миграция е от края на март до април, а есенната – от август до началото на ноември (Симеонов и др., 1990). Зимува в Средиземноморието и Африка.

Характерно местообитание

Червената чапла обитава сладководни езера, блата, разливи на реки с тръстикови масиви или заливни гори. Гнезди в малобройни и разредени самостоятелни колонии, или по периферията на големите смесени колонии от други видове чапли, корморани, блестящи ибиси и лопатарки. Единично гнездящите двойки са изключение (Симеонов и др., 1990). Гнездото е сред тръстика или на дърво. Снася 4 – 5 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, земноводни, влечуги, гризачи, водни безгръбначни и др. По време на проучване, проведено в Софийското поле, в 14 стомаха са установени: *Microtus arvalis*, *Lacerta sp.*, *Rana ridibunda*, *Cyprinus carpio*, *Gryllus demertus*, Carabidae, Dytiscidae (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сравнително рядък и малоброен гнездящ и прелетен вид. С разпръснато разпространение в ниските части на страната (Янков отг. ред., 2007). Гнезди поединично или на неголеми колонии – самостоятелни или с други чапли и корморани. Установена е

като гнездящ вид главно по поречието на р. Дунав и по Черноморското крайбрежие. Във вътрешността на страната малки колонии са установени главно в Тракийската низина и една на Драгоманското блато.

Включен е в **Приложение 1** на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на червената чапла според IUCN е LC (Least Concern). Включен в СПЕС 3. Включен в Червената книга на Р България в категория „Застрашен“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **100 – 200 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **неизвестна**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – **нарастваща**. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е неизвестна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на **60 – 350 индивида**.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и въздействия: K01, M07, F01 и J02.

Видът се среща в 55 зони от мрежата Натура 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, вида се концентрира само по време на миграция. Мигриращата популация е оценена на **1 – 5 индивида**, което е **1,4 - 1,6 %** от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Червената чапла е редовно наблюдаван вид в 33 „Варненско-Белославско езеро“, но с ниска численост (1 – 2 инд.), който не се размножава в зоната (Илиев, 2022). Видът вероятно гнезди в съседната 33 „Ятата“ (Илиев, 2022). По данни от теренното проучване през май 2022 г. са установени 2 инд., а през август 2022 - 1 инд. По данни от SmartBirds, през април 2019 г. – 7 инд., през май 2020 г. – 1 инд., през май 2021 г. – 3 инд., през април и май 2022 г. - 1 инд., през август и септември 2021 г. – 1 инд. (Данни БДЗП). На седми юни 2020 г. е установена 1 птица в подходящо гнездово местообитание (Данни ИАОС). Посочената численост на мигриращата популация на червената чапла в СФ е реалистична и не се нуждае от промяна. Има вероятност в бъдеще вида да загнезди в зоната, но към момента няма такава информация.

Констатирани са следните заплахи и въздействия за сивата чапла в 33 „Варненско-Белославско езеро“: E03 - Поддръжка и изграждане на корабни линии, фериботни линии и инфраструктура за закотвяне (напр. плавателни канали, драгажни и изгребни работи); F19 - Промислени и търговски дейности и структури, причиняващи замърсяване на въздуха; F15 - Други промислени и търговски дейности и структури, причиняващи точково замърсяване на повърхностни или подземни води; F27 - Отводняване, пресушаване или превръщане на влажни зони, блатата, тресавища и т.н. в промислени или търговски зони;

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена на база СФ, доклада на Илиев (2022), данните от теренните проучвания, данните от SmartBirds и тези предоставени от ИАОС.	Поддържане на популацията в размер от минимум 1 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 280	Определена на база местообитания с мочурища и блата (N07) и местообитания с влажни ливади и пасища (N10) от СФ.	Поддържане на площта с местообитания на вида в размер на най-малко 280 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за настоящата концентрираща се численост на вида в защитената зона по време на миграция не е необходима промяна в СФ.

Специфични цели за A030 *Ciconia nigra* (черен щъркел)

1. Код и наименование на вида

A030 *Ciconia nigra* (черен щъркел)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 90-105 cm, тегло 2,4 - 3,6 kg, размах на крилата – 120 - 138 cm., дължина на крилото 52-60 cm. Оперението е черно с синкавовиолетов отблясък, коремът е бял. Клюнът и краката са червени, при младите кафеникави. Няма полов диморфизъм, женските са само малко по-дребни от мъжките. Оперението на младите е без

синкавовиолетов отблясък. Често използва в полет въздушните термики за да набира височина. При миграция, летуване и зимуване образува големи самостоятелни ята, често надхвърлящи 50 екз.

Характер на пребиваване в страната

Черният щъркел е далечен мигрант. Пролетната миграция е от началото на март до средата на май. Есенната миграция е от втората половина на август до края на октомври. Късноесенните и зимните скитания са от началото на ноември до края на февруари. В оризищата северно от Пловдив няколко десетки птици редовно зимуват от 1978 г. насам, което е първото известно зимовище на вида в Западна Палеарктика (Големански и др. (гл. ред.), 2015). Отделни птици или малки групи зимуват нередовно и в други части на Горнотракийската низина. Максималната численост, отчетена при Бургаския залив през 2011 г. е 1998 индивида, а за периода 2012 – 2017 г. численостите варират между 3781 и 6293 индивида (Michev et al., 2018).

Характерно местообитание

Гнезди в равнинни, полупланински и планински широколистни гори, скални комплекси, проломи на реки, ждрела. Най-често в дъбови и дъбово-липови гори, по-рядко габъррови и букови. Много рядък в иглолистни гори в планините, обикновено в борови. Храни се по реки, язовири, микроязовири, рибарници, оризища, влажни ливади, ниви и др.

Гнездовият хабитат включва всички типове горски местообитания у нас, с изключение на горите от клек, мура и келяв габър.

Хранене

Храни се предимно с риба, земноводни, едри околородни безгръбначни, понякога и с дребни бозайници и новоизлюпени малки на наземно гнездящи птици.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Масово гнезди в низинни и нископланински гори в югоизточна България – Тунджанската хълмиста низина (70-80 дв.), Сакар и Източните Родопи (Даскалова и др., 2020). Многоброен и в Източна Стара планина, Поломието и Лудогорието. В Западна България по-малоброен, повече двойки там гнездят в Северозападна България и Предбалкана. В горите над 1000 м. е рядък и спорадично разпространен. По Дунавските острови е сравнително рядък и малоброен – установен е да гнезди на 11 острова, но в прилежащите части на Дунавската равнина е по-чест като общата численост в крайдунавския район е оценена на 80-150 дв. (Cheshmedzhiev et al., 2019).

Включен в Червената книга на България като уязвим (Големански и др. (гл. ред.), 2015).

Понастоящем популацията се оценява на 600-900 **гнездящи двойки** (Докладване на България по чл.12). Съгласно Докладването от 2019 г., краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (1980 - 2018 г.) е увеличаваща се. Според нашите данни и краткосрочната тенденция показва увеличение.

Черният щъркел се опазва също така и като **мигриращ вид** с численост 2 000 – 11 000 индивида (Michev et al., 2011, Матеева и Янков, 2013). Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: отводняване, рекултивация и преобразуване на влажни зони, блата, и др. в селищни или туристически зони; електропреносна и комуникационна мрежа (кабели).

Посочени са следните заплахи: земеделски дейности, генериращи точкови замърсявания на повърхностните води, както и спортни и туристически дейности извън населените места и туристическите зони. Всъщност вида страда най-силно от горскостопанските

дейности при които се унищожават гнездовия му хабитат, възниква значително безпокойство и дори се отсичат дървета с гнезда. Други негативни фактори са изграждането на ВЕЦ по реките, създаването на нови и разширяването на стари каменни кариери, сблъсъците с електропреносната мрежа, изграждането на ветрогенератори, незаконния отстрел в района на рибовъдни стопанства и язовири.

Видът се среща в 92 зони от мрежата Натура 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ, видът се опазва в зоната само като **мигриращ** (концентриращ се) с **неизвестна численост, поради липса на данни (DD)**. Оценката за численост и плътност на мигрираща популация е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“). Популацията не е изолирана в рамките и разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Черният щъркел редовно мигрира през територията на 33 „Варненско-Белославско езеро“, поради концентрацията на реещи птици по крайбрежието на Черно море. Според Илиев (2022), в зоната е наблюдавана само 1 птица през юни 2021 г. От друга страна, по време на теренните проучвания през 2022 г. през август са установени 5 инд., а през септември общо 1163 инд., което реално отразява мигриращата популация на черния щъркел в зоната. До колкото ни е известно това е първото систематизирано проучване върху миграцията на реещи птици през 33 „Варненско-Белославско езеро“. Трябва да се отбележи, че повечето птици само прелитат над територията на зоната, без да остават за почивка и хранене. Считаме, че към момента може да се добави информация за числеността на мигриращата популация в СФ, съобразно данните от теренното проучване през 2022 г.

Като констатирани заплахи за вида може да се отбележат: E03 - Поддръжка и изграждане на корабни линии, фериботни линии и инфраструктура за закотвяне (напр. плавателни канали, драгажни и изгребни работи); F19 - Промислени и търговски дейности и структури, причиняващи замърсяване на въздуха; F15 - Други промислени и търговски дейности и структури, причиняващи точково замърсяване на повърхностни или подземни води; F27 - Отводняване, пресушаване или превръщане на влажни зони, блата, тресавища и т.н. в промислени или търговски зони; D06 - Изграждане, експлоатация и поддръжка на съоръжения за пренос на електроенергия и комуникационна инфраструктура (кабели).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 5 инд.	Определена на база данните за количеството на мигриращи птици през август 2022 г.	Поддържане на популацията в размер от най-малко 5 индивида.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 280	Определена на база местообитания с мочурища и блата (N07) и местообитания с влажни ливади и пасища (N10) от СФ.	Поддържане на площта с местообитания на вида в размер на най-малко 280 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме да бъде направена следната актуализация на СФ:

- Добавяне на минимална и максимална численост на мигриращата популация и съответно промяна в качеството на данните от „DD“ на „G“ (виж т.4);
- Промяна в оценките на мигриращата популация за численост и плътност и за общото значение на зоната за опазването на вида от „C“ на „B“ предвид повишения процент от националната популация (> 2,0 %), която зоната поддържа;

Species			Population in the site							Site assessment						
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A030	<i>Ciconia nigra</i>			c	5	1163	i	P	G	B	B	C	B		

Специфични цели за A031 *Ciconia ciconia* (бял щъркел)

1. Код и наименование на вида

A031 *Ciconia ciconia* (бял щъркел)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 95 – 110 cm. Размах на крилата: 180 – 218 cm. Оперението е бяло, като само маховите пера са черни. При възрастните клонът и краката са яркочервени, докато при младите те са кафеникавочервени. В полет шията е изпъната. Представителите на двата пола са идентични на външен вид, с тази разлика, че мъжките са по-големи от женските.

Характер на пребиваване в страната

Белият щъркел е гнездящо-прелетен, преминаващ и по изключение зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от началото на март до към средата на април, а есенната – от началото на август до края на септември (Симеонов и др., 1990). Зимата

прекарва в Африка, южно от Сахара. Отделни индивиди остават и през зимните месеци у нас, основно в района на Бургаските езера и по оризищата около Пловдив.

Характерно местообитание

Видът е синантропен и представителите му гнездят в селища или в непосредствена близост до тях. Изграждат гнездата си върху комини, стълбове от електропреносната и електроразпределителната мрежа, покриви, паметници и все по-рядко върху стари изсъхнали дървета. Белият щъркел обитава населени места в близост до влажни зони от естествен или изкуствен произход; влажни ливади, мочурища, блата, обработваеми площи, рибарници, микроязовири, язовири и др. водоеми. Видът гнезди в почти цялата страна с изключение на гъстите горски масиви и местата с надморска височина над 1270 м. Белият щъркел е най-многочислен и с най-висока плътност (29 – 61 двойки на 100 кв. км.) в Софийското и Самоковското поле, по долината на река Марица и прилежащите хълмисти райони с много изкуствени водоеми, долното течение на реките Искър, Струма и Тунджа, на места край река Дунав и около Бургаските езера (Чешмеджиев, 2016). Размножителният период е от началото на април до края на юли. Гнезди поединично, но понякога и на малки групи (Симеонов и др. 1990). По време на VII Международно преброяване на белия щъркел в България (2014 – 2015 г.) в България са установени общо 6981 гнезда, от които 5874 са разположени на електрически стълбове, 201 гнезда – върху дървета, 445 гнезда – на комини и 287 гнезда – на покриви (Чешмеджиев, 2016). Снася най-често 2 – 4 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, и 7140 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се със земноводни, влечуги, риби, водни насекоми, личинки, червеи, скакалци, дребни гризачи, по изключение и дребни птици и др. (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широко разпространен гнездящ синантропен вид. Белият щъркел гнезди почти в цялата страна с изключение на гъстите горски масиви и местата с надморска височина над 1270 м. Видът е най-многочислен и с най-висока плътност (29-61 двойки на 100 кв. км) в Софийското и Самоковското поле, по долините на река Марица и прилежащите хълмисти райони с много изкуствени водоеми, долното течение на реките Искър, Струма и Тунджа, на места край р. Дунав и около Бургаските езера. Най-много заети гнезда (4841, 83%) са разположени между 0 и 400 м н.в. Добруджа е сред местата, където видът почти отсъства, въпреки подходящата надморска височина, вероятно поради липсата на водоеми и подходяща хранителна база. По време на VII Международно преброяване на вида (2014-2015 г.) в България са установени общо 6981 гнезда. От тях 5825 са заети от размножаващи се двойки. Най-много от тях са в областите Пловдив, София и Хасково. Общината с най-много заети щъркелови гнезда е Самоков – с 198 гнезда, следвана от община Петрич (188 гнезда) и община Тунджа (154 гнезда). Населените места с най-много щъркелови гнезда са: село Драгушиново (община Самоков) – 51 гнезда; село Кулата (община Петрич) – 42 гнезда; село Белозем (община Раковски) – 38 гнезда; село Белчин (община Самоков) – 31 гнезда; град Съединение (област Пловдив); град Хаджидимово (област Благоевград); село Звиница (община Кърджали); село Караджалово (община Първомай) и село Равно поле (община Елин Пелин) имат по 29 гнезда. Средната плътност на щъркелите в страната (брой гнездящи двойки на 100 кв.км.) е 5,25 двойки на 100 кв.км. За сравнение по време на VI Международно преброяване (2004 – 2005 г.) плътността е била 4,3 двойки (Чешмеджиев и др., 2016).

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на белия щъркел според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 2. Включен в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 5700 – 6000 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – флукутираща. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е стабилна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 250 000 – 500 000 индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и въздействия: A03, E01, C03, G05, A02, D06, C01, D02 и J02.

Видът се среща в 92 зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 2 зони от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ, белият щъркел е **гнездящ и мигриращ** за зоната. Гнездящата популация се оценява на 3 – 3 двойки, което е около 0,05 % от националната популация на вида (оценка „B“, а би следвало да е „C“), опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията е неизоллирана в рамките на ареала на разпространение (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Съгласно СФ, видът се опазва в зоната и като **мигриращ** (концентриращ се) с численост 3000 – 50000 екз., което е 1,2 - 10,0 % от националната мигрираща популация на вида (оценка „B“), опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията е неизоллирана в рамките на ареала на разпространение (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на националното преброяване на гнездящите бели щъркели през 2014 и 2015 г. в област Варна са установени 117 двойки. При предишното преброяване през 2004 – 2005 г. са били 93 двойки. Най-много гнездящи двойки са установени в общините Вълчи дол (29 двойки) и Аврен (16 двойки), а най-малко – в общините Белослав (4 двойки), Девня (4 двойки) и Варна (2 двойки). В община Бяла не са установени щъркелови гнезда. Населеното място с най-много двойки бели щъркели е с. Генерал Киселово с 10 двойки. Средната плътност на вида в област Варна е 3,07 дв./100 km² (Чешмеджиев и др., 2016). В границите на 33 „Варненско-Белославско езеро“ към момента има 1 двойка (Илиев, 2022). По данни от теренните проучвания през 2022 г., гнездото в западния край на зоната е функциониращо и е наблюдавана мътеца птица в него. През май и юни са наблюдавани още 17 птици в зоната, които вероятно повечето са мигриращи, но 2 от птиците има вероятност да гнездят в селата в близост до зоната. По данни от SmartBirds през 2018 г. са 2 дв., през 2019 г. – 1 дв. през 2020 – 2 дв., през 2021 – 1 дв. и през 2022 г. – 2 дв. (Данни БДЗП). По време на мониторинга на гнездящите птици през 2020 г. са установени 2 функциониращи гнезда в зоната и едно в близост (с. Игнатиево) (Данни ИАОС). Предполагаме, че числеността от 3 двойки посочена в СФ за зоната е реалистична и дори самите гнезда да не са в границите ѝ, то птиците активно се хранят в нея.

По отношение на мигриращата популация на белия щъркел през територията на зоната, може да се каже, че се наблюдава значителна концентрация, поради близостта на

крайбрежието на Черно море, което концентрира големи числености от реещи се птици по време на миграция (Michev et al., 2018). Числеността, посочена от ОВМ в България и Натура 2000 (Дерелиев и др., 2007) е копирана в СФ. По данни от теренните проучвания през есента на 2022 г., през август са установени общо 41664 инд., а през септември само 236 инд. Ако се сумират и данните от спорадичните наблюдения от пролетта на 2022 г., качени в SmartBirds се получават общо 42000 птици. Изглежда числеността посочена в СФ е реалистична и не се нуждае от промени.

Като констатирани заплахи за вида може да се отбележат: F19 - Промислени и търговски дейности и структури, причиняващи замърсяване на въздуха; F15 - Други промислени и търговски дейности и структури, причиняващи точково замърсяване на повърхностни или подземни води; F27 - Отводняване, пресушаване или превръщане на влажни зони, блата, тресавища и т.н. в промислени или търговски зони; D06 - Изграждане, експлоатация и поддръжка на съоръжения за пренос на електроенергия и комуникационна инфраструктура (кабели).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 3 двойки	Определена на база СФ и данните на ИАОС от 2020. Включва и двойките, които се хранят в зоната но гнездата им са непосредствено до границите на зоната, но извън нея.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 3 гнездящи двойки.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 3000 индивиди	Определена на база СФ.	Създаване на предпоставки за спиране, почивка и нощуване на мигриращите ята бели щъркели от минимум 3000 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната.	ha	Най-малко 609 ha	Площта е определена на база % на местообитания N03 – соленоводни блата, засолени пасища и степи, N09 – сухи ливади и степи, N10 – влажни ливади и пасища и N15 – други обработваеми земи на площите на отделните класове хабитати според СФ на зоната. Местообитание N12 – обширни зърнени култури е изключено като субоптимално.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер на най-малко 609 ha.
Местообитание на вида: Безопасност за гнездата на вида, разположени върху	Брой обезопасени гнезда, разположен и върху електрическ	3 броя обезопасени гнезда на вида	Гнездата на вида в защитената зона са разположени върху електрически стълбове. Всички тези гнезда трябва да бъдат на изкуствени метални	Подобряване на безопасността на гнездата на вида, разположени върху електрически стълбове, до

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
електрически стълбове	и стълбове		платформи.	достигане на целевата стойност от 5 обезопасени гнезда.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в ливади, пасища, обработваеми земи, мери и др. с невисока растителност. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от белия щъркел е необходима паша на домашни животни (1 крава на хектар), с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида. На базата на информация за настоящото състояние на отделни типове тревни природни местообитания може да се направи извода, че цялата им площ се управлява екстензивно.	Поддържане на състоянието на хранителното местообитание на вида по този параметър.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за вида в зоната предлагаме следните промени в СФ:

- Налагат се промени и в оценките на гнездовата популацията от „В“ на „С“, предвид по-малкия дял от националната популация (< 2,0%), която се опазва в зоната;
- Промяна и в оценката за опазването на вида от „А“ на „В“ и на общата оценка на значимостта на зоната за гнездящата популация от „А“ на „С“;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A031	<i>Ciconia ciconia</i>			c	3000	50000	i		G	B	A	C	A
B	A031	<i>Ciconia ciconia</i>			r	3	3	p		G	C	B	C	C

Специфични цели за A032 *Plegadis falcinellus* (блестящ ибис)

1. Код и наименование на вида

A032 *Plegadis falcinellus* (блестящ ибис)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55 – 65 cm. Размах на крилата: 88 – 105 cm. Оперението е тъмно, пурпурно-кафяво със зелен метален отблясък по крилата. През есента и зимата възрастните имат светли точки по главата и шията. Клюнът е дълъг и извит надолу.

Характер на пребиваване в страната

Блестящият ибис е гнездящо-прелетен и преминаващ вид в България. Пролетната миграция е от началото на март до средата април, а есенната – от август до началото на ноември (Симеонов и др., 1990). Зимува в Африка.

Характерно местообитание

Блестящият ибис обитава блата и езера с обширни тръстикови масиви, заливни гори и храсталаци от върба, оризища, рибарници, напоителни канали, микроязовири влажни ливади, разливи на реки и др. Размножителният период е от началото на май до края на юли. Най – често образува смесени колонии с различни видове чапли, корморани и лопатарки. Гнездата са разположени в труднодостъпни тръстикови масиви, или заливни гори, както и високо по дърветата в равнинните дъбови гори (Симеонов и др., 1990). Снася 3 – 5 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с насекоми, водни безгръбначни, земноводни и др. По време на проучване, проведено в Софийското поле, в 4 изследвани стомаха са установени: *Dytiscidae*, *Hydrophilus sp.*, *Culicidae*, *Aganeae*, *Planorbis planorbis*, *Radix auricularia*, *Rana ridibunda* (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Рядък и малоброен гнездящ вид. Гнезди в смесени колонии с корморани, чапли и лопатарки по Дунавските острови и в различен тип влажни зони – езера, блата, рибарници и язовири. С изолирани гнездовища по Дунавското крайбрежие, Горнотракийската низина и Бургаските влажни зони. Редовно гнезди единствено в ез. Сребърна и в ЗМ „Пода“ край гр. Бургас.

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на блестящия ибис според IUCN е LC (Least Concern). Включен в SPEC 3. Включен в Червената книга на Р България в категория „Критично застрашен“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 50 – 400 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукутираща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – намаляваща. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е флукутираща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 500 – 1200 индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и въздействия: А26, А30, А31, F26 и F05.

Видът се среща в 36 зони от мрежата Natura 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ, видът се опазва в зоната само като **мигриращ** (концентриращ се по време на миграция) с численост 8 – 75 индивида, което е 1,6 – 6,3 % от националната мигрираща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка за значимостта на зоната за опазването на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Блестящият ибис се среща сравнително редовно в 33 „Варненско-Белославско езеро“ с неголеми числености 1 – 13 инд., основно през пролетно летния период. Според Илиев (2022) през май 2021 г. – 4 инд., през юни 2021 г. – 3 инд. и през юли 2021 г. – 13 инд. През май 2020 г. са наблюдавани 2 птици в подходящо гнездово местообитание (Данни ИАОС). По време на теренните проучвания през 2022 г. вида не е наблюдаван в зоната. По данни от SmartBirds, блестящият ибис се среща в зоната в периода април – август с 1 – 13 инд. (Данни БДЗП). За повечето наблюдения е отбелязано, че са мигриращи птици. Смятаме, че заложената в СФ численост за мигриращата популация отговаря на действителната и няма нужда от промени.

Като констатирани заплахи за вида може да се отбележат: F19 - Промислени и търговски дейности и структури, причиняващи замърсяване на въздуха; F15 - Други промишлени и търговски дейности и структури, причиняващи точково замърсяване на повърхностни или подземни води; F27 - Отводняване, пресушаване или превръщане на влажни зони, блата, тресавища и т.н. в промишлени или търговски зони; D06 - Изграждане, експлоатация и поддръжка на съоръжения за пренос на електроенергия и комуникационна инфраструктура (кабели).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 8 инд.	Определена на база СФ. Поддържането на местообитанията на вида в зоната (N07 и N10) е необходима предпоставка за задържането на мигриращите ята. Подобряване на екологичният потенциал на водните тела, също би довело предпоставки да по-добро поддържане на популацията.	Поддържане на популация от най-малко 8 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 280	Определена на база местообитания с мочурища и блата (N07) и местообитания с влажни ливади и пасища (N10) от СФ.	Поддържане на площта с местообитания на вида в размер на най-малко 280 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологичен потенциал	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени за този вид в СФ.

Специфични цели за A034 *Platalea leucorodia* (бяла лопатарка)

1. Код и наименование на вида

A034 *Platalea leucorodia* (бяла лопатарка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 80 – 93 cm. Размах на крилата: 120 – 135 cm. Оперението при възрастните е бяло, с жълто петно на гърдите и Характерна „грива“ на тила. Клюнът е Характерен, дълъг с лопатовидно разширение на върха. Младите имат черни върхове на крилата. В полет вратът е изправен, за разлика от чаплиите.

Характер на пребиваване в страната

Бялата лопатарка е гнездящо-прелетен и по изключение зимуващ вид в България. Размножителният период е от края на април до края на юни. Пролетната миграция е от март до края на април, а есенната – от август до края на септември (Симеонов и др., 1990). Зимува в Африка.

Характерно местообитание

Бялата лопатарка обитава блата и езера с обширни тръстикови масиви, заливни и равнинни гори, речни разливи, влажни ливади, рибарници, а по време на миграции се среща и в солници, тузлии, микроязовири и др. Гнезди в самостоятелни или смесени колонии заедно с чапли, корморани и блестящи ибиси. Гнездата са разположени често в тръстикови масиви и храсталаци от бяла и сива върба, на бяла топола и др. (Симеонов и др., 1990). Снася 3 – 5 яйца, като има едно поколение годишно.

Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с водни насекоми, ракообразни, рибки, дребни земноводни и др. (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснати гнездови находища в смесени колонии от чапли и корморани по поречието на река Дунав и в единственото сигурно находище по Черноморието - блатото Пода край Бургас (Янков отг. ред., 2007), което е част от ЗЗ „Комплекс Мандра-Пода“. По поречието на река Дунав гнезди предимно на острови, а по-рядко - в блата (в ЗЗ „Сребърна“, ЗЗ „Комплекс Калимок“, ЗЗ „Комплекс Беленски острови“) (Shurulinkov et al., 2019). В различните райони колонии често променят своето местоположение, което води до известни колебания в разпространението.

Включен е в **Приложение 1** на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на бялата лопатарка според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 2. Включен в Червената книга на Р България в категория „Критично застрашен“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 80 – 150 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукуираща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също флукуираща. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е флукуираща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на **500 – 1000 индивида**.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и въздействия: A31, J02, F03 и F26.

Видът се среща в 39 зони от мрежата Натура 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Според СФ, бялата лопатарка е **мигриращ и зимуващ** вид в зоната. Зимувашката популация се оценява на до 1 индивид. В Докладването по чл. 12 от 2019 г. липсва оценка на националната зимуваща популация. Оценката за численост и плътност на популацията е „C“. Опазването на вида е добро (оценка „B“). Популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общото значение на зоната за опазването на вида е с оценка „C“ – значима стойност.

Съгласно СФ, видът се опазва в зоната като **мигриращ** (концентриращ се) с численост 90 – 90 птици, което е 9,0 – 18,0 % от националната мигрираща популация (оценка „B“). Опазването на вида е добро (оценка „B“). Популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общото значение на зоната за опазването на вида е с оценка „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

През последните години единични бели лопатарки са наблюдавани да зимуват в ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“ Според Илиев (2022), е наблюдаван 1 инд. през декември 2021 г. и 1 инд. през януари 2022 г. През февруари 2020 г. също са наблюдавани 5 инд. (SmartBirds, Данни БДЗП). Според данните от СЗП за периода 2016

– 2021 г. и данните от теренните проучвания през декември 2021 и февруари 2022 г., липсват регистрации на зимуващи птици от вида. По данни от eBirds, в края на декември 2022 г. са наблюдавани 10 инд. (Zdenek Hyl). Максималната числеността на зимуващата популация на вида в СФ може да бъде увеличена на 10 инд., а минималната да стане 1 инд., предвид актуалната информация.

Числеността на бялата лопатарка по време на миграция, посочена в СФ е сходна с тази в ОВМ в България (Дерелиев и др., 2007), но само за максималната стойност < 90 инд. Минимална стойност не е посочена и се предполага, че или вида не се среща ежегодно по време на миграция или липсват данни за популацията (Дерелиев и др., 2007). Според Илиев (2022), единични птици са наблюдавани през май и ноември 2021 г., а 2 инд. през юни 2021 г. По данни от SmartBirds има наблюдавани 1 инд. през юни 2020 г., 2 инд. през май 2022 г. и 1 инд. през юни 2022 г. (Данни БДЗП). Бялата лопатарка не е сред установените видове по време на теренните проучвания през 2022 г. Има вероятност посочената в СФ численост да е силно завишена, защото липсват наблюдения на толкова значителни числености, въпреки проучванията в периода на миграция на вида (март-април и август-септември). Считаме че за минимална стойност могат да се посочат 10 инд. вместо 90.

Като констатирани заплахи за вида може да се отбележат: F19 - Промислени и търговски дейности и структури, причиняващи замърсяване на въздуха; F15 - Други промислени и търговски дейности и структури, причиняващи точково замърсяване на повърхностни или подземни води; F27 - Отводняване, пресушаване или превръщане на влажни зони, блата, тресавища и т.н. в промислени или търговски зони; D06 - Изграждане, експлоатация и поддръжка на съоръжения за пренос на електроенергия и комуникационна инфраструктура (кабели).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Определена на база данните от доклада на Илиев (2022), SmartBirds и eBirds. Със затоплянето през зимата, което се наблюдава последните години се очаква популацията да нараства.	Поддържане на популация от най-малко 1 инд.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 10 инд.	Определена на база данните от доклада на Илиев (2022) и SmartBirds. По всяка вероятност минималната стойност на популацията в СФ е силно завишена. Поддържането на местообитанията на вида в зоната е необходима предпоставка за задържането на мигриращите ята.	Поддържане на мигриращата популация на вида в размер на най-малко 10 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания за	ha	Най-малко 280	Определена на база местообитания с мочурища и блата (N07) и местообитания с влажни ливади и пасища (N10) от СФ.	Поддържане на площта с местообитания на вида в размер на най-малко 280

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
вида				ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация не могат да бъдат предложени следните промени в СФ:

- Промяна на минималната и максималната численост на зимуващата популация от до 1 на 1 – 10 инд., съобразно данните от последните години (виж т.4);
- Промяна в минималната численост на мигриращата популация от 90 инд. на 10 инд. поради липса на толкова големи числености на вида по време на миграция (виж т.4);

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A034	<i>Platalea leucorodia</i>			w	1	10	i		G	C	B	C	B
B	A034	<i>Platalea leucorodia</i>			c	10	90	i		G	B	B	C	B

Специфични цели за A036 *Cygnus olor* (ням лебед)

1. Код и наименование на вида

A036 *Cygnus olor* (ням лебед)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото е 140-160 cm, а размахът на крилата – 200-240 cm. Оперението е изцяло бяло. Клюнът е червен, в основата си – черен. Краката са черни. Няма полов диморфизъм, но се наблюдава възрастов. Младите индивиди са сивокафяви, със сив клюн с черна основа. От водата излита тежко, набирайки скорост с продължително

разбягване по водната повърхност. При летенето се чува ясен звук от размахването на крилата.

Характер на пребиваване в страната

Немият лебед у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. През зимата големи ята от този вид долитат от север и се концентрират главно по Черноморското крайбрежие, р. Дунав и някои от по-големите вътрешни водоеми. Пролетната миграция е от март до средата на април. Есенната миграция е от септември до декември. Най-често мигрира на семейни групи, но често в районите на зимуване формира големи ята, обикновено смесени с патици и лиски.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание е водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера, язовири, рибарници, изоставени баластриери и стари речни корита. По-рядък е в крайбрежната водна растителност на по-големи бавно течащи реки. Гнезди главно в сладководни и по-рядко бракични водоеми. Понякога гнезди и в почти напълно обрасли с водна растителност водоеми, дори и с малки размери. По време на миграция и зимуване се среща и в бързотечащи реки, в плитководни участъци на р. Дунав, в лагуни, солени езера, както и в морето. Подходящи местообитания за гнездене са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се главно с водна растителност – най-вече водорасли, включително и семена по дъното. В малки количества яде и водни безгръбначни – ракообразни, насекоми и мекотели. Понякога се храни и из посеви със зимна пшеница и други култури (Cramp & Simmons, eds., 1977).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид е рядък, разпространен по Дунавските езера, блата и рибарници, по езерата по Черноморското крайбрежие, в редица обрасли с водна растителност рибарници и язовири в Горнотракийската низина, както и в малък брой подобни водоеми в Дунавската равнина, включително и в стари речни корита (Янков, ред., 2007; Дерелиев и Иванов, 2015; Даскалова и Шурулинков, 2020; Шурулинков и Цонев – непубликувани данни). Според Червената книга на Р България (Големански, ред., 2015) у нас гнездят 12-36 дв. с тенденция на увеличение. Понастоящем числеността на вида у нас е в рамките на 80-120 двойки.

Според Докладването по чл. 12 от 2019 г. **гнездящата** популация се оценява на **20-50 двойки**, което вече не е актуално. Тенденцията и в числеността и в разпространението е положителна. В Докладването е посочено, че краткосрочната тенденция на разпространението на вида у нас (2000-2018 г.) е стабилна, но всъщност и тя показва увеличение. За този период немият лебед се появи в редица нови локалитети, главно в Горнотракийската низина и Дунавската равнина (Shurulinkov et al., 2019; Даскалова и Шурулинков, 2020). В Докладването за гнездящата популация са посочени следните заплахи и въздействия: А30 - активно водочерпене от подземни, повърхностни или смесени водоизточници за селскостопански цели; А31 - отводняване на земи за използването им за земеделски цели.

Немият лебед зимува в цялата страна, във водоеми под 1200 m н.в. Най-значителните зимни концентрации са по брега на Черно море и в крайморските езера – Поморийско, Атанасовско, яз. Мандра, ез. Дуранкулак, Шабленска тузла и др. Ята от по 10-50 екз.

зимуват и във редица вътрешни язовири и поречията на реките Марица, Янтра, Тунджа, Огоста, Искър, Вит и др.

Числеността на **зимуващите** у нас неми лебеди според Докладването по чл.12 е **1000-4100 екз.** Няма ясна тенденция, числеността е флукутираща. През по-сурови зими броят на зимуващите лебеди е значително по-висок, отколкото при меки зими. За зимуващата популация са посочени следните заплахи и въздействия: F05 - изграждане или развитие на спортна, туристическа и развлекателна инфраструктура (извън градски или ваканционни зони).

По време на миграция немият лебед също може да се срещне из водоеми в цялата страна. Според Докладването по чл.12 понастоящем **миграционната** численост на вида е в рамките на **500-1200 инд.** Всъщност няма никакви системни и стандартизирани проучвания в това направление и числеността по време на миграция остава неизвестна.

В Докладването от 2019 г. са посочени следните заплахи и въздействия за мигриращата популация: F05 - изграждане или развитие на спортна, туристическа и развлекателна инфраструктура (извън градски или ваканционни зони); J02 - замърсяване на морски води от смесени източници (морски и крайбрежни).

Видът е включен е в Приложение II на Директивата за птиците. Защитен на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 3). Природозащитният статус на немия лебед според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2020) и за света (2016). Включен е в Червената книга на Р България (Големански, ред., 2015) в категория „уязвим“.

В Червената книга (Големански и др. (гл. ред.), 2015) са посочени като заплахи отравянето с оловни сачми и тежести, безпокойство, отстрел, унищожаване и деградация на местообитания, замърсяването на влажните зони, преследване в рибни стопанства и др. Често пъти местообитанията се засягат от умишлени пожари в тръстиковите и папурови масиви. Отрицателно въздействие оказват и осушаването на влажни зони – особено рибарници и язовири, което понякога се случва дори и през гнездовия период на птиците. Сред естествените лимитиращи фактори са масовите случаи на разпространение на птичи грип при немия лебед в някои години и гибелта на индивиди поради тежки зимни условия.

Видът се среща в 57 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 1 зона от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ и зимуващ. **Мигриращата** популация се оценява на **3-70 индивида**, което е **0,6-5,8% от националната мигрираща** популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

Зимуващата популация на вида се оценява на **до 29 индивида**, което е **0,7-2,9% от националната зимуваща** популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

Данни от проведен мониторинг на ИАОС в защитената зона показват численост от 76 инд. през март-април 2020 г.

Според данни от платформата SmartBirds в границите на зоната през пролетния прелет (март до средата на април) през 2019 г. са регистрирани 8 инд., 2020 г. – 9 инд., 2021 г. – 41 инд., 2022 г. – 51 инд., а през есенния (септември до средата на декември) съответно – 2020 г. – 6 инд., 2021 г. – 530 инд., 2022 г. – 177 инд.

Проведен орнитологичен мониторинг през 2021-2022 г. по проект „Демонстрация на пилотна зелена инфраструктура в полза на биоразнообразието и развитието в района на Варненското езеро“ показва численост на немия лебед през пролетната миграция – април 2021 г. – 25 инд. и март 2022 г. – 45 инд., а през есенната – 112 инд. – септември 2021 г., 226 инд. – октомври 2021 г., 116 инд. – ноември 2021 г. (Илиев, 2022).

Дерелиев и др. (2007) посочват численост на мигриращата популация от 3-70 инд.

Зимуваща популация

Данните от SmartBirds показват численост на немите лебеди през зимните месеци (декември, януари и февруари) през 2018 г. – 6 инд., 2019 г. – 9 инд., 2020 г. – 57 инд., 2021 г. – 71 инд., 2022 г. – 50 инд.

Данните от проект „Демонстрация на пилотна зелена инфраструктура в полза на биоразнообразието и развитието в района на Варненското езеро“ показват общо 36 инд. за декември 2021 г., януари и февруари 2022 г. (Илиев, 2022).

При среднозимно преброяване са наблюдавани през 2016 г. – 77 инд., 2017 г. – 196 инд., 2018 г. – 21 инд., 2019 г. – 62 инд., 2020 г. – 106 инд., 2021 г. – 51 инд.

Дерелиев и др. (2007) посочват численост от 2-131 зимуващи неми лебеди във Варненско-Белославския езерен комплекс.

По време на теренните проучвания в ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“ бяха отчетени 31 инд. през декември 2021 г. и 24 инд. през февруари 2022 г.

Гнездяща популация

Съгласно СФ видът не се опазва като гнездящ в ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“.

По време на мониторинг в защитената зона през 2021 г. е регистрирано сигурно гнездене на 3-4 двойки (Илиев, 2022).

Данни от проведен мониторинг на ИАОС в защитената зона през април-юни 2020 г. показват численост от 72 инд., от които 2 двойки в гнездови хабитат.

Данните от SmartBirds през гнездовия период показват: 2019 г. – 15 инд., от които 1 двойка с брачно поведение; 2020 г. – 3 инд., от които един на гнездо с малки; 2021 г. – 3 двойки в гнездови хабитат и 35 малки; 2022 г. – 26 инд., от които 2 двойки в гнездови хабитат.

По време на теренните проучвания в ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“ на 30.04.-02.05.2022 г. бяха отчетени 23 неми лебеда. На 03-08.05.2022 г. бяха регистрирани 32 инд., от които 1 двойка в гнездови хабитат. На 02.06.2022 г. бе наблюдаван 1 инд. на гнездо, а на 03.06.2022 г. – една двойка с 4 малки в разливи южно от жп гара Повеляново.

Предвид горепосочените данни предлагаме добавяне в СФ на вида като гнездящ (г – reproducing) с численост най-малко 3 гнездящи двойки и максимум – 4 двойки.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 3	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) видът не е посочен като гнездящ. В резултат на извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. са установени минимум 3 гнездящи двойки. Числеността на вида се потвърждава от теренните наблюдения през 2022 г.	Поддържане популацията на вида в зоната от най-малко 3 гнездящи двойки.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 25	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена стойност от 3-70 инд. Данните от преведени мониторинги през 2020, 2021 и 2022 г. показват миграционна численост между 25-226 инд.	Поддържане на мигриращата популация на вида в зоната от най-малко 25 индивида.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 21	Според СФ на зоната числеността на зимуващите индивиди е до 29. Не е посочена минимална стойност. По данни от СЗП през 2016-2021 г. зимната численост е между 21-196 инд.	Поддържане на зимуващата популация на вида в зоната от най-малко 21 индивида.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 187	Изчислена на база „мочурища и блата“ в рамките на 33. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07-мочурища, блата.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания в защитената зона в размер най-малко 187 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2718	Включва гнездовото местообитание и всички стоящи и течащи води в зоната. През зимата се храни и в посеви. Данните са взети от СФ като % на местообитания N07-мочурища и блата; N06-вътрешни водни тела; N12-обширни зърнени култури.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в защитената зона в размер най-малко 2718 ha.
Местообитание на вида:	5 степенна скала	2-Добро или 1-	Екологичен потенциал 1-Отлично - High	Подобряване на екологичният

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.		Отлично	2-Добро - Good	потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

- Предвид данните от проведения мониторинг през гнездовия период на 2021 г. (Илиев, 2022) и теренните наблюдения от 2022 г. предлагаме добавяне в СФ на вида като гнездящ с численост най-малко 3 гнездящи двойки и максимум – 4 двойки;
- По отношение на мигриращата популация предлагаме промяна в числеността на 25-226 инд., както и значението на зоната за националната мигрираща популация на вида от категория „В“ в категория „А“, тъй като зоната поддържа 5-18,8% от националната мигрираща популация;
- По отношение на зимуващата популация предлагаме промяна в числеността на 21-196 инд. предвид данните от СЗП през периода 2016-2021 г.;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A036	<i>Cygnus olor</i>			r	3	4	p		G	B	B	C	B
B	A036	<i>Cygnus olor</i>			c	25	226	i		G	A	A	C	B
B	A036	<i>Cygnus olor</i>			w	21	196	i		G	B	A	C	B

Специфични цели за A038 *Cygnus cygnus* (поен лебед)

1. Код и наименование на вида

A038 *Cygnus cygnus* (поен лебед)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 140-160 cm; тегло: 5,0-14,0 kg; размах на крилата: 205-235 cm. Оперението е изцяло бяло. Клюнът е жълто-черен. Краката са черни. Няма полов диморфизъм, но се наблюдава възрастов. Младите индивиди са сивокафяви, със сив клюн с черен връх. От водата излита тежко, набирайки скорост с продължително разбягване по водната повърхност. При летенето се чува ясен звук от размахването на крилата. Най-често мигрира и зимува на ята (Cramp & Simmons, eds., 1977; Svensson, 2013; Stastny & Hudec, 2016).

Характер на пребиваване в страната

Пойният лебед у нас е зимуващ и мигриращ вид. През зимата големи ята от този вид долитат от север и се концентрират главно по Черноморското крайбрежие, р. Дунав и някои от по-големите вътрешни водоеми. Пролетната миграция е от средата на февруари до началото на април. Есенната миграция е през ноември и декември.

Характерно местообитание

По време на миграция и зимуване се среща и в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в средни течения на реки, в плитководни участъци на р. Дунав, както и в морето. Най-често избира средни по размер или големи влажни зони в близост до посеви със зимна пшеница, където през деня се храни. Предпочита по-плитки водоеми или по-плитките части на язовирите. Много рядък в дълбоки язовири в полупланински и предпланински райони.

Хранене

Храни се главно с водна растителност – водорасли и др., с поници на пшеница, с рапица и листа на други култури и семена. В малки количества яде и водни безгръбначни – червеи, ларви на насекоми и мекотели (Cramp & Simmons, eds., 1977; Stastny & Hudec, 2016).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Пойният лебед зимува в цялата страна, във водоеми под 1200 m н.в. Най-значителните зимни концентрации са по брега на Черно море – в районите на езерата Шабленско и Дуранкулашко и в района на Бургаските езера – и особено около яз. Мандра. Ята, най-често от 5 до 35 екз. зимуват и в редица вътрешни язовири, като Жребчево, Горни Дъбник, Пясъчник, Малко Шарково, Пет могили, Церковски и др., както и по р. Дунав. По-рядък в Северозападна България и по вътрешните реки.

Числеността на зимуващите у нас пойни лебеди според Докладването по чл.12 е **500-1500 екз.** Тенденциите – както краткосрочна, така и дългосрочна са на увеличение. При по-сурови зимни условия броят на зимуващите пойни лебеди е значително по-висок, отколкото при по-топло време през зимата. За зимуващата популация са посочени следните заплахи и въздействия: Н01 - военни, паравоенни или полицейски учения и операции по суша; F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и

изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия); А02 - преминаване от един вид земеделско ползване към друг вид земеделско ползване (с изключение на отводняване и изгаряне); А07 - изоставяне на традиционното стопанисване/ползване на други земеделски или агро-горски системи (всички с изключение на тревни местообитания).

По време на миграция пойният лебед също може да се срещне из водоеми в цялата страна. Според Докладването по чл.12 понастоящем **миграционната** численост на вида е в рамките на **200 до 700 индивида**. Тенденции не са посочени. Като заплахи и влияния за мигриращата популация са посочени: F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия); А02 - преминаване от един вид земеделско ползване към друг вид земеделско ползване (с изключение на отводняване и изгаряне); А07 - изоставяне на традиционното стопанисване/ползване на други земеделски или агро-горски системи (всички с изключение на тревни местообитания).

Природозащитният статус на пойния лебед според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2020). Видът е включен е в Червената книга на Р България (Големански, ред., 2015) в категория „застрашен“. Включен е в Приложение I на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

В Червената книга като заплахи за пойния лебед са посочени еутрофикацията на водоемите, нелегалният отстрел, хищниците и замърсяването на почвите поради интензивното земеделие. Може да се добави безпокойството на птиците по време на хранене от ловци и фотографи. Отрицателно въздействие оказват и осушаването и запалването на тръстиката/папура във влажни зони (Големански и др. (гл. ред.), 2015).

Сред естествените лимитиращи фактори са масовите случаи на разпространение на птичи грип при пойния лебед в някои години и гибелта на индивиди поради тежки зимни условия.

Видът се среща в 47 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 1 зона от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е зимуващ. **Зимуващата** популация се оценява на **до 95 индивида**, което е **до 6,3 % от националната зимуваща** популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Зимува редовно около големите водоеми по Черноморското крайбрежие: Южното – (средно 68 и максимално 444) и Северното – (средно 138 и максимално 554). Във вътрешността на страната е по-малоброен (Големански и др. (гл. ред.), 2015). Птиците, които зимуват в страната са от Черноморско-Източно средиземноморската популацията, която се счита, че е намаляваща и се оценява на около 17000 птици (Delany & Scott, 2006).

Дерелиев и др. (2007), дават числености на зимуващите пойни лебеди във Варненско-Белославския езерен комплекс от 23-150 инд. При СЗП през 2016-2021 г. видът не е установен в защитената зона. По време на теренните проучвания в зоната на 28.12.2021

г. бяха наблюдавани 7 инд. в разливи южно от жп гара Повеляново и 21 инд. в района на Казашко.

Според данни от платформата eBird видът е регистриран на 15.01.2017 г. – 1 инд., 21.01.2017 г. – 4 инд., 05.02.2021 г. – 5 инд. в разливи южно от жп гара Повеляново (Jean-Paul Siccard).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 28	Според СФ на зоната числеността на зимуващите индивиди е максимум 95 инд. Не е посочена минимална стойност. По време на теренните проучвания в зоната през декември 2021 г. бяха наблюдавани 28 инд. Числеността на птиците е в пряка зависимост от метеорологичните условия. При по-студени зими броят на пойнните лебеди се увеличава.	Поддържане на зимуващата популация на вида в зоната от най-малко 28 индивида чрез запазване на подходящите местообитания.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания за хранене и почивка на вида	ha	Най-малко 2900	Храни се предимно в зимни посеви в съседство с големи незамръзващи водоеми, където ношува. Данните са взети от СФ като % на местообитания N06-вътрешни водни тела; N12-обширни зърнени култури; N15-други обработваеми земи.	Поддържане на площта на подходящите местообитания за хранене и почивка на вида в защитената зона в размер най-малко 2900 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме да бъдат направени следните промени в СФ:

- По отношение на зимуваща популация предлагаме добавяне на минимална численост от 28 инд. предвид данните от теренните проучвания през декември 2021 г.;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A038	<i>Cygnus cygnus</i>			w	28	95	i		G	A	A	C	B

Специфични цели за A702 *Anser fabalis rossicus* (посевна гъска)

1. Код и наименование на вида

A702 *Anser fabalis rossicus* (посевна гъска)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 66-88 cm, тегло: 1970-4060 g., размах на крилата: 140-175 cm. (Cramp & Simmons, eds. 1977; Svensson, 2013; Stastny & Hudec, 2016). Оперението е изцяло сивокафяво с бяла подопашка. Главата и шията са по-тъмнокафяви от останалото оперение. Клюнът е черен с оранжева препаска. Краката са оранжеви. Няма полов диморфизъм. Има слабо изразени възрастови различия в оперението. Най-често мигрира и зимува на ята, но у нас са единични птици или малки групи сред ятата на други видове гъски.

Характер на пребиваване в страната

Посевната гъска у нас е много рядък зимуващ вид. През зимата се срещат единични птици или групички от няколко екземпляра, най-често с големите белочели гъски. Намирана е от октомври до февруари. В миналото е била по-многочислена и е имало и ята до стотина екземпляра (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

По време на зимуване се среща около всякакъв тип езера и блата, рибарници, язовири и плитководни незамръзнали разливи, както и по р. Дунав. Най-често избира средни по размер или големи влажни зони в близост до посеви със зимна пшеница, където през деня се храни.

Хранене

Храни се главно с растителност – различни треви и семена, семена на култури, плодове, стръкове на есенна и зимна пшеница, рапица. Малките ядат и животинска храна – мекотели, ракообразни и хайвер на риба (Cramp & Simmons, eds., 1977; Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Срещите на посевни гъски са известни от много райони на страната, но са най-чести от езерата по Черноморското крайбрежие. Наблюдения има от Шабленското и Дуранкулашкото езеро, Атанасовското езеро, яз. Мандра, Кранево, яз. Тракиец, яз. Искър, яз. Горни Дъбник, яз. Овчарица, рибарници Ямбол, района на бившето Стралджанско блато, по р. Дунав, ез. Сребърна и др. (Нанкинов и др., 1997; Michev & Profirov, 2003; Шуруликов и др., 2005; П. Шуруликов и Г. Даскалова – собствени данни).

Числеността на **зимуващите** у нас посевни гъски според Докладването по чл.12 е **12-200 екз.** Тенденции не са посочени, числеността е флукутираща. Като заплахи и влияния са посочени: С03 - добив на нефт и газ, включително изграждане и експлоатация на съпътстваща инфраструктура; F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреджането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия).

Природозащитният статус на посевната гъска според IUCN е LC (Least Concern) за света (2018) и за територията на континентална Европа (2020). Включен е в Приложение II на Директивата за птиците, както и в Приложение 3 на ЗБР.

Като заплахи могат да бъдат посочени незаконният и прекомерен отстрел на вида заедно с останалите ловни видове, безпокойството по време на зимуване от страна на ловците, инфраструктурното развитие (електропроводи, ветроенергийни паркове, нови туристически и рекреационни зони).

Видът се среща в 8 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 1 зона от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е мигриращ и зимуващ. **Зимуващата** популация на посевната гъска се оценява на **1 индивид**, което е **0,5-8,3% от националната зимуваща популация** (оценка „B“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

Мигриращата популация в зоната се оценява на **до 1 индивид** (оценка „B“). В Докладването по чл.12 няма информация за мигриращи посевни гъски. Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

При среднозимните числености на водоплаващите птици в страната посевната гъска се посочва като много рядък зимуващ вид със средна численост от 2 птици и максимална численост от 18 птици през 1982 г. (Michev & Profirov, 2003).

Данните от eBird, SmartBirds и Observation не показват видът да е наблюдаван в зоната.

По време на СЗП през периода 2016-2021 г. видът не е установен в зоната.

Според Дерелиев и др., (2007) видът не присъства в зоната през зимата, а за числеността по време на миграция посочват от 0-1 инд. Няма други данни за миграцията на вида.

По време на теренните проучвания в 33 „Варненско-Белославско езеро“ през 2021-2022 г. видът не беше установен.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена максимална стойност от 1 инд. Вида е рядък и целевата стойност няма да бъде изпълнена редовно.	Поддържане размер на мигриращата популация от най-малко 1 инд.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	В СФ за зимуващата численост е посочена минимална стойност от 1 инд. и максимална стойност от 1 инд. Видът не е отчитан по време на СЗП през периода 2016-2021 г.	Поддържане размер на зимуващата популация от най-малко 1 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания на вида за хранене и ношуване	ha	Най-малко 2900	Данните са взети от СФ като % на местообитания N06-вътрешни водни тела, N12-обширни зърнени култури и N15-други обработваеми земи.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в размер на най-малко 2900 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

- По отношение на численостите на мигриращата популация предлагаме премахване на минималната стойност от 1 инд., поради нередовното присъствие на вида в зоната;
- Актуализиране на кода (Code) и научното наименование (Scientific Name) съобразно Докладването от 2019 г.;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A702	<i>Anser fabalis rossicus</i>			w		1	i		G	B	B	C	B
B	A702	<i>Anser fabalis rossicus</i>			c	-	1	i		G	B	B	C	B

Специфични цели за A394 *Anser albifrons albifrons* (голяма белочела гъска)

1. Код и наименование на вида

A394 *Anser albifrons albifrons* (голяма белочела гъска)

2. Кратка характеристика на вида

Тегло: между 1,4 и 3,3 kg. Дължина на тялото: 65-78 cm., размах на крилете: около 130-165 cm. Няма изразен полов и сезонен диморфизъм. По-дребна от сивата гъска. При възрастните бялото петно на челото не достига окоото. Надопашието и подопашието са бели. Гърдите и коремът сивокафяви със светли краища на перата. Гърбът и кръстът са тъмносиви. Клюнът е розов с жълтеникави основи на гребена и долния полуклюн. Нокътят е бял. Краката – жълто-оранжеви. Ирисът е тъмнокафяв. При младите липсва бялото петно на челото и коремът е без черни петна. Клюнът е сиво-жълт или сиво-розов със сиво-черен нокът. Краката са жълти до сиво-жълти. Издава висок, звънлив крясък.

Характер на пребиваване в страната

Голямата белочела гъска е мигриращ и зимуващ вид в България. Есенната миграция е основно от втората половина на октомври и началото на ноември. Пролетният прелет започва през февруари и приключва до края на март (Нанкинов и др., 1997). Често образува смесени ята и с други видове гъски.

Характерно местообитание

По време на размножителния период голямата белочела гъска обитава райони от лесотундрата с богата мрежа от реки и езера. По време на миграции и през зимните месеци се среща край реки, езера, блата и изкуствени водоеми, които са в близост до обработваеми площи със зимници (Нанкинов и др., 1997). Ношува в блата, езера, язовири, по-рядко в реки и крайбрежни морски води. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

По време на миграциите и зимуването видът се храни главно по обработваемите площи със зимници, както и с разпиляна и неприбрана от нивите царевича (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широко разпространен вид в страната през зимните месеци. Основните зимовища на голямата белочела гъска у нас са Бургаските езера, езерата Шабла и Дуранкулак,

поречието на река Дунав (и по конкретно при ЗЗ „Свищовско-Беленска низина“, „Златията“ и „Сребърна“), както и някои от по-големите вътрешни язовири.

Природозащитният статус на голямата белочела гъска според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2020). Включен е в Приложение II на Директивата за птиците, както и в Приложение 2 на ЗБР. Ловен обект.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) националната **зимуваща** популация е оценена на **20000-450000 индивида**. Краткосрочната тенденция на зимуващата популацията (за периода 2000-2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980-2018 г.) – също намаляваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001-2018 г.) е оценена на **5400-400000 индивида**.

За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и въздействия: А02 - преминаване от един вид земеделско ползване към друг вид земеделско ползване (с изключение на отводняване и изгаряне); А06 - изоставяне на традиционното стопанисване на тревни местообитания (напр. спиране на пашуването, косенето и др.); С02 - добив на сол; С03 - добив на нефт и газ, включително изграждане и експлоатация на съпътстваща инфраструктура; D01 - производство на енергия от вятър, вълни и приливи, включително развитие и експлоатация на съпътстваща инфраструктура; E01 - строителство и експлоатация на пътища, алеи, железопътни линии и свързана с тях инфраструктура (напр. мостове, виадукти, тунели и т.н.); F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия); F05 - изграждане или развитие на спортна, туристическа и развлекателна инфраструктура (извън градски или ваканционни зони); D05 - строителство и експлоатация на централи за производство на енергия (включително централи, използващи биомаса, изкопаеми горива и ядрени източници); E04 - полетни маршрути за самолети, хеликоптери и други въздухоплавателни средства, с изключение на тези за развлекателни цели; G02 - преработка на морски риби и черупчести организми.

Видът се среща в 49 зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 2 зони от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е преминаващ и зимуващ. **Мигриращата** популация се оценява на **до 48 индивида**, което е **до 0,01 % от националната мигрираща популация** (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Зимуващата популация на вида се оценява на **до 316 индивида**, което е **до 0,07 % от националната зимуваща популация** (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

Според Дерелиев и др. (2007), зимната численост е 1-320 инд. При СЗП за периода 2016-2021 г. видът е отчетен в зоната през 2016 г. – 8 инд. и 2017 г. – 70 инд. При проведен

мониторинг през 2021-2022 г. са преброени 120 инд. през януари 2022 г. (Илиев, 2022). По време на теренните проучвания в ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“ през декември 2021 г. и февруари 2022 г. видът не беше установен. По данни от eBird на 10.02.2019 г. са наблюдавани 18 инд. в разливи южно от жп гара Повеляново (Jean-Paul Siccard). Топлото време през зимата през последните 5 години кара птиците да остават по-северно в ареала си и много често да не достигат територията на България. Замръзването на водоемите в Румъния, Украйна и Молдова би накарало гъските да се придвижат към Варненско-Белославско ез., но със затоплянето на климата това ще се случва все по-рядко.

Мигрираща популация

Според Дерелиев и др. (2007), числеността на мигриращата популация е 0-48 инд. Проведен мониторинг през пролетта на 2020 г. не показва присъствие на вида в зоната (данни ИАОС). По време на пролетния и есенния прелет през 2021-2022 г. също не е установен видът (Илиев, 2022). По данни от eBird видът е наблюдаван през март 2021 г. – 3 инд. в разливи южно от жп гара Повеляново (Andrew Bailey). На 24.11.2017 г. е отчетен 1 инд. близо до устието на Провадийска река (Jean-Paul Siccard). На 27.06.2017 г. е наблюдаван 1 инд. в разливи южно от жп гара Повеляново (Onno Werkman, observation.org).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	В СФ не е посочена минимална стойност, което означава, че вида не присъства редовно в нея. При средни януарски температури < 0° С, се очаква целевата стойност да бъде изпълнена.	Поддържане на популация от най-малко 1 инд. при средни януарски температури < 0° С.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	В СФ не е посочена минимална стойност, което означава, че вида не присъства редовно в нея. При средни януарски температури < 0° С, се очаква целевата стойност да бъде изпълнена.	Поддържане на популация от най-малко 1 инд. при средни януарски температури < 0° С.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитанията за пренощуване по време на зимуване и миграция	ha	Най-малко 2156	През нощта гъските обитават езерото. Определени на базата % участие на местообитание N06-вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите места за пренощуване на вида в зоната в размер на най-малко 2156 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 750	Изчислена на база обработваеми земи в рамките на ЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитания N15- други обработваеми земи и N12- обширни зърнени култури.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната в размер на най-малко 750 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологичен потенциал	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не се налагат промени в СФ за този вид.

Специфични цели за A042 *Anser erythropus* (малка белочела гъска)

1. Код и наименование на вида

A042 *Anser erythropus* (малка белочела гъска)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 56-66 cm, размах на крилете: около 115-135 cm. Малката белочела гъска е монотипен палеарктичен вид с гнездови ареал от Скандинавския полуостров до полуостровите Ямал, Таймир и Чукотка. Видът има три естествени субпопулации – Феноскандинавска, Западна основна и Източна основна (Ruokonen et al, 2004), както и една изкуствена, създадена в Швеция чрез освобождаване на отгледани на затворено птици от Феноскандинавската субпопулация с изкуствено променен миграционен път и места на зимуване (Essen, 1991). Без полов, но с ясно изразен възрастов диморфизъм. Възрастните са сиво-кафяви с голямо бяло петно на челото, което достига задния край на окото; гърдите са с черни препаски. При младите петното на челото и препаските липсват. При всички възрасти има жълт кръг около окото. Една от най-съществените особености на вида, пораждащи проблем с опазването му, е значителното сходство във външния вид, биологията и придвижванията на вида с тези на многобройната голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), обект на интензивен лов в целия ѝ ареал (Янков и Добрев, 2017).

Характер на пребиваване в страната

Малката белочела гъска е мигриращ и зимуващ вид в България. Есенният прелет е през втората половина на ноември. Пролетната миграция е от втората половина на февруари

до края на март (Нанкинов и др., 1997). Зимува в Югоизточна Европа, южните части на Централна Азия и Далечния Изток. Често образува смесени ята и с други видове гъски.

Характерно местообитание

Гнездовите местообитания на малката белочела гъска в тундрата и лесотундрата са оставали относително непроменени през периода на драстично намаляване на вида, независимо от засилващото се ползване и свързаните с климатичните промени отрицателни процеси (Янков и Добрев, 2017). В същото време влажните зони, особено сладководните или бракични езера и блата, както и полуестествените тревни терени и обработваемите земи, които се използват от малката белочела гъска в местата за временно пребиваване и зимуване, през последните петдесет години в Европа и Централна Азия са били подложени на постоянни и значителни промени (Jones et al., 2008). В районите около Полярния кръг малката белочела гъска гнезди поединично в мочурливи открити участъци с водоеми, често в близост до гнезда на сокол скитник (*Falco peregrinus*) или северен мишелов (*Buteo lagopus*). Разполага гнездото си на земята, на малки сухи участъци или хълмчета, сред гъсти храсти или на скалисти обриви в планинските райони, най-често близо до вода (BWPI, 2006). Малката белочела гъска не се размножава в България. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Видът е растителнояден, като добива храната си (листа на тревисти растения) на сушата. През зимата се храни заедно с другите видове гъски най-вече в посеви от зимна пшеница и с остатъчни царевични зърна след прибиране на реколтата (Големански, гл. ред., 2015).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С помощта на сателитната телеметрия е установено, че в България се срещат малки белочели гъски както от Феноскандинавската, така и от Западната основна субпопулация (Jones et al., 2008). Птици и от двете субпопулации зимуват в Северна Гърция и около Черно море, като мигрират до зимовищата през редица страни от Централна и Източна Европа. Разпространението на малката белочела гъска в България е относително слабо познато. Местата в България, в които е установен видът и които могат да бъдат използвани за описване на съвременното му разпространение в страната, обхващат Крайморска Добруджа – районите около Дуранкулашкото и Шабленското езера и южно от тях, районът южно от Балтата, районите около Бургаските влажни зони, около Дунавското крайбрежие, както и някои водоеми в Източните Родопи и Горнотракийската низина (Янков и Добрев, 2017).

Природозащитният статус на малката белочела гъска според IUCN е VU (Vulnerable) за света (2018) и за територията на континентална Европа (2020). Видът е включен в SPEC 1. Включен е в Червената книга на Р България (Големански и др. (гл. ред.), 2015) в категория „критично застрашен“. Включен е в Приложение I на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) националната **зимуваща** популация е оценена на **15-275 индивида**. Краткосрочната тенденция на зимуващата популацията (за периода 2000-2018 г.) е флукуираща, а дългосрочната (за периода 1980-2018 г.) – също флукуираща. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е флукуираща. За зимуващата популация са посочени следните заплахи и въздействия: F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на

състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия); А08 - неправилно косене или окосяване на тревни местообитания; А06 - изоставяне на традиционното стопанисване на тревни местообитания (напр. спиране на пашуването, косенето и др.); С03 - добив на нефт и газ, включително изграждане и експлоатация на съпътстваща инфраструктура; G02 - преработка на морски риби и черупчести организми; F06 - развитие и поддържане на плажни ивици за туристически и ваканционни цели, включително намяване (възстановяване) и почистване на плажни ивици (в т.ч. промяна на морфологията на дюнни образувания).

Според Червената книга (Симеонов и Дерелиев, 2015) като заплахи се смятат отстрелът или отравянето от повърхностно поставени родентициди и пестициди; безпокойството в местата за нощуване и в местата за хранене. Смяната на зърнено-пшенични култури със зеленчукови или овощни, туристическата инфраструктура около ключовите влажни зони, вероятно и масовото изграждане на вятърни електроцентрали в Добруджа. Потенциални мащабни фактори са глобалната промяна на климата и птичият грип.

Видът се среща в 13 зони от мрежата Натура 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е зимуващ. **Зимуващата** популация на малката белочела гъска се оценява на **до 3 индивида**, което е **до 1,1 % от националната зимуваща популация** (оценка „В“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Единични малки белочели гъски могат да бъдат наблюдавани в ятата от големи белочели през зимата, но двата вида са трудно различими (Michev & Profirov, 2003). Според Дерелиев (2007), числеността на зимуващата популация във Варненско-Белославския езерен комплекс е от 0-3 инд. При СЗП през 2016-2021 г. видът не е установен в ЗЗ. Тъй като за установяването на вида се изисква различна методика от стандартната за СЗП, събраните данни за малки белочели гъски са случайни и не могат да се разглеждат като мониторинг на вида. По време на теренните проучвания през декември 2021 г. и февруари 2022 г. в ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“ видът не беше регистриран. Данните от платформите SmartBirds, eBird и Observation също не показват наблюдения на вида в границите на защитената зона.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Вида е много рядък и постигането на целевата стойност ще зависи най-вече от климатичните условия и струпването на достатъчно гъски в зоната. Според СФ не е посочена минимална стойност, което отразява спорадичното зимуване на вида.	Поддържане на популация от най-малко 1 инд. при средни януарски температури < 0° С.
Местообитание на вида: Площ на подходящите	ha	Най-малко 2156	През нощта гъските обитават езерото. Определени на базата %	Поддържане на площта на подходящите

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
местообитанията за пренощуване по време на зимуване и миграция			участие на местообитание N06-вътрешни водни тела.	места за пренощуване на вида в зоната в размер на най-малко 2156 ha.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 745	Площта е определена на база % на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – обработваеми площи (N12 и N15). Необходимо е наличие на достатъчно количество есенни култури, които да осигурят хранителна база за вида.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 745 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за този вид.

Специфични цели за A043 *Anser anser* (сива гъска)

1. Код и наименование на вида

A043 *Anser anser* (сива гъска)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 74-90 cm, размах на крилата: 147-180 cm. (Svensson et al., 2009). Оперението е сивокафяво, с бяла подопашка. Гърбът е по-тъмен. Предната част на крилата отгоре е по-светло сива, дори сиво-бяла. Клюнът е оранжев, краката розови. Птиците от популации, обитаващи Сибир и СИ Европа са с розов клюн (подвидът А.

anser rubrirostris). Няма полов диморфизъм. Доста гласовита, издава звуци подобни на домашните гъски. Най-често мигрира и зимува на големи ята.

Характер на пребиваване в страната

Сивата гъска у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. След гнездовия период местните птици формират ята и се концентрират на недостъпни места за линеене – например в делтата на р. Дунав и по някои недостъпни пясъчни коси в река Дунав. През есента и зимата големи ята от този вид долитат от север и североизток и се концентрират главно по Северното Черноморско крайбрежие, по р. Дунав и по-рядко и в по-малък брой по Южното Черноморие и в някои от по-големите вътрешни водоеми. В тези ята има и индивиди от подвида *A. anser rubrirostris*. Пролетната миграция е от началото на февруари до началото на април. Есенната миграция е от средата на октомври до декември, най-забележима през ноември.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание е водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера и рибарници. Често гнезди и в наводнени върбалаци. У нас гнезди само в сладководни водоеми. Понякога гнезди и в почти напълно обрасли с водна растителност водоеми. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в плитководни участъци на р. Дунав, в сладководни езера, блата, мочурища, големи язовири, в лагуни, в бракични и дори солени езера. Много често през деня се храни в нивите покрай водоемите избрани за нощувка и почивка. Подходящи гнездови местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Сивата гъска се храни с растителна храна – водорасли, зелени части и корени на различни видове висши водни растения, листа на върби, трева, поници на пшеница и други култури, семена. По-често се храни на сушата край водоемите (Cramp & Simmons, eds., 1977). В хранителния спектър на вида в Чехия са установени 35 вида растения (Stastny & Hudec, 2016).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид е рядък, разпространен у нас само в Крайдунавските влажни зони от Никопол на изток и в езерата Дуранкулашко и Шабленско по Северното Черноморие (Янков, ред. 2007; Иванов и Дерелиев, 2015; Shurulinkov et al., 2019).

Според Червената книга на Р България (Големански, ред., 2015) у нас гнездят 20-30 двойки с тенденция за намаление. В крайдунавските влажни зони за периода 2006-2014 г. числеността е определена на 4-14 двойки (Shurulinkov et al., 2019). Сивата гъска зимува в цялата страна, но главно по р. Дунав и в крайморска Добруджа. Зимните ята рядко надхвърлят 100 екз. Среща се редовно и в Бургаските езера. Във вътрешните водоеми зимува спорадично и нередовно. По време на миграция сивите гъски преминават главно по Черноморския бряг и по течението на р. Дунав. По-рядко спират и в някои от по-големите вътрешни водоеми, по-често в Северна България.

Според Докладването по чл.12 от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездящата** популация се оценява на **15-25 двойки** без ясно изразена тенденция и със стабилно разпространение. Посочени са следните заплахи и въздействия: А30 - активно водочерпене от подземни, повърхностни или смесени водоизточници за селскостопански цели; F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за

търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия); А31 - отводняване на земи за използването им за земеделски цели.

Числеността на **зимуващите** у нас сиви гъски според Докладването по чл.12 е между **50 и 700 екз.** Няма ясна тенденция, числеността е флукуираща. Като заплахи и влияния за зимуващата популация са посочени: А02 - преминаване от един вид земеделско ползване към друг вид земеделско ползване (с изключение на отводняване и изгаряне); С03 - добив на нефт и газ, включително изграждане и експлоатация на съпътстваща инфраструктура; Е01 - строителство и експлоатация на пътища, алеи, железопътни линии и свързана с тях инфраструктура (напр. мостове, виадукти, тунели и т.н.); F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия).

Според Докладването по чл.12 понастоящем **мигриращата** численост на вида е в рамките на **100-2500 инд.** Специални проучвания по този въпрос не са публикувани. През лятото концентрациите на линеещите сиви гъски по дунавските острови достигат до 500-1000 екз. и явно произхождат от гнездилищата както у нас, така и в Румъния. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и въздействия: F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия); С03 - добив на нефт и газ, включително изграждане и експлоатация на съпътстваща инфраструктура.

Природозащитният статус на сивата гъска според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2020) и за света (2018). Видът е включен в Червената книга на Р България (Големански, ред., 2015) в категория „застрашен“. Включен е в Приложение II на Директивата за птиците. Защитен на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 3).

В Червената книга (Иванов и Дерелиев, 2015) като заплахи за сивата гъска са посочени прекомерното обрастване с тръстика и папур на водоеми, непостоянен и неблагоприятен воден режим, безпокойство от рибари и ловци, браконьерството и отсичането на стари върбови гори. Освен това местообитанията на вида се засягат от умишлени пожари в тръстиковите и папурови масиви. Отрицателно въздействие оказват и осушаването на влажни зони – особено рибарници и язовири, което понякога се случва дори и през гнездовия период на птиците.

Видът се среща в 42 зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 1 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е зимуващ. **Зимуващата** популация на сивата гъска се оценява на **до 1 индивид**, което е **до 0,1 % от националната зимуваща популация** (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

Дерелиев и др. (2007) посочват зимна численост на вида във Варненско-Белославския езерен комплекс от 5-14 инд. При СЗП през 2016-2021 г. видът не е установен в специалната защитена зона. По време на теренните проучвания през декември 2021 г. и февруари 2022 г. видът също не беше регистриран.

Данните от eBird показват, че видът е наблюдаван в границите на зоната в района на Разделна на 09.03.2021 г. – 1 инд. (Andrew Bailey) и на 24.01.2017 г. – 6 инд. (Jean-Paul Siccard). На 15.01.2017 г. са регистрирани 42 инд. в разливи южно от жп гара Повеляново (Jean-Paul Siccard).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Вида е относително рядък и постигането на целевата стойност ще зависи най-вече от климатичните условия и струпването на достатъчно гъски в зоната. Според СФ не е посочена минимална стойност, което отразява спорадичното зимуване на вида.	Поддържане на популация от най-малко 1 инд. при средни януарски температури < 0° С.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитанията за пренощуване по време на зимуване и миграция	ha	Най-малко 2156	През нощта гъските обитават езерото. Определени на базата % участие на местообитание N06-вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите места за пренощуване на вида в зоната в размер на най-малко 2156 ha.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 745	Площта е определена на база % на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – обработваеми площи (N12 и N15). Необходимо е наличие на достатъчно количество есенни култури, които да осигурят хранителна база за вида.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 745 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			(канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за този вид.

Специфични цели за A396 *Branta ruficollis* (червеногуша гъска)

1. Код и наименование на вида

A396 *Branta ruficollis* (червеногуша гъска)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 54 - 60 cm., размах на крилето: 110 – 125 cm. Червеногушата гъска е най-дребната гъска, обитаваща Западна Палеарктика и е лесно различима от останалите видове по пъстрото си оперение, оцветено в черно, бяло и ръждиво-червено. При възрастните главата отгоре, гърбът, крилата и корема са черни, шията, гърдите и бузите - червено-кафяви, а юздицката, тясната ивица от страни на шията и подопашката - бели. Червеното бузно петно е малко (или липсващо при някои), неярко и оставящо широка бяла ивица около него. Видът има специфично разпространение в световен мащаб, характеризиращо се със значителна локализация. Гнездовищата са разположени на територията на Русия, в тундрата на полуостровите Таймир, Ямал и Гидан, намиращи се източно от планината Урал. Счита се, че основната част от популацията (около 70%) гнезди на полуостров Таймир (Нанкинов и др., 1997; Петков и Илиев, 2014).

Характер на пребиваване в страната

Червеногушата гъска е мигриращ и зимуващ вид в България (Нанкинов и др., 1997). Проучванията сочат, че България може да се счита за най-южната част от ареала на червеногушата гъска и тук популацията долита да презимува. Първите птици се появяват в края на октомври – началото на ноември. Последните екземпляри напускат страната към края на март. През целия зимен период видът е много мобилен и често извършва неперидични миграции, които до голяма степен са предопределени от метеорологичните условия и/или състоянието на хранителния ресурс и на фактора безпокойство. Основно птиците мигрират от Румъния към България и обратно. На територията на страната по-кратки или по-далечни миграции могат да бъдат наблюдавани най-вече при лоши климатични условия при рязко значително снижаване на температурите и обилен снеговалеж, като птиците се придвижват от районите на северните крайбрежни езера край Дуранкулак и Шабла на юг по крайбрежието (Петков и Илиев, 2014; Дерелиев и Симеонов, 2015 в Червена книга на България). Миграции на юг от България са много рядко явление, но има съобщение за наблюдение на около 2000 индивиди през студената зима на 1984/1985 г. в Северна Гърция (Heredia et al., 1996). Пролетният прелет започва през февруари (Нанкинов и др., 1997). Често образува смесени ята и с други видове гъски.

Характерно местообитание

В България се среща основно през зимата, и е свързана с не замръзващи влажни зони (за нощуване и водопой) и просторни открити места, засети най-вече с есенни посеви на житни култури, с пониците на които се храни. Червеногушата гъска у нас има специфични изисквания по отношение на местообитанията за нощуване и за хранене и тяхното съчетаване. За нощуване птиците се нуждаят от обширни сладководни водоеми, като предпочитат такива със стоящи води и значителни открити водни огледала, макар и с обраствания от тръстика по периферията. Задължително условие е водоемът да е не замръзнал, да е с минимално присъствие на човека и безпокойство (т.е. основното, което видът търси там, е сигурност през нощта), както и да е в близост до земеделски площи, засети през есента със зърнени култури. В някои случаи птиците могат да нощуват в отчасти бракични води, течащи води и в морето, но това най-вероятно е принудителен избор. Хранителните местообитания са открити площи с поникнали зърнени култури на равнинен терен, осигуряващи достатъчна видимост и възможност птиците отдалеч да забележат евентуален неприятел. В значителна степен пригодността на хранителните местообитания зависи както от състоянието на самите култури, така и от наличието, дебелината и трайността на снежната покривка (Петков и Илиев, 2014). Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Червеногушата гъска е растителнояден вид. У нас основен хранителен ресурс се явяват листата на посевите от зимна пшеница (Dereliev et al., 2000) подобно на съседните райони на зимуване в Румъния (Hulea, 2002). Видът се храни и с по-калорични храни като царевични зърна, като това е най-често в началото на зимата, когато все още има останали малки количества от тях след събирането на реколтата (Петков и Илиев, 2014). Наблюдавано е червеногуши гъски да се хранят в края на зимата с листа от *Taraxacum officinale* и *Dactylis glomerata* (Dereliev et al., 2000), както и люцерна (*Medicago*) (Д. Митев – лично съобщение).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Понастоящем се среща ежегодно в страната със значителна част от общия си брой и България се явява от ключово значение за презимуването на световната популация. Видът у нас се среща основно в Североизточна България (Добруджа), където се придържа в района на Шабленския езерен комплекс (Шабленски езеро, Езерецко езеро и лагуната Шабленска тузла) и на Дуранкулашкото езеро, както в района на Бургаските езера. В по-ниска численост и нередовно вида се среща и в района на езерото Сребърна, Свищовско-Беленската низина и други места по Черноморското ни крайбрежие, река Дунав и някои вътрешни водоеми (Kostadinova & Dereliev, 2001; Michev & Profirov, 2003).

Включен е в Приложения 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на червеногушата гъска според IUCN е VU (Vulnerable) за света (2018) и за континентална Европа (2021). Видът е включен в SPEC 1 (BirdLife International, 2017). Включен е в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“ (VU).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуващата популация е оценена на 2500 – 50 000 индивида. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (1980-2018 г.) е намаляваща. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. е посочена зимуваща численост от 700-54 000 индивиди и краткосрочната тенденция е била флукутираща. Както беше

подчертано и по-горе, количеството на зимуващите индивиди от вида зависи много от климатичните условия през отделните години.

При Докладването по чл.12 за зимуващата популация са посочени следните заплахи и въздействия: A02, A06, C02, C03, D01, E01, F03, F05, G02 и Хе.

В Червената книга на България (Петков, 2015) като заплахи за червеногушата гъска са посочени: Отстрел (G07, G10), отравяне (G13), безпокойство в местата за нощуване и хранене (H08); промяна на селскостопанските култури и на режима на стопанисване на обработваеми земи (A02, A06); изграждане на туристическа инфраструктура около влажните зони (F03, F05) и построяване на вятърни електроцентрали (D01). Вероятно глобалната промяна на климата и птичият грип (H5N1) (N01).

Видът се среща в 30 зони от мрежата Natura 2000 в България, като липсват такива с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ за данни на зоната видът се опазва като зимуващ. Зимуващата популация на вида се оценява на 1 - 9 индивиди, което е 0,01 – 0,04 % от националната зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Зимуване

По време на СЗП за периода 2020 – 2021 г., не са установени птици от вида в зоната. По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2017 – 2022 г. по време на зимуване са установени 2 птици от вида в зоната. По данни на Илиев (2022), по време на зимуване, през месец януари са отчетени 2 индивиди. При теренно проучване по време на зимуване през 2021 – 2022 г не са установени птици от вида в зоната. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. не са установени птици от вида в зоната.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Видът е рядък и постигането на целевата стойност ще зависи най-вече от климатичните условия и струпването на достатъчно гъски в зоната. Според СФ не е посочена минимална стойност, което отразява спорадичното зимуване на вида.	Поддържане на популация от най-малко 1 инд. при средни януарски температури < 0° С.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитанията за пренощуване по време на зимуване и миграция	ha	Най-малко 2156	През нощта гъските обитават езерото. Определени на базата % участие на местообитание N06-вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите места за пренощуване на вида в зоната в размер на най-малко 2156 ha.
Местообитание на вида: Площ на	ha	Най-малко 745	Площта е определена на база % на подходящите	Поддържане на площта на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
подходящите хранителни местообитания на вида			хранителни местообитания на вида в зоната – обработваеми площи (N12 и N15). Необходимо е наличие на достатъчно количество есенни култури, които да осигурят хранителна база за вида.	подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 745 ha.
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологичен потенциал	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

На този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за A048 *Tadorna tadorna* (бял ангъч)

1. Код и наименование на вида

A048 *Tadorna tadorna* (бял ангъч)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото е 55-67 cm, а размахът на крилата: 110-133 cm. (Svensson et al., 2009). Главата е черна със зеленикав отблясък. Шията, гърдите и страните на тялото са бели. В долната част на гърдите има ръждива препаска. Гърбът в средата е бял, а отстрани – черен. Черни са и първостепенните махови пера, а крилното огледало е тъмнозелено. Клюнът е червен, при мъжките с изразен израстък през пролетта. Краката са оранжеви. Младите се отличават лесно от възрастните по редица детайли на оперението. Клюнът при тях е сив.

Характер на пребиваване в страната

Белият ангъч у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. Пролетната миграция е от началото на март до края на април. Есенната

миграция е от края на август до края на ноември. През прелета и зимата обикновено се среща на ята, често самостоятелни, а понякога смесени с патици от род *Anas*, червени ангъчи, неми лебеди или гъски.

Характерно местообитание

Гнездовите местообитания на вида са различни солени, бракични и сладководни водоеми. Обикновено гнезди по дигите в солените езера или рибарници или по брега. Гнезди в земни дупки, често на лисици или язовци. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони – в р. Дунав, в по-големите вътрешни реки, в сладководни езера, блата, рибарници, големи язовири, в лагуни, в бракични и свръхсолени езера (солници). Редовно мигрира и над морето, но не предпочита да каца там. Най-големи концентрации се наблюдават в крайморските солени и бракични езера по време на миграцията. Тогава ятата бели ангъчи достигат до няколкостотин птици, а в някои езера общата численост на вида надхвърля 1000-1500 екз.

Хранене

Белият ангъч се храни главно с водни безгръбначни – мекотели, ларви на насекоми и ракообразни. У нас в солените езера яде и солнични рачета – *Artemia salina*. Намира храната си най-вече в тинята на водоемите. В по-малки количества се случва да яде и дребни рибки, червеи и растителна храна – главно водорасли, както и зелени части и семена на водни растения. Понякога яде и ларви на хирономиди (Cramp & Simmons, eds., 1977).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид има доста ограничен ареал у нас и е доста малоброен. Гнездови находища има главно в крайните източни райони на страната – в езерата Атанасовско, Поморийско и Шабленско, Шабленската тузла, ез. Вая, яз. Тънково, яз. Церковски (Янков, отг. ред., 2007; Daskalova & Shurulinkov, 2010; Профиров, 2015б). В миналото – до 70-те години на 20-ти век е гнездил и по р. Дунав (Нанкинов и др., 1997), но няма по-нови данни, доказващи гнезденето му там. В Централна и Западна България гнездовите находища са на единични двойки и са нередовни.

Според Червената книга на Р България (Големански, ред., 2015) у нас гнездят 30-65 двойки. Белият ангъч зимува в цялата страна, но главно по южното Черноморско крайбрежие, където формира значителни концентрации в крайморските езера. Във вътрешните водоеми зимуват малки групи птици или отделни индивиди. В по-топли зими остават да зимуват по-голям брой бели ангъчи и в по-голям брой водоеми. С глобалното затопляне на климата тенденцията за увеличаване на зимуващите у нас бели ангъчи е лесно обяснима. По време на миграция белите ангъчи преминават през цялата страна като спират в удобни плитководни язовири, разливи, рибарници и други водоеми.

Според Докладването по чл.12 от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездящата** популация се оценява на **30-60 двойки**. Популацията е с неизвестна тенденция, а разпространението е посочено като стабилно. Като заплахи и влияния за гнездящата популация са посочени: А02 - преминаване от един вид земеделско ползване към друг вид земеделско ползване (с изключение на отводняване и изгаряне); Н06 - забрана или ограничаване на достъпа до обекти/местообитания; Е01 - строителство и експлоатация на пътища, алеи, железопътни линии и свързана с тях инфраструктура (напр. мостове, виадукти, тунели и т.н.); J02 - замърсяване на морски води от смесени източници (морски и крайбрежни); К02 - отводняване; К03 - изграждане и експлоатация на язовири.

Числеността на **зимуващите** у нас бели ангъчи според Докладването по чл.12 е между **750 и 9000 екз.** Краткосрочната тенденция е увеличаваща се, а дългосрочно – числеността е подложена на флукуации. Като заплахи и влияния за зимуващата популация са посочени: K02 - отводняване; K03 - изграждане и експлоатация на язовири; E01 - строителство и експлоатация на пътища, алеи, железопътни линии и свързана с тях инфраструктура (напр. мостове, виадукти, тунели и т.н.).

Според Докладването по чл.12 понастоящем **миграционната** численост на вида е в рамките на **1000-6300 инд.** Специални проучвания по този въпрос не са публикувани. Във вътрешността на страната пролетната миграция на вида е много по-изразена и многочислена от есенната. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и въздействия: E01 - строителство и експлоатация на пътища, алеи, железопътни линии и свързана с тях инфраструктура (напр. мостове, виадукти, тунели и т.н.); J02 - замърсяване на морски води от смесени източници (морски и крайбрежни); K02 – отводняване; K03 - изграждане и експлоатация на язовири.

Защитен вид на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 3). Включен е в Червената книга на Р България (Големански, ред., 2015) в категория „уязвим“. Природозащитният статус на белия ангъч според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2020) и за света (2019).

В Червената книга (Профиров, 2015б) като заплахи за белия ангъч са посочени загубата на хабитати заради застрояване на Черноморското крайбрежие, еутрофикацията и осушаването на водоеми, увеличаването на числеността на чакала. Други установени заплахи са браконьерският отстрел, включително през гнездовия период, безпокойството от страна на рибари и ловци, преследването и прогонването на птиците от рибовъдните стопанства.

Видът се среща в 36 зони от мрежата Natura 2000 в България, като липсват такива с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е гнездящ, мигриращ и зимуващ. **Гнездящата** популация се оценява на **1 инд.**, което е **1,6 - 3,3 %** от **националната гнездяща** популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Мигриращата популация се оценява на **4 - 30 индивида**, което е **0,4-0,5%** от **националната мигрираща** популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Зимуващата популация се оценява на **до 4 индивида**, което е **до 0,04 %** от **националната зимуваща** популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Според Дерелиев и др. (2007), числеността на белия ангъч през гнездовия период е 0-2 инд. По време на теренните проучвания в ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“ през май 2022 г. бяха установени 18 инд. На 30.04.2022 г. – 62 инд. и на 02.06.2022 г. – 17 инд. в разливи южно от жп гара Повеляново. На 03.06.2022 г. – 1 двойка източно от Езерово.

При проведен мониторинг през 2021 г. по проект „Демонстрация на пилотна зелена инфраструктура в полза на биоразнообразието и развитието в района на Варненското езеро“ е установено сигурно гнездене на 1 - 2 двойки бели ангъчи в зоната (Илиев, 2022).

По данни от платформата SmartBirds видът е наблюдаван в зоната през гнездовия сезон (април-юни) през 2018 г. – 33 инд., от които 1 двойка в гнездови хабитат; 2019 г. – 106 инд., от които 3 двойки в гнездови хабитат; 2020 г. – 60 инд.; 2021 г. – 212 инд., от които 2 двойки в гнездови хабитат; 2022 г. – 27 инд., от които 1 инд. на гнездо.

По данни от мониторинг на ИАОС през април-юни 2020 г. в защитената зона са отчетени 134 бели ангъча, от които 3 двойки в гнездови хабитат.

Мигрираща популация

Дерелиев и др. (2007) посочват численост на мигриращата популация от 4-30 инд. Данните от мониторинг през 2021-2022 г. показват числености през пролетния прелет 36 инд. – март 2022 г. и 59 инд. – април 2021 г. През есенния прелет са отчетени 3 инд. (ноември 2021 г.) във Варненско-Белославско езеро (Илиев, 2022). По време на теренните проучвания в защитената зона през 2022 г. бяха наблюдавани 4 бели ангъча през август в разливи южно от жп гара Повеляново. Данните от мониторинг на ИАОС в зоната през 2020 г. показват 52 инд. през месец март и 69 инд. през април. По данни от SmartBirds видът е наблюдаван по време на миграция през март-април 2021 г. – 191 инд. и ноември 2021 г. – 3 инд.; март-април 2022 г. – 139 инд. и септември-октомври 2022 г. – 7 инд. (Данни БДЗП).

Зимуваща популация

Дерелиев и др. (2007) посочват численост на зимуващата популация от 1-43 инд. По време на теренните проучвания през февруари 2022 г. бяха наблюдавани 52 инд. в разливи южно от жп гара Повеляново и 1 инд. източно от Езерово. Данните от проведения мониторинг през 2021-2022 г. показват числености през зимните месеци – декември – 5 инд., януари – 44 инд., февруари – 59 инд. (Илиев, 2022).

По данни от SmartBirds през януари 2022 г. са наблюдавани 78 инд., февруари 2022 г. – 79 инд., януари 2021 г. – 166 инд., февруари 2021 г. – 300 инд., декември 2021 г. – 5 инд., януари 2020 г. – 1 инд., февруари 2020 г. – 89 инд., декември 2020 г. – 75 инд., януари 2019 г. – 3 инд., февруари 2019 г. – 50 инд., декември 2019 г. – 25 инд.

При СЗП през 2016-2021 г. в защитената зона са отчетени: 18 инд. – 2016 г., 10 инд. – 2018 г., 2 инд. – 2019 г., 1 инд. – 2020 г., 122 инд. – 2021 г.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 1	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) е посочена численост за гнездящата популация 1-1 инд. В резултат на извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. са установени 1-2 гнездящи двойки. Числеността на вида се потвърждава от теренните наблюдения през 2022 г.	Поддържане популацията на вида в зоната от най-малко 1 гнездяща двойка чрез запазване на подходящите местообитания.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 3	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална стойност 3 и максимална стойност 40 инд. Данните от проведените мониторинги през 2020, 2021 и 2022 г. показват числености между 3-69 инд.	Поддържане на мигриращата популация на вида в зоната от най-малко 3 инд. чрез запазване на подходящите местообитания.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Според СФ на зоната числеността на зимуващите индивиди е до 4 инд. По данни от среднозимни преброявания през 2016-2021г. са установени между 0-122 инд. Зимуващата численост зависи в голяма степен от метеорологичните условия.	Поддържане на зимуващата популация на вида в зоната от най-малко 1 инд. чрез запазване на подходящите местообитания.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 234	Данните са взети от СФ като % на местообитания N07-мочурища, блата и N03- солени блата, солени пасища, солени степи	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в размер най-малко 234 ha.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2390	Включва всички стоящи и течащи води в зоната, солени блата и местообитание мочурища и блата. Данните са взети от СФ като % на местообитания N07, N06 и N03.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 2390 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <tr> <td>Екологичен потенциал</td> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ за този вид:

- По отношение на гнездящата популация, предлагаме промяна в числеността на 1-2 двойки, както и значението на зоната за националната гнездяща популация на вида от категория „С“ в категория „В“, тъй като зоната поддържа 3,3% от националната гнездяща популация;
- По отношение на мигриращата популация предлагаме промяна на максималната численост на 69 инд. предвид данните от проведените мониторинги в зоната през 2020 г., 2021 г. и 2022 г. (данни ИАОС; Илиев, 2022);
- По отношение на зимуващата популация предлагаме промяна в числеността на 1-122 инд. предвид данните от среднозимните преброявания през периода 2016-2021 г. и теренните наблюдения;

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A048	<i>Tadorna tadorna</i>			r	1	2	p		G	B	A	C	C
B	A048	<i>Tadorna tadorna</i>			c	3	69	i		G	C	A	C	C
B	A048	<i>Tadorna tadorna</i>			w	1	122	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A397 *Tadorna ferruginea* (червен ангъч)

1. Код и наименование на вида

A397 *Tadorna ferruginea* (червен ангъч)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 55-67 cm, тегло: 1080 -1600 g, размах на крилата: 121 – 145 cm. (Svensson et al., 2009). Цялото оперение е ръждиво-червеникаво, с по-светла глава и шия. Крилата са бели, а маховите пера са черни. Крилното огледало е тъмнозелено. Клюнът и краката са тъмносиви. Мъжките се отличават от женските по наличието на черен пръстен на шията. Доста гласовит, алармира дори и при най-малка опасност.

Характер на пребиваване в страната

Червеният ангъч у нас е гнездящ, прелетен и зимуващ вид. Заемането на гнездовите територии започва в края на февруари и продължава и през март. Снасянето на яйцата е между 1 и 15 април. Броят на яйцата варира между 6 и 13 (Bogdanova and Zehtindjiev, 2000a). Гнездото е построено в изоставени или обитавани дупки на язовци, лисици и др., в дупки в скални и льосови стени или в хралупи на дървета. Изградено е от сухи треви и е постлано с пера и пух (Нанкинов и др., 1997). Пролетната миграция е от началото на февруари до средата на април. Есенната миграция е от септември до началото на

декември. Зимува редовно у нас и в по-голям брой едва от 5-6 години насам (Shurulinkov et al., 2020). По време на миграция и зимата обикновено се среща на ята, често самостоятелни, а понякога смесени с патици от род *Anas*, неми лебеди или гъски. Нощува във водоемите, а през деня често се храни в пасища и ниви. Малките са черно-бели и отлично се гмуркат.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание на вида са различни сладководни, бракични и солени плитководни водоеми. Обикновено гнезди в малки и средноголеми язовири с голи брегове и наличие на земни откоси подходящи за дълбаене на дупки в близост. Най-много обича водоеми сред степни местообитания. В Добруджа обитава и покрай малки рекички в суходолията. Среща се и в богати на храна басейни на свинекомплекси и други селскостопански сгради и ферми. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони - язовири, езера, блата, разливи, влажни ливади, степи. В река Дунав предпочита пясъчните коси. Най-големи концентрации – докъм 300-450 индивиди, се наблюдават по време на есенната миграция в крайморските влажни зони (особено в Атанасовското езеро) и в някои язовири в Източна България (Нанкинов и др., 1997; Shurulinkov et al., 2020).

Хранене

Червеният ангъч се храни главно със зелени части на ливадни треви, семена на културни растения, сухоземни насекоми, дребни водни безгръбначни животни и техните ларви – червеи (*Nematoda*, *Olygochaeta*), ракообразни (*Artemia*, *Gammarus*), *Chironomidae*, мекотели, рядко и с дребни гръбначни – жабчета и рибки (Cramp, Simmons 1977; Нанкинов и др., 1997; Bogdanova and Zehindjiev, 2000).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид има доста ограничен ареал у нас и е малоброен, но през последните години увеличава числеността си и разпространението си (Shurulinkov et al., 2020). Гнездови находища има само в Източна България – край Атанасовското езеро и в редица язовири в Бургаска, Сливенска, Ямболска, Хасковска, Добричка, Варненска, Шуменска, Търговищка, Силистренска и Разградска области (Янков отг. ред., 2007; Зехтинджиев и др. 2015; Shurulinkov et al., 2020). В миналото – до 80-те години на 20-ти век е гнездил и по р. Дунав на запад до Никопол и до с. Бръшляница, Плевенско (Нанкинов и др., 1997; Шурулинков и др., 2005), но няма по-нови данни доказващи гнезденето му там. Според Червената книга на България у нас гнездят 15-20 двойки (Зехтинджиев и др., 2015).

Включен в приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2016). Има SPEC 3 категория (BirdLife International, 2017). Включен в Червена книга на България (2015) в категория „критично застрашен“ (CR).

Според Докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г., гнездовата популация се оценява на 40-120 двойки, а според Shurulinkov et al. (2020) – на 80-120 двойки. Според Докладването числеността на вида се увеличава в краткосрочен план, но намалява в дългосрочен, а разпространението и в двата периода намалява. Според нас в краткосрочен план, след 2005 г. има увеличение както на числеността така и на разпространението на вида (виж и Shurulinkov et al., 2020). През последните 20 години в Опитно-биологична станция Калимок (Институт по биоразнообразие и екосистемни

изследвания на БАН) се изпълнява програма за размножаване на вида в опит да се спрат негативните тенденции в числеността на този вид (Bogdanova and Zehtindjiev, 2000b).

Числеността на зимуващите у нас червени ангъчи според Докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. е между 20 и 360 индивиди. Червеният ангъч зимува в Източна България, като концентрациите му достигат до около 100 и повече индивиди. Краткосрочната тенденция е с флукуации, а дългосрочната – на увеличение. Най-големи ята остават да зимуват в Югоизточна България – в районите на Бургас, Карнобат и Средец.

При Докладването по чл. 12 за гнездящата популация са посочени следните заплахи и въздействия: A02, F03, F05. За зимуващата популация е посочена само една заплаха – K04. Според нас трябва да се допълнят с посочените в Червена книга на България (2015).

В Червената книга на България (Зехтинджиев и др., 2015) като заплахи за червения ангъч са посочени загубата и деградацията на хабитати (F26), отстрела и колекционерството (G10, G09, G11). Действително местните жители понякога вземат малки на червени ангъчи от язовирите и си ги гледат в дворовете. Други заплахи за вида са осушаването на язовирите, включително през гнездовия период (K02, K04) изоставянето на язовири (G25), преследването на птиците в рибовъдни стопанства и рибовъдни язовири (G05, G08).

Видът се среща в 28 зони от мрежата Natura 2000 в България, като липсват такива с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като зимуващ и мигриращ. Мигриращата популация на вида се оценява на 2 - 5 индивиди. В Докладването от 2019 г. (за периода 2001-2018 г.), липсва оценка за мигриращата численост на вида. За размер и плътност на популацията (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като зимуващ. Зимуващата популация на вида се оценява на до 8 индивиди, което е до 2,22 % от националната зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В резултат на извършено теренно проучване през април и май 2022 г., наблюдаваните числености варират между 1 – 2 индивиди (4 инд. общо за периода). Като са наблюдавани 2 възрастни индивиди в гнездови местообитания.

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2017 – 2022 г. през април и май месец, наблюдаваните числености варират между 1 – 3 индивиди (26 инд. общо за периода). По време на миграция наблюдаваните числености варират между 1 – 3 индивиди в зоната.

По данни на Илиев (2022) за 2021 г. са установени птици от вида в зоната през март, април и юни месец, като числеността варира между 1-12 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености по време на размножителен сезон варират между 1 - 14 индивиди (124 инд. общо за периода) по време на размножителен период и между 2 - 3 индивиди (11 инд. общо за периода) по време на миграция.

Според Илиев (2022) има сигурно гнездене на 1 дв. от вида в зоната. Видът заема своите гнездови територии в края на февруари, а снасянето на яйцата е между 1 и 15 април. По наша преценка в зоната е възможно да гнезди 1 дв., но млади птици не бяха наблюдавани през 2022 г. Необходимо е провеждане на многогодишен и целенасочен мониторинг за установяване на гнездовите местообитания и гнездящите двойки в зоната.

Зимуване

По време на СЗП за периода 2020 – 2021 г., не са установени птици от вида в зоната.

По данни на БДЗП (SmartBirds) за 2021 г. по време на зимуване са установени 4 инд. от вида в зоната.

По данни на Илиев (2022), по време на зимуване, са установени 4 инд. от вида в зоната.

В резултат на извършено теренно проучване по време на зимуване за периода 2021 – 2022 г. са установени 2 инд. от вида в зоната през февруари 2022 г.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености по време на зимуване варират между 2 - 4 индивиди.

В Дерелиев и др. (2007) са посочени 2 – 5 инд. по време на миграция и 0 – 8 индивиди по време на зимуване. Същите данни са използвани за числеността на вида в стандартния формуляр. Липсва друга публикувана информация за вида в зоната, поради което е необходимо е да се проведат многогодишни целенасочени изследвания за установяване на числеността на вида в нея.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1	Няма текуща информация, че вида гнезди в защитената зона (Илиев 2022). Предлагаме гнездящата популация в СФ да е до 1 двойка.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 дв.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 2 инд.	Целевата стойност е определена от СФ. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия. Необходимо е да се установи броя на мигриращите индивиди през зоната чрез редовен мониторинг.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 2 инд.
Популация: Размер на зимуващата популацията	Брой индивиди	Най-малко 1	Целевата стойност е определена на база най-ниската стойност, която е по-висока от 0. В СФ е посочен ачисленост до 8 инд., което означава, че вида не зимува регулярно в зоната. При средни януарски $t = >0^{\circ} \text{C}$ се очаква целевата стойност да бъде изпълнена.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. При средни януарски $t = >0^{\circ} \text{C}$ се очаква целевата стойност да бъде

Специфични и подробни цели на опазване на ЗЗ BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
				изпълнена.						
Местообитание на вида: площ на подходящите гнездови местообитания	ha	Неизвестно	Обикновено гнезди в малки и средно големи язовири с голи брегове и наличие на земни откоси с подходящи дупки и скални ниши в близост. Гнездото понякога може да се намира далеко от водоема, а в случая, може и да е извън ЗЗ „Варненско-Белославско ез.“. Наличието на водоем е от съществена важност за отглеждането и оцеляването на малките.	Междинна цел до 2027 г.: установяване на площта на наличните подходящи гнездови местообитания на вида в зоната.						
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание за вида	ha	Най-малко 2575 ha	Данните са взети от СФ като % участие на местообитание N06 - вътрешни водни тела, N07 - мочурища и блата в зоната, N10- Влажни ливади, пасища и N09- Сухи ливади, степи. Тяхната обща площ е 2575,85 ha.	Поддържане на подходящото местообитание на вида в размер най-малко 2575 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <tr> <td>Екологичен потенциал</td> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че са необходими следните промени в СФ на зоната:

- Добавяне на информация за до 1 дв. размножаваща се популация в зоната по данни от Илиев (2022);

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A397	<i>Tadorna ferruginea</i>			c	2	5	i		G	C	B	C	A
B	A397	<i>Tadorna ferruginea</i>			w		8	i		G	C	B	C	A
B	A397	<i>Tadorna ferruginea</i>			r		1	p		G	C	B	C	A

Специфични цели за A855 *Mareca penelope* (фиш)

1. Код и наименование на вида

A855 *Mareca penelope* (фиш)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 42-51 cm, размах на крилата: 71-86 cm (Cramp & Simmons, eds., 1977; Svensson, 2013). Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е ръждивокафява със златисто чело. Маховите пера и гърбът са светлосиви, коремът – бял. Гърдите са розови. Подопашието – черно-бяло. Крилното огледало е с голямо бяло петно, а в основата зелено с черни кантове. Женската със защитно ръждивокафяво оперение. Гласовит, често издава характерен позив. Обикновено мигрира и зимува на големи ята. Фишовете редовно излизат в нивите и в тинята покрай водоемите и търсят храна там през деня и през нощта.

Характер на пребиваване в страната

У нас фишът е зимуващ и мигриращ вид. През зимата големи ята долитат от северните части на Европа и се концентрират главно по големите вътрешни язовири, крайморските езера, в морето и по-големите реки, включително в р. Дунав. Пролетната миграция е от средата на февруари до първите дни на май. Есенната миграция е през октомври-декември. В по-голямата част от страната пролетната миграция е много по-добре изразена от есенната.

Характерно местообитание

По време на миграция и зимуване се среща в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в средни течения на реки, в плитководни участъци на р. Дунав, както и в морето. Предпочита по-плитки водоеми или по-плитките части на язовирите. Среща се редовно и в планински язовири като яз. Батак. По време на пролетната миграция каца във всякакъв тип водоеми, дори в микроязовири.

Хранене

Храни се с водна растителност – водорасли и др., със зелени части на висшата водна растителност, с рапица и поници на пшеница, листа на други култури, живовлек и семена. Животинска храна поглъща само случайно (Cramp & Simmons, eds., 1977; Stastny & Hudec, 2016).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Фишът зимува в цялата страна, във всякакъв тип водоеми. Най-значителните зимни концентрации са по брега на Черно море – в районите на езерата Шабленско и

Дуранкулашко, в Атанасовското езеро, в Поморийското езеро, яз. Мандра, Варненското и Белославското езеро. Големи концентрации от няколко стотин екземпляра, а понякога и над 1000 се наблюдават и в яз. Пясъчник, яз. Жребчево, яз. Овчарица, яз. Розов кладенец, яз. Батак, яз. Искър и в река Дунав.

Числеността на **зимуващите** у нас фишове според Докладването по чл. 12 е **1000-7500 екз.** Тенденциите – както краткосрочна така и дългосрочна са неизвестни, отбелязани „с флукутации“. Като заплахи и влияния са посочени: С03 - добив на нефт и газ, включително изграждане и експлоатация на съпътстваща инфраструктура; J02 - замърсяване на морски води от смесени източници (морски и крайбрежни).

По време на миграция фишът е многочислен. Според Докладването по чл.12 понастоящем **миграционната** численост на вида е в рамките на **1000 до 3000 индивида**. Тази численост няма нищо общо с реалното положение, тъй като тя е подценена, дори ако се касаеше само за един единствен водоем – Атанасовското езеро край Бургас. За да се оцени по-правилно миграционната численост на вида са необходими синхронни преброявания в основните места за концентрация през месеците на миграция. Тази численост едва ли би била по-малка от 5000-15000 екз. Като заплахи за мигриращата популация са посочени: F26 - отводняване, пресушаване и превръщане на влажни зони, блата, тресавища и т.н. в жилищни или ваканционни зони.

Природозащитният статус на фиша според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2020). Под режим на опазване и регулирано ползване (ЗБР, Приложение 4). Включен е в Приложение II на Директивата за птиците.

Заплахи за вида са прекомерният острел, включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов, безпокойството през прелета и зимата от ловци, рибари, туристи и рибовъди, използването на пестициди и други химикали в селското стопанство. Сред естествените лимитиращи фактори са резките промени във времето през зимата – застудяване и валежи, водещи до поледици и бързо замръзване на водоемите и околните земи, при което немалко фишове загиват.

Видът се среща в 51 зони от мрежата Natura 2000 в България, като от тях в 2 зони е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е преминаващ и зимуващ. **Мигриращата** популация се оценява на **до 4 индивида**, което е **0,1-0,4% от националната мигрираща** популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Зимуващата популация на вида се оценява на **до 17 индивида**, което е **0,2-1,7% от националната зимуваща** популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

Дерелиев и др. (2007) посочват численост на зимуващата популация във Варненско-Белославско езеро от 3-112 инд.

При среднозимни преброявания през периода 2016-2021 г. видът е отчетен през 2016 г. – 5 инд. и 2019 г. – 3 инд.

Данните от SmartBirds показват, че са наблюдавани 3 инд. – 01.2019 г., 2 инд. – 12.2019 г., 30 инд. – 12.2020 г., 6 инд. – 02.2020 г., 2 инд. – 02.2021 г., 24 инд. – 01.2022 г., 7 инд. – 02.2022 г.

По данни от eBird видът е регистриран на 05.02.2016 г. – 16 инд. край Казашко (Thomas Pettersson), 31.01.2018 г. – 230 инд. край Езерово (Lyubomir Profirov), 30.01.2018 г. – 6 инд. до устието на Провадийска река, 15.01.2017 г. – 12 инд., 11.02.2017 г. – 150 инд., 26.01.2018 г. – 10 инд., 10.02.2019 г. – 6 инд., 01.01.2021 г. – 8 инд., 05.02.2021 г. – 1 инд. в разливи южно от жп гара Повеляново (Jean-Paul Siccard).

По време на теренните проучвания през декември 2021 г. бяха установени 4 инд. в разливи южно от жп гара Повеляново и 45 инд. близо до зоната в разливи край Разделна.

При мониторинг в защитената зона са преброени 16 инд. през януари 2022 г. и 7 инд. през февруари 2022 г. (Илиев, 2022).

Мигрираща популация

Според Дерелиев и др. (2007) числеността на мигриращата популация на фиша е от 0-4 инд.

По време на мониторинг по проект „Демонстрация на пилотна зелена инфраструктура в полза на биоразнообразието и развитието в района на Варненското езеро“ през пролетния прелет са отчетени 14 инд. – март 2022 г., 2 инд. – април 2021 г., а през есенния – 31 инд. – октомври 2021 г., 17 инд. – ноември 2021 г. (Илиев, 2022).

При мониторинг на ИАОС на 1 март 2020 г. са преброени 60 инд. в зоната.

По време на теренните проучвания в защитената зона беше установен 1 мъжки инд. през май 2022 г. в разливи южно от жп гара Повеляново.

По данни от SmartBirds видът е наблюдаван през пролетната миграция – 4 инд. – 04.2019 г., 2 инд. – 03.2021 г., 6 инд. – 03.2021 г., 24 инд. – 03.2022 г. и през есенната – 48 инд. – 11.2021 г.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) за концентрацията на вида по време на миграция в зоната не е посочена минимална стойност. Като максимална численост на мигриращата популация са посочени 4 индивида.	Поддържане на мигриращата популация от най-малко 1 инд.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 3	В СФ е посочена максимална численост на зимуващата популация от 17 инд. Не е посочена минимална стойност. При среднозимни преброявания (2016-2021 г.) са отчетени 5 инд. през 2016 г. и 3 инд. през 2019 г. Количеството на зимуващите птици зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на зимуващата популация от най-малко 3 инд.

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания на вида за хранене и почивка	ha	Най-малко 3090	Разстоянието, на което летят между местата за почивка и местата за хранене е между 8-16 км. Данните са взети от СФ като % на местообитания N07-мочурища и блата, N06 - вътрешни водни тела, N15-други обработваеми земи и N12-обширни зърнени култури. Местообитания N06 и N07 служат за почивка, а N15 и N12 за хранене.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания и такива за почивка на вида в размер най-малко 3090 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

- По отношение на числеността на мигриращата популация предлагаме да се промени на 1-31 инд. предвид данните от проведените мониторинги през 2021-2022 г., както и промяна в оценката на популацията (Pop.) от „В“ на „С“, тъй като зоната поддържа по-нисък процент от националната мигрираща популация (<2%);
- По отношение на числеността на зимуващата популация да се промени на 3-230 инд. предвид наличните данни за популацията на вида през годините;
- Актуализиране на кода (Code) и научното наименование (Scientific Name) съобразно Докладването от 2019 г.;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A855	<i>Mareca penelope</i>			w	3	230	i		G	B	A	C	A
B	A855	<i>Mareca penelope</i>			c	1	31	i		G	C	A	C	A

Специфични цели за *A889 Mareca strepera* (сива патица)

1. Код и наименование на вида

A889 *Mareca strepera* (сива патица)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 46-56 cm, тегло: 470-1300 kg., размах на крилата: 78-95 cm. (Cramp & Simmons, eds., 1977; Svensson, 2013). Налице е ясен полов диморфизъм. При мъжкия оперението е сиво, със сивокафява глава и черна опашка. Крилното огледало е съчетание на черно, бяло и ръждиво. Клюнът е тъмносив, а краката са жълти. Женската е със защитно кафеникаво оперение.

Характер на пребиваване в страната

Сивата патица у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. Формира малобройни ята през прелета и зимата. След гнездовия период местните птици формират големи ята и се концентрират на недостъпни места за линеене – например по влажните зони около р. Дунав. През есента и зимата ята от този вид, често смесени с други видове патици, долитат от по-северни популации. Ятата на сивата патица у нас рядко надхвърлят 50 екз. Пролетната миграция е от края на февруари до края на април. Есенната миграция е от началото на септември до ноември.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание на сивата патица е водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера, обрасли с водна растителност язовири и рибарници. Често гнезди и в наводнени върбалаци и затони по Дунавските острови. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в плитководни участъци на р. Дунав, в сладководни езера, блата, мочурища, големи язовири, в лагуни, в бракични и дори солени езера. Подходящи местообитания са 91F0, 91E0, 92A0, 3140, 3150, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Сивата патица се храни с растителна храна – водорасли, зелени части и корени на различни видове висши водни растения, а понякога и трева, поници на пшеница и други култури, които намира покрай водоемите. Понякога отнема храна на други видове – лиски, червеноклюни потапници, звънарки. Животинска храна (водни безгръбначни) ядат само в някои случаи малките до 3 седмична възраст (Cramp & Simmons, eds., 1977).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид е малочислен, разпространен у нас само в крайдунавските влажни зони, по дунавските острови, в някои крайморски езера, в Драгоманското блато и в редица язовири в Горнотракийската низина (Янков, ред., 2007; Петков, 2015а; Shurulinkov et al., 2019). По-рядко, отделни двойки гнездят нередовно и в някои язовири в Дунавската равнина. В крайдунавските влажни зони за периода 2006-2014 г. числеността е определена на 30-51 двойки (Shurulinkov et al., 2019). В източната част на Горнотракийската низина (без крайморските водоеми) са установени да гнездят 15-30 двойки (Даскалова и др., 2020). Според Червената книга на Р България у нас гнездят 30-

50 двойки с тенденция за намаление (Петков, 2015а). Тази численост, както се вижда от представените по-нови данни, вече не е актуална и е силно занижена.

Според Докладването по чл.12 от 2019 г. **гнездовата** популация се оценява на **80-120 двойки** без ясно изразена тенденция и със стабилно разпространение. Тази численост според нас правилно отразява размера на популацията у нас. Наличните данни обаче показват, че числеността и разпространението, поне в краткосрочен план (2000-2018 г.), имат позитивна тенденция. Посочена е следната заплаха за гнездящата популация на сивата патица: K04 - изменение на хидродинамичните характеристики.

Сивата патица зимува в цялата страна. Зимните концентрации, дори в големите езера, рядко надхвърлят 100 екз. Зимува редовно в Бургаските езера, Варненското и Белославското езеро, езерата Шабленско и Дуранкулашко, в много от язовирите във вътрешността на страната.

Числеността на **зимуващите** у нас сиви патици според Докладването по чл.12 е между **160 и 660 екз.** Няма ясна тенденция, числеността е флукутираща. За зимуващата популация са посочени следните заплахи и въздействия: C03 - добив на нефт и газ, включително изграждане и експлоатация на съпътстваща инфраструктура; J02 - замърсяване на морски води от смесени източници (морски и крайбрежни); F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия).

По време на миграция сивите патици преминават над цялата страна, като най-висока численост имат по Черноморието и по р. Дунав.

Според Докладването по чл.12 понастоящем **миграционната** численост на вида е в рамките на **40-800 екз.** Специални проучвания по този въпрос не са публикувани. През лятото концентрациите на линеещите сиви патици в крайдунавски влажни зони достигат няколкокостотин екземпляра. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и въздействия: F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия); F26 - отводняване, пресушаване и превръщане на влажни зони, блата, тресавища и т.н. в жилищни или ваканционни зони.

Природозащитният статус на сивата патица според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2020). Видът е включен в Червената книга на Р България (Големански, ред., 2015) в категория „критично застрашен“. Включен е в Приложение II на Директивата за птиците. Защитен на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 3).

В Червената книга (Петков, 2015а) като заплахи за сивата патица са посочени унищожаването на местообитания и безпокойството по време на гнездовия сезон. Друг негативен фактор е незаконният отстрел.

Видът се среща в 46 зони от мрежата Натура 2000 в България, като от тях в 3 зони е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, а видът е гнездящ, мигриращ и зимуващ. **Гнездящата популация** се оценява на **1-3 двойки**, което представлява **1,3-2,5% от националната гнездяща популация** (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е

изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Мигриращата популация се оценява на **50-500 индивида**, което е **62,5-125% от националната мигрираща** популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Зимуващата популация на вида се оценява на до **45 индивида**, което е **6,8-28,1% от националната зимуваща** популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Според Дерелиев и др. (2007) гнездовата популация на сивата патица в зоната се оценява на 1-3 двойки.

При мониторинг по проект „Демонстрация на пилотна зелена инфраструктура в полза на биоразнообразието и развитието в района на Варненското езеро“ през 2021 г. е установено сигурно гнездене на 1-3 двойки (Илиев, 2022).

По данни от мониторинг на ИАОС през пролетта на 2020 г. в зоната са отчетени 1 двойка през април и 18 двойки през май.

По време на теренните проучвания през 2022 г. през май бяха наблюдавани 1 двойка в канала Аспарухово, 3 двойки в разливи южно от жп гара Повеляново, 1 двойка източно от пристанище Варна-запад, 1 двойка до Казашко. През юни – 4 двойки в разливи южно от жп гара Повеляново, 1 двойка с 10 малки източно от Езерово, 1 двойка до Казашко.

Мигрираща популация

Според Дерелиев и др. (2007) видът не се среща в зоната по време на миграция.

При проведен мониторинг през 2021-2022 г. през пролетния прелет са отчетени 67 инд. през март 2022 г. и 37 инд. през април 2021 г. През есенния – 33 инд. – октомври 2021 г. и 47 инд. през ноември 2021 г. (Илиев, 2022).

По данни от мониторинг на ИАОС през 2020 г. в зоната са преброени 51 инд. през март и 28 инд. през април.

Данните от SmartBirds показват, че видът е наблюдаван през пролетната миграция – 8 инд. – 04.2019 г., 6 инд. – 04.2020 г., 63 инд. – 04.2021 г., 95 инд. – 03.2022 г., 3 инд. – 04.2022 г. През есенната миграция – 4 инд. – 10.2020 г., 80 инд. – 11.2021 г.

Зимуваща популация

За периода 1977-1996 г. средната численост на зимуващата популация на сивата патица в страната е 67 инд. През 1997-2001 г. средната зимна численост е 70 инд. (Michev & Profirov, 2003).

Дерелиев и др. (2007) посочват зимна численост във Варненско-Белославско езеро от 2-15 инд.

При среднозимни преброявания за периода 2016-2021 г. са отчетени 39 инд. – 2016 г., 31 инд. – 2017 г., 13 инд. – 2018 г., 2 инд. – 2019 г., 131 инд. – 2020 г., 5 инд. – 2021 г.

По време на теренните проучвания в защитената зона бяха установени 61 инд. през декември 2021 г. и 43 инд. през февруари 2022 г.

При мониторинг в зоната са преброени 55 инд. през декември 2021 г., 55 инд. през януари 2022 г. и 97 инд. през февруари 2022 г. (Илиев, 2022).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на гнездовата популацията	Брой двойки	Най-малко 1	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) са посочени 1-3 гнездящи двойки. По време на теренните проучвания през гнездовия период на 2022 г. бе наблюдавана 1 двойка с малки.	Поддържане на популацията на вида от най-малко 1 гнездяща двойка.						
Популация: Размер на мигриращата популацията	Брой индивиди	Най-малко 28	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална стойност 50 инд. и максимална – 500 инд. По данни от проведени мониторинги през 2020, 2021 и 2022 г. по време на миграция са отчетени между 28-67 инд.	Поддържане на мигриращата популация от най-малко 28 инд.						
Популация: Размер на зимуващата популацията	Брой индивиди	Най-малко 2	Според СФ на зоната минимална стойност на зимуващите индивиди не се посочва. Като максимална численост на зимуващата популация се посочват 45 инд. При среднозимни преброявания (2016-2021 г.) в зоната са отчетени между 2-131 инд.	Поддържане на зимуващата популация от най-малко 2 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 185	Включва влажни зони обрасли с водна растителност. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона в размер на най-малко 185 ha.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2340	Включва гнездовото местообитание и откритите водни площи. Данните са взети от СФ като % на местообитания N07-мочурища и блата и N06- вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер на най-малко 2340 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </table> Екологичният потенциал на	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
2021 г.			водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

- По отношение на мигриращата популация предлагаме промяна в числеността на 28-67 инд. предвид проведените мониторинги през 2020 г., 2021 г. и 2022 г. (данни ИАОС; Илиев, 2022). Промяна в оценката на популацията (Pop.) от „С“ на „А“, тъй като зоната поддържа над 15 % от националната мигрираща популация.
- По отношение на зимуващата популация предлагаме промяна в числеността на 2-131 инд. предвид данните от среднозимни преброявания (2016-2021 г.) и теренните наблюдения през 2021 г. и 2022 г. Промяна в оценката на популацията (Pop.) от „С“ на „А“, тъй като зоната поддържа над 15 % от националната зимуваща популация.
- Актуализиране на кода (Code) и научното наименование (Scientific Name) съобразно Докладването от 2019 г.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A889	<i>Mareca strepera</i>			r	1	3	p		G	C	B	C	C
B	A889	<i>Mareca strepera</i>			c	28	67	i		G	A	B	C	C
B	A889	<i>Mareca strepera</i>			w	2	131	i		G	A	B	C	C

Специфични цели за A052 *Anas crecca* (зимно бърне)

1. Код и наименование на вида

A052 *Anas crecca* (зимно бърне)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото е 34-38 cm, а размахът на крилата: 53-64 cm (Cramp & Simmons, eds., 1977; Svensson, 2013). Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е ръждивокафява със зелена ивица отстрани. Маховите пера и гърбът са светлосиви, коремът – бял. Гърдите са светли с тъмнокафяви петънца. Подопашнето е жълтеникаво. Крилното огледало е зелено. Женската е със защитно ръждивокафяво оперение. Гласовит, често издава характерен позив, който представлява късо подсвиркване. Видът е ловен обект.

Характер на пребиваване в страната

У нас зимното бърне е зимуващ и мигриращ вид. Отделни двойки остават и през гнездовия период и вероятно гнездят у нас, но през последните две десетилетия няма наблюдения, доказващи със сигурност гнездене. През зимата е многочислен вид. Големията долитат от северните части на Европа, като зимуват по р. Дунав, по Черноморските езера и блата, в големи и малки вътрешни водоеми, а значителна част (особено при студено време) и във вътрешните реки. Пролетната миграция е от средата на февруари до края на април. Есенната миграция е от края на август до ноември. Обикновено мигрира и зимува на големи ята. Ятата често са смесени с други видове патици – най-често зеленоглавки и фишове.

Характерно местообитание

По време на миграция и зимуване се среща в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в средни течения на реки, в плитководни участъци на р. Дунав (пясъчни коси, устия на реки). Предпочита по-плитки водоеми или по-плитките части на язовирите, като много често се храни в тинята. През гнездовия период обитава сладководни и полусолени блата и езера. Подходящи гнездови местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се както с растителна храна – главно семена, така и с животинска. Животинският компонент на храната преобладава през лятото. От водната растителност предпочита семена на водни растения, а по-рядко яде и самите водорасли. Яде също миди, ларви на двукрили – например хириномиди, водни бръмбари и дървеници, ракообразни и прешленести червеи (Cramp & Simmons, eds., 1977).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Случаите на гнездене на вида в по-далечно минало са били главно на Атанасовското езеро край Бургас, покрай р. Дунав, в Драгоманското блато и бившето Стралджанско блато (Нанкинов и др., 1997; Michev et al., 2004; Янков, ред., 2007). В последните 20 години двойки или малки групички от възрастни птици са наблюдавани през лятото също в крайдунавските влажни зони, на места в Дунавската равнина, в Драгоманското блато (Янков, ред., 2007; Shurulinkov et al., 2007; Shurulinkov & Tsonev, 2009; Shurulinkov et al., 2013; Shurulinkov et al., 2019).

При Докладването по чл.12 е съобщена численост на **гнездящата** популация у нас от **10-25 двойки**, с флуктуации, макар реално да няма доказано гнездене напоследък. Като заплахи и влияния са посочени: K04 - изменение на хидродинамичните характеристики.

Зимното бърне зимува в цялата страна, във всякакъв тип водоеми. Най-значителните зимни концентрации са в крайморските езера и големите вътрешни язовири в Южна България (Пясъчник, Копринка, Батак и др.). В тези водоеми зимуващите концентрации често надхвърлят 1000-1500 екз. Числеността на **зимуващите** у нас зимни бърнета според Докладването по чл.12 е **1500-7300 екз.** Тази цифра е в известна степен занижена поради недоброто отчитане на реките при средно-зимните преброявания, а там често зимуват немалко зимни бърнета. Тенденциите – както краткосрочна, така и дългосрочна са неизвестни, отбелязани „с флуктуации“.

По време на миграция зимните бърнета са също така многочислени. Образуват концентрации от стотици индивиди дори в микроязовири. Според Докладването по чл.12 понастоящем **миграционната** численост на вида е в рамките на **3000 до 10000 индивида**. Тази численост е занижена. За да се оцени по-правилно миграционната

численост на вида са необходими синхронни преброявания в основните места за концентрация през месеците на миграция.

При Докладването по чл.12 за зимуващата и мигриращата популации на зимното бърне са посочени следните заплахи и въздействия: С03 - добив на нефт и газ, включително изграждане и експлоатация на съпътстваща инфраструктура; J02 - замърсяване на морски води от смесени източници (морски и крайбрежни); F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия).

Природозащитният статус на зимното бърне според IUCN е LC (Least Concern) за света (2020) и за територията на континентална Европа (2020). Включен е в Приложение II на Директивата за птиците. Под режим на опазване и регулирано ползване (ЗБР, Приложение 4).

Заплахите за вида през зимата са прекомерният отстрел, включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов, безпокойството през прелета и зимата от ловци, рибари, туристи и рибовъди, използването на пестициди и други химикали в селското стопанство, осушаването на влажни зони и паленето на масивите с висша водна растителност. Поради извършването на денонощни хранителни миграции основно през тъмната част на денонощието е уязвим вид към ветроенергийни съоръжения и електро преносната мрежа.

Видът се среща в 57 зони от мрежата Натура 2000 в България, като от тях в 3 зони е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е преминаващ и зимуващ. **Мигриращата** популация се оценява на **3-112 индивида**, което е **0,1-1,1% от националната мигрираща** популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Зимуващата популация на вида се оценява на **до 252 индивида**, което е **3,5-16,8% от националната зимуваща** популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

Според Дерелиев и др. (2007) зимната численост на вида във Варненско-Белославския езерен комплекс е 15-336 инд.

При среднозимно преброявания в зоната видът е отчетен през 2016 г. – 508 инд., 2017 г. – 85 инд., 2018 г. – 32 инд., 2019 г. – 11 инд., 2020 г. – 172 инд., 2021 г. – 131 инд.

По време на теренните проучвания видът бе наблюдаван през декември 2021 г. – 50 инд. и през февруари 2022 г. – 235 инд.

По време на мониторинг по проект „Демонстрация на пилотна зелена инфраструктура в полза на биоразнообразието и развитието в района на Варненското езеро“ са отчетени 21 инд. – декември 2021 г., 52 инд. – януари 2022 г., 252 инд. – февруари 2022 г. (Илиев, 2022).

Данните от SmartBirds показват през 01.2018 г. – 32 инд.; 01.2019 г. – 11 инд., 02.2019 г. – 70 инд.; 12.2020 г. – 860 инд. (груба оценка на база count_min), 01.2020 г. – 172 инд., 02.2020 г. – 600 инд. (не е известно дали част от тази бройка не се дублират, защото 250 инд. са с груба оценка на единично наблюдение); 01.2021 г. – 161 инд., 02.2021 г. – 350 инд., 12.2021 г. – 45 инд.; 01.2022 г. – 97 инд., 02.2022 г. – 502 инд.

Мигрираща популация

Дерелиев и др. (2007) посочват численост на мигриращата популация от 3-112 инд.

Данните от мониторинг през 2021-2022 г. показват числености през пролетния прелет 124 инд. – март 2022 г. и 35 инд. – април 2021 г. През есенния прелет са отчетени 90 инд. – октомври 2021 г. и 12 инд. – ноември 2022 г. във Варненско-Белославско езеро (Илиев, 2022).

Данни от проведен мониторинг от ИАОС през 2020 г. показват 76 инд. през месец март и 55 инд. през април.

По данни от SmartBirds през пролетния прелет са наблюдавани 269 инд. – 03.2022 г., 2 инд. – 04.2022 г.; 41 инд. – 04.2021 г.; 2 инд. – 04.2020 г.; 27 инд. – 04.2019 г.

През есенния прелет – 1 инд. – 11.2022 г.; 102 инд. – 11.2021 г.; 50 инд. – 10.2020 г.; 40 инд. – 09.2019 г.

По време на теренните проучвания в защитената зона през май 2022 г. бяха наблюдавани 7 зимни бърнета в разливи южно от жп гара Повеляново.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 3	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) за мигриращата популация е посочена численост от 3-112 инд. Данните от проведени мониторинги през 2020-2022 г. показват между 12-124 инд.	Поддържане на мигриращата популация от най-малко 3 инд. чрез запазване на подходящите местообитания.
Популация: Размер на зимуващата популацията	Брой индивиди	Най-малко 11	В настоящия СФ е посочена зимуваща численост до 252 инд. При среднозимни преброявания (2016-2021 г.) в зоната са отчетени между 11-508 инд. Количеството на спиращите по време на зимуване зимни бърнета силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на зимуващата популация от най-малко 11 инд. чрез запазване на подходящите местообитания на вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2340	През зимата се хранят основно със семена по брега на водоема или в плитките части. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 - мочурища и блата и N06 - вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 2340 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологичен потенциал	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
5-Много лошо - Bad	Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).			

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

- По отношение на зимуващата популация предлагаме промяна в числеността – 11-508 инд. на база на данните от среднозимни преброявания за периода 2016-2021 г.;
- По отношение на оценката на мигриращата популация – да се коригира от „В“ на „С“, тъй като зоната поддържа по-нисък процент от националната мигрираща популация (<2%).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A052	<i>Anas crecca</i>			w	11	508	i		G	B	A	C	A
B	A052	<i>Anas crecca</i>			c	3	112	i		G	C	A	C	A

Специфични цели за A053 *Anas platyrhynchos* (зеленоглава патица)

1. Код и наименование на вида

A053 *Anas platyrhynchos* (зеленоглава патица)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 50-65 cm, размах на крилата: 81-98 cm. (Cramp & Simmons, eds., 1977; Svensson, 2013). Налице е ясен полов диморфизъм. При мъжкия оперението е сиво, с черен гръб, тъмнозелена глава и тъмнокафяви гърди. Крилното огледало е синьо-виолетово с чернобели кантове. Клюнът е жълт, краката оранжеви. Женската е със защитно кафеникаво оперение. Ловен обект.

Характер на пребиваване в страната

Зеленоглавата патица у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. След гнездовия период местните птици формират големи ята и се концентрират на недостъпни места за линеене. През есента и зимата големи, хилядни ята от този вид, често смесени с други видове патици, долитат от по-северни популации. Пролетната миграция е от началото на февруари до края на април. Есенната миграция е от началото на септември до ноември. През зимата, въпреки замръзването на водоемите, голяма част от зеленоглавите патици остават у нас и прекарват тук до пролетта.

Характерно местообитание

Зеленоглавата патица е много пластичен вид по отношение на гнездовото си местообитание. Гнезди в и около всякакъв тип водоеми, често и доста далеч от тях – на няколко метра. Най-често гнезди сред водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера, реки, обрасли с водна растителност язовири и рибарници. Често гнезди и в наводнени върбалаци и равнинни дъбови, ясенови или брястови гори покрай реките. Обича и стари речни корита, обрасли с тръстика или папур. Среща се дори около напоителни канали. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в сладководни езера, блата, мочурища, всякакви по размер язовири, реки, в бракични и солени езера. Подходящи гнездови местообитания за вида са 91F0, 91E0, 92A0, 3140, 3150, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Зеленоглавата патица има твърде широк хранителен спектър, включващ голямо разнообразие от растителни и животински храни. Семена и зелени части на околводни и сухоземни растения яде главно в есенно-зимния период и ранна пролет. Яде и различни видове висши водни растения. Понякога се храни и в житните и други (рапица, ориз) посеви, особено нощем. Животински храни яде повече през пролетта и лятото. Животинската храна включва двукрили (главно хирономиди) и техните ларви, едnodневки, ракообразни, бръмбари, водни кончета, ручейници, правокрили, миди (Cramp & Simmons, eds., 1977).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди в цялата страна, до 1500 m н. в. Като гнездящ вид е многочислен и повсеместно разпространен из влажните зони (Янков, ред., 2007). В крайдунавските влажни зони за периода 2006-2014 г. числеността е определена на около 84-148 двойки, като това не включва гнездящите двойки в крайречните гори и в затоните по островите (Shurulinkov et al., 2019). Посочена е положителна тенденция в числеността.

Според Докладването по чл.12 от 2019 г. **гнездящата** популация в страната се оценява на **2500-4500 двойки** без ясно изразена тенденция и със стабилна численост и разпространение. При Докладването по чл.12 не са посочени заплахи за вида по време на гнездовия период.

Зеленоглавата патица зимува в цялата страна. Зимните концентрации често надхвърлят 2000-3000 екз. във водоеми като Атанасовското езеро, Шабленското езеро, ез. Дуранкулак, яз. Жребчево, яз. Огоста, яз. Горни Дъбник, ез. Сребърна, яз. Овчарица, яз. Розов кладенец и др. Числеността на **зимуващите** у нас зеленоглави патици според Докладването по чл.12 е между **30000 и 80000 екз.** Няма ясна тенденция, числеността е стабилна, а в дългосрочен план – флукуираща.

По време на миграция зеленоглавите патици преминават над цялата страна, като най-висока численост имат по Черноморието и по р. Дунав. Според Докладването по чл. 12 понастоящем **миграционната** численост на вида е в рамките на **5000-10000 екз.** Тази численост е твърде занижена, особено на фона на зимната численост, която нерядко не е максималната сезонна численост за страната. Специални проучвания по въпроса за броя на мигриращите зеленоглави патици у нас не са провеждани.

За зимуващата и мигриращата популации на вида са посочени следните заплахи и въздействия: С03 - добив на нефт и газ, включително изграждане и експлоатация на съпътстваща инфраструктура; F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полустествени местообитания, вследствие на отреджането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия).

Природозащитният статус на зеленоглавата патица според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2020). Включен е в Приложение II на Директивата за птиците. Под режим на опазване и регулирано ползване (ЗБР, Приложение 4).

За вида отрицателно действащи фактори са отводняването на влажни зони, черпенето на водни ресурси за напояване, речните корекции и дигирането на реките, резките промени в нивото на язовири, вътрешни реки и р. Дунав в резултат на работата на хидротехнически съоръжения, безпокойството в местата за гнездене, браконьерският отстрел, тежките зимни условия. Хабитатите на вида са застрашени и от палене на пожари. При зеленоглавата патица е характерна ежедневна хранителна миграция от местата за почивка към местата за хранене, която обикновено се извършва късно вечер, когато птиците отлитат към посевите от зимна пшеница, а рано сутрин птиците се връщат към водоемите за почивка. Това прави вида уязвим откъм изграждането на електропреносни структури, ветроенергийни съоръжения и др. (Петков и Матеева, 2012).

Видът се среща в 82 зони от мрежата Natura 2000 в България, като от тях в 9 зони е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е постоянен, преминаващ и зимуващ. **Гнездящата популация** се оценява на до **5 двойки**, което представлява **0,1-0,2%** от **националната гнездяща популация** (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Мигриращата популация се оценява на **15-1058 индивида**, което е **0,3-10,6%** от **националната мигрираща популация** (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Зимуващата популация на вида се оценява на **24-1408 индивида**, което е **0,08-1,8%** от **националната зимуваща популация** (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Според Дерелиев и др. (2007) гнездовата численост на зеленоглавата патица във Варненско-Белославско езеро е 5 двойки.

В резултат на извършен мониторинг през 2021 г. по проект „Демонстрация на пилотна зелена инфраструктура в полза на биоразнообразието и развитието в района на Варненското езеро“ са отчетени 5-10 гнездящи двойки в защитената зона (Илиев, 2022)

При мониторинг от ИАОС през гнездовия период на 2020 г. са отчетени 26 двойки в гнездови хабитат.

По време на теренните проучвания в зоната през май 2022 г. бяха наблюдавани 10 двойки, а през юни 2022 г. – женска зеленоглава патица с 8 малки в Провадийска река край Разделна и 6 малки до пристанище Варна-запад.

Данните от SmartBirds през гнездовия сезон (април-юни) показват 1 дв. – 2019 г., 7 дв. – 2020 г., 5 дв. – 2021 г., 1 дв. – 2022 г.

Зимуваща популация

Според Дерелиев и др. (2007) във Варненско-Белославско езеро зимуват 97-4004 инд.

При среднозимни преброявания в зоната са отчетени 1063 инд. – 2016 г., 878 инд. – 2017 г., 54 инд. – 2018 г., 193 инд. – 2019 г., 409 инд. – 2020 г., 400 инд. – 2021 г.

При проведен мониторинг през 2021-2022 г. са отчетени 609 инд. – декември 2021 г., 375 инд. – януари 2022 г., 285 инд. – февруари 2022 г. (Илиев, 2022).

По време на теренните проучвания в защитената зона бяха наблюдавани 437 инд. през декември 2021 г. и 188 инд. през февруари 2022 г.

Данните от SmartBirds показват 62 инд. – 01.2018 г.; 145 инд. – 01.2019 г., 22 инд. – 02.2019 г., 63 инд. – 12.2019 г.; 115 инд. – 12.2020 г., 369 инд. – 01.2020 г., 184 инд. – 02.2020 г.; 462 инд. – 01.2021 г., 160 инд. – 02.2021 г., 895 инд. – 12.2021 г., 1217 инд. – 01.2022 г., 371 инд. – 02.2022 г.

Мигрираща популация

Дерелиев и др. (2007) посочват численост на мигриращата популация от 15-1058 инд.

При мониторинг през 2021-2022 г. в защитена зона „Варненско-Белославско езеро“ са отчетени по време на пролетния прелет 15 инд. – 04.2021 г. и 43 инд. – 03.2022 г., а през есенния – 218 инд. – 09.2021 г., 220 инд. – 10.2021 г., 219 инд. – 11.2021 г. (Илиев, 2022).

По време на проучване на есенната миграция на реещи се птици чрез преки наблюдения от стационарна точка на 20-26 септември 2022 г. бяха регистрирани 7 зеленоглави патици.

По данни от проведен мониторинг от ИАОС през 2020 г. в зоната са отчетени 172 инд. през месец март и 98 инд. през април.

Данните от SmartBirds показват по време на пролетната миграция 54 инд. през март-април 2021 г. и 276 инд. през март-април 2022 г. През есенната миграция са наблюдавани 272 инд. през септември-октомври 2022 г., 218 инд. – септември 2021 г. и 439 инд. – ноември 2021 г.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 5	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) са посочени 5-5 гнездящи двойки. По време на теренните проучвания бяха наблюдавани 10 двойки.	Поддържане на популацията на вида в зоната от най-малко 5 гнездящи двойки.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 15	Определена на база минималната численост в СФ. Данните от проведен мониторинг през 2020, 2021 и 2022 г. (БДЗП, ИАОС) показват числености до 172 инд. през пролетния прелет и до 220 инд. през есенния. Липсват други публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция.	Поддържане на мигриращата популация на вида от най-малко 15 инд.						
Популация: Размер на зимуващата популацията	Брой индивиди	Най-малко 24	Според СФ на зоната зимуващата популация е от 24-1408 инд. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на зимуващата популация от най-малко 24 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 185	Данните са взети от СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона в размер на най-малко 185 ha.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 3090	Включва и гнездовото местообитание. През зимата се хранят в житни и други посеви. Данните са взети от СФ като % на местообитания N07-мочурища и блата, N06-вътрешни водни тела, N15-други обработваеми земи, N12-обширни зърнени култури.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 3090 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <tr> <td>Екологичен потенциал</td> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

- По отношение на гнездящата популация предлагаме промяна в максималната численост на 10 двойки предвид данните от проведенения мониторинг през 2021 г. (Илиев, 2022) и теренните наблюдения през 2022 г.;
- Промяна на значението на зоната за националната гнездяща популация на вида от категория „В“ в категория „С“, тъй като зоната поддържа 0,2% от националната гнездяща популация;
- По отношение на зимуващата популация предлагаме промяна на категорията за оценка на популацията от „В“ на „С“, тъй като зоната поддържа по-нисък процент от националната зимуваща популация (<2%).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A053	<i>Anas platyrhynchos</i>			r	5	10	p		G	C	A	C	A
B	A053	<i>Anas platyrhynchos</i>			w	24	1408	i		G	C	A	C	A
B	A053	<i>Anas platyrhynchos</i>			c	15	1058	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A054 *Anas acuta* (шилоопашата патица)

1. Код и наименование на вида

A054 *Anas acuta* (шилоопашата патица)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 51-66 cm (без опашката), размах на крилата: 79-95 cm (Svensson, 2013). Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата, шията и гърдите са бели. Маховите пера и гърбът са светлосиви, коремът – бял. Подопашиято е жълтеникаво и черно. Крилното огледало е синьозелено с широк бял заден ръб. Женската е със защитно светло-сивокафяво оперение. Видът е ловен обект.

Характер на пребиваване в страната

У нас шилоопашатата патица е зимуващ и мигриращ вид. Отделни двойки остават и през гнездовия период и вероятно гнездят у нас, но през последните две десетилетия няма наблюдения, доказващи със сигурност гнездене. В миналото, преди 1990 г., видът макар и много рядко, е гнездил със сигурност в страната (Янков, отг. ред., 2007). Като най-редовно гнездилище се посочва Атанасовското езеро. През зимата и прелета е сравнително чест и локално многочислен вид. Обикновено мигрира и зимува на ята. Най-големите зимни концентрации са в Средиземноморието. Ятата често са смесени с други видове патици. Пролетната миграция е от началото на февруари до края на април. Есенната миграция е от началото на септември до ноември. Във вътрешността на страната пролетната миграция е много по-добре изразена от есенната.

Характерно местообитание

През гнездовия период обитава сладководни блата, в солени и сладководни езера, в рибарници. По време на миграция и зимуване се среща в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в плитководни участъци на р. Дунав

(пясъчни коси, устия на реки). Предпочита по-плитките части на язовирите, около устията на реките в тях. Подходящи местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се както с растителна храна, така и с животинска. От водната растителност се храни с водорасли и висши водни растения – както със семена, така и със зелените им части. Животинската храна включва миди, ларви на двукрили – хирономиди, бръмбари, ларви на ручейници, ларви на водни кончета, скакалци, миди, червеи, ракообразни (вкл. артемия), ларви и яйца на земноводни, дребни жабки и рядко – дребни рибки (BWPI, 2006; Stastny & Hudec, 2016).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Случаите на гнездене на вида в по-далечно минало са били главно на Атанасовското езеро край Бургас, покрай р. Дунав, в Драгоманското блато, в язовир Пет могили, Сливенско (Нанкинов и др., 1997; Michev et al., 2004; Янков, ред., 2007). В последните 20 години двойки са наблюдавани през лятото на различни места в страната, но гнездене не е доказано (Янков, ред. 2007; Shurulinkov et al., 2007). Според Атласа на гнездящите птици в България у нас гнездят 0-5 двойки шилоопашати патици (Янков, отг. ред., 2007). Шилоопашатата патица зимува в цялата страна, но най-много в езерата по Южното Черноморско крайбрежие, където се събират стотици, а понякога и хиляди шилоопашати патици. Най-значителните зимни концентрации са в Атанасовското и Поморийското езеро, м. Пода, Узунгерен, понякога и в другите крайморски езера в Бургаско. Далеч по-малки ята, рядко надхвърлящи 10 екз., зимуват и във вътрешността на страната – по р. Дунав, в ез. Сребърна, в по-големите язовири в Южна България (Пясъчник, Жребчево, Батак, Розов кладенец, Ц. Церковски, Овчарица и др.). По време на миграция шилоопашатите патици достигат дори и по-високи числености у нас, особено във вътрешността на страната, отколкото през зимата. Образуват се концентрации от стотици индивиди в плитководни пролетни разливи и в редица язовири и рибарници.

Числеността на **зимуващите** у нас шилоопашати патици според Докладването по чл. 12 е **300-1000 екз.** Тенденциите – както краткосрочна, така и дългосрочна са неизвестни, отбелязани „с флукуации“. Всъщност в дългосрочен план, от 1980 г. досега, се наблюдава значително намаление на зимуващите у нас шилоопашати патици. Това се потвърждава и от някои дългосрочни проучвания като се посочва, че в миналото зимната численост на вида у нас е надхвърляла 6600 екз, а само в Софийско е имало концентрации от над 1000 екз. (Нанкинов и др., 2004; Michev & Profirov, 2003). За зимуващата популация на вида са посочени следните заплахи и въздействия: С03 - добив на нефт и газ, включително изграждане и експлоатация на съпътстваща инфраструктура; F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия); F06 - развитие и поддържане на плажни ивици за туристически и ваканционни цели, включително намяване (възстановяване) и почистване на плажни ивици (в т.ч. промяна на морфологията на дюнни образувания).

Според Докладването по чл.12 понастоящем **миграционната** численост на вида е в рамките на **300 до 1800 индивида**. Тази численост е занижена. За да се оцени по-правилно миграционната численост на вида са необходими синхронни преброявания в основните места за концентрация през месеците на миграция. Мигриращите шилоопашати патици спиращи се у нас също намаляват през последните 20-30 години. Като заплахи за мигриращата популация на вида са посочени следните заплахи и

въздействия: C03 - добив на нефт и газ, включително изграждане и експлоатация на съпътстваща инфраструктура; J02 - замърсяване на морски води от смесени източници (морски и крайбрежни).

Природозащитният статус на шилоопашатата патица според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и VU (Vulnerable) за територията на континентална Европа (2020). Видът е включен в SPEC 3. Включен е в Приложение II на Директивата за птиците. Под режим на опазване и регулирано ползване (ЗБР, Приложение 4).

Заплахите за вида през зимата са прекомерният отстрел, включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов, безпокойството през прелета и зимата от ловци, рибари, туристи и рибовъди, използването на пестициди и други химикали в селското стопанство, осушаването на влажни зони и паленето на масивите с висша водна растителност. Същите заплахи са валидни и за периодите на пролетна и есенна миграция на вида.

Видът се среща в 37 зони от мрежата Natura 2000 в България, като от тях в 2 зони е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е мигриращ и зимуващ. **Мигриращата** популация на вида се оценява на **3-15 индивида**, което е **0,8-1% от националната мигрираща** популация (оценка „B“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Зимуващата популация на вида се оценява на **до 1 индивид**, което е **0,1-0,3% от националната зимуваща** популация (оценка „B“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

Според Дерелиев и др. (2007) числеността на мигриращата популация във Варненско-Белославско езеро е 3-15 инд. При проведен мониторинг в защитената зона през 2021-2022 г. по проект „Демонстрация на пилотна зелена инфраструктура в полза на биоразнообразието и развитието в района на Варненското езеро“ са установени 2 инд. през март 2022 г. (Илиев, 2022). По време на мониторинг на ИАОС през март-юни 2020 г. видът не е регистриран в зоната. При теренните наблюдения през 2022 г. също не беше отбелязан видът. По данни от SmartBirds видът е наблюдаван в защитената зона с численост 3 инд. – март 2022 г. В eBird видът е отбелязан през 03.2022 г. – 2 инд., 04.2022 г. – 2 инд., 03.2021 г. – 2 инд., 04.2021 г. – 6 инд. в разливи южно от жп гара Повеляново (Jean-Paul Siccard).

Зимуваща популация

Според Дерелиев и др. (2007) числеността на зимуващата популация във Варненско-Белославско езеро е 1-8 инд.

При среднозимни преброявания за периода 2016-2021 г. видът е наблюдаван само през 2021 г. с численост 9 инд.

По време на теренните проучвания в защитената зона през декември 2021 г. и февруари 2022 г. видът не беше установен.

Данните от SmartBirds показват, че видът е наблюдаван в зоната през февруари 2020 г. – 8 инд., януари 2021 г. – 9 инд., февруари 2021 г. – 3 инд., февруари 2022 г. – 8 инд.

Данните от eBird показват, че видът е наблюдаван на 31.01.2021 г. – 1 инд. край ТЕЦ Езерово (Zdenek Hyl), на 28.02.2021 г. – 1 инд., 29.01.2022 г. – 1 инд., 05.02.2022 г. – 6 инд. в разливи южно от жп гара Повеляново (Jean-Paul Siccard).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 3	Определена според СФ на зоната, където мин. численост е 3 инд. През 2022 г. са наблюдавани 2 инд. въпреки ежемесечния мониторинг (Илиев, 2022). Видът е относително рядък и има вероятност целевата стойност да не се постига всяка година.	Поддържане на популация от най-малко 3 инд.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Според СФ на зоната числеността на зимуващата популация е до 1 инд. Не е посочена минимална стойност. По време на среднозимни преброявания за периода 2016-2021 г. видът е отчетен само през 2021 г. – 9 инд. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на зимуващата популация от най-малко 1 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2340	Данните са взети от СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата и N06- вътрешни водни тела	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 2340 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро,</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

- По отношение на мигриращата популация предлагаме промяна в оценката на популацията (Pop.) от „В“ на „С“ и в общата оценка на вида в зоната (Glo.) от „А“ на „С“. Зоната поддържа по-нисък процент от националната мигрираща популация (<2%);
- По отношение на зимуваща популация предлагаме промяна в числеността на 1-9 инд., както и промяна в оценката на популацията (Pop.) от „В“ на „С“ и в общата оценка на вида в зоната (Glo.) от „А“ на „С“. Зоната поддържа по-нисък процент от националната зимуваща популация (<2%).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A054	<i>Anas acuta</i>			c	3	15	i		G	C	B	C	C
B	A054	<i>Anas acuta</i>			w	1	9	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A856 *Spatula querquedula* (лятно бърне)

1. Код и наименование на вида

A856 *Spatula querquedula* (лятно бърне)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 37-41 cm, размах на крилата: 59-67 cm. (Cramp & Simmons, eds., 1977; Svensson, 2013). Налице е ясен полов диморфизъм. При мъжкия главата е кафява с ясно изразена бяла ивица през окоето. Гърдите са светло-кафяви, коремът е бял, маховите пера отгоре са светлосиви. Гърбът е кафяв с пъстрини. Крилното огледало е зелено. Клюнът е светлосив, а краката – тъмносиви. Женската е със защитно кафеникаво оперение.

Характер на пребиваване в страната

Лятното бърне у нас е гнездящ, прелетен вид, а също преминаващ по време на миграция. След гнездовия период местните птици формират ята и се концентрират на недостъпни места за линеене. Пролетната миграция е от края на февруари до средата на май. Есенната миграция е от началото на август до първите дни на октомври. Пролетната миграция е много по-силно изразена във вътрешността на страната в сравнение с есенната. Формира многобройни ята през прелета и при линеене.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание на лятното бърне са масивите от висша водна растителност – тръстика, папур, камъш в и по периферията на блата, езера, обрасли с водна растителност язовири, стари речни корита и рибарници. Понякога гнезди и в наводнени

върбалаци покрай реките и в затони по дунавските острови. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в езера, блата, малки и големи язовири, реки, плитководни участъци на р. Дунав, в крайморски лагуни, бракични и солени езера. Подходящи гнездови местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009). В същите местообитания се концентрират и много от мигриращите летни бърнета, но някои ята кацат и в реки, язовири и рибарници без тръстикови масиви.

Хранене

Лятното бърне се храни с растителна и животинска храна – водорасли, семена, зелени части и корени на различни видове висши водни растения (вкл. тръстика, водна леща, острица, дзука, водни лилии, лютичета и др.). Животинската храна е разнообразна и включва различни водни безгръбначни – водни дървеници, водни бръмбари, ларви и възрастни на водни кончета, ручейници, хириномиди, мекотели, ракообразни, прешленести червеи, яйца и ларви на жаби, малки рибки. Малките патенца ядат около 90% животинска храна (Cramp & Simmons, eds., 1977).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид у нас се среща в цялата страна, но е малочислен и с редица нередовни находища (Янков, ред., 2007; Петков, 2015б; Shurulinkov et al., 2019; Даскалова и др., 2020). Повече находища и с по-висока численост видът има в крайдунавските влажни зони, в Бургаските езера и на места в Горнотракийската низина. В Дунавската равнина и Софийско гнезди рядко и с ниска численост (Нанкинов и др., 2004; Shurulinkov et al., 2007; Shurulinkov et al., 2013). В крайдунавските влажни зони за периода 2006-2014 г. числеността е определена на 38-81 двойки, като силно зависи от нивата на р. Дунав през пролетта (Shurulinkov et al., 2019). В източната част на Горнотракийската низина (без крайморските водоеми) е определена гнездова численост от 14-16 двойки (Даскалова и др., 2020). Според Атласа на гнездящите птици в България (Янков, ред., 2007) у нас гнездят 100-350 двойки летни бърнета.

Според Докладването по чл. 12 от 2019 г. **гнездовата** популация се оценява на **340-530 двойки** без ясно изразена тенденция, със стабилна численост и разпространение.

Като заплахи за гнездящата популация са посочени: K04 - изменение на хидродинамичните характеристики.

По време на миграция летните бърнета преминават над цялата страна. Ятата са многочислени и често надхвърлят 200-300 екз.

Според Докладването по чл.12 понастоящем **миграционната** численост на вида е в рамките на **100-500 екз.**, без да е посочена тенденцията. Тази оценка няма нищо общо с действителността. Само през пролетния прелет над България прелитат и спират за почивка хиляди летни бърнета. За по-точното установяване на миграционната им численост са нужни специализирани проучвания. За периода 1970-2005 г. е налице явно намаление в миграционната численост на този вид в Софийско (Нанкинов и др., 2004), а по наши наблюдения този процес продължава и след това и обхваща и други части на страната. Като заплахи и влияния за мигриращата популация са посочени: F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия); F05 - изграждане или развитие на спортна, туристическа и развлекателна инфраструктура (извън градски или ваканционни зони); F26 -

отводняване, пресушаване и превръщане на влажни зони, блата, тресавища и т.н. в жилищни или ваканционни зони.

Природозащитният статус на лятното бърне според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2020). Видът е включен в СПЕС 3. Включен е в Червената книга на Р България (Големански, ред., 2015) в категория „уязвим“. Включен е в Приложение II на Директивата за птиците. Под режим на опазване и регулирано ползване (ЗБР, Приложение 4).

В Червената книга (Петков, 2015б) като заплахи за лятното бърне са посочени унищожаването и увреждането на местообитания и безпокойството по време на гнездовия сезон. Друг негативен фактор е прекомерният, а често и незаконен лов на вида. Установени са много случаи на браконьерски лов на летни бърнета през пролетта. Сечта на дървета по дунавските острови и покрай затоните, а и по теченията на вътрешните реки, също въздейства негативно върху гнездовата популация на вида.

Видът се среща в 50 зони от мрежата Natura 2000 в България, като от тях в 3 зони е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е само мигриращ. **Мигриращата** популация се оценява на **18-87 индивида**, което е **17,4-18% от националната мигрираща** популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Дерелиев и др. (2007) посочват мигрираща численост на вида в зоната от 18-87 инд. При мониторинг на ИАОС през април 2020 г. са отчетени 112 инд. Според данни от SmartBirds видът е наблюдаван през пролетната миграция – 20 инд. – 04.2019 г., 4 инд. – 05.2019 г., 20 инд. – 04.2020 г., 2 инд. – 05.2020 г., 38 инд. – 04.2021 г., 156 инд. – 03.2022 г. През есенната миграция – 3 инд. – 08.2021 г. На 17.04.2021 г. са регистрирани 90 инд. южно от жп гара Повеляново (Dimitar Georgiev, eBird.org). По данни от мониторинг по проект „Демонстрация на пилотна зелена инфраструктура в полза на биоразнообразието и развитието в района на Варненското езеро“ в зоната са преброени 120 инд. през март 2022 г., 24 инд. – април 2021 г., 3 инд. – август 2021 г. По време на теренните проучвания в защитената зона бяха установени 67 инд. през април 2022 г. и 1 двойка през май 2022 г. в разливи южно от жп гара Повеляново.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 3	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната са посочени 18-87 инд. По данни от мониторинги през 2020, 2021 и 2022 г. по време на миграция са отчетени между 3-120 инд.	Поддържане на числеността на мигриращата популация от най-малко 3 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания	ha	Най-малко 2340	Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитания N07-мочурища и блата; N06-вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
на вида				вида в размер най-малко 2340 ha.
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологичен потенциал	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).				

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

- По отношение на мигриращата популация предлагаме промяна в числеността на 3-120 инд. предвид данните от проведени мониторинги през 2020, 2021 и 2022 г. (данни ИАОС, Илиев, 2022);
- Промяна в оценката на популацията (Pop.) от категория „С“ на „А“ поради значителната част от националната мигрираща популация, която се опазва в зоната;
- Актуализиране на кода (Code) и научното наименование (Scientific Name) съобразно Докладването от 2019 г.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A856	<i>Spatula querquedula</i>			c	3	120	i		G	A	B	C	B

Специфични цели за A857 *Spatula clypeata* (клопач)

1. Код и наименование на вида

A857 *Spatula clypeata* (клопач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 42-52 cm, размах на крилата: 70-84 cm (Cramp & Simmons, eds., 1977; Svensson, 2013). Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е тъмнозелена, гърдите – бели. Шията е доста къса. Страните на тялото и корема са ръждивокафяви, гърбът – черен. Предната част на крилата отгоре е светлосиня.

Крилното огледало е зелено-бяло. Женската е със защитно светлосиво кафяво оперение. Клюнът е лопатовидно разширен и при двата пола. Видът е ловен обект.

Характер на пребиваване в страната

У нас клопачът е малочислен и нередовно гнездящ вид, а също така зимуващ и мигриращ. Местните двойки не остават да зимуват в гнездовищата. Случаите на доказано гнездене както в миналото, така и в по-ново време са единични. Вероятно част от наблюдаваните през лятото индивиди не се размножават. През прелета е сравнително чест и локално многочислен вид. Пролетната миграция е от втората половина на март до средата на май. Есенната миграция е от началото на август до ноември. Във вътрешността на страната пролетната миграция е много по-добре изразена от есенната. През зимата е малоброен, остава да зимува в по-големи ята само в Бургаските езера.

Характерно местообитание

През гнездовия период обитава сладководни блата и езера, рибарници, малки обрасли с растителност язовири. По време на миграция и зимуване се среща в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в плитководни участъци на р. Дунав, по-рядко и във вътрешните реки и в микроязовири. Предпочита по-плитките части на язовирите, около устията на реките. Подходящи местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с растителна и животинска храна. Предпочита планктонни ракообразни, малки мекотели, насекоми и техните ларви, семена и растителни части. Обича ларви на ручейници, водни дървеници, водни кончета, двукрили насекоми, бръмбари, семена на водни растения, особено камъш и острица, потамогетон и др. По-рядко яде прешленести червеи, паяци, яйца и попови лъжички на жаби, малки рибки и вегетативни части на водни растения (Cramp & Simmons, eds., 1977; Stastny & Hudec, 2016).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Случаите на гнездене на вида след 1990 г. са предимно по р. Дунав – на о. Персин, ез. Сребърна, рибарници Хаджидимитрово и др., в Драгоманското блато, където сигурно гнездене е доказано през 2003 г., и потвърдено през 2005 г., в Атанасовското езеро, ез. Вая и м. Пода край Бургас (Нанкинов и др., 1997; Янков, ред., 2007; Nikolov, 2004; Shurulinkov et al., 2007; Shurulinkov et al., 2019). Според Атласа на гнездящите птици в България у нас гнездят 12-25 двойки клопачи (Янков, ред., 2007).

Според Докладването по чл. 12 **гнездовата** популация на вида у нас е в рамките на **20-50 двойки**, без изразена тенденция. Много от гнездилищата на вида нямат постоянен характер и зависят силно от водните нива. Като заплаха е посочена: F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия).

Клопачът зимува в цялата страна, но най-много в езерата по Южното Черноморско крайбрежие, където се събират стотици птици от този вид. Най-значителните зимни концентрации са в Атанасовското и Поморийското езеро, ез. Вая, м. Пода. Далеч по-малки ята, рядко надхвърлящи 10 екз., зимуват и във вътрешността на страната – главно в Южна България – язовирите Пясъчник, Розов кладенец, Ц. Церковски, Овчарица, както и в езерата по Северното Черноморие.

Числеността на **зимуващите** у нас клопачи според Докладването по чл.12 е **700-3000 екз.** Тенденциите – както краткосрочна, така и дългосрочна са на намаление. Като заплахи и влияния са посочени: С03 - добив на нефт и газ, включително изграждане и експлоатация на съпътстваща инфраструктура; F06 - развитие и поддържане на плажни ивици за туристически и ваканционни цели, включително намиване (възстановяване) и почистване на плажни ивици (в т.ч. промяна на морфологията на дюнни образувания).

По време на миграция клопачите достигат значително по-високи числености у нас, особено във вътрешността на страната, отколкото през зимата. Образуват се концентрации от стотици индивиди в плитководни пролетни разливи и в редица язовири и рибарници.

Според Докладването по чл.12 понастоящем числеността на вида по време на **миграция** е в рамките на **2000 до 7000 индивида**. Посочени са следните заплахи и въздействия: F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия); F05 - изграждане или развитие на спортна, туристическа и развлекателна инфраструктура (извън градски или ваканционни зони); F26 - отводняване, пресушаване и превръщане на влажни зони, блата, тресавища и т.н. в жилищни или ваканционни зони.

Природозащитният статус на клопача според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за територията на континентална Европа (2019). Включен е в Приложение II на Директивата за птиците. Под режим на опазване и регулирано ползване (ЗБР, Приложение 4).

Заплахите за вида през зимата са прекомерният отстрел, включително с незаконни средства и в защитени територии, безпокойството от ловци, рибари и рибовъди, използването на пестициди и други химикали в селското стопанство, осушаването на влажни зони и паленето на масивите с висша водна растителност. Същите заплахи са валидни и за периодите на пролетна и есенна миграция на вида. За гнездовата популация заплахи са осушаването на влажни зони, главно рибарници и малки язовири през гнездовия период, подпалването на масивите от тръстика и папур, незаконният отстрел, сечта на крайречна дървесна растителност, замърсяването на водите с опасни химически вещества.

Видът се среща в 41 зони от мрежата Natura 2000 в България, като от тях в 2 зони е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ и зимуващ. **Мигриращата** популация се оценява на **3-25 индивида**, което е **0,2-0,4% от националната мигрираща** популация (оценка „B“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Зимуващата популация на вида се оценява на **до 4 индивида**, което е **0,1-0,6% от националната зимуваща** популация (оценка „B“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

Според Дерелиев и др. (2007) зимната численост на клопача във Варненско-Белославско езеро е от 2-35 инд.

По време на мониторинг по проект „Демонстрация на пилотна зелена инфраструктура в полза на биоразнообразието и развитието в района на Варненското езеро“ видът е отчетен през февруари 2022 г. – 6 инд. (Илиев, 2022).

При среднозимни преброявания през периода 2016-2021 г. видът е наблюдаван в зоната през 2016 г. – 4 инд. и 2017 г. – 5 инд.

По време на теренните проучвания в защитената зона през декември 2021 г. и февруари 2022 г. видът не беше установен.

По данни от eBird видът е наблюдаван в езерото на 31.01.2018 г. – 30 инд. (Lyubomir Profirov) и в разливи южно от жп гара Повеляново на 01.01.2017 г. – 6 инд. (Jean-Paul Siccard) и на 08.02.2021 г. – 10 инд. (Andrew Bailey).

Мигрираща популация

Дерелиев и др. (2007) посочват численост на мигриращата популация от 3-25 инд.

При мониторинг на ИАОС в зоната през пролетта на 2020 г. са отчетени 8 инд. през март, 20 инд. през април и 2 двойки през май.

Данни от мониторинг, извършен през 2021-2022 г. показват през пролетния прелет 46 инд. през март 2022 г. и 3 инд. през април 2021 г., а през есенния – 1 инд. – октомври 2021 г. (Илиев, 2022).

По данни от SmartBirds видът е наблюдаван в зоната през пролетната миграция – 12 инд. – 04.2019 г., 2 инд. – 05.2019 г., 8 инд. – 04.2021 г., 68 инд. – 03.2022 г., 1 инд. – 04.2022 г. През есенната миграция – 1 инд. – ноември 2021 г. и 12 инд. – в края на август 2022 г.

По време на теренните проучвания през май 2022 г. бе установен 1 мъжки индивид в разливи южно от жп гара Повеляново.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 3	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална и максимална стойност от 3-25 инд. Данните от проведен мониторинг през 2020, 2021 и 2022 г. показват численост по време на миграция от 1-46 инд.	Поддържане на мигриращата популация от най-малко 3 инд.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 4	Според СФ числеността на зимуващата популация е до 4 инд. При среднозимни преброявания (2016-2021 г.) в зоната са отчетени между 0-5 инд.	Поддържане на зимуващата популация от най-малко 4 инд.
Местообитание на вида:	ha	Най-малко 2340	Площта е изчислена на база данните от СФ като %	Поддържане на площта

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Площ на подходящите хранителни местообитания на вида			на местообитания N07-мочурища и блата; N06-вътрешни водни тела.	подходящите хранителни местообитания на вида в размер на най-малко 2340 ha.
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологичен потенциал	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
5-Много лошо - Bad				
			Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

- По отношение на мигриращата популация предлагаме промяна в максималната численост на 50 инд. предвид наличните данни, както и промяна в оценката на популацията (Pop.) от „В“ на „С“ и в общата оценка на вида (Glo.) в зоната от „А“ на „С“. Зоната поддържа по-нисък процент от националната мигрираща популация (<2%);
- По отношение на зимуващата популация предлагаме промяна в числеността на 4-30 инд. предвид наличните данни за популацията на вида през годините, както и промяна в оценката на популацията (Pop.) от „В“ на „С“ и в общата оценка на вида (Glo.) в зоната от „А“ на „С“. Зоната поддържа по-нисък процент от националната зимуваща популация (<2%);
- Актуализиране на кода (Code) и научното наименование (Scientific Name) съобразно Докладването от 2019 г.

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A857	<i>Spatula clypeata</i>			c	3	50	i		G	C	B	C	C
B	A857	<i>Spatula clypeata</i>			w	4	30	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A058 *Netta rufina* (червеноклюна потапница)

1. Код и наименование на вида

A058 *Netta rufina* (червеноклюна потапница)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 53-57 cm, размах на крилата: 84-90 cm (Cramp & Simmons, eds., 1977; Svensson, 2013). Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е оранжево-кафява, клюнът е розов, гърдите – черни, гърбът и маховите пера – кафяви, коремът е бял. Женските и младите са сивокафяви с по-светли бузи, гърди и корем и светлосив клюн.

Характер на пребиваване в страната

У нас червеноклюната потапница е зимуващ и мигриращ вид. Изчезнал като гнездящ в периода 1990-2015 г. (Янков, ред., 2007; Петков, 2015в). След това отделни двойки остават и през гнездовия период и гнездят по р. Дунав, през 2018 г. на ез. Сребърна, предполага се и за блатата на о. Персин. През зимата и прелета е сравнително рядък вид, локално по-чест и многоброен само по Черноморското крайбрежие. Пролетната миграция е от началото на февруари до началото на април. Есенната миграция е слабо застъпена у нас и е главно през октомври-ноември. Обикновено мигрира и зимува на ята, често се концентрират заедно с лиските и други видове потапници или патици от род *Anas*. Най-големите зимни концентрации на вида у нас са в морето.

Характерно местообитание

По време на миграция и зимуване се среща в морето, в бракични и сладководни водоеми – езера, блата, язовири, в р. Дунав и в някои от вътрешните реки (Марица, Тунджа, Струма). Предпочита по-плитките части на язовирите, около устията на реките в тях. През гнездовия период обитава сладководни блата и езера, по-рядко и в рибарници. Подходящи местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се главно с растителна храна. Много обича харови водорасли и яде почти всички части от тях. Яде и доста други видове водни растения. Понякога яде и животинска храна – водни насекоми, ларви, ракообразни, мекотели, дребни рибки и жабки (Cramp & Simmons, eds., 1977).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Случаите на гнездене на вида в по-далечно минало, преди 1990 г., са били в Шабленското и Дуранкулашкото езера, на рибарници Соколица, Пловдивско, Атанасовското езеро и ез. Вая край Бургас, покрай р. Дунав – в ез. Сребърна, на о. Персин, езерото до с. Пожарево и др. (Нанкинов и др., 1997; Michev et al., 2004; Янков, ред., 2007). В последните 30 години двойки или възрастни птици са наблюдавани през гнездовия период на ез. Сребърна, където гнезденето е отново доказано, на о. Персин, в ез. Дуранкулак, в рибарници Калимок, в рибарници Звъничево, Пазарджишко (Янков ред., 2007; Shurulinkov et al., 2019).

Червеноклюната потапница зимува в цялата страна, но най-много в Черно море и крайморските езера – Дуранкулашко, Шабленско, Шабленска тузла, Варненско, м. Пода, яз. Мандра, ез. Вая и др. Ятата по Черноморието достигат 100-150 екз. Далеч по-

малоброен е видът през зимата във вътрешността на страната – малки ята, рядко надхвърлящи 10-20 екз., зимуват в някои от язовирите и реките – по р. Дунав, в ез. Сребърна, яз. Батак, яз. Искър, яз. Монтана, яз. Розов кладенец, яз. Овчарица и др. Числеността на **зимуващите** у нас червеноклюони потапници според Докладването по чл.12 е **10-1200 екз.** Дългосрочната тенденция е отрицателна, а краткосрочната – с флукутации. Като заплахи и влияния са посочени: F05 - изграждане или развитие на спортна, туристическа и развлекателна инфраструктура (извън градски или ваканционни зони).

По време на миграция червеноклюоните потапници също са малочислени и достигат по-голяма численост само по Черноморието. Във вътрешността на страната през пролетната миграция се наблюдават малки ята в редица язовири, реки и плитки разливи.

Според Докладването по чл. 12 понастоящем **миграционната** численост на вида е в рамките на **0-300 екз.** За да се оцени по-правилно миграционната численост на вида са необходими синхронни преброявания в основните места за концентрация през месеците на миграция. За мигриращата популация на червеноклюоната популация са посочени следните заплахи и въздействия: F05 - изграждане или развитие на спортна, туристическа и развлекателна инфраструктура (извън градски или ваканционни зони); F26 - отводняване, пресушаване и превръщане на влажни зони, блата, тресавища и т.н. в жилищни или ваканционни зони.

Природозащитният статус на червеноклюоната потапница според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2020). Видът е включен в Червената книга на Р България (Големански, ред., 2015) в категория „изчезнал“, като се има предвид изчезнал като гнездящ. Включен е в Приложение II на Директивата за птиците. Защитен на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 3).

В Червената книга (Петков, 2015в) като заплахи за вида са посочени унищожаването и деградацията на местообитанията, промишленият риболов с мрежи и замърсяването на водоемите. Към тези заплахи следва да се добавят също незаконният отстрел, включително в забранени периоди и местности, безпокойството от страна на ловци, рибари, туристи и рибовъди, използването на пестициди и други химикали в селското стопанство, паленето на масивите с висша водна растителност, корекциите на реките.

Видът се опазва в 27 зони от мрежата Natura 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е преминаващ и зимуващ. **Мигриращата** популация се оценява на **до 2 индивида**, което е **до 0,7% от националната мигрираща** популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Зимуващата популация на вида се оценява на **1-36 индивида**, което е **3-10% от националната зимуваща** популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

Дерелиев и др. (2007) оценяват зимуващата популация на 1-28 инд. През зимата видът е установен във Варненското езеро с най-висока численост 320 инд. през 1984 г. (Michev & Profirov, 2003). При мониторинг през декември 2021 г. е регистриран 1 индивид във

Варненско-Белославско езеро (Илиев, 2022). По време на теренните проучвания в зоната през декември 2021 г. и февруари 2022 г. видът не беше установен. Данните от SmartBirds показват, че видът е наблюдаван в границите на защитената зона на 13.01.2019 г. – 2 инд., 07.01.2021 г. – 1 инд., 09.12.2021 г. – 1 инд., 21.12.2021 г. – 1 инд. При среднозимни преброявания за периода 2016-2021 г. видът е отчетен в зоната само през 2019 г с численост 2 инд.

Мигрираща популация

Според Дерелиев и др. (2007) миграционната численост на вида във Варненско-Белославско езеро се оценява на 0-2 инд. По данни от SmartBirds са наблюдавани 2 индивида през ноември 2021 г. Данните от eBird и Observation не показват видът да е регистриран в границите на защитената зона. При проведен мониторинг през 2021-2022 г. по проект „Демонстрация на пилотна зелена инфраструктура в полза на биоразнообразието и развитието в района на Варненското езеро“ е отчетен 1 инд. през ноември 2021 г. (Илиев, 2022). По време на теренните проучвания в зоната през 2022 г. видът не беше установен.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели												
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) за мигриращата популация не е посочена минимална стойност, което показва, че вида не се среща редовно по време на миграция и присъствието му ще зависи от климатичните фактори и гнездовия успех.	Поддържане на мигриращата популация от най-малко 1 инд.												
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Според СФ зимната численост е от 1-36 инд. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на зимуващата популация от най-малко 1 инд.												
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2340	Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитания N07-мочурища и блата; N06-вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 2340 ha.												
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <tr> <th colspan="2">Екологичен потенциал</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> <td></td> </tr> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море,</p>	Екологичен потенциал		1-Отлично - High		2-Добро - Good		3-Умерено - Moderate		4-Лошо - Poor		5-Много лошо - Bad		Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал																
1-Отлично - High																
2-Добро - Good																
3-Умерено - Moderate																
4-Лошо - Poor																
5-Много лошо - Bad																

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

- По отношение на зимуващата популация предлагаме промяна в оценката на популацията (Pop.) от „А“ на „В“, тъй като зоната поддържа по-нисък процент от националната зимуваща популация (<15%);
- По отношение на мигриращата популация предлагаме промяна в оценката на популацията (Pop.) от „А“ на „С“ и в общата оценка на вида в зоната (Glo.) от „А“ на „С“. Зоната поддържа по-нисък процент от националната мигрираща популация (<2%);

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A058	<i>Netta rufina</i>			w	1	36	i		G	B	A	C	A
B	A058	<i>Netta rufina</i>			c		2	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A059 *Aythya ferina* (кафявоглава потапница)

1. Код и наименование на вида

A059 *Aythya ferina* (кафявоглава потапница)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото е 42-49 cm, а размахът на крилата: 67-77 cm. В брачно оперение при мъжките главата и шията са ръждиво-кафяви. Гушата и предната част на гърдите са черни. Гърбът и страните на тялото са пепелно сиви. Кръстът е по-тъмен, а надопашнето – черно. Клюнът е сиво-черен. Женските като цяло са сивокафяви. Гърди, теме и шия са по-тъмни с кафеникав нюанс. Имат неясни бледи и тъмни петна по главата. Със светла ивица зад окото. През зимата мъжките са с тъмно сиво-кафяви гърди и задница и по-мръсно кафява глава. При женските оперението през зимата е като при брачното оперение, но по-тъмна по гърба. При младите оперението е като възрастните женски в извънбрачно оперение. По-едноцветни са отгоре, без светла ивица зад окото. Страните на тялото са сиво-кафяви със светли напетнявания (Svensson, 2013; Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Есенната миграция започва в началото на септември, но се осъществява главно през октомври и ноември. Пролетния прелет е през февруари и март, когато се среща по-често по р. Дунав. През нашата страна мигрират и зимуват индивиди от Средна Европа, Европейска Русия, Украйна, Беларус и Западен Сибир. Значително по-многочислена през зимата, особено по Южното Черномоското крайбрежие. По р. Дунав и вътрешните за страната водоеми зимуват незначителни числености от вида. Гнезди най-често във висока блатна растителност, близо до водата. Гнезди единично. Гнездото е на земята, покрито със сухи треви и пух. (Симеонов и др., 1990; Нанкинов, 2012; Големански, ред, 2015).

Характерно местообитание

Обитава обширни, дълбоки и открити водоеми, с големи водни огледала и растителност по периферията. При миграция и зимуване обитава разнообразни влажни зони, включително големи езера и язовири. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храната е от водни безгръбначни (ларви на насекоми) и семена, части на водни и водолюбиви растения (Големански, ред., 2015).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението е групово и разпръснато, главно по Дунавското и Черноморското крайбрежие, където са основните гнездови находища – ез. Сребърна, Бургаските влажни зони и най-вече м. Пода и Комлушка низина. През отделни години единични двойки гнездят в Тракийската низина, Дунавската равнина, Софийското поле, на места в Западна България и по долината на р. Арда. (Янков, отг. ред., 2007). В посочените основни гнездовища и във Варненско-Белославския комплекс гнездят до няколко десетки двойки (до над повече от 50 в м. Пода и Комлушката низина), но в повечето от останалите се размножават само единични двойки. В години с малко валежи и ниско водно ниво на водоемите числеността е по-малка и много от двойките не пристъпват към гнездене (Големански и др. (гл. ред.), 2015).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на **80-250 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000-2018 г.) е флукуираща, променлива, а дългосрочната (за периода 1980-2018 г.) е нарастваща. За гнездящата популация са посочени следните заплахи: F01 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за жилищни, градоустройствени или ваканционни цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия); J02 - замърсяване на морски води от смесени източници (морски и крайбрежни).

Зимуващата популация е оценена на **17000-31000** индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000-2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980-2018 г.) е флукуираща, променлива. Като заплахи и влияния са посочени: F02 - строителство или преустройство (напр. на жилища и населени места) в съществуващи градски или ваканционни зони; F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и

изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия); F05 - изграждане или развитие на спортна, туристическа и развлекателна инфраструктура (извън градски или ваканционни зони); G01 - морски риболов и улов на черупчести организми (професионален, спортен), причиняващ намаляване популациите на засяганите видове и обезпокояване на видове.

Мигриращата национална популация е оценена на **15000-100000 индивида**. Посочени са следните заплахи и въздействия: F02 - строителство или преустройство (напр. на жилища и населени места) в съществуващи градски или ваканционни зони; F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полустествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия).

Природозащитният статус на кафявоглавата потапница според IUCN е VU (Vulnerable) за света (2021) и за територията на континентална Европа (2020). Видът е включен в SPEC 1. Включен е в Приложение II на Директивата за птиците и в Червената книга на Р България (Големански, ред., 2015) в категория „уязвим“. Защитен на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 3).

В Червената книга (Петков, 2015г) са посочени като заплахи пресушаване на блатата, изоставянето и/или интензифицирането на рибовъдните стопанства, безпокойство от риболовци.

Видът се опазва в 49 зони от мрежата Natura 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е преминаващ, зимуващ и гнездящ. **Гнездящата** популация се оценява на **до 2 двойки**, което представлява **до 0,8 %** от **националната гнездяща** популация (оценка „А“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Мигриращата популация се оценява на **9-965 индивида**, което е **0,06-0,97% от националната мигрираща** популация (оценка „А“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Зимуващата популация на вида се оценява на **до 288 индивида**, което е **до 0,9 % от националната зимуваща** популация (оценка „А“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Според Дерелиев и др. (2007) гнездящата популация се оценява на 0-1 двойки. По време на мониторинг през гнездовия период на 2021 г. е установено вероятно гнездене на 1 двойка (Илиев, 2022). Данни от мониторинг на ИАОС през април-юни 2020 г. показват 6 двойки в гнездови хабитат. По данни от SmartBirds в зоната са наблюдавани 2 двойки през април 2021 г. и 1 двойка през април 2019 г. По време на теренните проучвания бяха отчетени 1 двойка на 03.05.2022 г. при устието на Провадийска река и 1 двойка на 03.06.2022 г. в разливи южно от жп гара Повеляново.

Зимуваща популация

За периода 1977-1996 г. среднозимната численост на вида във Варненското езеро се оценява на 2395 инд., максимум 10621 инд. през 1993 г. (Michev & Profirov, 2003). Дерелиев и др. (2007) посочват численост на зимуващата популация от 1125-10240 инд. По време на среднозимни преброявания в зоната са отчетени 285 инд. – 2016 г., 194 инд. – 2017 г., 107 инд. – 2019 г., 80 инд. – 2020 г., 148 инд. – 2021 г. При теренните проучвания бяха установени 79 инд. през декември 2021 г. и 23 инд. през февруари 2022 г. Данните от мониторинг по проект „Демонстрация на пилотна зелена инфраструктура в полза на биоразнообразието и развитието в района на Варненското езеро“ показват 49 инд. през декември 2021 г., 97 инд. – януари 2022 г., 15 инд. – февруари 2022 г. (Илиев, 2022).

По данни от SmartBirds в границите на зоната са наблюдавани 91 инд. – 01.2019 г., 6 инд. – 02.2019 г., 74 инд. – 01.2020 г., 2 инд. – 02.2020 г., 145 инд. – 01.2021 г., 22 инд. – 02.2021 г., 369 инд. – 01.2022 г., 15 инд. – 02.2022 г. На 31.01.2018 г. са регистрирани 750 инд. във Варненско-Белославско езеро (Lyubomir Profirov, ebird.org).

Мигрираща популация

Според Дерелиев и др. (2007) числеността на мигриращата популация е от 9-965 инд. При проведения мониторинг през 2021-2022 г. са отчетени през пролетната миграция 13 инд. – март 2022 г., 14 инд. – април 2021 г., а през есенната – 4 инд. – октомври 2021 г. и 31 инд. през ноември 2021 г. (Илиев, 2022). При мониторинг на ИАОС в зоната през април 2020 г. са установени 84 инд.

По данни от SmartBirds видът е наблюдаван през пролетния прелет (март-април) – 52 инд. – 2022 г., 21 инд. – 2021 г., 6 инд. – 2020 г., 4 инд. – 2019 г. През есенния прелет (септември-ноември) са регистрирани 35 инд. – 2021 г. и 22 инд. – 2022 г.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 1	В СФ за гнездящата популация е посочена максимална стойност от 2 двойки, но не е посочена минимална стойност, което е знак за нередовно гнездене на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната от най-малко 1 гнездяща двойка.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 4	В СФ за мигриращата популация е посочена минимална стойност 9 инд., а като максимална стойност са посочени 965 инд. Данните от проведени мониторинги през 2020, 2021 и 2022 г. показват числености на вида по време на миграция от 4-84 инд.	Поддържане на мигриращата популация от най-малко 4 инд.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 80	Според СФ не е посочена минимална численост на популацията, а като максимална са посочени 288 инд. По време на среднозимни преброявания за периода 2016-2021 г. са	Поддържане на зимуващата популация от най-малко 80 инд.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			отчетени между 80-285 инд.							
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 185	Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N07 - мочурища и блата.	Поддържане на площта на гнездовите местообитания на вида в зоната в размер на най-малко 185 ha.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2340	Включва и гнездовото местообитание. Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитания N07 - мочурища и блата; N06 - вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 2340 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

- По отношение на гнездящата популация предлагаме добавяне на минимална численост от 1 двойка., както и промяна в оценката на популацията (Pop.) от „А“ на „В“, тъй като зоната поддържа по-нисък процент от националната гнездяща популация (<15%);
- По отношение на мигриращата популация предлагаме промяна в числеността на 4-84 инд. предвид данните от проведени мониторинги през 2020 г., 2021 г. и 2022 г. (данни ИАОС; Илиев, 2022). Промяна в оценката на популацията (Pop.) от „А“ на „С“ и в общата оценка на вида в зоната (Glo.) от „А“ на „С“. Зоната поддържа по-нисък процент от националната мигрираща популация (<2%);
- По отношение на зимуващата популация предлагаме добавяне на минимална численост от 80 инд. на база на данните от среднозимните преброявания за периода 2016-2021 г. и теренните наблюдения през 2021-2022 г. Както и промяна в оценката на популацията (Pop.) от „А“ на „С“ и в общата оценка на вида в

зоната (Glo.) от „А“ на „С“. Зоната поддържа по-нисък процент от националната зимуваща популация (<2%).

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A059	<i>Aythya ferina</i>			w	80	288	i		G	C	B	C	C
B	A059	<i>Aythya ferina</i>			c	4	84	i		G	C	B	C	C
B	A059	<i>Aythya ferina</i>			r	1	2	p		G	B	B	C	A

Специфични цели за A060 *Aythya nyroca* (белоока потапница)

1. Код и наименование на вида

A060 *Aythya nyroca* (белоока потапница)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото е 38-42 cm, а размахът на крилата е 60-67 cm. В брачно оперение мъжките са изцяло с тъмно-кестеняво оперение, по-тъмно по гърба. С бяло подопашие и бяло око. Женските са тъмнокафяви с червеникав оттенък на главата. Бяло подопашие. Окото е тъмно. При младите оперението е като възрастните женски, с тъмно око, но побито кафяв цвят на оперението. По-малко бяло подопашно петно (Svensson, 2013; Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и рядко зимуващ вид за страната. Сезонни прелети извършва от септември до ноември и от началото на февруари до средата на април. Предпочита сладководни езера и блата с много тръстика, камъш и подводна растителност. По време на прелет се задържа по различни водоеми, предимно по откритите водни пространства. Някои двойки мътят и в малки заблатени участъци, стари корита и устия на реки. Гнезди сред гъсти тръстикови масиви, върху натрупани стари стебла от тръстика, върху плаващи острови, на брега на водоемите и рядко в хралупи. Гнездото е покрито със сухи растения и пух. Снася между 4 и 14 яйца, но най-често техният брой е 7-9. Снася в края на април и през май, мътенето продължава 25-27 дни (Симеонов и др., 1990; Нанкинов, 2012; Чешмеджиев и Петков, 2014).

Характерно местообитание

Обитава предимно по-плитки рибарници, блата и микроязовири с мозаечно разположена растителност или големи тръстикови масиви с малки водни огледала и канали, с полегати брегове и тинести плитчини и хидрофитна растителност. По време на миграции се среща в разнообразни влажни зони. При зимуване обитава езера, язовири и малки морски заливи по Черноморското крайбрежие. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Белооката потапница се счита за предимно растителнояден вид. При анализ на стомашно съдържание са установени различни растения и водорасли. Освен растения в хранителния спектър влизат и много насекоми и други безгръбначни животни, както и дребни гръбначни – безопашати земноводни (*Anura*) и риби (*Pisces*) (Чешмеджиев и Петков, 2014).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В миналото белооката потапница е описвана като един от най-многобройните видове от семейство Патицови (*Anatidae*) и едва през 1994 г. е включена в списъка на световно застрашените видове. От първите десетилетия на ХХ в. местообитанията на вида са подложени на системно унищожение поради пресушаване на влажните зони и превръщането им в обработваеми земи, а по-късно – и поради замърсяване на водите. Видът е бил ловен обект и ежегодно част от птиците са били отстрелвани. Това са основните причини за намаляването му както в световен мащаб, така и у нас (Чешмеджиев и Петков, 2014). Към момента разпространението на вида е групово и разпръснато, главно покрай р. Дунав и прилежащите райони на Дунавската равнина, Черноморското крайбрежие, Тракийската низина и Софийското поле. Най-значими гнездовища са ез. Сребърна, рибарници Хаджи Димитрово, Калимок, о. Белене, Дуранкулашкото и Шабленското езеро и Драгоманското блато. Разпространението се влияе силно от водното ниво в гнездовите водоеми, някои от които през отделни години пресъхват. Често при изчезване на дадено находище се появяват нови наблизо. (Янков, отг. ред., 2007).

Видът е включен в Приложение I на Директивата за птиците. Според IUCN европейската популация на вида е в категория „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) (2020), а в световен мащаб (2019) видът е „почти застрашен“ – NT (Near Threatened). Включен в Червената книга на Р България (Големански, ред., 2015) в категория „уязвим“. Включен в SPEC 1. Приоритетен за опазване застрашен от изчезване вид (ЗБР, Приложение 2), защитен на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 3).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на **120-400 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000-2018 г.) е флукуираща, променлива, а дългосрочната (за периода 1980-2018 г.) е намаляваща. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: F01- промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за жилищни, градоустройствени или ваканционни цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия); M08 - наводняване (естествени процеси); M07 - бури, циклони; J02 - замърсяване на морски води от смесени източници (морски и крайбрежни); D03 - производство на соларна енергия, включително развитие и експлоатация на съпътстваща инфраструктура; F02 - строителство или преустройство (напр. на жилища и населени места) в съществуващи градски или ваканционни зони; H01 - военни, паравоенни или полицейски учения и операции по суша.

Зимуващата популация е оценена на **2-40 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000-2018 г.) е флукуираща, променлива, а дългосрочната (за периода 1980-2018 г.) е нарастваща. Като заплахи са посочени: G05 - сладководен риболов и улов на черупчести организми (професионален).

Мигриращата национална популация е оценена на **320-4000 индивида**. Посочени са следните заплахи и въздействия за мигриращата популация: F01- промяна на

съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за жилищни, градоустройствени или ваканционни цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия); F02 - строителство или преустройство (напр. на жилища и населени места) в съществуващи градски или ваканционни зони; J02 - замърсяване на морски води от смесени източници (морски и крайбрежни); F05 - изграждане или развитие на спортна, туристическа и развлекателна инфраструктура (извън градски или ваканционни зони).

Като заплахи за вида в Червената книга (Големански, ред., 2015) са посочени пресушаването на влажните зони, изоставянето и/или интензифицирането на рибовъдните стопанства, безпокойство от риболовци и туристи. Силно променливо водно ниво в гнездовите находища.

Видът се опазва в 45 зони от мрежата Natura 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е преминаващ и зимуващ. **Мигриращата** популация се оценява на **1-9 индивида**, което е **0,2-0,3% от националната мигрираща** популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

Зимуващата популация на вида се оценява на **до 3 индивида**, което е **до 7,5 % от националната зимуваща** популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

Според Дерелиев и др. (2007) числеността на зимуващите белооки потапници във Варненско-Белославско езеро е от 0-2 инд.

По време на среднозимни преброявания на водоплаващи птици на 13.01.2007 г. и 16.01.2011 г. са наблюдавани 6 екз. белооки потапници във Варненско-Белославско езеро (Чешмеджиев и Петков, 2014). За периода 2016-2021 г. видът не е регистриран в зоната (данни ИАОС).

При теренните проучвания в защитената зона през декември 2021 г. и февруари 2022 г. видът не беше установен.

По данни от eBird видът е наблюдаван в зоната в района на Казашко на 13.01.2016 г. – 5 инд. (Daniel Mitev).

Мигрираща популация

Според Дерелиев и др. (2007) числеността на мигриращата популация е от 1-9 инд.

При мониторинг по проект „Демонстрация на пилотна зелена инфраструктура в полза на биоразнообразието и развитието в района на Варненското езеро“ са отчетени 1 инд. през март 2022 г. и 1 инд. през август 2021 г. (Илиев, 2022).

Данните от проведен мониторинг в зоната от ИАОС през април 2020 г. показват 13 инд., от които 1 двойка в гнездови хабитат.

По данни от SmartBirds видът е наблюдаван в зоната през март 2022 г. – 1 инд., април 2019 г. – 8 инд., на 21.08.2022 г. – 1 инд. и на 29.08.2022 г. – 1 възрастен индивид с 3 малки.

Данните от eBird показват, че видът е регистриран в разливи южно от жп гара Повеляново през април 2022 г. – 1 инд. (Andrew Bailey), май 2018 г. – 2 инд. (Simeon Gigov), март 2018 г. – 4 инд., април 2019 г. – 2 инд. (Jean-Paul Siccard).

Данните от Observation показват, че видът е наблюдаван на 01.10.2021 г. – 3 мъжки и 1 женски екз. (Andre Ameel) и на 11.04.2018 г. – 3 инд. (Nathalie Picard).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели												
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална и максимална стойност от 1 до 9 инд.	Поддържане на мигриращата популация от най-малко 1 инд.												
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Според СФ като максимална численост на зимуващата популация са посочени 3 индивида. Минимална численост не е посочена, което означава, че вида не присъства редовно по време на миграция. Целевата стойност няма да бъде постигана редовно.	Поддържане на зимуващата популация в размер на най-малко 1 инд.												
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2340	Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитания N07-мочурища и блата; N06-вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 2340 ha.												
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <tr> <th colspan="2">Екологичен потенциал</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> <td></td> </tr> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал		1-Отлично - High		2-Добро - Good		3-Умерено - Moderate		4-Лошо - Poor		5-Много лошо - Bad		Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал																
1-Отлично - High																
2-Добро - Good																
3-Умерено - Moderate																
4-Лошо - Poor																
5-Много лошо - Bad																

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

- По отношение на зимуващата популация предлагаме промяна в оценката на популацията (Pop.) от „С“ на „В“. Зоната поддържа до 7,5 % от националната зимуваща популация;

Species						Population in the site					Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A060	<i>Aythya nyroca</i>			w		3	i		G	B	B	C	B		
B	A060	<i>Aythya nyroca</i>			c	1	9	i		G	C	B	C	B		

Специфични цели за A061 *Aythya fuligula* (качулата потапница)

1. Код и наименование на вида

A061 *Aythya fuligula* (качулата потапница)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото е 40-47 cm, а размахът на крилата е 65-72 cm. В брачно оперение мъжките са с характерно с тъмно (почти черно) оперение с рязко очертани правоъгълни бели страни. Главата е черна със син или пурпурен метален блясък. Перата на тила са удължени като образуват добре обособена качулка. Окото е жълто. Женските са с тъмнокафяво оперение с по-малка качулка и бяло петно в основата на надклюнието. Страните на тялото са по-бледи с размити тъмни петна. Окото е тъмножълто. В извънбрачно оперение мъжките са с къса качулка, страните на тялото са мръсно кафяви, черните части на брачното оперение са с кафяв нюанс. При младите оперението е като на възрастните женски, но с по-светла глава и светло бежово в основата на човката. Окото е кафяво (Svensson, 2013; Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Многочислена мигрираща и зимуваща птица за страната. Есенният прелет е от септември до ноември, а пролетният – от началото на февруари до края на април. По р. Дунав прелетът през есента е по-слабо изразен, отколкото през пролетта, като през есента най-висока е числеността през ноември, след което спада със замръзването на крайдунавските блата. В района на Бургас числеността ѝ от началото на миграцията се увеличава до края на януари. Зимува предимно по Черноморското крайбрежие. Средно в страната са зимували около 5000 птици, но в последните години числеността ѝ намалява, като средно зимуват около 2500-3000 индивида. Концентрира се по Южното Черноморие и по-малко по Северното и по р. Дунав. Отделни птици и двойки са наблюдавани и през размножителния период в ез. Сребърна, Шабленското езеро, около Бургас, Дяволска река, яз. Доспат и др. Възможно е отделни двойки да се размножават нередовно в дунавските влажни зони. Видът се размножава в Румъния с 20 до 50 дв. У нас няма потвърдено засега гнездене на вида. Двойките се образуват още в местата за зимуване. За гнездене избира обширни езера или други водоеми. Гнездото си построява винаги в непосредствена близост до водата, често пъти на малки островчета или купчини стара тръстика (Симеонов и др., 1990; Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

Предимно по-дълбоки езера и блата с богата водна растителност. По време на миграции и през зимата се среща и в морски заливи по Черноморското крайбрежие и язовири. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са основно 1110, 1130, 1150, 1160, 3130, 3150 и 3270 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с животинска храна: дребни мекотели, личинки на насекоми, ракообразни, дребна риба. Търси храната си обикновено на дълбочина до 3-4 м, но понякога се гмурка и до 14 м.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През размножителния период разпръснати изолирани находища има по Дунавското крайбрежие и прилежащите му части на Дунавската равнина, Черноморското крайбрежие, Софийското поле и Тракийската низина. Наблюдавани отделни двойки и единични или малък брой летуващи птици (до 19 екз. през 1996 г. в Мандренското езеро), като общата численост на индивидите не надхвърля няколко десетки птици. (Янков, отг. ред., 2007). По време на прелет се среща по водоемите в цялата страна. Зимува предимно по Черноморското крайбрежие.

Включен в Приложение II на Директивата за птиците. Според IUCN видът е в категория „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) за света (2016) и „почти застрашен“ – NT (Near Threatened) за територията на континентална Европа (2020). Включен е в SPEC 3. Под режим на опазване и регулирано ползване (ЗБР, Приложение 4).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **зимуващата** популация е оценена на **1079-5628 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000-2018 г.) е флукутираща, променлива, а дългосрочната (за периода 1980-2018 г.) е намаляваща. За зимуващата популация са посочени следните заплахи: F02 - строителство или преустройство (напр. на жилища и населени места) в съществуващи градски или ваканционни зони; G01 - морски риболов и улов на черупчести организми (професионален, спортен), причиняващ намаляване популациите на засяганите видове и обезпокояване на видове; G05 - сладководен риболов и улов на черупчести организми (професионален).

Мигриращата национална популация е оценена на **1000-25000 индивида**. Като заплахи и влияния за мигриращата популация са посочени: F02 - строителство или преустройство (напр. на жилища и населени места) в съществуващи градски или ваканционни зони; F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия); J02 - замърсяване на морски води от смесени източници (морски и крайбрежни).

Видът не се докладва като гнездящ за страната.

Видът се опазва в 42 зони от мрежата Natura 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е преминаващ и зимуващ. **Зимуващата популация** се оценява на **до 74 индивида**, което е **до 1,3 % от националната зимуваща популация** (оценка „А“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в

рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Мигриращата популация се оценява на **1-149 индивида**, което е **0,1-0,6% от националната мигрираща** популация (оценка „А“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

Според Дерелиев и др. (2007) зимуващата популация във Варненско-Белославско езеро се оценява на 75-2408 инд. При проведен мониторинг през 2021-2022 г. са преброени 75 инд. през декември 2021 г. и 30 инд. през февруари 2022 г. (Илиев, 2022). При среднозимни преброявания на водолюбива птици в зоната са отчетени 295 инд. – 2017 г., 2 инд. – 2018 г., 60 инд. – 2019 г., 151 инд. – 2020 г., 192 инд. – 2021 г. По време на теренните проучвания бяха наблюдавани 117 инд. през декември 2021 г. и 18 инд. през февруари 2022 г. източно от Езерово.

Данните от SmartBirds показват 2 инд. – 01.2018 г., 12 инд. – 01.2019 г., 4 инд. – 01.2020 г., 183 инд. – 01.2021 г., 1 инд. – 02.2021 г., 75 инд. – 12.2021 г., 220 инд. – 01.2022 г., 30 инд. – 02.2022 г. На 29.12.2001 г. са регистрирани във Варненско-Белославско езеро 840 качулати потапници (Daniel Mitev, ebird.org).

Мигрираща популация

Дерелиев и др. (2007) посочват мигрираща численост на качулатата потапница от 1-149 инд. По данни от ИАОС през март 2020 г. са установени 15 инд. При мониторинг по проект „Демонстрация на пилотна зелена инфраструктура в полза на биоразнообразието и развитието в района на Варненското езеро“ са отчетени 14 инд. – март 2022 г., 1 инд. – април 2021 г., 20 инд. – октомври 2021 г., 26 инд. – ноември 2021 г. (Илиев, 2022).

По данни от SmartBirds видът е наблюдаван през пролетния прелет 14 инд. – 03.2021 г. и 1 инд. – 04.2021 г., а през есенния – 46 инд. – 11.2021 г.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 15	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална и максимална стойност от 1 до 149 инд. Целевата стойност е определена като среда от 14 инд. – март 2022 г., 1 инд. – април 2021 г., 20 инд. – октомври 2021 г., 26 инд. – ноември 2021 г. (Илиев, 2022)	Поддържане на мигрираща популация от най-малко 15 инд.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 2	В СФ е посочена максимална зимуваща численост от 74 инд. Не е посочена минимална стойност. Данните от среднозимни преброявания в зоната през периода 2016-	Поддържане на зимуваща популация от най-малко 2 инд.

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели												
			2021 г. показват численост между 2-295 инд.													
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 2340	Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитания N07-мочурища и блата; N06 - вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 2340 ha.												
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал		1-Отлично - High		2-Добро - Good		3-Умерено - Moderate		4-Лошо - Poor		5-Много лошо - Bad		Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал																
1-Отлично - High																
2-Добро - Good																
3-Умерено - Moderate																
4-Лошо - Poor																
5-Много лошо - Bad																

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

- По отношение на мигриращата популация предлагаме промяна в минималната численост от 1 инд. на 15 инд., в оценката на популацията (Pop.) от „А“ на „С“ и в общата оценка на вида в зоната (Glo.) от „А“ на „С“. Зоната поддържа под 2% от националната мигрираща популация;
- По отношение на зимуващата популация предлагаме промяна на числеността на 2-295 инд. предвид данните от среднозимни преброявания през периода 2016-2021 г. и теренните наблюдения от 2021-2022 г.;
- Промяна в оценката на зимуващата популация (Pop.) от „А“ на „В“, тъй като зоната поддържа по-нисък процент от националната зимуваща популация (<15%).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A061	<i>Aythya fuligula</i>			c	15	149	i		G	C	B	C	C
B	A061	<i>Aythya fuligula</i>			w	2	295	i		G	B	B	C	A

Специфични цели за A767 *Mergellus albellus* (малък нирец)

1. Код и наименование на вида

A767 *Mergellus albellus* (малък нирец)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 38-44 cm. Размах на крилата: 55-69 cm. Има къс клон, главата е с високо чело и малка качулка. Мъжкият е с черно-бяло оперение с характерна „черна маска“ на очите, черна ивица на тила и две черни линии от гърба през крилото към гушата и гърдите. Женската е с контрастиращи червено кафява горна половина на главата и бели подборadie, гърло и страни на шията; също с „тъмна маска“ през очите, макар и слабо различима (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Мигриращ и зимуващ вид за страната. Резултатите от среднозимните преброявания в България в периода 1977-1996 г. показват, че видът е доста често срещан със средна численост от 124 индивида (максимум 333 инд. през 1996 г.). Най-широко разпространен по поречието на р. Дунав. Основните концентрации са по река Дунав в речния участък между Тутракан и Силистра (средно 22 инд., максимум – 153 инд. през 1996 г.), Мандра (средно 20 инд., максимум – 133 инд. през 1985 г.) и речен участък на Дунав между Свищов и Русе (средно 14 инд., максимум – 71 инд. през 1996 г.). През периода 1997-2001 г. средната численост на зимуващите у нас малки нирци се увеличава до 277 инд. с максимум от 1104 инд. през 1997 г. (Michev & Profirov, 2003).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава горски реки с по-бавно течение и езера. По време на зимуване – по-големи реки и езера с обширни открити водни пространства, по-рядко в морски заливи (Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания за търсене на храна по време на зимуване и миграция са реки, езера и морски крайбрежия, вероятно 3160, 3260, 3130, 3140, 1130, 1150, 1160 и др. според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

През зимата се храни изключително с дребни рибки (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се в цялата страна, но главно в по-големите езера и блата край р. Дунав и Черно море (Нанкинов и др., 1997).

В Закона за биологичното разнообразие видът е включен в Приложения 2 и 3. Включен е в Приложение I на Директивата за птиците. Според IUCN видът е в категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) в Европа (2020) и в света (2016). Включен е в Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на **50-450 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000-2018 г.) е флукутираща, а дългосрочната (за периода 1980-2018 г.) също е флукутираща. За зимуващата популация са посочени следните заплахи и въздействия: F02 - строителство или преустройство (напр. на жилища и населени места) в съществуващи градски или ваканционни зони; F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания,

вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия); J02 - замърсяване на морски води от смесени източници (морски и крайбрежни).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на **500-1500 индивида**. Не са посочени тенденции в развитието на популацията. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и въздействия: K04 - изменение на хидродинамичните характеристики.

Видът се опазва в 36 зони от мрежата Natura 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ. **Зимуващата** популация на вида се оценява на до **13 индивида**, което е до **2,9 % от националната зимуваща** популация (оценка „A“). Опазването на вида е отлична (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Дерелиев и др. (2007) посочват зимна численост на малкия нирец във Варненско-Белославско езеро от 3-163 инд. При среднозимни преброявания в зоната през периода 2016-2021 г. са отчетени 2 инд. – 2016 г. и 1 инд. – 2017 г.

По данни от eBird видът е наблюдаван в езерото на 29.12.2001 г. – 137 инд. (Daniel Mitev), на 20.12.2018 г. – 4 инд. и на 26.01.2018 г. – 6 инд. (Jean-Paul Siccard) в разливи южно от жп гара Повеляново.

По време на теренните проучвания в зоната през декември 2021 г. и февруари 2022 г. видът не беше установен.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Определена на база най-ниската стойност различна по-голяма от 0. В СФ не е посочена мин. стойност, което означава, че вида е рядък и не присъства регулярно в зоната. Количеството на зимуващите птици зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на зимуващата популация в размер на най-малко 1 инд. при подходящи метеорологични условия.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2155	Изчислена на база откритите водни площи в рамките на 33. Данните са взети от СФ като % на местообитание N06-вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в защитената зона в размер на най-малко 2155 ha.
Местообитание на вида: Екологичен	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологичен потенциал 1-Отлично - High	Подобряване на екологичният потенциал на водните

Специфични и подробни цели на опазване на ЗЗ BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.			2-Добро - Good	тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

- Промяна в оценката за численост на популацията от „А“ на „В“ предвид пониския % от националната (< 15%), която зоната поддържа;
- Актуализиране на кода (Code) и научното наименование (Scientific Name) съобразно Докладването от 2019 г.

Species			Population in the site						Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A767	<i>Mergellus albellus</i>			w		13	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A069 *Mergus serrator* (среден нирец)

1. Код и наименование на вида

A069 *Mergus serrator* (среден нирец)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 52-58 cm. Размах на крилата: 70-86 cm. По-дребен от големия нирец. Главата при мъжкия е с характерна двойна качулка, рязко очертана бяла огърлица на шията и ръждива с тъмни петна гуша. Женската е подобна на тази на големия нирец. Отличава се от нея по наличието на черно петно около окоето, преливащо се с ръждивите шия и глава, бялото, без резки очертания; гърбът е тъмен с ясно видими светли краища на перата. В полет силуетът е силно издължен. Впечатление прави дългият и тънък клон и двете напречни черни ивици в бялото поле на крилото (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Мигриращ и зимуващ вид за страната. По време на прелет и през зимата се среща предимно в морето и големите крайбрежни езера, рядко по р. Дунав и водоемите във

вътрешността на страната. Резултатите от среднозимните преброявания в България в периода 1977-1996 г. показват, че видът е доста често срещан със средна численост от 700 индивида (максимум 1250 инд. през 1980 г.). Установен единствено в морето по Черноморското крайбрежие, с изключение на 2 птици: едната наблюдавана през 1978 г. в р. Дунав между Свищов и Русе, а другата през 1984 г. в р. Дунав между Тутракан и Силистра. По-многочислен е по Южното Черноморско крайбрежие – средно 462 инд. и максимум 889 инд. през 1980 г. По Северното Черноморско крайбрежие средно са установени 237 зимуващи индивиди (максимум 396 инд. през 1990 г.). Влажните зони, в които са отчетени най-много средни нирци през зимата са следните: Черноморското крайбрежие между Царево и Синеморец (средно 111 инд.), Черноморското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой (средно 92 инд.) и Поморийското езеро (средно 85 инд.). През периода 1997-2001 г. средната численост на зимуващите индивиди се увеличава до 767 със максимум от 1314 инд. през 1998 г., но може да се каже, че зимуващата популация на вида в страната за период от 25 години остава стабилна, като постепенно най-високите среднозимни числености на вида се преместват от Дунавското крайбрежие към Южното Черноморско крайбрежие (Michev & Profirov, 2003).

Характерно местообитание

През размножителния период се среща в разнообразни местообитания – морското крайбрежие, приморски езера, бавно течащи и планински реки и езера в тундрата и горската зона, открити пясъчни острови в морето, бракични езера. В местата за зимуване обитава предимно морето и крайбрежните солени езера (Нанкинов и др., 1997).

Хранене

Храни се с различни видове риба (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.) видът се опазва като **мигриращ** с популация между **100 и 800 индивида**. Не са посочени тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: F06 - развитие и поддържане на плажни ивици за туристически и ваканционни цели, включително намяване (възстановяване) и почистване на плажни ивици (в т.ч. промяна на морфологията на дюнни образувания); F02 - строителство или преустройство (напр. на жилища и населени места) в съществуващи градски или ваканционни зони; J02 - замърсяване на морски води от смесени източници (морски и крайбрежни); F08 - изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия с цел изграждане, използване и защита на жилищна, търговска, промишлена и ваканционна инфраструктура и зони (включително съоръжения за защита от морски въздействия или брегозащитни работи и съоръжения).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.) видът се опазва като **зимуващ** с популация между **120 и 200 индивида**. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (1980-2018 г.) също е намаляваща. Посочени са следните заплахи: F02 - строителство или преустройство (напр. на жилища и населени места) в съществуващи градски или ваканционни зони; F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полустествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия).

В Закона за биологичното разнообразие видът е включен в Приложения 3 и 4а. Според IUCN в Европа видът е в категория „почти застрашен“ – NT (Near Threatened) (2020), а в

света – „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) (2018). Включен е в Приложение II на Директивата за птиците. Включен е в SPEC 3.

Видът се опазва в 24 зони от мрежата Natura 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е мигриращ зимуващ. **Мигриращата** популация на средния нирец е неизвестна поради липса на данни (Quality „DD“), но се среща в зоната (Category: present - P). За размер и плътност на популацията – оценка „A“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Зимуващата популация на вида се оценява на до **20 индивида**, което е до **10 % от националната зимуваща** популация (оценка „A“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

При мониторинг през 2021-2022 г. в защитената зона са отчетени 9 инд. през март 2022 г. (Илиев, 2022). По време на проведен мониторинг от ИАОС в зоната през пролетта на 2020 г. видът не е установен. По данни от SmartBirds видът е наблюдаван през март 2022 г. – 11 инд. Отчетените през март птици вероятно са останали зимуващи. Понякога остават до края на април и дори до средата на май (Нанкинов и др., 1997).

Данните от eBird показват, че видът е регистриран на 29.10.2016 г. – 4 инд. (Jean-Paul Siccard). Не е посочена численост на мигриращата популация в „Орнитологично важните места в България и Natura 2000“ (Дерелиев и др., 2007).

Няма публикувани литературни данни за мигриращата популация на средния нирец в зоната.

Зимуваща популация

Според Деарелиев и др. (2007) зимуващата численост във Варненско-Белославско езеро е от 4-201 инд. За периода 1977-1996 г. при среднозимни преброявания на водоплаващи птици е отчетена най-висока численост на средния нирец във Варненското езеро – 768 инд. през 1998 г. (Michev & Profirov, 2003).

При среднозимни преброявания през периода 2016-2021 г. са отчетени 31 инд. – 2016 г., 1 инд. – 2017 г., 1 инд. – 2018 г., 3 инд. – 2019 г., 16 инд. – 2020 г.

По време на теренните проучвания в защитената зона видът беше установен през декември 2021 г. – 19 инд. в езерото край Казашко и 1 инд. край пристанище Варна. През февруари 2022 г. – 4 инд. източно от Езерово, 1 инд. до Казашко и 8 инд. източно от Казашко. Данните от мониторинг по проект „Демонстрация на пилотна зелена инфраструктура в полза на биоразнообразието и развитието в района на Варненското езеро“ показват 1 инд. – декември 2021 г и 15 инд. – януари 2022 г. (Илиев, 2022).

По данни от SmartBirds видът е наблюдаван в зоната през януари 2019 г. – 6 инд., декември 2021 г. – 1 инд., януари 2022 г. – 52 инд.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популацията	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ мигриращата популация не е оценявана (категория Р). Липсват публикувани данни за мигриращата численост на вида в зоната.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2027 г.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	В СФ за зоната е посочена максимална зимуваща численост от 20 инд. Не е посочена минимална стойност. По време на среднозимни преброявания в зоната през периода 2016-2021 г. са отчетени между 1-31 инд.	Поддържане на зимуваща популация от най-малко 1 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2155	Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N06 - вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 2155 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

- По отношение на зимуващата популация предлагаме промяна в числеността на 1-30 инд. предвид данните от среднозимни преброявания в зоната за периода 2016-2021 г.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D A/B/C			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A069	<i>Mergus serrator</i>			w	1	30	i		G	A	A	C	A
B	A069	<i>Mergus serrator</i>			c				P	DD	A	A	C	A

Специфични цели за A070 *Mergus merganser* (голям нирец)

1. Код и наименование на вида

A070 *Mergus merganser* (голям нирец)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 58-66 cm. Размах на крилата: 82-97 cm. Най-едрият от нирците. Мъжкият е с едра, закръглена черна глава и горна половина на шията и дълъг червен клон. Гърбът и плещите са черни, контрастиращи с белите гуша и долна страна на тялото, които са с кремав оттенък. При женската кафявата глава и шия рязко разграничени от сивата гуша. Гърбът е по-светъл, гълъбовосив. Страните на тялото също са светли. В полет бялото поле в крилото без напречни черни ивици (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Мигриращ и зимуващ вид за страната. Появява се през ноември и се среща до края на март (Нанкинов и др., 1997). През 2018 г. видът е установен да гнезди в язовир Боровица, област Кърджали. През гнездовия период на 2021 г. в южните части на яз. Студен кладенец е наблюдавана женска с 5 отраснали малки.

Характерно местообитание

През размножителния период предпочита горните течения на реките, големи, прозрачни горски или планински езера и язовири, рядко морското крайбрежие. По време на прелет и зимуване се среща в големи и дълбоки реки, сладководни и бракични езера и по-малко в морето (Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания за търсене на храна по време на зимуване и миграция са реки, езера и морски крайбрежия, вероятно 3160, 3260, 3130, 3140, 1130, 1150, 1160 и др. според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с различни видове риба (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сравнително рядко се срещат по време на прелет и през зимата единични птици или малки ята по по-големите реки, езера и блатата. Средно в страната зимуват около 20 инд. (0-72), които се концентрират по р. Дунав (средно 16 инд., максимум – 48 инд. през 1996 г.) и езерата по Черноморското крайбрежие (Michev & Profirov, 2003).

Включен в Приложение II на Директивата за птиците. В Закона за биологичното разнообразие видът е включен в Приложения 3 и 4. Според IUCN видът е в категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) както в Европа (2020), така и в света (2018).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.) видът се опазва като **гнездящ** с численост **1-10 двойки**. Краткосрочната популяционна тенденция (2007-2018 г.) е увеличаваща се, а дългосрочната (1980-2018 г.) е неизвестна. Тенденциите в гнездовото разпространение са неизвестни.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.) видът се опазва и като **зимуващ** с численост **2-50 инд.** Краткосрочната популяционна тенденция (2007-2018 г.) е варираща, а дългосрочната (1980-2018 г.) също е варираща. Посочени са следните заплахи: F02 - строителство или преустройство (напр. на жилища и населени места) в съществуващи градски или ваканционни зони; F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.) видът се опазва и като **мигриращ** с численост **0-120 инд.** Не са посочени тенденции в развитието на популяцията. Посочени са следните заплахи: F02 - строителство или преустройство (напр. на жилища и населени места) в съществуващи градски или ваканционни зони; F03 - промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия); K04 - изменение на хидродинамичните характеристики.

Видът се опазва в 27 зони от мрежата Natura 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популяцията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ за данни на зоната вида е зимуващ. **Зимуващата** популяция се оценява на **3-41 индивида**, което е **82-150% от националната зимуваща** популяция (оценка „A“). Опазването на вида е отлична (оценка „A“), популяцията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според Дерелиев и др. (2007) зимуващата популяция във Варненско-Белославско езеро е с численост 3-41 инд., което отразява и числеността в СФ. Резултатите от среднозимните преброявания в България в периода 1977-1996 г. показват, че видът е нередовен зимуващ със средна численост от 23 инд. (максимум 66 инд. през 1977 г.). Наблюдаван в различни части на страната, но с малка численост (2-3 инд.). Най-широко разпространен по поречието на р. Дунав – средно 16 инд. През периода 1997-2001 г. среднозимната численост е средно 26 инд. с максимум от 72 инд. през 1999 г. (Michev & Profirov, 2003). Според данните от среднозимни преброявания за периода 2016-2021 г. са наблюдавани в зоната 3 индивида през 2020 г. По време на теренните проучвания през декември 2021 г. и февруари 2022 г. видът не беше установен в защитената зона.

По данни от SmartBirds за 2018-2022 г. видът не е наблюдаван в зоната. Няма данни в eBird и Observation видът да е регистриран в зоната.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популяция: Размер на зимуващата популяция	Брой индивиди	Най-малко 3	Според СФ на зоната минималната стойност на зимуващите индивиди е 3 инд., а максималната – 41	Поддържане на зимуващата популяция в размер на най-малко 3 инд.

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			инд. Тази стойност е завишена. По данни от среднозимни преброявания (2016-2021 г.) видът е отчетен в зоната само през 2020 г. – 3 инд. За периода 1977-2001 г. средно в страната зимуват около 20 инд. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия.							
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2155	Изчислена на база откритите водни площи в рамките на 33. Данните са взети от СФ като % на местообитание N06-вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в защитената зона в размер на най-малко 2155 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за този вид.

Специфични цели за A071 *Oxyura leucosephala* (тръноопашата потапница)

1. Код и наименование на вида

A071 *Oxyura leucosephala* (тръноопашата потапница)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 43-48 cm. Размах на крилата 62-70 cm. Средно голяма патица с голяма глава, висок в основата си клюн, къса шия, закръглено тяло и дълга, вирната нагоре опашка. Мъжкият през брачния период със син клюн, черни теме и пръстен в основата на шията, бяла глава и кестеняви гърди и надопашие. Женската потъмнокафява, с тъмна глава, бяла ивица от основата на клюна под и зад окото и сивобели страни и шия. Понякога плува, като показва над водата само главата си (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Нередовно зимуващ. Появява се най-рано през ноември; обикновено през декември и се среща до края на март, като изключение и през април. През последните 20 години, редовно зимуващ вид с флукутираща численост. В местата за гнездене се появяват вече оформените двойки. Гнезди единично. Гнездото е плуващо, построено върху начупени стари тръстикови стъбла от натрупани растителни остатъци (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

През размножителния период предпочита бракичните и неголемите сладководни или алкални езера и блата, задължително с обширни тръстикови масиви по бреговете и открити водни пространства с богата подводна и плуваща надводна растителност. По време на прелет и през зимата се среща в по-големите сладководни и бракични езера и по-рядко в морето (Нанкинов и др., 1997). Посещава също промишлени окислителни езера и солници по време на зимуване и при замръзване на водните огледала на сладководните басейни. Подходящи местообитания вероятно са 1150, 3150 и 3160 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

В България непроучено. В други части на ареала зелени части на водни растения, семена, мекотели, ларви на водни насекоми и др. (Нанкинов и др., 1997). Храни се с ларви на хирономиди, водни безгръбначни и семена на водни растения (Червена книга на Р България 2015).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се главно по Черноморското крайбрежие. В началото на ХХ в. многобройна повреме на пролетната миграция в Атанасовското езеро. Наблюдавана е край София, в Благоевградско, околностите на Пловдив и Пазарджик, яз. „Розов кладенец“, езерата Друранкулашко, Белославско, Варненско и Вая, и в Бургаския залив. От 1991 г. е установено увеличение на числеността във влажните зони около Бургас, където през зимата се концентрира значителна част от световната популация на вида (до 12%). Най-многобройна е в езерото Вая – максимално 2260 птици. Отделни индивиди и малки групи се срещат в Поморийското и Атанасовското езеро, Шабленската тузла и Варненско-Белославския езерен комплекс (Янков и Иванов, 2002; Димитров в Червена книга на Р България 2015). During mid-winter count in Bulgaria in the period 1977-1996 an

uncommon wintering species with average total numbers of 40 ind., maximum of 233 ind. in 1983 and rate of concentration 97%. The main wintering grounds were located on the South Black Sea Coast. In mid-winter, the species concentrates mainly in Mandra Lake with the highest numbers of 183 ind. in 1993. The site maintaining highest numbers in winter has been Dourankoulak Lake with 214 ind. in 1983. During 1997-2001 there was a great increase of the average total numbers to 304 ind. with maximum total of 785 ind. in 2001 (Michev and Profirov, 2003).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложения 2 и 3 на ЗБР. Включен в Директивата за птиците (Приложение 1). Според IUCN е EN (Endangered) за света (2017), а за територията на континентална Европа е VU (Vulnerable) (2021). Включен в SPEC 1 (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен вид (EN).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) национална мигрираща популация е оценена на 25 – 350 индивида.

Според Докладването по чл. 12 от 2019 г., зимуващата популация е оценена на 5 – 260 индивида. Краткосрочната (за периода 2000 – 2018 г.) и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) тенденция са определени като намаляващи. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. зимуващата популация е съобщена с численост 50-2100 индивиди, а за мигриращата не са посочени числености.

Видът се опазва в 9 зони от мрежата Natura 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, вида е зимуващ. Зимуващата популация е оценена на до 2 индивида, което е до 0,8 % от националната зимуваща популация на вида (оценка на популацията „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът не беше наблюдаван. По данни от СЗП (2019 - 2022) няма наблюдения на птици от вида. По данни на ИАОС през 2020 г. видът не е регистриран в зоната. По данни от SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2017 - 2022 видът не е наблюдаван в зоната. Според Илиев (2022) видът не е наблюдаван през 2021 г. Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на зимуващата популация в СФ на зоната е реалистична. По данни от eBird, през декември 2001 г. са установени 3 инд., а през януари 2003 г. – 4 инд. в Белославско ез. (Daniel Mitev).

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, практикуване на водни спортове, замърсяване на повърхностни води, замърсяване с битови отпадъци и корабоплаване.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата	Брой индивиди	Най- малко 1	Наличните данни от проучвания през зимния период (въпреки че са за кратки периоди от по	Поддържане на популация от най-малко 1

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
популация			няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е нередовен в зоната с консервативна оценка до 2 инд. Липсата на мин. стойност в СФ, показва, че вида не се среща всяка година и целавата стойност ще бъде изпълена спорадично при подходящи метеорологични условия.	инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 2390	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната са: - Соленоводни блата, Солени пасища, Засолени степи (N3) - Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода) (N06) - Мочурища, блата (N07) Общата им площ в зоната е минимум 2390 ha.	Поддържане на хранително местообитание в размер най-малко 2390 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не се налагат промени в СФ на зоната

Специфични цели за A072 *Pernis apivorus* (осояд)

1. Код и наименование на вида

A072 *Pernis apivorus* (осояд)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55-60 cm, размах на крилата: 135-145 cm. Полиморфен вид, характерен със значителна индивидуална вариация на окраската. Челото и юздичката покрити с дребни люсповидни пера. Главата сиво-пепелява (обикновено при мъжките) до сиво-кафява. Горната страна на тялото кафява с тъмни до черни надлъжни резки. Окраската на долната страна на тялото разнообразна: бяла с кафяви препаски, червено-кафява или тъмнокафява с многобройни или редки бели петна. Опашката сиво-кафява с 2-3 черни препаски - в основата, средата и края. Клюнът черен, восковицата тъмносива, краката жълти (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България видът е гнездящ и мигриращ. Пролетният прелет започва от средата на март до края на април, есенният започва в началото на август и продължава до края на октомври. Многоброен по време на миграция по Черноморското крайбрежие, особено в края на август и началото на септември. Гнездото разположено само по дървета, в основата на странични клонове на височина 10-22 m. Понякога заема стари гнезда на други птици (сива врана, обикновен мишелов и др.). Пълното мътило най-често 2 яйца (Симеонов и др., 1990). Оценките за числеността варират през годините в различните литературни източници – от 150-300 до 750-900; при плътност една двойка на 50–100 km² числеността му в страната се оценява на 300-400 гнездящи двойки. (Големански и др. (гл. ред.), 2015).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава обширни гори в равнини и планини (предимно букови), изпъстрени с полянки или в близост до ливади и пасища (Симеонов и др., 1990). Предпочита високостъблени широколистни гори, но гнезди и в смесени и иглолистни гори до 1600-1700 m надм. в. в близост до открити пространства. Гнездовият участък е над 1000 ha, но търси храна до 7 km от гнездото. Гнездовите територии варират между 13,5 и 25,8 km² (Ziesemer, Meyburg, 2015). Подходящи местообитания за гнездене са крайнини на гори (9110-91CA), а за търсене на храна са открити пространства – ливади, пасища, обработваеми земи и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене.

Храни се с жилещи насекоми, техните яйца и ларви, гъсеници, едри бръмбари, рядко с гущери, дребни птици и гризачи (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво.

Разпространението в България е разпръснато на почти цялата територия на страната, най-плътно в ниските и средно високи райони с гори до 1600 m надм. в. С най-висока

плътност в Източни Родопи, Източна Стара планина и Странджа. С най-спорадично разпространение е в Дунавската равнина и Тракийската низина (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN в Европа видът е в категория LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021) – „слабо засегнат“. Включен е в Червената книга на България в категория „уязвим“ (VU - vulnerable). Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация между 400 и 800 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2001-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е увеличаваща се. Посочени са следните заплахи: A02, A07, A08, B02, D02, F03, G01, D06.

Осоядът се опазва също така и като **мигриращ** вид с численост 15000-25000 индивида. Краткосрочната популационна тенденция (2007-2018 г.) е увеличаваща се, а дългосрочната не е посочена. Посочени са следните заплахи: A02, A07, B02, F03, D06.

Допълнителни заплахи са масовото изсичане на старите гори и безпокойството, браконьерството, използването на пестициди в земеделието (Големански (гл. ред.), 2015).

Видът се опазва в 90 зони от мрежата Natura 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ за данни на зоната вида е мигриращ (10 индивида) – оценка на популацията „С“ (0-2% от националната мигрираща популация). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът беше наблюдаван 111 пъти, както следва: 0 зимни наблюдения, 2 птици през размножителния сезон и 109 птици по време на есенната миграция. По данни от СЗП (2019 - 2022) няма зимни наблюдения в зоната. По данни на ИАОС през 2020 г. видът е регистриран 3 пъти през размножителния сезон (в подходящо гнездово местообитание). По данни от SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2019 - 2022 видът не е наблюдаван в зоната. Според Илиев (2022) видът не е наблюдаван в зоната през 2021 г.

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на мигриращата популация в СФ на зоната е занижена и следва максималната численост да се промени на 109 инд., съобразно данните от теренното проучване през 2022 г.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, замърсяване с битови отпадъци, замърсяване на въздуха от промишлени източници, заплахи от електропреносната мрежа.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 10	Наличните данни от проучвания през периода на миграция (въпреки че са за кратки периоди от по няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е редовно преминаващ през зоната с мин. концентрация от 10 инд.	Поддържане на популация от най-малко 10 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 370	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната са: - Широколистни листопадни гори (N16) - Изкуствени горски монокултури (напр. насаждения от тополи или екзотични дървета) (N20) - Смесени гори (N19) Храсталаци, дървета и мозайка от тях (N08) - Градини, лозя, трайни насаждения (N21) - Сухи ливади, степи (N09) Общата им площ в зоната е минимум 370 ha.	Поддържане на хранително местообитание в размер най-малко 370 ha.
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/биотопни дървета, в групи	Брой дървета на ha, в група	Най-малко 5 броя на ha, в група	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г. Необходим е редовен мониторинг на показателя.	Поддържане на състоянието по този параметър.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагме следните в СФ за този вид:

- Промяна в максималната численост на мигриращата популация от 10 инд. на 109 инд., предвид данните от теренните проучвания през 2022 г.;
-

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A072	<i>Pernis apivorus</i>			c	10	109	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A073 *Milvus migrans* (черна каня)

1. Код и наименование на вида

A073 *Milvus migrans* (черна каня)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55-60 cm, размах на крилата: 165-175 cm. Тъмнокафява, средно голяма птица с дълги тесни крила и дълга, слабо връзана опашка. Главата е белезникаво-сива, гърлото е белезникаво, а клюнът е черен. Восковицата и краката са жълти. Когато опашката е широко разперена връзването не се забелязва. Лети с плавни махове. Често се рее и прави широки кръгове (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездещо-прелетнен, преминаващ и отчасти зимуващ вид за страната. Пролетният прелет е от началото на март до средата на май. Есенният прелет е от началото на август до първата десетдневка на октомври (Симеонов и др., 1990). През размножителния сезон е най-често по р. Дунав и притоците му, поречието на реките Марица, Тунджа и техните притоци, Сакар, Дервентски възвишения. По време на скитания и миграции е навсякъде из страната, но по-значима е миграцията по Черноморското крайбрежие. Гнезди поединично или в разредени колонии до 30 двойки. Събира се на групи по време на хранене, скитане, почивка и миграция (Марин и др., в Червена книга на Р България, 2015).

Характерно местообитание

Обитава гори и групи дървета в големи речни долини, по Черноморската крайбрежие и край изкуствени водоеми. През зимата се среща и в открити пространства в равнини (Симеонов и др., 1990). Според Стойчев и др. (в Янков, отг. ред., 2007) гнезди в алувиални и много влажни гори и храсталаци и широколистни листопадни гори, порядко – в ивици дървета, храсти и мозайки от тях, обикновено в близост до по-големи реки и други влажни зони.

Средната гнездова плътност на вида варира между 1 и 20 дв./100 km² (Maciorowski et al., 2021). Според едно изследване в южна Испания (Tanferna et al., 2013) средната територия на отделните индивиди е 153.3 km². Гнездящите мъжки и женски индивиди предпочитат влажни зони, горско-земеделски местообитания (dehesa) и храсталаци. Подходящи местообитания за гнездене вероятно са 91D0, 91E0, 91F0 (може би и други широколистни гори); открити местообитания за търсене на храна – естествени и полуестествени тревни формации(6110-6520) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Полифаг, храни се с мърша, често отнема плячката на други птици, лови насекоми и дребни гръбначни животни (Марин и др., в Червена книга на Р България, 2015). В стомашното съдържание на български птици са установени: сива полевка, обикновена горска мишка, белокоремна белозъбка, водна жаба, зелен гущер, торен бръмбар, бръмбар бегач (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Групирано основно по поречията на големите реки и притоците им – р. Тунджа, р. Марица, р. Дунав, р. Арда, по-разпръснато в Лудогорието и суходолията в Добруджа и

др. С най-плътно разположени находища в района между Източните Родопи, Източна Стара планина и Странджа, където съществуването на по-големи реки е съчетано с наличието на над 1000 микроязовира, няколко язовира и други водоеми. Почти напълно отсъства от Западна България и Черноморското крайбрежие (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN 2021 за света видът е в категория LC (Least Concern) – „слабо засегнат“. Включен в SPEC 3 Уязвим. Включен в Червената книга на България в категория „уязвим“ (VU – vulnerable).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 140 – 170 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е намаляваща. Посочени са следните заплахи и въздействия: A02, A04, D02, F03, G01, D06.

Мигриращата национална популация е оценена на 800 – 900 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е намаляваща. Посочени са следните заплахи и въздействия: A02, B02, F03, F26, D06.

Видът се опазва в 63 зони от мрежата Натура 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е мигриращ с неизвестен брой индивиди, поради липса на данни (DD) с оценка на популацията „С“. Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът беше наблюдаван 11 пъти по време на есенната миграция. Птиците минаваха транзитно през територията без да спират за почивка или хранене. По данни от СЗП (2019 - 2022) няма зимни наблюдения в зоната. По данни на ИАОС през 2020 г. видът е регистриран 1 път през април (в подходящо гнездово местообитание). Тук се касае вероятно за мигриращ инд. по време на пролетна миграция. През април има поне още 3 наблюдения от 1 – 4 инд. в района на зоната (eBird). По данни от SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2019 - 2022 видът не е наблюдаван в зоната. Според Илиев (2022) видът не е наблюдаван през 2021 г.

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на мигриращата популация в СФ на зоната е реалистична.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, замърсяване с битови отпадъци.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Наличните данни от проучвания през периода на миграция (въпреки че са за кратки периоди от по няколко дни в	Поддържане на популация от най-малко 1 индивид.

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			годината или случайни наблюдения) показват, че видът е редовно преминаващ през зоната, но без данни за трайно обитаване за храна и почивка.	
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 840	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната са: - Соленоводни блата, Солени пасища, Засолени степи (N03) - Мочурища, блата (N07) - Други обработваеми земи (N15) - Влажни ливади, пасища (N10) - Широколистни листопадни гори (N16) - Сухи ливади, степи (N09) - Смесени гори (N19) - Храсталаци, дървета и мозайка от тях (N08) Общата им площ в зоната е минимум 840 ha.	Поддържане на хранително местообитание в размер от най-малко 840 ha.
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/ биотопни дървета, в групи	Брой дървета на ha, в група	Най-малко 5 броя на ha, в група	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г. Необходим е редовен мониторинг на показателя.	Поддържане на състоянието по този параметър.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ на зоната:

- Добавяне на числост от 1 – 11 инд., предвид данните от теренните проучвания през 2022 г. и съответно промяна категорията за присъствие на вида и качеството на данните;

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A073	<i>Milvus migrans</i>			c	1	11	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A075 *Haliaeetus albicilla* (морски орел)

1. Код и наименование на вида

A075 *Haliaeetus albicilla* (морски орел)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 80-85 cm. и размах на крилата – 215-225 cm. Едър орел с широки дълги крила. Горната страна на тялото е сиво-кафява, а главата и шията – светложълти. Опашката е къса, слабо клиновидна, при възрастните е бяла, а при младите – тъмна. При

полет първостепенните махови пера са разтворени като пръсти. Среща се поединично или на двойки, често в близост до водоеми (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид, със зимуващи предимно млади птици от по-северни райони (делтата на р. Дунав). От началото на 90-те години на миналия век се наблюдава бавно възстановяване на популацията, най-вече по р. Дунав (сега има най-малко 12 двойки, 6 от които на българска територия). По Черноморското крайбрежие засега има само 3 двойки. Новост е задържането на двойка във вътрешността на страната при яз. „Ивайловград“ (Иванов и др. в Червена книга на Р България, 2015). Общата численост на гнездящите и потенциално гнездещи двойки е 23, като по Дунавското крайбрежие са 11 дв., а в Тракия и Източните Родопи – 9 дв. (Todorov et al., 2015). През зимата числеността се увеличава за сметка на скитащи и разселващи се млади птици основно от делтата на р. Дунав и се колебае вероятно между 30 и 40 индивиди. През януари 2005 г. по р. Дунав между Сомовит и Силистра са отбелязани 25 птици. Двойката има няколко гнезда, построени главно на бяла топола, които сменя през отделните години (Иванов и др. в Червена книга на Р България, 2015). В Дунавската делта (Sandor et al., 2014) е установена гнездова плътност от 0,048 дв./km². В Германия териториите на птиците варират между 2,7 и 669,7 km² (Krone & Treu, 2018).

Характерно местообитание

Крайбрежия на морета, реки и езера, богати на риба и водоплаващи птици, с високи и удобни за гнездене дървета при надморска височина от 0 до 140 м. През зимата обитава и места около изкуствени водоеми – язовири, рибарници и др. Подходящи местообитания за гнездене вероятно са 91D0, 91E0, 91F0, 92A0, а за търсене на храна – 3130, 3140, 3150, 3160, 1110, 1130, 1150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, водоплаващи птици, дребни бозайници и др.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С отделни гнездовища, съсредоточени покрай р. Дунав и по Черноморското крайбрежие, а отделни находища – и по долното течение на р. Арда. Част от двойките по Дунавското крайбрежие през отделни години гнездят на румънския бряг. В редица квадрати установен с ниска степен на достоверност за гнездене и вероятно се касае за скитащи или не гнездящи индивиди (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и в Приложение 2 и 3 на ЗБР. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN 2021 видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Включен в SPEC 1 Рядък. Включен в Червената книга на Р България със статус „застрашен“ VU (Vulnerable).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценя на 23 – 45 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е увеличаваща се, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е увеличаваща се. Посочени са следните заплахи и въздействия: A02, B02, B03, C03, D02, E01, F03, H01, J03, L07.

Зимуващата популация е оценена на 20 – 35 индивида (за периода 2013-2018 г.). Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а

дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е увеличаваща се. Посочени са следните заплахи: A02, B02, B03, C03, D02, E01, F03, H01, J03, J01.

Мигриращата национална популация е оценена на 10 – 40 индивида (за периода 2001-2018 г.). Не са посочени тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: C03, D02, E01, F03, D06.

Видът се опазва в 50 зони от мрежата Natura 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, вида е зимуващ с численост до 2 индивида, което е до 5,7 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът беше наблюдаван 5 пъти единствено по време на есенната миграция в т.ч. двойка и единична птици демонстриращи териториално поведение. По данни от СЗП (2019 - 2022) няма зимни наблюдения на птици. По данни на ИАОС през 2020 г. видът е регистриран 1 пъти през размножителния сезон (птица демонстрираща заета гнездова територия). По данни от SmartBirds (предоставени от Българско дружество за защита на птиците - БДЗП), за периода 2019 - 2022 видът не е наблюдаван в зоната. Според Илиев (2022) видът е наблюдаван 2 пъти през зимата на 2021 г.

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на зимуващата популация в СФ на зоната е реалистична.

Мигрираща популация

Наблюдаваните единични птици демонстриращи териториално поведение дава основание да се твърди, че зоната се използва като временно място за почивка и храна от поне 1-2 индивида (или местна двойка / птица), което е 2.5%-20.0% от националната мигрираща популация от 10-40 двойки. Това налага промени в СФ а зоната с вкарването на ред за мигрираща популация, както е предложено в т. 7.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, замърсяване с битови отпадъци.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Наличните данни от проучвания през зимния период (въпреки че са за кратки периоди от по няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е редовен зимуващ в зоната с консервативна оценка 0-2 инд.	Поддържане на популация от най-малко 1 индивид.
Популация: Размер на мигриращата	Брой индивиди	Най-малко 1	Наблюдаваните двойка и единична птици демонстриращи териториално поведение	Поддържане на популация от най-малко 1

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
популация			(септември 2022 г.) дава основание да се твърди, че зоната се използва като временно място за почивка и храна от поне 1-2 индивида (или местна двойка / птица). Оценката на мигриращата популация е 1-2 индивида.	индивид.						
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 2390	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната са: - Соленоводни блата, Солени пасища, Засолени степи (N03) - Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода) (N06) - Мочурища, блата (N07) Общата им площ в зоната е минимум 2390 ha.	Поддържане на хранително местообитание в размер най-малко 2390 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предложените промени в СФ на зоната са представени по-долу в червено и обосновани в т.5 и т.6.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>			w		2	i		G	C	B	C	C
B	A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>			c	1	2	i		G	B	B	C	C

Специфични цели за A081 *Circus aeruginosus* (тръстиков блатар)

1. Код и наименование на вида

A081 *Circus aeruginosus* (тръстиков блатар)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 50-55 cm, размах на крилата: 120-130 cm. Това е най-едрият блатар. Има полов и възрастов диморфизъм. Женската и младото са едноцветни, тъмни, със светла глава, а мъжкият отгоре кафяв със сива опашка и тъмни върхове на крилата. Лети с бавен, плавен махов полет, понякога планира (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ. С петнисто и разпръснато разпространение в ниските части на по-голямата част от страната, по-концентрирано в централната част на Тракийската низина, поречието на р. Тунджа, Бургаската низина, на места по Черноморското и Дунавското крайбрежие и прилежащите им райони и в Софийското поле. Отделни изолирани находища и на други места в страната. През периода след 1985 г. националната популация показва постепенно възстановяване. Преобладават единично гнездещи двойки, но са познати и малки гнездови колонии. Гнездото е трудно достъпно, разположено ниско сред гъста блатна растителност (Големански и др. (гл. ред.), 2015).

Хранене

Предпочитана храна са водоплаващи и блатни птици (белочела водна кокошка, зимно бърне, зеленоглава патица, калугерица, малък червеноног водобегач), бозайници (воден плъх), земноводни и влечуги (водна жаба, обикновена водна змия) (Симеонов и др., 1990).

Характеристика на местообитанието

В България гнезди в блата, в растителност по периферията на водоеми и крайречни и приизворни мочурища, а през последните години наблюдаван и в посеви и други (едногодишни) тревни култури. Установен да гнезди както в приморски, крайречни и вътрешни естествени влажни зони, така и в изкуствени водоеми, като рибарници, микроязовири и язовири. Гнездата си разполага предимно в тръстикови масиви. Разпространен на надморска височина до 600 m. По време на миграции и зимуване обитава различни естествени и изкуствени влажни зони в ниските части на страната (Симеонов и др., 1990). Проучване в Португалия разкрива, че важно местообитание са тръстиковите масиви, в които се случва гнезденето и изхранването. Факторите, допринасящи за качеството на местообитанието са сезонните наводнения, които предпазват гнездата от сухоземни хищници; гъстотата и височината на тръстиката, предпазваща от вятър; наличието на храна (дребни бозайници и птици) (Alves et al., 2014). Най-често тръстиковия блатар ловува на разстояние около 3 km от гнездото, т.е. гнездовата територия на 1 дв. е около 28 km². Предпочита да ловува в обработваеми земи, в които растенията са с височина до 10 cm. (Cardador et al., 2012).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се в цялата равнинна и полупланинска част на страната, където има макар и малки влажни зони, обрасли с висша водна растителност. Основната част от популацията е концентрирана в Тракийската низина, по Дунавското и Черноморското

крайбрежие, в Дунавската равнина, Софийското поле и по долините на по-големите реки (Янков, отг.ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа както и за света видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен е в Червената книга на Р България (2011) в категория „застрашен“.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация между 220 и 260 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е увеличаваща се. Посочени са следните заплахи: A02, A03, A04, C03, D02, F03, J01, J02, J03, M07.

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013-2019 г.), видът е **мигриращ** с численост 3300 – 5000 индивида. Не са посочени краткосрочна и дългосрочна тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: A02, A03, A04, F03, F26, D06.

В Червената книга (2015) основните посочени заплахи за вида са пресушаване и деградация на естествените влажни зони със стоящи води. Използването на отрови за борба срещу гризачи; безпокойство от рибари.

Видът се опазва в 76 зони от мрежата Натура 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е постоянен с 1 – 2 двойки, което представлява 0,5 – 0,8 % от националната гнездяща популация (оценка на популацията „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ с численост 1 – 14 индивида с оценка на популацията „С“. Тръстикова блатар не се докладва като зимуваща. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът е с концентрация по време на миграция с 2 – 6 индивида, което е 0,06 – 0,1 % от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът беше наблюдаван 81 пъти, както следва: 28 зимни наблюдения, 15 птици през размножителния сезон и 38 птици по време на есенната миграция. През размножителния период освен индивиди в подходящ за гнездене хабитат е наблюдавана и птица с териториално поведение. По данни от СЗП (2019 - 2022) има 54 наблюдения на единични птици. По данни на ИАОС през 2020 г. видът е регистриран 19 пъти през размножителния сезон (наблюдавани са двойки в гнездово местообитание, както и птица демонстрираща заета гнездова територия). По данни от SmartBirds (предоставени от БДЗП), за периода 2019 – 2022 г. видът е наблюдаван 6 пъти по време на миграция. Според Илиев (2022) видът е наблюдаван 6

пъти по време на миграционния период, 3 пъти в размножителния период и 4 пъти през зимата на 2021 г.

Зимуваща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на зимуващата популация в СФ на зоната е реалистична.

Мигрираща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на мигриращата популация в СФ на зоната е занижена. Предлагме промяна в максималната численост на тръстиковия блатар от 6 инд. на 38 инд., съобразно теренното проучване през есента на 2022 г.

Постоянна популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на постоянната популация в СФ на зоната е реалистична.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, замърсяване с битови отпадъци.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Наличните данни от проучвания през зимния период (въпреки че са за кратки периоди от по няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е редовен зимуващ в зоната с консервативна оценка 1-14 инд.	Поддържане на популация от най-малко 1 индивид.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 2	Наличните данни от проучвания през периода на миграция (въпреки че са за кратки периоди от по няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е редовно преминаващ през зоната с консервативна оценка от 2-38 инд.	Поддържане на популация от най-малко 2 индивида.
Популация: Размер на постоянната популация	Брой двойки	Най-малко 1	Наличните данни от проучвания показват, че видът е постоянен в зоната с консервативна оценка от 1-2 дв.	Поддържане на популация от най-малко 1 индивид.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 115	Подходящите гнездови местообитания за вида в зоната са: - Соленоводни блата, Солени пасища, Засолени степи (N03) - Мочурища, блата (N07) Общата им площ в зоната е минимум 115 ha.	Поддържане на гнездово местообитание в размер най-малко 115 ha.
Местообитание на вида: Площ	ha	Най-малко 420	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната	Поддържане на хранително

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели												
на подходящото хранително местообитание на вида			са: - Соленоводни блата, Солени пасища, Засолени степи (N03) - Мочурища, блата (N07) - Влажни ливади и пасища (N10) - Сухи ливади и степи (N09) Общата им площ в зоната е минимум 420 ha.	местообитание в размер най-малко 420 ha.												
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал		1-Отлично - High		2-Добро - Good		3-Умерено - Moderate		4-Лошо - Poor		5-Много лошо - Bad		Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал																
1-Отлично - High																
2-Добро - Good																
3-Умерено - Moderate																
4-Лошо - Poor																
5-Много лошо - Bad																

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагат се следните промени в СФ на зоната:

- Предлагме промяна в максималната численост на тръстиковия блатар от 6 инд. на 38 инд., съобразно теренното проучване през есента на 2022 г.;

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A081	<i>Circus aeruginosus</i>			w	1	14	i		G	C	A	C	C
B	A081	<i>Circus aeruginosus</i>			p	1	2	p		G	C	A	C	C
B	A081	<i>Circus aeruginosus</i>			c	2	38	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A082 *Circus cyaneus* (полски блатар)

1. Код и наименование на вида

A082 *Circus cyaneus* (полски блатар)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 45-50 cm, размах на крилата: 110-120 cm. Средно голяма граблива птица с дребно тяло, дълги тесни крила и дълга, права опашка. Полетът е плавен с бавни махове на крилата. Често лети ниско над земята, увисва във въздуха, като слабо размахва повдигнати нагоре крила. Мъжкият се отличава от останалите блатари по широката ивица на над опашката. Женската и младото са трудно различими от другите видове – бялата ивица на над опашката е малко по-широка и добре очертана и размерите на тялото са по-големи (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ, зимуващ и вероятно гнездящ вид. Пролетния прелет е от началото на март до средата на април, а есенният – от началото на август до края на ноември. Сега през размножителния период има наблюдения в Горнотракийската низина, Дунавската равнина и Добруджа, но без доказателства за гнездене. Възможната гнездова популация в страната се оценява на 0–6 двойки. Броят на зимуващите в България индивиди през отделните години варира от няколко десетки до няколко стотици. Гнездото е на земята, сред гъста тревна или блатна растителност, храсталаци, житни култури (Спасов и Николов в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Тревни съобщества – ливади, пасища, обработваеми земи, стоящи сладководни водоеми с постоянен или сезонен характер, широки речни долини (Спасов и Николов в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990). В Ирландия е установена гнездова плътност между 0,25 и 4,24 дв./100 km² (Wilson et al., 2017). Според Madders (2003) полският блатар в Шотландия предпочита тревисто-храстови местообитания, които са богати на неговата плячка – тъмната полевка, *Microtus agrestis* и ливадна бъбрица, *Anthus pratensis*. Подходящи местообитания са ливади, пасища, обработваеми земи и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520), а може би и някои от „Преовлажнени тресавища, калища и мочурища“ (7140-7230) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

През размножителния период се храни основно с дребни бозайници (полевки, мишки) и птици, в по-малка степен с насекоми (скакалци), влечуги и земноводни, през зимата и с мърша (Спасов и Николов в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Установен в Тракийската низина, района на бившето Стралджанско блато, Северното Черноморско крайбрежие и Дунавската равнина. Отделни индивиди и двойка са наблюдавани няколкократно през периода 1994–1996 г. между селата Къшин, Къртожабене и Търнене, Плевенско. Брачни игри при 2 двойки са регистрирани на 09.06.1997 г. до с. Оризово, Пловдивско. На 31.05.2002 г. са наблюдавани 2 отделни птици, съответно до гр. Раковски и до с. Момино село, Пловдивско (Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа видът е „почти застрашен“ - NT (Near Threatened), а в света е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern). Включен в СПЕС 3 Изтощен. Включен в Червената книга на Р България със статус „критично застрашен“ CR (Critically Endangered).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 480 – 700 индивиди. Не са посочени краткосрочна и дългосрочна тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: A01, A02, D02, F03, D06.

Зимуващата популация е оценена на 250 – 400 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е увеличаваща се. Посочени са следните заплахи: A01, A02, C03, D02.

Видът се опазва в 69 зони от мрежата Natura 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ с численост до 9 индивида, което е до 2,5 % от националната популация – оценка „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът е с концентрация по време на миграция с численост до 1 индивид, което е 0,1 % от националната популация – оценка на популацията „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът беше наблюдаван 6 пъти, както следва: 4 зимни наблюдения и 2 птици по време на есенната миграция. По данни от СЗП (2016 - 2022) видът е наблюдаван един път през 2017 г. – 2 инд. По данни на ИАОС през 2020 г. видът не е регистриран през размножителния сезон. По данни от SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2019 - 2022 видът не е наблюдаван. Според Илиев (2022) вида не е наблюдаван през 2021 г.

Зимуваща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на зимуващата популация в СФ на зоната е реалистична.

Мигрираща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на мигриращата популация в СФ на зоната е реалистична.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, замърсяване с битови отпадъци.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Наличните данни от проучвания през зимния период (въпреки че са за кратки периоди от по няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е редовен зимуващ в зоната с консервативна оценка до 9 инд.	Поддържане на популация от най-малко 1 индивид.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Наличните данни от проучвания през зимния период (въпреки че са за кратки периоди от по няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е редовен преминаващ в зоната с консервативна оценка до 1 инд.	Поддържане на популация от най-малко 1 индивид.
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 420	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната са: - Соленоводни блата, Солени пасища, Засолени степи (N03) - Мочурища, блата (N07) - Влажни ливади и пасища (N10) - Сухи ливади и степи (N09) Общата им площ в зоната е минимум 420 ha.	Поддържане на хранително местообитание в размер най-малко 420 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не се налагат промени в СФ на зоната.

Специфични цели за A083 *Circus macrourus* (степен блатар)

1. Код и наименование на вида

A083 *Circus macrourus* (степен блатар)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 42-46 cm, размах на крилата: 105-110 cm. Дребен, по-малък от полския блатар, със значително по-тесни и остри крила. Горната страна на тялото при мъжкия е светлосива, а долната бяла. Върховете на първостепенните махови пера са черни. Надопашката по-светла, но неясно очертана и нечисто бяла. При полет отдалече изглежда бял и наподобява чайка. Женската и младото трудно се различават от другите видове блатари (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Сега е преминаващ и отчасти зимуващ, в миналото е гнездил в Добруджа, в околностите на Ихтиман и Пазарджик, както и при с. Дъбравино, Варненско. През територията на страната преминава южната граница на ареала му. През последните десетилетия е регистриран само по време на миграция. Подходящите местообитания, както и районите

на миналото му разпространение напоследък са сравнително добре проучени в орнитологично отношение и резултатите сочат, че най-вероятно **не гнезди на територията на страната** (Спасов в Червена книга на Р България, 2015). Пролетният прелет е през март-април. Есенният прелет започва последната десетдневка на август и продължава до края на октомври. По-многобройни са миграциите по Черноморското крайбрежие. През зимата е много рядък (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Среща се в открити местности, степи, ливади, пустеещи земи, заблатени понижения, често в близост до вода, напоследък установен в житни култури. Гнезди поединично или в малобройни колонии (3–5 двойки) на земята в естествени тревни съобщества (ливади, пасища), по изключение в земеделски житни култури (Спасов в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания са ливади, пасища, открити местности в близост до вода и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520), а може би и някои от „Преовлажнени тресавища, калища и мочурища“ (7140-7230) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се главно с дребни гризачи (мишки и полевки), гущери, дребни видове птици (предимно наземно гнездящи видове от разред Passeriformes), твърдокрили насекоми.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През ХХ в. степният блатар се е размножавал в България през отделни години и кратки периоди, като след 1970 г. няма индикации дори за епизодично гнездене. Изчезнал като гнездящ от страната. Редовно преминава при миграция (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN 2021 за територията на континентална Европа, а също и за света видът е „почти застрашен“ - NT (Near Threatened). Включен в SPEC 1 Застрашен. Включен в Червената книга на Р България със статус „изчезнал“ EX (Extinct).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценя на 80 – 150 индивиди. Не са посочени краткосрочна и дългосрочна тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: A02, D02, F03, D06.

Видът се опазва в 44 зони от мрежата Натура 2000 в България, като липсват зони с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е с концентрация по време на миграция до 1 индивид, което е до 0,7 % от националната популация – оценка „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът беше наблюдаван 1 път през есенната миграция. По данни от СЗП (2019 - 2022) няма наблюдения на птици. По данни на ИАОС през 2020 г. видът не е регистриран. По данни от SmartBirds (предоставени от БДЗП), за периода 2019 - 2022 видът не е наблюдаван. Според Илиев (2022) вида не е установен през 2021 г.

Мигрираща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на мигриращата популация в СФ на зоната е реалистична.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, замърсяване с битови отпадъци.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Наличните данни от проучвания през зимния период (въпреки че са за кратки периоди от няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е редовно мигриращ през зоната с оценка до 1 инд.	Поддържане на популация от най-малко 1 индивид.						
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 420	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната са: - Соленоводни блата, Солени пасища, Засолени степи (N03) - Мочурища, блата (N07) - Влажни ливади и пасища (N10) - Сухи ливади и степи (N09) Общата им площ в зоната е минимум 420 ha.	Поддържане на хранително местообитание в размер най-малко 420 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не се налагат промени в СФ на зоната.

Специфични цели за A084 *Circus pygargus* (ливаден блатар)

1. Код и наименование на вида

A084 *Circus pygargus* (ливаден блатар)

2. Кратка характеристика на вида

Средно голяма хищна птица с дълги крила и опашка. Дължина на тялото 42–47 cm, размах на крилата 110–115 cm. При мъжкия горната страна на тялото пепелявосива с кафяв нюанс по гърба и надкрилията. Първостепенните махови пера черни а крилата сиви с черни препаски. Шията и предната страна на гърдите светлосиви, а задната част на гърдите и коремът белезникави с ръждиви надлъжни петна по слабините, бедрата и подопашката. Надопашката светла, почти бяла с ръждиво-кафяви петна. Средните опашни пера едноцветни сиви, а крайните с ръждиво-кафяви препаски. Клюнът черен. Женските с ръждиво-кафява глава с тъмни надлъжни резки, кафяв гръб и бяла надопашка с кафяви и сиви петна. Опашните пера кафяви с по-светли препаски, като крайните са със светли върхове. Тялото отдолу ръждиво-жълто с ръждиво-червени надлъжни резки. Младите с бял тил с кафяви резки. Мъжкят наподобява полски блатар, но с по-тъмна страна отгоре, коремът с надлъжни шарки. Крилото отгоре с черна ивица, отдолу изглежда раирано, върховете на първостепенните махови пера черни. Женската и младите при полет наподобяват степен блатар. Почива като останалите блатари на земята (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ в страната. Пролетната миграция е от средата на март до края на април а есенната от август до края на октомври. Женската снася през първата половина на май, малките излитат през юли (Симеонов и др., 1990).

Характеристика на местообитанието

Влажни и мочурливи ливади, тресавища, блата, речни брегове. Също сухи места, степни равнини, обработваеми площи с монокултури, пасища. Среща се до 300 м.н.в. по изключение до 1000 м.н.в. (Янков отг. ред., 2007). Извън размножителния сезон връзката с влажните зони значително отслабва. (Големански и др. (гл. ред.), 2015). Гнездото е разположено на земята недалеч от водата, по влажни ливади или сред периферната растителност на водоема. Изградено от трева и тънки клони. Понякога отделни двойки гнездят една до друга (Симеонов и др., 1990).

Хранене

Улавя жертвите от земята – дребни бозайници (полевки), недобре летящи птици, гнездящи на земята, гущери, едри насекоми.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в цялата страна, по-плътно заета почти цялата територия на Югоизточна България между Сакар и Източна Стара планина, с изключение на Странджа. Гнездовищата групирани в източната част на Тракийската низина, Златията и др. Разпръснато в Добруджа, Софийското поле и други места. По време на прелет се среща из цялата страна, по-често по Черноморското крайбрежие (Симеонов и др., 1990).

Видът е доказан като гнездящ у нас през 80те години на ХХ век. През следващите години е намерен в редица нови находища и към 1990 г. популацията му се оценява на

30–50 дв., а през 1995–2002 г. – на 80–180 дв. След 1990 г следва разширяване на разпространението и увеличаване на числеността, в резултат на намаляване на обработваемите площи, увеличаване на пустеещите земи и частично възстановяване на някои пресушени блата. Това позволява повече двойки да гнездят в тях вместо в нивите със зърнени култури, където младите обикновено загиват по време на жътвата, което намалява прираста на популацията (Янков отг. ред., 2007).

Съгласно Докладването от 2019 г. за периода 2013–2018 са установени 300–350 двойки, като краткосрочната тенденция за числеността е неизвестна, а дългосрочната – нарастваща. Данните за миграцията през страната сочат за 500–1100 индивида.

Посочени са следните заплахи за вида A02, A03, A04, A06, D02, C03, F03, J01, K03, а за мигриращите птици е добавена и D06.

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложения 2 и 3 на ЗБР, в Червената книга на България като VU – уязвим вид, съгласно IUCN – LC (слабо засегнат) в Европа и Света, Бернска конвенция.

Видът се опазва в 64 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 1 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е с концентрация по време на миграция с неизвестен брой, поради липса на данни (DD) – оценка на популацията „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът беше наблюдаван 17 пъти единствено по време на есенната миграция. По данни от СЗП (2019 - 2022) няма регистрации на вида. По данни на ИАОС през 2020 г. видът не е наблюдаван. По данни от SmartBirds (предоставени от БДЗП), за периода 2019 - 2022 видът не е наблюдаван. Според Илиев (2022) видът не е регистриран през 2021 г. Нужно е новата информация от теренните проучвания пре 2022 г. да намерят отражение в СФ, и да се добави максимална численост от 17 инд.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, замърсяване с битови отпадъци.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 8 инд.	Определена на база средната от установените 17 инд. през есента на 2022 г.	Поддържане на популация от най-малко 8 индивид.
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 420	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната са: - Соленоводни блата, Солени пасища, Засолени степи (N03) - Мочурища, блата (N07) - Влажни ливади и пасища (N10)	Поддържане на хранително местообитание в размер най-малко 420 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			-Сухи ливади и степи (N09) Общата им площ в зоната е минимум 420 ha.							
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ на зоната:

- Добавяне на максимална численост от 17 инд. на база теренните проучвания през есента 2022 г. Добавяне намерни единици и категория „G“ за качество на данните. По всяка вероятност числеността на мигриращата популация е по-голяма, но са необходимо допълнителни проучвания, за да се установи реалния й размер.

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A084	<i>Circus pygargus</i>			c		17	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A898 *Accipiter nisus* (малък ястреб)

1. Код и наименование на вида

A898 *Accipiter nisus* (малък ястреб)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: *мъжки* – 29-34cm, *женски* – 35-41cm; размах на крилата: *мъжки* – 58-65 cm, *женски* – 67-80cm (Svensson et al., 2009). Описание: *Мъжки*. Горната страна на тялото тъмносива, по тила бели основи на перата, ушите и страните на гушата ръждиви. Гърдите, корема и гащите изпъстрени с ръждиви напречни препаски. *Женски*. Горната страна на тялото сиво-кафява. Тилът тъмнокафяв с бели петна, над очите бяла „вежда“. Долната страна на тялото бяла, по гушата с тъмни надлъжни резки, а останалата част с

тъмнокафяви напречни препаски. И при двата пола клюнът е тъмносив с черен връх. Восковицата и краката светложълти. Ирисът е тъмножълт (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България видът е постоянен, прелетен и зимуващ. Понастоящем през гнездовия период се среща почти в цялата страна; с най-висока численост в планините и предпланините (Стара планина, Пирин, Славянка, Витоша) и Черноморското крайбрежие. По-рядък е в равнините и низините. Числеността на гнездящата популация в България нараства, като оценките на различните автори варират в порядъка 1500-2200 двойки (Големански и др. (гл. ред.), 2015). Зимуващата популация се оценява на 2000–5000 птици (Костадинова и др., 1997). Гнездовият период започва в края на април и началото на май. Гнездото си прави по единични дървета в открити пространства, покрайнини на гори, групи дървета в сухи дерета и край обработваеми площи (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава основно широколистни, смесени и иглолистни гори, алувиални и много влажни гори и храсталаци, по-рядко – ивици дървета, храсти и мозайки от тях, овощни градини, дървесни и храстови плантации, а също в градски паркове и градини или други гористи части на градове, села. По време на миграции и през зимата се среща в хълмисти райони, открити полета, обработваеми площи, паркове, покрайнини на селища (Симеонов и др., 1990; Янков (отг. ред.), 2007).

Хранене.

Предимно орнитофаг. Ловува дребни птици до 120 g, обикновено до 7 km от гнездото. Малкият ястреб не извършва селекция при ловуване, преобладават жертвите, които имат най-висока плътност (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво.

Разпръснато и групово на почти цялата територия на страната с изключение на някои земеделски райони. По-плътно в гористите части, особено в планините, полупланинските и хълмисти райони, но и в Лудогорието и дори в Добруджа (където гнезди в полезащитните пояси и суходолията). Относително ограничено разпространен по Дунавското крайбрежие и поречията на някои от големите реки, където вероятно е заместен от *Accipiter brevipes*. Като цяло плътността по-висока в планинските и полупланинските райони на Рила, Пирин, Родопите, Стара планина и Предбалкана (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Според IUCN за територията на континентална Европа, а и за целия свят видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Няма SPEC категория. Включен в Червената книга на Р България със статус „застрашен“ EN (Endangered).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), видът се опазва като гнездящ с популация между 1000 и 2300 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2001-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е увеличаваща се. Не са посочени заплахи и влияния.

Малкият ястреб се докладва също така и като мигриращ вид с численост 1000-2200 индивида. Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: A02, B02, F03, D02.

Видът се опазва в 87 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 8 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, вида е зимуващ и с концентрация по време на миграция. Зимуващата популация е оценена на до 9 индивида (оценка на популацията „С“). В Докладването по чл. 12 от 2019 г. липсва оценка на националната зимуваща популация на малкия ястреб. Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Според СФ на зоната, концентрацията на малкия ястреб по време на миграция е от 21 до 4 индивида (Оценка „C“). Тук има очевидна грешка при оценката за максималната численост, след като е посочена по-ниска от минималната стойност! Пресметнато на база разменени мин. и макс. стойности излиза че зоната поддържа от 0,4 до 1,0 % от националната мигрираща популация на вида. Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Зимуващата популация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът е наблюдаван 2 пъти през зимните месеци (декември – февруари). По данни от СЗП (2019 - 2022) има едно наблюдение на единична птица. Според Илиев (2022) видът не е наблюдаван през 2021 г. По данни от SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2019 - 2022 видът е наблюдаван 4 пъти през зимата. Според нас максималната оценката на зимуващата популация в СФ е реалистична и отговаря на действителната, а липсата на минимална зимуваща популация в СФ може да се допълни с 2 инд.

Мигрираща популация

По време на теренното проучване на есенната миграция на реещи птици са установени общо 22 малки ястреба. По данни от SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2019 - 2022 е наблюдаван 1 инд. по време на есенна миграция. Численостите за мигриращата популация в СФ следва да се коригират на 21 – 40 инд, което ще отговаря на реалистичната и няма да се посочва по-малка стойност за максимална численост (както е направено в настоящия СФ).

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, замърсяване с битови отпадъци.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 2	Наличните данни от проучвания през зимния период (въпреки че са за кратки периоди от по няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е редовен зимуващ в зоната с консервативна оценка 2-10 инд.	Поддържане на популация от най-малко 2 индивиди.

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 21	Наличните данни от проучвания през периода на миграция (въпреки че са за кратки периоди от няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е редовно преминаващ през зоната с концентрация от 21-40 инд.	Поддържане на популация от най-малко 21 индивиди.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 740	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната са N10, N15, N16, N20, N21: - Широколистни листопадни гори; - Изкуствен горски монокултури - Градини, лозя, трайни насаждения; - Други обработваеми земи - Влажни ливади, пасища - Смесени гори; - Храсталаци, дървета и мозайка от тях. Общата им площ в зоната е минимум 740 ha.	Поддържане на хранително местообитание в размер най-малко 740 ha.
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/биотопни дървета, в групи	Брой дървета на ha, в група	Най-малко 5 броя на ha, в група	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г. Необходим е редовен мониторинг на показателя.	Поддържане на състоянието по този параметър.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Необходими са промени в стандартния формуляр за вида и те са представени в таблицата по-долу:

- Промяна в числеността на мигриращата популация от 21-4 инд. на 21-40 инд., поради очевидна грешка в СФ и резултатите от теренните проучвания;
- Промяна в числеността на зимуващата популация от до 9 инд. на 2 – 9 инд., поради резултатите от теренните проучвания;

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A086	<i>Accipiter nisus</i>			c	21	40	i		G	C	B	C	C
B	A086	<i>Accipiter nisus</i>			w	2	9	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A087 *Buteo buteo* (обикновен мишелов)

1. Код и наименование на вида

A087 *Buteo buteo* (обикновен мишелов)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55 – 58 см. Размах на крилата: 120 – 130 см. Средно голяма хищна птица с широки, умерено дълги крила и закръглена опашка. Оперението най-общо е кафяво, но е силно изменчиво – на горната страна еднообразно, а на долната е с белезникав или ръждив оттенък и пъстрини. Лети с плавни махове на крилата. Восковицата и краката са жълти. В България като гнездящ се споменава подвидът *Buteo buteo vulpinus* (обикновен ръждив мишелов) (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е постоянен и мигриращ. Един от най-многобройните и широко разпространени видове хищни птици в страната. Размножителният период започва през април. Гнездото си строи по широколистни и иглолистни дървета на височина 6-20 м. Според Янков (отг. ред.) (2007) българската популация наброява 2500-4000 двойки, а според Нанкинов и др. (2004) – от 7000 до 11000 дв. Видът е известен като далечен мигрант (главно подвидът *vulpinus*) и мигрант на къси разстояния, но на широк фронт, отчасти зимува в България (подвидът *buteo*). Мишеловът е най-многобройният есенен мигрант сред хищните птици през периода 1979-2003 г. в Бургаския залив. Общата му численост варира между 7963 и 31746 инд. (средно – 17739) на сезон (Michev et al., 2018). Пролетната миграция интензивна през март, а есенната през втората половина на октомври. Образува сравнително многочислени ята (300-400), сред които може да присъстват и единични екземпляри на други видове (тръстиков блатар, черна каня). Общо проучванията през 2011 и 2012 г. показват, че макар обикновения мишелов да прелита над цялата страна, основната част от прелитащите птици се концентрират в източната част (Матеева и Янков, 2013).

Характерно местообитание

Обитава крайнини на широколистни, смесени и иглолистни гори с поляни, групи дървета сред открити пространства. Среща се до 1500-1977 м.н.в. (Симеонов и др., 1990; Янков (отг. ред.), 2007). Видът избира горски местообитания, които са отдалечени от асфалтирани пътища (1500 м), но пък са в близост до долини в пресечени ландшафти. Също така предпочита гнездата да са разположени в крайнините на горите, за да има поглед над заобикалящия ландшафт (Penteriani & Faivre, 1997).

Подходящи местообитания за гнездене са крайнини на гори (9110-91СА), а за търсене на храна – различни открити пространства: ливади, пасища, обработваеми земи и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

По данни от България, основно се храни с бозайници (15 вида), като доминират дребните гризачи – обикновена полевка, лалугер, горска полевка, горска мишка и др.). От птиците (17 вида) най-често ловува обикновен скорец (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Повсеместно разпространен на територията на цялата страна. Не е установен на места в равнинни безлесни райони с преобладаване на земеделски култури – локално в Дунавската равнина, Тракийската низина, Бургаската низина и др. Числеността му е относително равномерна, като е по-висока в предпланинските и хълмистите райони с по-голямо разнообразие на местообитания (комбинация от гори с ливади, пасища и обработваеми земи) (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Според IUCN видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021) за територията на континентална Европа, също и за целия свят. Няма SPEC категория. Не е включен и в Червената книга на Р България.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация между 2400 и 4200 двойки. Краткосрочната (2001-2018 г.) популационна тенденция е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е неизвестна. Не са посочени заплахи и влияния.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2001-2018 г.), видът се опазва и като **мигриращ** с численост между 36000 и 40000 индивида. Не са посочени тенденции в миграционната численост. Не са посочени и заплахи.

Видът се опазва в 102 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 15 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ, видът е зимуващ с численост 2 – 18 индивида – оценка на популацията „С“. Обикновеният мишелов не се докладва като зимуващ вид според Докладването по чл. 12 от 2019 г. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно СФ, видът е с концентрация по време на миграция с численост от 2 – 6 индивида, което е около 0,01 % от националната популация – оценка на популацията „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Зимуващата популация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът е наблюдаван 23 пъти през зимния период. По данни от СЗП (2016 - 2022), през 2017 г. – 1 инд. и през 2020 г. 24 инд. Според Илиев (2022) няма данни за вида през 2021 г. По данни от SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2019 - 2022 няма данни за вида на територията на зоната.

Мигрираща популация

По време на теренното проучване през 2022 г. са наблюдаван общо 141 инд. по време на есенна миграция. Според Илиев (2022) няма данни за вида през 2021 г. По данни от SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2019 - 2022 няма наблюдения на вида на територията на зоната.

Гнездяща популация

По време на теренното проучване през май-юни 2022 г. са установени 2 инд. в подходящо гнездово местообитание и още 4 инд. ловуващи или прелитащи на територията на ЗЗ „Варненско-Белославско оз.“. По време на мониторинга през 2020 г. е установена 1 дв., 3 заети територии и 3 инд. в подходящо гнездово местообитание (Данни ИАОС). По наша преценка, обикновения мишелов може да бъде добавен в СФ като размножаващ се вид с численост 2 – 4 дв.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, замърсяване с битови отпадъци.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 2	Определена на база теренните проучвания през 2022 г. и мониторинга през 2020 г.	Поддържане на популация от най-малко 2 дв.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 2	Наличните данни от проучвания през зимния период (въпреки че са за кратки периоди от по няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е редовен зимуващ в зоната и оценката в СФ от 2-18 инд. е реалистична.	Поддържане на популация от най-малко 2 инд.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 70	По данни от теренните проучвания през есента на 2022 г. само за последната седмица на септември са преминали 141 инд. Целевата стойност е определена на база средната от това.	Поддържане на популация от най-малко 70 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящото гнездово местообитание за вида	ha	Най-малко 46	Определени на база местообитание N16 – широколисни листопадни гори. Запазването на стари дървета е от съществена важност за съхранението на вида.	Поддържане на местообитание от най-малко 46 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 1120	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната са N12- Обширни зърнени култури, N15- Други обработваеми земи, N10- Влажни ливади, пасища, N21- Градини, лозя, трайни насаждения, N09 – Сухи ливади, степи. Трябва да се има предвид, че мигриращите птици рядко остават за почивка и хранене в зоната.	Поддържане на хранително местообитание в размер най-малко 1120 ha
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/ биотопни	Брой дървета на ha, в група	Най-малко 5 броя на ha, в	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите,	Поддържане на състоянието по този параметър.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
дървета, в групи		група	обновена от 29.09.2020 г. Необходимо е редовен мониторинг на показателя.	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ на зоната:

- Промяна в числеността на мигриращата популация от 2-6 инд. на 70 – 141 инд., според резултатите от теренните проучвания през 2022 г.;
- Добавяне на информация за гнездяща популация в размер на 2 – 4 двойки, предвид информацията от мониторинга през 2020 г. и данните от теренните проучвания през 2022 г.;

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A087	<i>Buteo buteo</i>			c	70	141	i		G	C	B	C	C
B	A087	<i>Buteo buteo</i>			w	2	18	i		G	C	B	C	C
B	A087	<i>Buteo buteo</i>			r	2	4	p		G	C	B	C	C

Специфични цели за A403 *Buteo rufinus* (белоопашат мишелов)

1. Код и наименование на вида

A403 *Buteo rufinus* (белоопашат мишелов)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 50-65 cm, размах на крилата – 126 – 155 cm (Cramp, Simmons (eds), 1980; Svensson, 2013). Има три цветови фази на оперението – тъмна, светла и ръждива. Последните две са застъпени у нас. Птиците от светлата фаза имат светложълто до жълтеникаво-ръждиво оперение. Ръждивите птици са по-тъмно ръждивокафяви. При всички опашката е светложълта, белезникава, едноцветна. “Гащите“ са тъмнокафяви до черни. Профилът на крилата в полет е V-образен. Краката са жълти (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен, гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид. Пролетният прелет е от края на март до края на април, а есенният - от края на август до края на октомври. Почесто се установяват единични мигранти сред разредени ята на други дневни грабливи птици. При по-студени зими вероятно и възрастните мигрират на къси разстояния. Гнезди на скали и на дървета, по-рядко и на стълбове на далекопроводи (метални). Гнездата на дървета са на единични или ивици дървета сред полето, най-често са на тополи.

Характерно местообитание

Гнезди в открити местообитания - степи, ливади, ниви с единични или групи дървета и храсти пръснати сред тях. Често пъти в хълмисти области с мозаично пръснати храсти и единични дървета. Обича степни и ливадни местообитания в близост до скалисти речни каньони, скални венци, суходолия и др. скални форми, където устройва гнездата си.

Понякога гнезди в каменни кариери. Избягва гъсти и компактни горски комплекси или ако се среща там е винаги в периферията им. Среща се както в низините така и в хълмисти и предпланински райони, до около 900 м.н.в. По време на миграция, скитане и зимуване се среща във всякакви типове открити местообитания, често недалеч от гнездото си. Milchev (2009) установява гнездова плътност на вида от 0,8 до 2,8 дв./km в дефилета на югоизточна България.

Хранене

Белоопашатият мишелов има твърде широк хранителен спектър. Храни се с дребни бозайници – лалугери, хомяци, полевки, слепи кучета, къртици и др., с влечуги – змии и гущери, с различни видове врабчоподобни птици, жаби, едри насекоми (Cramp and Simmons eds., 1980; Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Белоопашатият мишелов гнезди в цялата страна, с изключение на високопланинските райони и на обширните компактни горски масиви в Странджа, Лудогорието и някои части на Западна България. Най-висока численост има в Горнотракийската низина, Дунавската равнина, Поломието, Добруджа, Сакар, Източните Родопи (Шурулинков и др. 2005, Янков ред. 2007, Стойчев и др. 2008, Ватев и др. 2015, Даскалова и др. 2020).

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус според IUCN е LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021) както за света, така и за Европа. Видът е включен в SPEC 3 - Уязвим. Включен е в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездова популация се оценява на 500-600 двойки, а краткосрочната тенденция е на намаление. Дългосрочната тенденция обаче е на значително увеличение. Действително през последните 10-15 години е налице тенденция на намаление на вида в редица райони, особено в Северна и Западна България.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 850 – 900 индивида.

В Червената книга на България (Ватев и др. 2015) като заплахи за белоопашатия мишелов са посочени деградацията на биотопите, залесяването, смъртност от далекопроводи, „употреба на препарати“. При Докладването по чл.12 от 2019 г. са посочени голям брой заплахи свързани с промяна на предназначение на земите, превръщането на пасищата в гори, изоставянето на пасищата и обрастването им, преустановяване на пашата, хидроенергийното строителство, развитието на спортно-туристическа инфраструктура, застрояване. Освен това следва да добавим и заплахи като незаконния отстрел, загиването на птици от сблъсъци с автомобили, отравянето с отрови за борба с наземни хищници и др.

Видът се опазва в 81 зони от мрежата Натура 2000 в България, като от тях липсват такива с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, вида е зимуващ с числеснот до 4 индивида – оценка на популацията „С“. Белоопашатият мишелов не се докладва като зимуващ за България. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно СФ на зоната, вида е с концентрация по време на миграция с неизвестен брой поради липса на данни (DD) – оценка на популацията „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът беше наблюдаван 16 пъти, както следва: 3 зимни наблюдения, 3 птици през размножителния сезон и 5 птици по време на есенната миграция. През размножителния период е наблюдавана двойка в подходящ гнездови хабитат, както и птица пренасяща храна. По данни от СЗП (2016 - 2022), през 202 г. е наблюдаван 1 инд. Според Илиев (2022) няма данни за вида през 2021 г. По данни на ИАОС през 2020 г. видът е регистриран 3 пъти през размножителния сезон (наблюдавани са брачни игри и заето гнездо с яйца). По данни от SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2019 - 2022 видът е наблюдаван 1 път по време на миграция.

Зимуваща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на зимуващата популация в СФ на зоната е реалистична.

Мигрираща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че като оценката на мигриращата популация в СФ може да се добави численост от 2 – 4 инд. по време на миграция.

Гнездяща популация

На базата на теренните проучвания може да се направи оценка на гнездящата популация от 1 двойка (0,17% от националната гнездова популация) и съответно СФ на зоната да се допълни, както е предложено в т.7 по-долу.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, замърсяване с битови отпадъци.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 2	Наличните данни от проучвания през зимния период (въпреки че са за кратки периоди от по няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е редовен зимуващ в зоната с консервативна оценка до 4 инд.	Поддържане на популация от най-малко 2 индивиди.
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 1	Теренните проучвания доказаха сигурно гнездене на вида в зоната.	Поддържане на популация от най-малко 1 двойка.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-мако 2	Определена база теренните проучвания през есенат на 2022 г.	Поддържане на популация от най-малко 2 инд.

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 140	Подходящите гнездови местообитания за вида са N16, N20, N22: - Широколистни листопадни гори - Изкуствен горски монокултури - Вътрешни скали, сипеи, пясъци, постоянен сняг и лед Общата им площ в зоната е минимум 140 ha.	Поддържане на гнездовото местообитание в размер най-малко 140 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 1260	- Подходящите хранителни местообитания за вида са: N12, N15, N10, N16, N20, N22, N21, N09: - Обширни зърнени култури - Други обработваеми земи - Влажни ливади, пасища - Широколистни листопадни гори - Изкуствен горски монокултури - Вътрешни скали, сипеи, пясъци, постоянен сняг и лед - Градини, лозя, трайни насаждения - Сухи ливади, степи Общата им площ в зоната е минимум 1260 ha.	Поддържане на хранително местообитание в размер най-малко 1260 ha.
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/ биотопни дървета, в групи	Брой дървета на ha, в група	Най-малко 5 броя на ha, в група	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г. Необходим е редовен мониторинг на показателя.	Поддържане на състоянието по този параметър.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Необходимостта от промяна в СФ на зоната е обяснена в т.5 и т.6.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A403	<i>Buteo rufinus</i>			c	2	4	i		G	C	B	C	C
B	A403	<i>Buteo rufinus</i>			w		4	i		G	C	B	C	C
B	A403	<i>Buteo rufinus</i>			r	1	1	p		G	C	B	C	C

Специфични цели за A858 *Clanga pomarina* (малък креслив орел)

1. Код и наименование на вида

A858 *Clanga pomarina* (малък креслив орел)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 60-65 cm., размах на крилата: 140-150 cm. Възрастните са с кафяво оперение, черни махови пера, бели петна на крилата и черна опашка с бяло дъгообразно петно в основата. Ирисът е жълт. Може да бъдат разграничени от възрастните на големия креслив орел по дребните размери; при полет маховите пера отдолу са черни, а подкрилията – кафяви (при големия креслив орел е обратно). Опашката е къса, а профилът при реене – „увиснал“ (Симеонов и др., 1990, Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен, преминаващ и отчасти зимуващ вид. Пролетният прелет е от средата на февруари до началото на април. Есенният прелет е от началото на август до края на октомври. Тогава се среща често по Черноморското крайбрежие. Максимална миграция е наблюдавана през последната десетдневка на септември (Симеонов и др. 1990; Големански и др. (гл. ред.), 2015).

Характерно местообитание

Запазени горски масиви широколистни и смесени гори (бук, дъб или смесени насаждения) с поляни в близост до речни долини, пасища, ливади, блата, стари полезащитни пояси и други горски площи, в близост до просторни тревни съобщества и край селскостопански земи, които птиците използват за ловуване. Гнезди основно върху дъб (70%). Средната плътност на гнездящите двойки в пригодни местообитания за вида е 0.33 дв./100 ha. Най-честите типове местообитания, които използва за ловуване са обработваемите зими – 76% (Плачийски и др., 2018). По време на миграции се среща в открити пространства и до горната граница на гората (Симеонов и др., 1990; Големански и др. (гл. ред.), 2015). Според Meuburg et al. (1997), 60 двойки обитават територия от около 3000 km² в Странджа планина.

Хранене

Хранят се с малки бозайници, малки птици, земноводни, влечуги, полевки и от време на време насекоми. (Симеонов и др., 1990; Червена книга на Р България 2015).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С неравномерно петнисто разпространение, по-голямата част от гнездовата популация е концентрирана в Югоизточна и Източна България и обхваща почти изцяло Странджа, Сакар и значителни части от Източна Стара планина, Източните Родопи и Добруджа. Останалата част от двойките са разпръснати в почти цялата страна, главно в по-ниските ѝ части. Отсъства или е слабо представен в Северозападна България, Западните погранични планини, южната част на Дунавската равнина и Предбалкана, долините на реките Струма и Места и др. Избягва високите планини като Рила, Пирин и Западните Родопи (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в СПЕС 2. Включен е в Червената книга на България със статус - уязвим VU. Според IUCN е слабо засегнато-LC (Least Concern), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 460-600 двойки. Краткосрочната (2000-2018) и дългосрочна (1980-2018) популационна тенденция са нарастващи.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 30000-52000 птици. Краткосрочната (2000-2018) и дългосрочна (1980-2018) популационна тенденция е неизвестна.

Посочени са следните заплахи и въздействия: A02, A03, B01, B03, B06, C03, D02, F03, J01.

Видът се опазва в 84 зони от мрежата Natura 2000 в България, като от тях липсват такива с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е с концентрация по време на миграция с неизвестен брой индивиди поради липса на данни (DD) – оценка на популацията „С“. Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът беше наблюдаван 1451 пъти единствено по време на есенната миграция, но само преминаващи птици без данни за почивка или ловуване. По данни от СЗП (2019 - 2022) няма наблюдения на птици. По данни на ИАОС през 2020 г. видът е регистриран 6 пъти през размножителния сезон, в т.ч. наблюдавани са птица демонстрираща заета гнездова територия и друга посещаваща вероятно гнездо. По данни от SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2019 - 2022 видът не е наблюдаван. Според Илиев (2022) видът не е наблюдаван през 2021 г.

Мигрираща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на мигриращата популация в СФ следва да е 725 – 1451 инд., предвид данните от проучването по време на есенната миграция на вида. Основна част от малките кресливи орли прелита в края на септември 2022 г. Пика е на 24 септември 2022 г. с 658 инд.

Гнездяща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че минимум 1 двойка обитава зоната по време на размножителния период. Налагат се промени в СФ на зоната, като се добави гнездяща популация от минимум 1 двойка (0.2% от националната популация). Промените са предложени в т.б.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, замърсяване с битови отпадъци, замърсяване на въздуха, опустошност от сблъсък с електропроводи.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 725	Определена на база средното от преброените през есента на 2022 г. По време на теренното проучване през 2022 г. видът беше наблюдаван 1451 пъти единствено по време на	Поддържане на популация от най-малко 725 индивид.

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			есенната миграция, но само преминаващи птици без данни за почивка или ловуване.	
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 1	Проучванията показва наличието на минимум 1 двойка обитаваща зоната по време на размножителния период.	Поддържане на популация от най-малко 1 двойка.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 40	Подходящите гнездови местообитания за вида в зоната са: - Широколистни листопадни гори (N16) - Смесени гори (N19) - Храсталаци, дървета и мозайка от тях (N08) Общата им площ в зоната е минимум 40 ha.	Поддържане на гнездово местообитание в размер най-малко 40 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 1200	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната са: - Обширни зърнени култури (N12) - Други обработваеми земи (N15) - Влажни ливади, пасища (N10) - Широколистни листопадни гори (N16) Изкуствен горски монокултури (напр. насаждения от тополи или екзотични дървета) (N20) - Градини, лозя, трайни насаждения (N21) - Сухи ливади, степи (N09) - Смесени гори (N19) - Храсталаци, дървета и мозайка от тях (N08) Общата им площ в зоната е минимум 1200 ha.	Поддържане на хранително местообитание в размер най-малко 1200 ha.
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/биотопни дървета, в групи	Брой дървета на ha, в група	Най-малко 5 броя на ha, в група	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г. Необходим е редовен мониторинг на показателя.	Поддържане на състоянието по този параметър.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ за вида:

- Добавяне на данни за числеността на мигриращата популация от 725 – 1451 инд., което е на база теренните проучвания през 2022 г. Промяна в критериите за оценка за численост и плътност и общата стойност на зоната за опазването на вида от „С“ на „В“;
- Добавяне на размножаваща се популация в СФ на зоната, както е посочено по-долу в червено. Обосновката за предложената промяна е представена в т.5 и т.6.
- Актуализиране на кода и научното наименование на вида според Докладването по чл. 12 от 2019 г.

Species					Population in the site					Site assessment						
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A858	<i>Clanga pomarina</i>			c	725	1451	i		G	B	B	C	B		
B	A858	<i>Clanga pomarina</i>			r		1	p		G	C	B	C	C		

Специфични цели за A092 *Hieraaetus pennatus* (малък орел)

1. Код и наименование на вида

A092 *Hieraaetus pennatus* (малък орел)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 47 - 55 cm, размах на крилата: 110 - 120 cm. Възрастните имат две фази на оперението. При светлата фаза отгоре е светлокафяв с кафяви пъстрини по средата на перата, а отдолу е безцветен с надлъжни петна по гърдите и черни махови пера. Това оперение наподобява възрастен египетски лешояд. При тъмната фаза главата и тялото отдолу са тъмнокафяви, а опашката – по-светла; на предните ръбове на крилата при главата има две характерни бели петна, които липсват при всички други дневни грабливи птици. Има и междинна фаза. Младите са безцветни, с повече напетнявания по тялото. Отличава се от женските и младите на тръстиковия блатар, по късите и широки крила, опашка и хоризонтален профил при реене (Симеонов и др., 1990, Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен и преминаващ вид. Пролетният прелет е през март - април. Есенният прелет е от втората половина на август до края на октомври. Миграционната активност е най-интензивна през втората половина на септември. Съотношението на екземплярите със светла и с тъмна фаза на окраската по време на миграции е 7:4. По време на прелет е често срещан, особено по Черноморското крайбрежие (Симеонов и др. 1990, Големански и др. (гл. ред.), 2015).

Характерно местообитание

Гнезди основно в Широколистни листопадни гори в полупланинските и хълмисти райони до около 2000 м н. в. и ниските части на по-високите планини и по-рядко в Смесиени гори или в Алувиални и много влажни гори и храсталаци (главно покрай Дунавското и Черноморското крайбрежие). Гнездовото му разпространение в голяма степен зависи от наличието на стари гори или запазени групи стари дървета сред по-младите гори. Понякога заема гнезда на други дневни грабливи птици. (Симеонов и др., 1990, Големански и др. (гл. ред.), 2015, Янков отг. ред., 2007).

Ловува предимно в полет и улавя плячката си, птици, бозайници, гущери и насекоми, на или в близост до земята или над дървета, обикновено след грандиозно гмуркане (William 1999). Според Martínez (2006), 2,46 двойки обитават територия 10 km². Според Lopez et al. 2016, в Испания 1 двойка обитава територия около 88,4–233,3 km². Според Agxababyan and Stepanyan 2020 в Армения, 1 двойка обитава територия около 5,1 km².

Хранене

Храни се с лалугери и други гризачи, птици (гълъби, дроздове, чучулиги, синигери), влечуги и др., които лови в гори и открити пространства (Симеонов и др., 1990, Големански и др. (гл. ред.), 2015).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Петнисто и разпръснато в почти цялата страна, в гористи райони в равнините, в ниските и средно високите части на планините. Предимно в Източна България, с най-плътно разпространение в Източните Родопи, Сакар и хълмистите райони по поречието на р. Тунджа, Източна Стара планина, Странджа, Добруджа и отчасти Лудогорието. Гнездовища в съседни квадрати и в Средна гора, долината на р. Струма, Тракийската низина. В Западна България предимно с разпръснати единични находища. Почти отсъства от Дунавската равнина (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в SPEC 3. Включен е в Червената книга на България със статус- уязвим VU. Според IUCN – LC (Least Concern) 18.12.2020 г., за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 240 и 250 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018) е нарастваща и дългосрочна (1980-2018) популационна тенденция е нарастваща. За гнездящата популация са посочени следните заплахи и въздействия: A02, A04, B01, B02, B03, B06, C03, D02, E01, F03.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 200 и 2000 индивида. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018) и дългосрочна (1980-2018) популационна тенденция не е посочена. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и въздействия: A02, A04, D06, F03.

Видът се опазва в 73 зони от мрежата Natura 2000 в България, като от тях липсват такива с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, вида е с концентрация по време на миграция (1 индивид) – оценка на популацията „C“ (0,05-0,50% от националната мигрираща популация). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът беше наблюдаван 43 пъти единствено по време на есенната миграция, като някои птици са ловували в зоната и показвали териториално поведение. По данни на ИАОС през 2020 г. видът е регистриран 2 пъти през размножителния сезон (в подходящо гнездово местообитание), но за да се потвърди гнездене на вида в 33 са необходими допълнителни изследвания. По данни от

SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2019 - 2022 видът не е наблюдаван в зоната. Според Илиев (2022) видът не е наблюдаван през 2021 г.

Мигрираща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на мигриращата популация в СФ на зоната е занижена. Предз есената на 2022 г. са преброени общо 39 инд. с посока и височина, характерна за мигриращите птици. Има вероятност някаква част от тези птици да са местни, но въпреки това, тази стойност е за относително кратък период на проучване само през есенната миграция на малкия орел. Предлагаме численост от 19 – 39 инд. за мигриращата популация в СФ.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, замърсяване с битови отпадъци.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 19	Предз есената на 2022 г. са преброени общо 39 инд. с посока и височина, характерна за мигриращите птици. Има вероятност някаква част от тези птици да са местни, но въпреки това, тази стойност е за относително кратък период на проучване само през есенната миграция на малкия орел.	Поддържане на популация от най-малко 19 индивид.
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 840	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната са: - Соленоводни блата, Солени пасища, Засолени степи (N03) - Други обработваеми земи (N15) - Влажни ливади, пасища (N10) - Вътрешни скали, сипеи, пясъци, постоянен сняг и лед (N22) - Градини, лозя, трайни насаждения (N21) - Сухи ливади, степи (N09) - Храсталаци, дървета и мозайка от тях (N08) Общата им площ в зоната е минимум 840 ha.	Поддържане на гнездово Хранително в размер най-малко 840 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предложените промени в СФ на зоната са посочени по-долу в червено и обосновани в т. 5 и т. 6.:

- Промяна в числеността на мигриращата популация от 1 – 1 инд. на 19 – 39 инд., съобразно данните от теренното проучване през 2022 г. Повишаване на оценката

за численост на популацията и общата стойност на зоната за опазването на вида от „С“ на „В“;

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A092	<i>Hieraaetus pennatus</i>			c	19	39	i		G	B	B	C	B

Специфични цели за A094 *Pandion haliaetus* (орел рибар)

1. Код и наименование на вида

A094 *Pandion haliaetus* (орел рибар)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 55-60 cm, размахът на крилата – 155-165 cm., тегло 1200-2000 g. При възрастните оперението отгоре е тъмнокафяво, с изкл. на бялото теме, а отдолу – белезникаво с черни петна в основата и по върховете на първостепенните махови пера; главата е с малка качулка. В реещ и планиращ полет има характерен начупен профил (подобно на чайка), по който лесно може да се отличи от другите по-едри грабливи птици (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен и преминаващ вид. Пролетна миграция е февруари-април, а есенната: август- декември (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Разнообразни естествени и изкуствени влажни зони със стоящи или течащи води, предимно по блата и езера и много рядко край големи, богати на риба рибарници. Основно изискване към местообитанието е наличие на значителни хранителни ресурси (предимно риба) в съчетание с подходящи места за гнездене (стари дървета в заливни гори, стълбове на далекопроводи и др.). При търсене на храна се отдалечава до 10–20 km. (Симеонов и др., 1990; Червена книга на Р България 2015). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3260 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Стенофаг. Храни се с риба (99% от диетата му) с тегло 150–300 g. и дължина около 25–35 cm. При мътна вода не може да си набавя храна и лови жаби, мишевидни гризачи, зайци, земноводни, други птици и малки влечуги. В България храната е изследвана от гушите и стомашното съдържание на 6 екз. Установени са остатъци от 4 шарана, 4 костура, 2 скобара, 1 червеноперка и 2 водни жаби (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснато разпространение покрай язовири и рибарници, главно в Тракийската низина, Източните Родопи, Западна и Източна Стара планина. Отделни находища с по-ниска степен на достоверност и по Дунавското крайбрежие (между о. Белене и ез. Сребърна) и долините на реките Струма и Места. (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в СПЕС 3. Включен е в Червената книга на България със статус - критично застрашен CR. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 0 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) намаляваща. Посочени са следните заплахи и въздействия: A07, A09, B02, D02, F03, G01, H01, A08.

Мигриращата национална популация е оценена на 100 – 150 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е флукутираща. Посочени са следните заплахи и въздействия: D02, F03, F26.

Видът се опазва в 61 зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 1 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, вида е с концентрация по време на миграция с численост 1 – 3 индивида, което е 1,0 – 2,0 % от националната популация – оценка на популацията „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът беше наблюдаван 11 пъти единствено по време на есенната миграция. По данни на ИАОС през 2020 г. видът е регистриран 1 път по време на пролетната миграция на вида. По данни от SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2019 - 2022 видът е наблюдаван 1 път по време на миграция. Според Илиев (2022) видът е наблюдаван 1 път по време на миграционния период през 2021 г.

Мигрираща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на мигриращата популация в СФ на зоната е реалистична.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, замърсяване с битови отпадъци, замърсяване на въздуха, наличие на необезопасени ел. стълбове и кабели.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Наличните данни от проучвания в периода на миграция (въпреки че са за кратки периоди от по няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е редовен преминаващ в зоната с концентрация от 1-3 инд.	Поддържане на популация от най-малко 1 индивид.
Местообитание на вида: Площ	ha	Най-малко	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната	Поддържане на хранително

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
на подходящото хранително местообитание на вида		2390	са: - Соленоводни блата, Солени пасища, Засолени степи (N3) - Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода) (N06) - Мочурища, блата (N07) Общата им площ в зоната е минимум 2390 ha.	местообитание в размер най-малко 2390 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. е оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не се налагат промени в СФ на зоната

Специфични цели за A096 *Falco tinnunculus* (керкенец)

1. Код и наименование на вида

A096 *Falco tinnunculus* (керкенец)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 30-35 cm., размах на крилата: 72-78 cm. Мъжкият е със сиво-сини глава и опашка (на върха с широка черна ивица) и червено-кафяв гръб, изпъстрен с черни щрихи, по които се отличава от мъжката степна ветрушка; отдолу е светлокафяв с редки черни щрихи. Женската отгоре е кафява с черни щрихи, отдолу – кремава с черни щрихи по гърдите и подкрилията; маховите пера са изцяло сиви; има добре очертани бакенбарди. Младите наподобяват женските, но са по-светли с размити петна по тялото. При всички възрасти и полове опашката е дълга с черна ивица накрая, а ноктите – черни (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен и мигриращ. Пролетният прелет е през март, есенният – септември-октомври. През размножителния период е повсеместно разпространен вид в равнини и планини до най-високите алпийски терени. През зимата се среща в равнини и планински склонове до около 1000 m надм. в. (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Скалисти и карстови терени, проломи, дефилета, ждрела, долини на реки с отвесни пясъчливи, лъсови брегове и оврази, лесостепни, крайнини на разредени гори, полета с единични стари дървета и оазисни гори (Симеонов и др., 1990). През последните десетилетия заселва активно някои големи градове в страната, гнездейки по високи сгради.

Хранене

Хранят се предимно с дребни бозайници, понякога със земноводни, влечуги и други птици. Хранителното поведение е характерно, със зависване на едно място във въздуха („ветреене“) и последващо спускане върху плячката – оттук и името ветрушка. Могат да ловуват и ходейки по земята, главно дребни бозайници и насекоми.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Повсеместно разпространен вид в по-голямата част от страната, както в равнините, така и в планините, където достига до алпийските им части. Отсъства или е рядък в гористите райони, особено в планините (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Включен в SPEC 3. Не е включен в Червената книга на България. Според IUCN – категория LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021) за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) видът се опазва като **гнездящ** с популация между 4400 и 9600 двойки. Краткосрочната (2000-2018) е стабилна, а дългосрочната тенденция в развитието на популацията (1980-2018 г.) е увеличаваща се. Не са посочени заплахи и влияния.

Според Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща популация** на вида се оценява на 10 000 – 15 000 инд. Краткосрочната (2007 – 2018 г.) и дългосрочната (1980 – 2018 г.) тенденция са стабилни. Посочени са следните заплахи и въздействия: A02.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) видът се опазва и като **мигриращ** с популация между 800 и 1000 индивида. Не са посочени тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи и въздействия: A02, A04, F03, D06.

Видът се опазва в 93 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 8 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът постоянен, който гнезди с численост 1-3 двойки – оценка на популацията „С“ (0,02 – 0,03 % от националната гнездяща популация). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът е с концентрация по време на миграция (до 2 индивида) – оценка на популацията „С“ (до 0,2 % от националната гнездяща популация). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът беше наблюдаван 28 пъти, както следва: 7 зимни наблюдения, 10 птици през размножителния сезон и 7 птици по време на есенната миграция. През размножителния период освен индивиди в подходящ за гнездене хабитат е наблюдавана и птица пренасяща храна. По данни от СЗП (2016 - 2022) има 3 наблюдения на единични птици. По данни на ИАОС през 2020 г. видът е регистриран 4 пъти през размножителния сезон (наблюдавани са двойка в гнездово местообитание, както и птица посещаваща вероятно гнездо). По данни от SmartBirds (предоставени от БДЗП), за периода 2017 - 2022 видът е наблюдаван 14 пъти с 1-4 инд. през размножителния сезон, 5 пъти с 1-2 инд. през периодите на миграция и 18 пъти с 1-2 инд. в период на зимуване в зоната. Според Илиев (2022) видът не е наблюдаван през 2021 г.

Постоянна популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на постоянната популация в СФ на зоната е реалистична.

Мигрираща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на мигриращата популация в СФ на зоната е реалистична.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, замърсяване с битови отпадъци.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Наличните данни от проучвания през периода на миграция (въпреки че са за кратки периоди от по няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е редовно преминаващ през зоната с оценка до 2 инд.	Поддържане на популация от най-малко 1 индивид.
Популация: Размер на постоянната популация	Брой двойки	Най-малко 1	Наличните данни от проучвания (въпреки че са за кратки периоди от по няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е редовен и постоянен обитател на зоната с оценка 1-3 дв.	Поддържане на популация от най-малко 1 двойка.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови	ha	Най-малко 1350	Подходящите гнездови местообитания за вида в зоната са: - Градове, села, пътища (N23)	Поддържане на гнездово местообитание в размер най-

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
хранителни местообитания за вида			- Широколистни листопадни гори (N16) - Изкуствени горски монокултури (напр. насаждения от тополи или екзотични дървета) (N20) - Вътрешни скали, сипеи, пясъци, постоянен сняг и лед (N22) - Градини, лозя, трайни насаждения (N21) - Смесени гори (N19) - Храсталаци, дървета и мозайка от тях (N08) Общата им площ в зоната е минимум 1350 ha.	малко 1350 ha.
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/ биотопни дървета, в групи	Брой дървета на ha, в група	Най-малко 5 броя на ha, в група	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г. Необходим е редовен мониторинг на показателя.	Поддържане на състоянието по този параметър.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не се налагат промени в СФ на зоната.

Специфични цели за A097 *Falco vespertinus* (вечерна ветрушка)

1. Код и наименование на вида

A097 *Falco vespertinus* (вечерна ветрушка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 27-33 cm, размах на крилата: 70-74 cm. Дребна граблива птица с големина колкото обикновената ветрушка. Крилата са дълги и остри. При възрастните краката са оранжеви или оранжево червени. Мъжкият е тъмносив до черен, с ръждивочервена задна част на корема и подопашката. При женските плещите и опашката са тъмносиви, а главата и тялото отдолу – ръждивокафяви (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен. Пролетният прелет е април-май, а есенният от края на август до октомври. По време на прелет образува и големи ята от 150-200 индивиди, най-значимото място за концентрация по време на есенната миграция в Европа е Атанасовското езеро, където са регистрирани до 3100 индивиди. По време на есенната миграция се среща по-често по Черноморското крайбрежие, нос Емине (223 инд.), курорта Албена, нос Калиакра, Ломовете, Луда Камчия, Кресна, Пловдив, Софийската котловина, долното течение на река Арда, Котленска планина. Най-висока миграционна

активност има през втората половина на септември (Симеонов и др. 1990; Мичев и др., 2012; Големански и др. (гл. ред.), 2015).

Характерно местообитание

Открити местообитания, оградени с малки гори, групи дървета и обработваеми площи с единични дървета и малки горички, разредени гори с обширни поляни, пасища, ливади, предимно с лесостепен характер, обширни земеделски местообитания, където предпочитат култивирани мозайки с наличие на угар, пасища или люцерна. Използва изградени гнезда на *Corvus frugilegus*, *Pica pica*, *Corvus corone cornix*, *Buteo sp.* (Симеонов и др., 1990; Palatitz et al., 2015). През размножителния период индивидуалната хранителна територия при женските е 38 - 322 ha, а при мъжките - 310 - 3467 ha (по Daskalova and Shurulinkov, 2018).

Хранене

Вечерната ветрушка е универсален хищник, най-често срещаната му плячка са безгръбначни, земноводни и дребни бозайници. През размножителния период се храни със следните групи: насекоми (10,2 % – 40 %), земноводни (3,8 % – 23,2 %), влечуги (8,8 % – 38 %), птици (9,4 % – 12,2 %), бозайници (7,6 % – 61,5 %) (Zoltán and László 1988). По време на есенната миграция (Кипър) храненето е изключително с насекоми – 99,9% (Alivizatos and Kassinis, 2021).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Предимно в откритите равнинни части на Северна и Източна България, по-групирано в Добруджа и в района на Златията. Разпръснати непостоянни единични гнездовища има в ниските части на Южна България (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в SPEC 3. Включен е в Червената книга на България със статус - критично застрашен CR. Според IUCN е NT (Near Threatened) за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 0 – 15 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) намаляваща. Посочени са следните заплахи и въздействия: A02, A03, A04, A07, C03, D02, F03, J01, D06.

Мигриращата национална популация е оценена на 5000 – 16000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е неизвестна. Посочени са следните заплахи и въздействия: A02, A03, A04, A07, F03, D06.

Видът се среща в 61 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е с концентрация по време на миграция (1-55 индивида) – оценка на популацията „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът не беше наблюдаван. По данни на ИАОС през 2020 г. видът не е регистриран в зоната. По данни от SmartBirds (Данни

БДЗП), за периода 2019 - 2022 видът не е наблюдаван в зоната. Според Илиев (2022) видът не е наблюдаван през 2021 г. По данни от eBird, в зоната има наблюдения за 1 – 6 инд. през април, май и септември (Daniel Mitev, Simeon Gigov, Chris Day, Gary Steward).

Мигрираща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на мигриращата популация в СФ на зоната е реалистична.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, замърсяване с битови отпадъци.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Определена на база СФ. Има вероятност тази численост да е силно занижена, но са необходими целенасочени проучвания през цели миграционен период, за да се установи реланат численост на популацията.	Поддържане на популация от най-малко 1 индивид.
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	340	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната са: - Широколистни листопадни гори (N16) - Изкуствени горски монокултури (напр. насаждения от тополи или екзотични дървета) (N20) - Вътрешни скали, сипеи, пясъци, постоянен сняг и лед (N22) - Градини, лозя, трайни насаждения (N21) - Смесени гори (N19) - Храсталаци, дървета и мозайка от тях (N08) Общата им площ в зоната е минимум 340 ha.	Поддържане на хранително местообитание в размер най-малко 340 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не се налагат промени в СФ на зоната

Специфични цели за A098 *Falco columbarius* (малък сокол)

1. Код и наименование на вида

A098 *Falco columbarius* (малък сокол)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 25-28 cm, размахът на крилата – 54-58 cm. Най-дребният сокол в Западна Палеарктика. Мъжкият отгоре са тъмносив с по-тъмни ивици по гърба, а отдолу е светлокремав с черни щрихи; на края на опашката има широка черна ивица. Клюнът сивосинкав с тъмен, почти черен връх. Восковицата и краката са жълти. Женският е с тъмнокафяв гръб, а главата и тялото отдолу са белезникави с черни щрихи; цялата опашка е с черни препаски. Младите наподобяват женските, но главата отгоре е с тъмнокафяв оттенък и петната по гърдите и корема са по-едри. От другите видове соколи се отличава по забележимо по-дребните размери, по-късите крила и бързите махове на крилата. (Симеонов и др., 1990, Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Мигриращ и зимуващ вид. Есенният прелет започва в началото на октомври и през пролетта се среща до края на април, рядко до началото на май (Симеонов и др. 1990).

Характерно местообитание

През есента, зимата и пролетта, може да се намери в подножието и планински райони, обикновено в близост до реки, изкуствени водоеми и езера, по склонове на планини, покрити с редки дървета и храсти. Предпочита да ловува в обширни планински долини, където се концентрират прелетни и зимуващи ята птици. През зимата се среща поединично или на малки групи в равнини, рядко посещава и големи селища (Симеонов и др., 1990, Нанкинов, 2009).

Хранене

По време на миграция и зимата ловува предимно малки птици (*Passer domesticus*, *Passer montanus*, *Melanocorypha calandra*, *Turdus pilaris*, *T. iliacus*, *T. philomelos*, *Galerida cristata*, *Streptopelia decaocto*, *Calidris ferruginea*, *C. alpina*, *C. minuta* и др.), мишки, полевки, плъхове и други гризачи, а също така се храни с скакалци и бръмбари (Нанкинов, 2009).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се само по време на миграции и през зимата в открити пространства из равнини с единични дървета, залесителни пояси, крайбрежни насаждения (Мичев и др., 2012).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Не е включен в СПЕС. Не е включен в Червената книга на България. Според IUCN – VU (Vulnerable) 18.12.2020 г., за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на 100 – 200 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е неизвестна.

За зимуваща популация са посочени следните заплахи и въздействия: A02.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.), мигриращата национална популация е оценена на 0 – 23 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за

периода 2000 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е неизвестна.

За мигриращата популация са посочени следните заплахи и въздействия: A02.

Видът се среща в 36 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е зимуващ (до 1 индивид) – оценка на популацията „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът не беше наблюдаван. По данни от СЗП (2019 - 2022) няма наблюдения на птици от вида. По данни на ИАОС през 2020 г. видът не е регистриран в зоната. По данни от SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2019 - 2022 видът не е наблюдаван в зоната. Според Илиев (2022) видът не е наблюдаван през 2021 г. По данни от eBird, в зоната има наблюдавани единични птици през януари 2022 г. и февруари 2021 г. (Jean-Paul Siccard).

Зимуваща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на зимуващата популация в СФ на зоната е реалистична.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, замърсяване с битови отпадъци.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Въпреки, че видът не е регистриран по време на теренни проучвания (2019 – 2022) е твърде вероятно единични птици да обитават зоната за определени периоди дължащо се на изобилието на подходяща храна – дребни по размер птици обитавали зоната.	Поддържане на популация от най-малко 1 индивид
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 930	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната са: - Обширни зърнени култури (N12) - Други обработваеми земи (N15) - Влажни ливади, пасища (N10) - Сухи ливади, степи (N09) Общата им площ в зоната е минимум 930 ha.	Поддържане на хранително местообитание в размер най-малко 930 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не се налагат промени в СФ на зоната

Специфични цели за A099 *Falco subbuteo* (сокол орко)

1. Код и наименование на вида

A099 *Falco subbuteo* (сокол орко)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 30-35 cm., размах на крилата: 85-90 cm. Възрастните главата и тялото отгоре са синьосиви, а гърлото и главата отстрани са бели с добре забележими раздвоени бакенбарди; гърдите и коремът са светлокремави с добре изразени и многобройни черни стреловидни петна; подопашката при мъжките е ярко червена, а при женските – охриста. При младите окраската е по-светла с белезникави ръбове на перата. Има скоростен и маневрен полет при преследване на плячката (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и мигриращ. Пролетният прелет започва в началото на април и продължава до средата на май. Есенният прелет е от последната десетдневка на август до края на октомври. Най-интензивен е есенният прелет през септември, мигрира на широк фронт поединично или на малки ята (Симеонов и др. 1990, Мичев и др., 2012, Големански и др. (гл. ред.), 2015).

Характерно местообитание

Обитава редки, просветлени широколистни, смесени и иглолистни гори с поляни и с ниска растителност, малки оазисни гори и крайречни дървета, алувиални и много влажни гори и храсталаци, също в ивици дървета, храсти и мозайки от тях, често покрай реки течащи води, в близост до пасища, ливади, обработваеми площи и други открити пространства. Обитава райони с надморска височина 0–2000 м н.в. (Янков (отг. ред.), 2007; Големански (гл. ред.), 2015). Ловува предимно птици и насекоми в широк кръг от местообитания – интензивно или екстензивно управлявани земеделски земи, блата, реки, езера, тръстикови масиви, крайбрежни лагуни, заблатени долини (BWPi, 2006).

Хранене

Храната си лови предимно във въздуха. Хранителният спектър се състои от насекоми и дребни птици, по-рядко с прилепи, малки наземни бозайници и влечуги (Симеонов и др., 1990; Големански (гл. ред.), 2015).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато на територията на цялата страна, както в равнини, така и високо в планините. Разпространението по-плътно по поречието на повечето по-големи реки, както и по цялото Северно Черноморско крайбрежие (включително Добруджа), в Източните Родопи, хълмистите райони около р. Тунджа, северната част на Дунавската равнина, Източна Стара планина и др. (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в SPEC (BirdLife International, 2017). Включен е в Червената книга на България със статус „уязвим“ (VU) (Големански (гл. ред.), 2015). Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 600-1100 двойки. Краткосрочната популационна

тенденция (2000-2018) е неизвестна, а дългосрочната (1980-2018) популяционна тенденция е нарастваща. За гнездящата популация не са посочени заплахи и влияния.

Според Докладването по чл. 12 от 2019 г. (периода 2001 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 900 – 1000 инд. Тенденцията в популацията в рамките на Натура 2000 е флукутираща.

Видът се среща в 80 зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 2 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е с концентрация по време на миграция с неизвестна численост, поради липса на данни (DD) – оценка на популацията „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът беше наблюдаван 9 пъти (общо 11 инд.) единствено по време на есенната миграция. По данни на ИАОС през 2020 г. видът е регистриран 3 пъти през размножителния сезон (в подходящо гнездово местообитание). По данни от SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2019 - 2022 видът е наблюдаван 1 пъти по време на миграция. Според Илиев (2022) видът не е наблюдаван през 2021 г.

Мигрираща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на мигриращата популация в СФ следва да бъде 5 – 11 инд. .

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, замърсяване с битови отпадъци.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 5	Наличните данни от проучвания през периода на миграция (въпреки че са за кратки периоди от по няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е редовно мигриращ с численост 5 – 11 инд. Това са предимно транзитно преминаващи птици без престой за хранене и почивка в зоната.	Поддържане на популация от най-малко 5 индивид.
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 1210	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната са: - Обширни зърнени култури (N12) - Други обработваеми земи (N15) - Влажни ливади, пасища (N10) Широколистни листопадни гори	Поддържане на хранително местообитание в размер най-малко 1210 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			(N16) - Изкуствени горски монокултури (напр. насаждения от тополи или екзотични дървета) (N20) - Градини, лозя, трайни насаждения (N21) - Сухи ливади, степи (N09) - Смесени гори (N19) - Храсталаци, дървета и мозайка от тях (N08) Общата им площ в зоната е минимум 1210 ha.	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ на зоната:

- Добавяне на мин. и максимална численост за мигриращата популация от 5 – 11 инд., по данни от теренното проуване през 2022 г.;

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
V	A099	<i>Falco subbuteo</i>			c	5	11	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A511 *Falco cherrug* (ловен сокол)

1. Код и наименование на вида

A511 *Falco cherrug* (ловен сокол)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 47–55 cm. Размах на крилата : 105–129 cm. Най-едрият сокол в България. Горната част на тялото и крилето са кафяви, гърдите и корема са светли с тъмни напетнявания, гащите са тъмни. Подкрилията са с по-светла предна част и по-тъмна задна, контрастираща с по-светлите махови пера. Главата е светла с ясно изразена по-светла вежда и тънък тъмен „мустак“. Младите са с по-тъмно оперение и по-силно напетнени отдолу.

Характер на пребиваване в страната

В България ловният сокол е гнездещо-прелетен, постоянен и преминаващ вид (Симеонов и др., 1990). У нас зимуват индивиди от по-северни европейски страни. Есенната миграция е най-ясно изразена през септември.

Характерно местообитание

През размножителния период ловният сокол обитава обширни открити територии в хълмисти, нископланински и равнинни местообитания с наличие на скали, но също долини, проломи, ждрела. Ловните територии са открити пространства, влажни зони, нискостъблени гори, храсталаци по открити места с нисък тревостой и наличие на достатъчен брой дребни гризачи (особено полевки *Microtus spp.* и лалугери *Spermophilus*

citellus) или птици (обикновено с големина от скорец *Sturnus vulgaris* до яребица *Perdix perdix*). През зимата соколите се срещат в места с висока концентрация на различни видове птици, използвани за храна – крайбрежия и други влажни зони, населени места, складове и силози за зърно, където ловуват на полудиви гълъби *Columba livia f. Domestica* (Янков и др., 2013). Гнезди в скални ниши и в стари гнезда на други птици на дървета. Снася 3-6 яйца, като има едно поколение годишно в периода март-юли. Някои от предпочитаните местообитания са 91E0, 91F0, 6110, 8120 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

В България хранителният спектър на ловния сокол е слабо проучен и данните се базират предимно на отделни наблюдения. Съществуват сезонни, локални и индивидуални различия относно най-често използваната храна, освен това видът има способността бързо да се адаптира към най-изобилната и лесно достъпна храна в даден момент (Янков и др., 2013). Проучвания в края на ХХ в. показват, че лалугерът (*Spermophilus citellus*) съставлява около 90% от храната на ловния сокол в България (Симеонов и др., 1990). Освен с лалугери, видът се храни и с различни видове мишки и полевки, както и с някои по-дребни видове птици (Янков и др., 2013).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснати и изолирани находища предимно в скалистите части на Стара планина, планините на Западна България, Родопите, Сакар и Странджа. Наблюдаван е през гнездовия сезон и в някои равнинни или хълмисти райони и в по-високи части на планините (Янков отг. ред., 2007). През 2018 г. бе открито заето гнездо от вида в Южна България. Още 1 двойка беше открито през 2022 г. Така известните двойки ловни соколи към 2022 г са 2.

Природозащитният статус на ловният сокол според IUCN е EN (Endangered). Видът е включен в СПЕС 1. Включен е в Червената книга на Р България в категория „Критично застрашен“. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценя на 0 – 10 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също намаляваща. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е неизвестна.

Зимуващата популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на 5 – 10 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2007 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също неизвестна.

Мигриращата национална популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на 50 – 80 индивида.

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и въздействия: A04, G05, F03, A02 и D06.

Видът се среща в 74 зони от мрежата Натура 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е с концентрация по време на миграция (неизвестен брой индивиди) – оценка на популацията „B“. Опазването на вида е добро (оценка „B“),

популацията не е изолирана, но е на границите на ареала си (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – много добра стойност.

Съгласно СФ на зоната видът е размножаващ се (до 1 двойка / до 10,0 % от националната популация) – оценка на популацията „В“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана, но е на границите на ареала си (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – много добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът не беше наблюдаван. По данни от СЗП (2019 - 2022) няма наблюдения на птици от вида. По данни на ИАОС през 2020 г. видът не е регистриран в зоната. По данни от SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2019 - 2022 видът не е наблюдаван в зоната. Според Илиев (2022) видът не е наблюдаван през 2021 г.

Мигрираща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на мигриращата популация в СФ на зоната е реалистична.

Гнездяща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на гнездящата популация в СФ на зоната е реалистична.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, замърсяване с битови отпадъци.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Видът е изключително рядък в целия му ареал, но въпреки това е широко разпространен по време на миграция и скитанията на младите птици. Въпреки, че не е регистриран по време на теренни проучвания (2019 – 2022), е твърде вероятно единични птици да обитават зоната за определени периоди дължащо се на изобилието на подходяща храна – средни и дребни по размер птици обитаващи езерата.	Поддържане на популация от най-малко 1 индивид.
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 1	Въпреки, че видът не беше регистриран по време на теренните проучвания от 2019 до 2022 г., предвид увеличаването на популацията му в България през последните години е твърде вероятно сформирането на двойка в зоната, тъй като тя удовлетворява хабитатните и	Подобряване на популация от най-малко 1 двойка.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			хранителните му изисквания.	
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 140	Подходящите гнездови местообитания за вида в зоната са: - Широколистни листопадни гори (N16) - Изкуствени горски монокултури (напр. насаждения от тополи или екзотични дървета) (N20) - Вътрешни скали, сипеи, пясъци, постоянен сняг и лед (N22) - Смесени гори (N19) - Храсталаци, дървета и мозайка от тях (N08) Общата им площ в зоната е минимум 140 ha.	Поддържане на гнездово местообитание в размер най-малко 140 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 3320	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната са: - Соленоводни блата, Солени пасища, Засолени степи (N03) - Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода) (N06) - Обширни зърнени култури (N12) - Мочурища, блата (N07) - Други обработваеми земи (N15) - Влажни ливади, пасища (N10) - Сухи ливади, степи (N09) Общата им площ в зоната е минимум 3230 ha.	Поддържане на хранително местообитание в размер най-малко 3320 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

На този етап не могат да бъдат предложени промени в СФ на зоната.

Специфични цели за A118 *Rallus aquaticus* (крещалец)

1. Код и наименование на вида

A118 *Rallus aquaticus* (крещалец)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 23-28 cm, размахът на крилата - 38-45 cm. Възрастните отгоре са кафяви с черни ивици; главата отстрани и долната част на тялото са пепелявосиви, а слабините – черни с бели препаски. Клюнът е дълъг, прав и червен с черен връх, краката и пръстите са дълги и кафеникави. Двамата пола са различни (женският е по-дребен и с

по-къс клон). Няма сезонни различия. Младите отдолу са охристи. Отличава се от пъструшките по дългия клон и характерния кръсък. (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен вид, постоянен само около Бургас и долината на р. Марица при Свиленград; постоянен в Софийското поле, също и в Розовата долина и в Средна гора. Вероятно е прелетен вид само за Северна България, а постоянен за Южна България. През зимата числеността му нараства за сметка на зимуващи птици от други части на ареала, но преки доказателства липсват (Симеонов и др., 1990). Обитава целогодишно разнообразни стоящи и течащи водоеми с гъста растителност и надморска височина до около 1200 m. (Мичев и др., 2012).

Характерно местообитание

Постоянна влажна зона с неподвижна или бавно движеща се прясна или бракична вода-сладководни блата, устия на реки, незамръзващи водоеми, планински ливади с гъста, висока растителност и изобилна растителност, която може да включва обикновена тръстика (*Phragmites australis*), папур (*Typha latifolia*), ирис (*Iris germanica*), лепка (*Sparganium erectum*) или острици (*Carex hirta*) (Симеонов и др., 1990).

Хранене

Крещалец са всеядни. Хранят се с пиявици, червеи, коремоноги, малки ракообразни, паяци и широка гама от сухоземни и водни насекоми и техните ларви. Малки гръбначни животни като земноводни, риби, птици и бозайници могат да бъдат убити или изядени като мърша. Растителната храна, която се консумира повече през есента и зимата, включва пъпки, цветя, издънки и семена на водни растения (Taylor & van Perlo, 2000).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато в равнинните части на цялата страна в зависимост от наличието на влажни зони с водолюбива растителност. по-групирано по Черноморското крайбрежие, покрай р. Дунав и другите по-големи реки, Тракийската низина, Софийското поле и др. Поради особеностите на поведението му, които изискват специфични методи за установяване и преброяване, реалното му разпространение може да е по-широко от представеното. Най-значими са гнездовищата в Драгоманското блато, бившето Стралджанско блато и Дуранкулашко езеро. Разпространението стабилно, без значителни промени през различните години (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 2 на Директивата за птиците и Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в СПЕС. Не е включен в Червената книга на България. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 2000 – 4000 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е стабилна.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и въздействия: К04.

Видът се среща в 40 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е постоянен (6 двойки) – оценка на популацията „С“ (0,2 – 0,3 % от националните популации). Опазването на вида е добро (оценка „В“),

популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът е с концентрация по време на миграция (до 1 индивид) – оценка на популацията „С“ (в Докладването от 2019 г. не е представена национална мигрираща популация). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ (1-16 индивиди) – оценка на популацията „С“ (в Докладването от 2019 г. не е представена национална мигрираща популация). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът беше наблюдаван 4 пъти, както следва: 3 зимни наблюдения, 1 птица през размножителния сезон и 0 птици по време на есенната миграция. През размножителния период е регистрирано пеење на мъжки екземпляр. По данни от СЗП (2016 - 2022) има 2 наблюдения на птици. По данни на ИАОС през 2020 г. видът не е регистриран през размножителния сезон. По данни от SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2017 - 2022 видът е регистриран 1 път през октомври 2022 г. Според Илиев (2022), през май 2021 г. са установени 8 инд., през юни 2021 г. – 1 инд. и през ноември и декември 2021 г. по 1 инд. Според последния автор, крещалецът се размножава в 33 „Варненско-Белославско езеро“ с численост от 50 дв. и плътност 2,67 дв./10 ha. По всяка вероятност тази численост е твърде завишена, тъй като е получена след екстраполация на база пригодните местообитания (тръстикови масиви), а не са отчетени факторите на отрицателно въздействие, които са различни и с различна сила в отделните места в зоната.

Зимуваща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на зимуващата популация в СФ на зоната е реалистична.

Мигрираща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на мигриращата популация в СФ на зоната е реалистична.

Постоянна популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на постоянната популация в СФ на зоната е реалистична.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, практикуване на водни спортове, замърсяване на повърхностни води, замърсяване с битови отпадъци и корабоплаване.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Наличните данни от проучвания през зимния период (въпреки че са за кратки периоди от по няколко дни в годината или случайни)	Поддържане на популация от най-малко 1 индивиди.

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			наблюдения) показват, че видът е редовен зимуващ в зоната с консервативна оценка 1-16 инд.							
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Крещалеца има прикрит начин на живот. Регистрира се предимно по обаждането през размножителния период. Определянето на реалната численост на мигриращите птици може да стане, чрез метода на стандартизирано опръстеняване.	Поддържане на популация от най-малко 1 индивид. Межфинна цел до 2027 г.: определяне на реалната численост, чрез специфична методика.						
Популация: Размер на постоянната популация	Брой двойки	Най-малко 6	Наличните данни от проучвания (въпреки че са за кратки периоди от по няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е постоянен в зоната с оценка от 6 двойки.	Поддържане на популация от най-малко 6 двойки.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 234	Подходящите гнездови местообитания за вида в зоната са: - Соленоводни блата, Солени пасища, Засолени степи (N03) - Мочурища, блата (N07) Общата им площ в зоната е минимум 234 ha.	Поддържане на хранително местообитание в размер най-малко 234 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не се налагат промени в СФ на зоната.

Специфични цели за A892 *Zapornia parva* (средна пъструшка)

1. Код и наименование на вида

A892 *Zapornia parva* (средна пъструшка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 18-20 cm, размахът на крилата - 34-39 cm. Двата пола отличими един от друг. Сезонни различия само при мъжкия. Мъжкият отгоре е ръждивокафява с големи черни петна и бели резки; бузите, шията и долната част на тялото са синьо-сиви, а по слабните има белезникави препаски. Клюнът и краката са зеленикави. Женската отдолу е светлокафява и има сива надочна ивица. Младите наподобяват женските, но надочната ивица е кафява и отдолу са с кафяви препаски. От декември до май всяка пъструшка с ръждивокафява долна страна на тялото би трябвало да е женска средна пъструшка (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен вид с фрагментирано разпространение. По Черноморското крайбрежие долита през април. Сроковете за миграцията в Розовата долина са март и октомври, а в Софийското поле — март и септември — началото на октомври. Токуването на мъжките е от средата на април до средата на първата десетдневка на юни. По време на миграции се среща рядко по морски крайбрежия (Симеонов и др. 1990, Мичев и др., 2012, Големански (гл. ред.), 2015).

Характерно местообитание

Значителни по площ водоеми, сладководни и полусолени блата, обширни мочурища и мочурливи ливади, оризища, торфени блата и влажни ливади по периферията им предимно обрасли с гъста тръстика и папур. Обширни, рехави тръстикови масиви, изпъстрени с малки водни огледала и плаваща водна растителност; отводнителни канали. Гнездата са разположени на водната повърхност или над нивото на водата сред тръстиката. Изградени са от тънки стъбла и листа на тръстика, *Typha spp.*, *Carex spp.*, *Phragmites australis*, *Alisma plantago-aquatica*, *Glyceria maxima* (Симеонов и др., 1990; Jedlikowski et al., 2014; Големански (гл. ред.), 2015). Според Jedlikowski et al. 2014, за Североизточна Полша за 14 водни обекта средната плътност е 1.07 двойки/ха. Дълбочината на водата при гнездата варира между 40 и 90 cm (средно 63 cm) (Stermin et al., 2011).

Хранене

Хранят се предимно с водни насекоми и дребни безгръбначни - червеи, паяци, насекоми и охлюви - както и семена от водни растения и по-рядко - вегетативни части водни насекоми и дребни безгръбначни (Сіач 2004; Големански (гл. ред.), 2015).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснати изолирани гнездовища, основно по Дунавското и Черноморското крайбрежие и Софийското поле, но и в бившето Стралджанско блато, Тракийската низина, Чокльово блато и др. В редица находища гнезди неперидично, включително в наглед много подходящи биотопи (Драгоманско блато, рибарници Орсоя, Чокльово блато). Поради потайния начин на живот и кратък период на токуване е възможно някои находища да са останали неустановени. Най-значимо гнездовище е Дуранкулашко езеро – Орлово блато. На второ място по значимост като цяло е Дунавското крайбрежие,

особено рибарниците Мечка и Калимок. Във вътрешността на страната важно гнездовище са рибарници Петърч. (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е в Червената книга на България със статус- критично застрашен CR. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 300 – 600 брой пеещи мъжки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) неизвестна. Посочени са следните заплахи и въздействия: J03.

Видът се среща в 24 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е с концентрация по време на миграция (2-3 индивиди) – оценка на популацията „С“ (0 – 2 % от националната мигрираща популация). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – много добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът не беше наблюдаван. По данни на ИАОС през 2020 г. видът не е регистриран в зоната. По данни от SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2019 - 2022 видът не е наблюдаван в зоната. Според Илиев (2022) видът не е наблюдаван през 2021 г. По данни от eBird, през април и март 2021 и 2022 г. са наблюдавани 1 – 2 инд. в западния край на Белославско ез.

Мигрираща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на зимуващата популация в СФ на зоната е реалистична.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, практикуване на водни спортове, замърсяване на повърхностни води, замърсяване с битови отпадъци и корабоплаване.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 2	Наличните данни от проучвания през периода на миграция (въпреки че са за кратки периоди от по няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е редовно преминаващ през зоната с консервативна оценка от 2-3 инд.	Поддържане на популация от най-малко 2 индивиди.
Местообитание на вида: Площ на подходящото	ha	Най-малко 230	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната са:	Поддържане на хранително местообитание

хранително местообитание на вида			- Соленоводни блата, Солени пасища, Засолени степи (N3) - Мочурища, блата (N07) Общата им площ в зоната е минимум 230 ha.	в размер на най-малко 230 ha.												
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <tr> <th colspan="2">Екологичен потенциал</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> <td></td> </tr> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал		1-Отлично - High		2-Добро - Good		3-Умерено - Moderate		4-Лошо - Poor		5-Много лошо - Bad		Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал																
1-Отлично - High																
2-Добро - Good																
3-Умерено - Moderate																
4-Лошо - Poor																
5-Много лошо - Bad																

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не се налагат промени в СФ на зоната.

Специфични цели за A123 *Gallinula chloropus* (зеленоножка)

1. Код и наименование на вида

A123 *Gallinula chloropus* (зеленоножка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 32-35 cm, размах на крилата: 50-55 cm. Главата, вратът, шията и гърдите са черно-сиви. Горната страна на тялото маслинено кафява. Коремът е тъмносив. Челната пластинка яркочервена. Краката са жълтеникаво-зелени. Двата пола, трудно различими един от друг. Плува, като в такт с движението на краката си поклаща главата. Подплашена бяга по водната повърхност като си помага с крилата (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид по Черноморското крайбрежие и в Тракия и прелетен в останалата територия на страната. Миграцията по Черноморското крайбрежие е март-април и септември-октомври. Както в миналото, така и сега е широко разпространена гнездяща птица във влажни зони от всякакъв размер и характер. Размножителния период е от април до август.

Характеристика на местообитанието

Обитава разнообразни влажни зони както в равнините, така и в планините до към 1000 м. надморска височина (Симеонов и др., 1990). Гнезди в растителност по периферията на водоеми във влажни зони с различен характер и размери. Гнездото е разположено сред

папур или тръстика. Изградено е от сухи стъбла на тръстика и листа от папур. Проучване проведено в различни местообитания в Полша, установява, че всяка двойка защитава гнездова територия по протежение на водоема в размер на 60-180 м. Най-предпочитаните от зеленоножката водоеми имат следните характеристики: имат малка площ и са плитки (5-100 см); имат широка ивица от крайбрежна растителност, като в най-голямо количество трябва да е папура (*Typha* sp.) (Семпулик, 1993). В езерото Ери в САЩ гнездовата плътност варира между 0,2 и 4,6 дв./1 ha. Плътността на гнездящите индивиди е най-голяма в полупостоянни наводнени влажни зони с теснолистна крайбрежна растителност, с изобилие от потопена водна растителност, като съотношението между откритите водни площи и тези с растителност е 1:1 (Brackney, Bookhout, 1982). Подходящи вероятно са местообитания с кодове 3130, 3140, 3150, 3160, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

В стомасите на 14 изследвани птици през декември и януари са намерени *Coleoptera* – ларви, *Dytiscidae* – ларви, *Hydrophilidae*, *Cerambycidae*, *Chrysomelidae*, *Zebrina detrita*, *Cyperus* sp., *Bitomus* sp., *Ceratophilum* sp., *Sarganium* sp. и др. (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С неравномерно петнисто разпространение в равнинните и низинните части на цялата страна, най-широко покрай р. Дунав и в Дунавската равнина, Тракийската низина, по Черноморското крайбрежие, по поречията на по-големите реки. На места и в по-ниските части на планините, в преобладаващо гористи (Странджа) или сухи каменисти (Източни Родопи) райони, където гнезди и в много малки влажни зони с блатна растителност (Янков, отг. ред., 2007). В равнините и планините се среща до 1000 м надморска височина (Симеонов и др., 1990).

Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа – LC. Не е включен в СПЕС категориите. Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 5000 – 12 000 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е стабилна. Не са посочени заплахи и влияния.

Видът се среща в 69 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 4 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е гнездящ (постоянен) с неизвестна численост, поради липса на данни (DD) – оценка на популацията „B“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Съгласно СФ на зоната видът е с концентрация по време на миграция (1 – 25 индивида) – оценка на популацията „B“. Зеленоножката не се докладва като мигриращ вид за България. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ с численост от 1 – 4 индивида – оценка на популацията „B“ (2-15% от националните популации). Зеленоножката не се докладва като зимуващ вид за България. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията

не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът беше наблюдаван 15 пъти, както следва: 11 зимни наблюдения, 1 птица през размножителния сезон и 3 птици по време на есенната миграция. През размножителния период са регистрирани индивиди в подходящ за гнездене хабитат. По данни от СЗП (2019 - 2022) няма наблюдения на птици. По данни на ИАОС през 2020 г. видът е регистриран 2 пъти през размножителния сезон (в подходящо гнездово местообитание). По данни от SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2019 - 2022 видът е наблюдаван 2 пъти по време на есенна миграция. Според Илиев (2022) видът гнезди във „Варненско-Белославско ез.“ с численост 20 – 50 дв. През зимата декември – февруари на 2021 и 2022 г. има наблюдавани 1 – 2 инд. (Илиев, 2022). По време на миграция, през месеците март, април и септември – ноември са установени 1 – 4 инд. месечно. Не ясно каква част от зимуващите и мигриращите птици не са от местната постоянна популация.

Зимуваща популация

Наличната информация, предоставена по-горе показва, че оценката на зимуващата популация в СФ едва ли може да бъде конкретна и ясно разграничена от постоянната популация.

Мигрираща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на мигриращата популация в СФ едва ли може да бъде конкретна и ясно разграничена от постоянната популация.

Постоянна популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на гнездящата (постоянната) популация в СФ следва да бъде конкретизирана на 20 – 50 дв., според изследването на Илиев (2022).

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, практикуване на водни спортове, замърсяване на повърхностни води, замърсяване с битови отпадъци и корабоплаване.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Определена от СФ. Оценката на зимуващата популация в СФ едва ли може да бъде конкретна и ясно разграничена от постоянната популация.	Поддържане на популация от най-малко 1 индивид
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Определена от СФ. Оценката на мигриращата популация в СФ едва ли може да бъде конкретна и ясно разграничена от постоянната популация.	Поддържане на популация от най-малко 1 индивид
Популация: Размер на гнездовата (постоянна)	Брой двойки	Най-малко 20	Според Илиев (2022) видът гнезди във „Варненско-Белославско ез.“ с численост 20 – 50 дв.	Поддържане на популация от най-малко 20 дв.

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
популация										
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2390	Подходящите гнездови местообитания за вида в зоната са: - Соленоводни блата, Солени пасища, Засолени степи (N03) - Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода) (N06) - Мочурища, блата (N07) Общата им площ в зоната е минимум 2390 ha.	Поддържане на гнездово местообитание в размер най-малко 2390 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ на зоната:

- Добавяне на численост от 20 – 50 дв. за гнездящата (постоянна) популация на вида от 20 – 50 дв., съобразно проучването на Илиев (2022). Промяна в оценката за численост и общата стойност на зоната за съхранението на вида от „А“ на „С“, поради по-ниския процент (< 2%) от националната популация, който зоната поддържа;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A123	<i>Gallinula chloropus</i>			c	1	25	i		G	B	A	C	A
B	A123	<i>Gallinula chloropus</i>			p	20	50	p		G	C	A	C	C
B	A123	<i>Gallinula chloropus</i>			w	1	4	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A125 *Fulica atra* (лиска)

1. Код и наименование на вида

A125 *Fulica atra* (лиска)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 36-42 cm, тегло 0,6 - 1,2 kg, а размахът на крилата - 70-80 cm. Оперението е сиво-черно, матово, със синкав оттенък по корема. На челото има бял, рогов израстък, вратът е сиво-черен, а шията - черна. Има възрастов диморфизъм. Младите индивиди са сиви или тъмнокафяви и бялото петно на челото липсва. Клюнът при възрастните екземпляри е млечнобял, а при младите тъмносив. От водата излита тежко, набирайки скорост с тичане по водната повърхност. Често излиза на брега (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен (за южна България), гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид за страната (Симеонов и др., 1990). По време на миграционния период ята от лиски могат да се срещнат по всички водоеми в страната, а по време на зимуването се концентрира предимно по крайбрежието на Черно море. Птиците напускат местата на гнездене през август и първата половина на септември, а на пролет пристигат края на февруари, началото на март месец. По Черноморието, зимуващи птици се наблюдават от август до март (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Гнезди по периферията на водоеми, различни по характер и размери блатата, стоящи пресни води (обрасли с водолюбива растителност плитки части на язовири и микроязовири, рибарници, водоеми в баластриери, стари речни корита), както и в лагуни, стоящи бракични води, по-рядко в крайбрежната растителност на течащи води – предимно по-големи реки. Важно условие е наличието на открито водно огледало, избягва изцяло обраслите с блатна растителност водоеми. След 1990 г. все по-голямо значение за вида придобиват изкуствени водоеми – рибарници, баластриери, язовири (Янков (отг. ред.), 2007). Подходящото гнездово и хранително местообитание са близко разположени. Обикновено територията е в рамките 0,1 – 0,5 ha с крайбрежие от 40 – 50 m (BWPi, 2006). Разстоянието между гнездата 30-50 m (Симеонов и др. 1990). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с растителна храна *Ceratophyllum* sp., *Myriophyllum* sp., *Nymphaea* sp., водорасли (*Enteromorpha* sp.), по-малко количество скариди, насекоми, дребни мекотели, червеи, пиявици, хайвер, жаби, много рядко с дребна риба, яйца и новоизлюпени птици.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто разпространение в равнинните и низинните части на страната. Най-плътно гнезди в Дунавската равнина (особено покрай р. Дунав и някои от по-големите острови, по поречията на по-големите реки, в рибарници и язовири), в Тракийската низина (по реките Марица, Тунджа и притоците им и в други влажни зони), по Черноморското крайбрежие и в Софийското поле. Изолирани гнездовища и в Лудогорието, по поречието

на реките Струма, Арда, Места, в Странджа, Западните Родопи и др. (Янков (отг. ред.), 2007).

Включен в Приложение 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа – NT (Near Threatened). Включен в SPEC 3. Не е включен в Червената книга на България. Обект на лов в страната, но не е много популярен.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 1700 – 3000 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) флукутираща. Посочени са следните заплахи и въздействия: F01, F06.

Зимуващата популация е оценена на 30 000 – 82 000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) намаляваща. Посочени са следните заплахи и въздействия: F02, F05.

Мигриращата национална популация е оценена на 10 000 – 50 000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е флукутираща. Посочени са следните заплахи и въздействия: F02, F05, F26.

Видът се среща в 59 зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 3 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е постоянен с неизвестна численост, поради липса на данни (DD) – оценка на популацията „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът е с концентрация по време на миграция с численост 8 – 4115 индивида, което е 0,1 – 8,2 % от националната мигрираща популация – оценка на популацията „А“, а би следвало да е „В“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ с численост 805 – 8461 индивида, което е 2,7 – 10,3 % от националната зимуваща популация – оценка на популацията „А“, а би следвало да е „В“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът беше наблюдаван 10292 пъти, както следва: 10268 зимни наблюдения, 14 птици през размножителния сезон (включително на птица пренасяща храна за малките или фекални торбички) и 0 птици по време на есенната миграция. По данни от СЗП (2017 - 2021) има 20080 регистрирани екземпляри, средно по 5700 на година. Най-много птици са регистрирани през 2020 г. – 11533 инд. По данни на ИАОС през 2020 г. видът е регистриран 305 пъти през размножителния сезон (наблюдавани са птици в подходящо гнездово местообитание) и 1742 екземпляра по време на пролетна миграция. По данни от SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2019 - 2022 видът е наблюдаван 15 пъти по време на миграция. Според Илиев (2022) видът е наблюдаван 10455 пъти по време на миграционния период, 163 пъти в размножителния период и 2079 пъти през зимата на 2021 г.

Зимуваща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на зимуващата популация в СФ на зоната е реалистична.

Мигрираща популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на мигриращата популация в СФ на зоната е реалистична.

Постоянна популация

Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на постоянната популация в СФ на зоната е реалистична.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, практикуване на водни спортове, замърсяване на повърхностни води, замърсяване с битови отпадъци и корабоплаване.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 805	Наличните данни от проучвания през зимния период (въпреки че са за кратки периоди от по няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е редовен зимуващ в зоната с оценка 805-8461 инд.	Поддържане на популация от най-малко 805 индивида.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 8	Наличните данни от проучвания през периода на миграцията (въпреки че са за кратки периоди от по няколко дни в годината или случайни наблюдения) показват, че видът е редовено мигриращ в зоната с оценка 8 - 4115 инд.	Поддържане на популация от най-малко 8 индивида.
Популация: Размер на гнездовата (постоянна) популация	Брой двойки	Най-малко 7	Наличните данни от проучвания през размножителния период показват, че видът е гнездящ в зоната с оценка 7 - 10 дв. (Илиев, 2022).	Поддържане на популация от най-малко 7 двойка.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 234	Подходящите гнездови местообитания за вида в зоната са: - Соленоводни блата, Солени пасища, Засолени степи (N03) - Мочурища, блата (N07) Общата им площ в зоната е минимум 234 ha.	Поддържане на гнездово местообитание в размер най-малко 234 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на	ha	Най-малко 2390	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната са: - Соленоводни блата, Солени пасища, Засолени степи (N03)	Поддържане на хранително местообитание в размер най-малко 2390 ha.

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
вида			- Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода) (N06) - Мочурища, блата (N07) Общата им площ в зоната е минимум 2390 ha.							
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ на зоната:

- Добавяне на численост за гнездовата (постоянна) популация от 7 – 10 дв., преомяна в качеството на данните и промяна в оценките за численост и общата стойност на зоната за съхранението на вида от „А“ на „С“;
- Промяна в оценките за численост на мигриращата популация и общата стойност на зоната за съхранението на вида от „А“ на „В“;
- Промяна в макс. численост на зимуващата популация от 8461 инд. на 11533 инд., съобразно данните от СЗП през 2020 г. Промяна в оценките за численост на зимуващата популация и общата стойност на зоната за съхранението на вида от „А“ на „В“;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A125	<i>Fulica atra</i>			c	8	4115	i		G	B	A	C	B
B	A125	<i>Fulica atra</i>			p	7	10	i		G	C	A	C	C
B	A125	<i>Fulica atra</i>			w	805	11533	i		G	B	A	C	B

Специфични цели за A127 *Grus grus* (сив жерав)

1. Код и наименование на вида

A127 *Grus grus* (сив жерав)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 96-119 cm, размах на крилата: 180-222 cm. При възрастните оперението е сиво с червено петно на темето и широка черна ивица отдолу на шията. Младите са с ръждивокафяви глава и шия, а надкрилията и долната страна на тялото са изпъстрени с различни по големина светлокафяви петна. Често миграцията може да се установи и нощем по характерното обаждане на птиците в полет.

Характер на пребиваване в страната

В миналото постоянен, преминаващ и рядко зимуващ вид. Понастоящем само преминаващ. Пролетната миграция по Черноморското крайбрежие е от края на февруари до началото на април, а есенната от края на септември до края на октомври. Средния размер на ятата е 45 екземпляра (Симеонов и др., 1990). Размножителния период за страната не е достатъчно проучен. За Европа е от май до август (BWPi, 2006).

Характерно местообитание

Обитава обширни равнини в близост до водоеми, блата в предпланини и планини, ливади, мочурища. По време на прелет се среща по ливади, угари, ниви, оризища, речни разливи, горски поляни и др. Консервативен относно местата за стационаране при прелет (Големански отг. ред., 2015). През размножителния сезон обитава разнообразни плитководни влажни зони като мочурища и тресавища с липса на гора, обикновено със стояща вода, блата без дървета, тръстикови масиви и оризища до 1300 m н. в. Гнездото е на земята в труднодостъпни блатисти местности. Извън гнездовия сезон местата за почивка/нощувка са разнообразни разливи, плитки заливи или заблатени ливади. През зимата често обитава открити обработваеми земи (BWPi, 2006). Гнезди поединично, като често използва едно и също гнездо през годините в зависимост от гнездовия успех. Територията на двойката в Швеция е около 250 ha (Mensson et al., 2013). В зависимост от сезона подходящите местообитания са разнообразни, с кодове: 3130, 3140, 3150, 3160, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Всеяден вид. В България не е добре проучено. За популацията в Европа храната е предимно с растителен произход: коренища, грудки, стъбла, листа, плодове и семена. Животинската храна включва предимно насекоми и земни червеи, а така също жаби, гущери, змии и дребни бозайници (BWPi, 2006).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Към края на XIX в. е гнездил по Дунавското крайбрежие и в блата във вътрешността. До първата половина на XX в. в гнездовия сезон е наблюдаван из цялата страна – Плевенско, Добричко, Варненско, Бургаско, Софийско, в Родопите, край Пловдив и др. Последните гнездови находища са бившето Баташко блато и Шабленското езеро, където е мътил до 1950 г. През пролетния прелет е регистриран в Софийско, Добричко, Пернишко, Силистренско, Хасковско, Кърджалийско, Бургаско, Варненско, Плевенско, в Дуранкулашкото езеро. По време на есенната миграция през 1979–1983 г. между 10 август и 30 октомври в района на Бургаския залив са преминавали средно 1800 птици. Есенен прелет на ято от 20 индивида е регистриран през 1993 г. край Плевен. През

последните години е почти изчезнал като есенен мигрант (Т. Мичев – лично съобщ.). Зимувал е редовно в Пазарджишко и отчасти в Пловдивско (Големански и др. (гл. ред.), 2015).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) за света, а за територията на континентална Европа също LC. Не е включен в SPEC категориите. Включен в Червената книга на България като **изчезнал ЕХ**.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 300 – 2000 индивида. Не са посочени тенденции в популацията. Тенденцията в европейската гнездяща популация е нарастваща (BirdLife International, 2017). Посочени са следните заплахи и въздействия: F05, F26.

Видът се среща в 34 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е с концентрация по време на миграция с численост 140 – 140 индивида, което е 7,0 – 46,7 % от националната мигрираща популация – оценка на популацията „А“ (над 15% от националната мигрираща популация). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ (до 1 индивид) – оценка на популацията „А“. Сивият жерав не се докладва като зимуващ за България. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на теренното проучване през 2021 и 2022 видът не беше наблюдаван. По данни от СЗП (2016 - 2021) няма наблюдения на птици от вида. По данни на ИАОС през 2020 г. видът не е регистриран в зоната. По данни от SmartBirds (Данни БДЗП), за периода 2017 - 2022 видът не е наблюдаван в зоната. Според Илиев (2022), са наблюдавани 3 инд. през ноември 2021 г.

Зимуваща популация

Видът е много рядък за територията на България, като се среща инцидентно и не всяка година на едно и също място. Той не беше наблюдаван по време на теренните проучвания в зоната. Наличната информация предоставена по-горе показва, че оценката на зимуващата популация в СФ на зоната е реалистична.

Мигрираща популация

Видът е много рядък за територията на България, като се среща инцидентно и не всяка година на едно и също място. Той не беше наблюдаван по време на теренните проучвания в зоната. Наблюдението от 3 инд. на Илиев (2022) през ноември, може да се счете за най-актуалната информация за мигриращата популация на сивия жерав в ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“. Смятаме, че оценката на мин. численост за мигриращата популация в СФ на зоната е необосновано завишена и следва да бъде променена 3 инд.

Констатираните заплахи и въздействия за вида по време на теренните проучвания са: загуба на местообитания в резултат на строителни дейности, лов и риболов, практикуване на водни спортове, замърсяване на повърхностни води, замърсяване с битови отпадъци и корабоплаване.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Видът е много рядък, както за зоната, така и за територията на България, като се среща инцидентно и не всяка година на едно и също място. Той не беше наблюдаван по време на теренните проучвания в зоната, но смятаме оценката на зимуващата популация в СФ на зоната (до 1 инд.) за реалистична. Постигането на целевата стойност ще зависи от метеорологичните условия и състоянието на гнездовите популации, далеч извън ределите на зоната.	Поддържане на популация от най-малко 1 индивид.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 3	Наблюдението от 3 инд. на Илиев (2022) през ноември, може да се счете за най-актуалната информация за мигриращата популация на сивия жерав в 33 „Варненско-Белославско ез.“. Смятаме, че оценката на мин. численост за мигриращата популация в СФ на зоната е необосновано завишена и следва да бъде променена 3 инд.	Поддържане на популация от най-малко 3 индивида.
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително местообитание на вида	ha	Най-малко 420	Подходящите хранителни местообитания за вида в зоната са: - Мочурища, блата (N07) - Соленоводни блата, Солени пасища, Засолени степи (N03) - Влажни ливади, пасища (N10) - Сухи ливади, степи (N09) Общата им площ в зоната е минимум 420 ha.	Поддържане на хранително местообитание в размер най-малко 420 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ на зоната:

- Промяна в мин. численост на мигриращата популация от 140 инд. на 3 инд., предвид актуалните данни от Илиев (2022);

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A127	<i>Grus grus</i>			c	3	140	i		G	A	B	C	A
B	A127	<i>Grus grus</i>			w		1	i		G	A	B	C	A

Специфични цели за A130 *Haematopus ostralegus* (стридояд)

1. Код и наименование на вида

A130 *Haematopus ostralegus* (стридояд)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 39-44 cm, размах на крилата: 72-83 cm. Лесно забележима птица с дълъг прав оранжев клон и бяло-черно оперение. Широка бяла ивица по крилата. Бърз прав полет с бързо махане на крилата. Младите по-кафеникави с тъмен връх на клюна.

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, преминаващ и рядко зимуващ вид за страната. Извън гнездовия сезон, често срещан по Черноморското крайбрежие (Големански и др. (гл. ред.), 2011). Първото гнездене (1973 г.) на вида е установено по р. Марица, по-късно на Атанасовско езеро и няколко острова по р. Дунав. Размножителният период е от април до август (BWPI, 2006).

Характерно местообитание

По р. Марица и р. Дунав гнезди по пясъчни и чакълести речни острови сред течащи води, а по Черноморското крайбрежие по засолен терени с халофитна растителност на брега на свръхсолени водоеми, на диги в солници или до стоящи бракични води, на места възможно и до стоящи пресни води на 0 – 150 m н.в. (Янков отг. ред., 2007). Гнезди поединично или в смесени колонии с други дъждосвирци. Определящо е обилието на хранителни ресурси в близост то гнездото (BWPI, 2006). Подходящите местообитания разнообразни крайбрежия, вероятно с кодове: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, 2110 и др. дюни според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Дребни ракообразни, миди и охлюви, ларви на насекоми; рядко дребни рибки (Големански и др. (гл. ред.), 2011).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнездовите находища са в четири изолирани района: на острови по р. Марица в средното и долното течение, в Бургаските влажни зони, във Варненско–Белославския езерен комплекс и на о. Цибър в р. Дунав (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN – NT (Nearly Threatened), за територията на континентална Европа – уязвим VU (Vulnerable) (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC1 категория за България (BirdLife International, 2017). Включен в Червената книга на България като критично застрашен CR.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 30 – 70 двойки. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е неизвестна както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е неизвестна. Тенденцията в европейската гнездяща популация е намаляваща (BirdLife International, 2021).

Преминаващата популация, според Докладването от 2019 г. е оценена на 50 – 200 индивида.

Посочени са следните заплахи и въздействия: J02, K03, C01, K26 (само преминаващата популация). Според Червената книга на България: унищожаване на гнездовищата по

островите на р. Марица и р. Дунав в резултат повишаване на нивото на водите, безпокойство по време на мътене, убиване на новоизлюпените птици от кучета, котки и др. (Големански и др. (гл. ред.), 2011).

Видът се среща в 18 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, вида е мигриращ с 3 – 10 индивида, което се равнява на 5 – 6 % от националната мигрираща популация. Оценката на популацията е „B“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана, но е на границите на ареала на разпространение (оценка „B“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнезди по Черноморието и река Марица. Авторите не дават информация за Варненско-Белославския езерен комплекс (Нанкинов и др., 1997). Изолирани гнездови находища по поречието на р. Марица, о. Цибър на р. Дунав, Бургаски влажни зони и Варненско-Белославския езерен комплекс (с 1 – 9 двойки) се докладват в Атласа на гнездящите птици в България (Янков отг. ред., 2007). По варненското крайбрежие стридоядът е скитащ или преминаващ (Боев, 1991).

През периода 1977 – 2001 г. по време на СЗП видът е докладван само веднъж за страната (Поморийско езеро) и не е докладван за ЗЗ (Michev & Profirov, 2003).

Дерелиев и др. 2007, не дават данни за гнездене и зимуване на вида в зоната. Броят на мигриращите индивиди според тях е 3 – 10.

По данни на ИАОС видът не е регистриран в зоната по време на СЗП 2016 – 2021 г.

По данни на Агенцията видът не е регистриран в зоната по време на гнездовия сезон на 2020 г.

По данни на Михаил Илиев от април 2021 – март 2022 г. (Илиев, 2022), 6 птици са наблюдавани в зоната в периода март-май 2021 г., но авторът не дава данни за гнездене на вида. По данни на БДЗП от SmartBirds, 5 птици са регистрирани през 2021 г. и 3 през 2022 г. По време на теренното проучване от декември 2021 г. до октомври 2022 г. видът не е установен в зоната. По данни от eBird, видът не е наблюдаван в зоната. По данни от <https://observation.org> – 3 инд. са наблюдавани през април 2011 г.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 3	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена максимална стойност от 3 инд. Информацията се подкрепя от достъпните данни за зоната.	Поддържане на мигриращата популация в размер на най-малко 3 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 280 ha	Определено на базата на подходящи хранителни местообитания спрямо СФ: N03, N07, N22.	Поддържане на подходящото местообитание в размер от най-малко 280 ha.
Местообитание на вида:	5 степенна	2-Добро или 1-	Екологичен потенциал	Подобряване на екологичният

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели					
Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	скала	Отлично	<table border="1"> <tr><td>1-Отлично - High</td></tr> <tr><td>2-Добро - Good</td></tr> <tr><td>3-Умерено - Moderate</td></tr> <tr><td>4-Лошо - Poor</td></tr> <tr><td>5-Много лошо - Bad</td></tr> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
1-Отлично - High									
2-Добро - Good									
3-Умерено - Moderate									
4-Лошо - Poor									
5-Много лошо - Bad									

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

На този етап не считаме, че е необходима промяна в СФ.

Специфични цели за A131 *Himantopus himantopus* (кокилобегач)

1. Код и наименование на вида

A131 *Himantopus himantopus* (кокилобегач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 35-40 cm, размах на крилата: 67-83 cm. Лесно забележима птица с изключително дълги крака. Оперението е основно бяло с черен гръб и криле. Червени крака и черен клюн. Кръстът е бял с клиновидна форма. При младите гръбът и крилето са сиви.

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и преминаващ вид за страната. В миналото по влажните зони по р. Дунав, в Софийското поле и Черно море. Понастоящем основно в Бургаските влажни зони, Дуранкулашко и Шабленско езеро. (Големански, гл.ред., 2015). Гнездовият сезон е май-юли. Есенната миграция септември, а пролетната от средата на март до края на април (BWPi, 2006).

Характерно местообитание

Гнезди най-често в солници или край други плитководни водоеми, лагуни и засолени терени с халофитна растителност, а в по-редки случаи по бреговете на стоящи бракични води и стоящи пресни води, където устройва гнездата си в тревна растителност по периферията на водоеми с 0 – 200 m н.в. (Янков отг. ред., 2007). Гнезди поединично или в малки колонии от по 10 - 40 двойки. Определящо е хидрологичното състояние на влажните зони и числеността на популацията е силно флукутираща през годините. В зависимост от наличието на подходящи местообитания, гнездовата плътност е различна през отделните години. В Унгария в рибарници е установена плътност от 0,08 до 1,14

дв./ха. Според същите автори, за да се поддържа гнездовата местообитание на вида е необходимо във водоемите да има ниска растителност и това се поддържа чрез опазване от поне 0,2 тревопасни животни/ха (Pigniczki et al., 2019). Подходящите местообитания са разнообразни влажни зони, вероятно с кодове: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, 1530 и 6440 и др. влажни зони според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Основно възрастни и ларви на водни насекоми (Coleoptera, Ephemeroptera, Trichoptera, Hemiptera, Odonata, Diptera, Neuroptera and Lepidoptera), паяци, миди, ракообразни, червеи, хайвер на жаби и риби, попови лъжички и рядко семена и плодове на водолюбиви растения (BWPi, 2006).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение, основно по Черноморското крайбрежие, в Тракийската низина, покрай р. Дунав и близко разположени водоеми в Дунавската равнина. Изолирани, вероятно епизодични гнездовища и в други части на страната. (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC. Не е включен в SPEC категориите. Включен в Червената книга на България като застрашен EN.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 300 – 450 двойки. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е стабилна както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е стабилна.

Преминаващата популация, според Докладването от 2019 г. е оценена на 1000 – 2000 индивида. Посочени са следните заплахи и въздействия: K03, C01, J02, F26, E01. Според Червената книга на България: загуба и деградация на подходящите местообитания, промяна на водните нива в солниците по време на гнезденето безпокойство от хората, убиване на новоизлюпените птици от хищници (Червена книга на Р България, 2015).

Видът се среща в 33 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е гнездящ и се оценява на 30 двойки, което е 6,67 – 10 % от националната гнездяща популация (оценка „B“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Съгласно СФ мигриращата популация се оценява на 15 – 26 индивида, което е 1,3 – 1,6 % от националната популация (оценка „B“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

СФ определя вида и като зимуващ в зоната с максимум 2 индивида, (оценка „B“). Минимален брой индивиди не е определен. Поради липса на данни за зимуваща популация в Докладването от 2019 г., на този етап не е възможно да изчислим % от национална зимуваща популация. Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Като част от гнездовата територия в страната Нанкинов и др. 1997 посочват Черноморието, в частност и езерата Белославско и Варненско, но не уточняват бр. гнездящи двойки. Авторите уточняват, че през последните години мъти, само край езерата около Бургас, Поморие и Варна (Нанкинов и др., 1997).

10 – 99 гнездящи дв. се докладват и от Янков в Атласа на гнездящите птици в България за Варненско-Белославския езерен комплекс (Янков отг. ред., 2007).

През периода 1977 – 2001 г. по време на СЗП видът не е докладван за зоната. В този 25 годишен период кокилобегачът е регистриран да зимува само веднъж в страната с 1 инд. през 1979 г. на езерото Мандра (Michev & Profirov, 2003).

Дерелиев и др. (2007) докладват 30 гнездящи дв. в зоната. Броят на мигриращите индивиди според тях е 15 – 26, а зимуващи не са докладвани.

По данни на ИАОС видът не е регистриран в зоната по време на СЗП 2016 – 2021 г.

Агенцията предоставя данни за гнездовия сезон на 2020 г., когато в началото на май са отбелязани 7 двойки в гнездови хабитат и 15 индивида, наблюдавани в подходящо гнездово местообитание, общо 30 инд. През юни същата година са отбелязани 24 инд. в подходящо гнездово местообитание.

По данни на Михаил Илиев от април 2021 – март 2022 г. (Илиев, 2022) 15 – 25 сигурно гнездящи двойки са регистрирани в зоната. Видът е установен и по време на миграция (174 инд.), но не и като зимуващ в зоната. Общата численост за горния период възлиза на 224 индивида.

Данни на БДЗП от SmartBirds са представени в следната таблица за по-голяма пригледност:

Година	Гнездо с малки/яйца, бр.	Инд. в гнездово местообитание	Тревожни, инд.	Оперени малки, инд.	Зимуващи инд.	Други инд.	Общо инд.
2018	4	10	10				20
2019	38	6			1	80	87
2020	15					50	50
2021		219		28		107	354
2022	2	46				19	65

По време на теренното проучване през декември 2021 г. и февруари 2022 г. не е установен като зимуващ в зоната. Докато, през гнездовия сезон април – юни 2022 г. са регистрирани 241 инд. и 4 гнезда с яйца. Установени са 11 мигриращи индивида в зоната.

По данни от eBird, 1 инд. е наблюдаван в зоната през септември 2022 г.

По данни от <https://observation.org> видът в зоната е отбелязан през гнездовия сезон: 2017 г. 26 инд., 2018 г. – 15 инд., 2019 г. – 71 инд., а мигриращ: 2018 г. с 2 инд.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 15	В СФ за концентрацията на гнездящата популация на вида е посочена с максимална стойност 30 дв. Според актуалната информация за	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 15

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			количеството на сигурно гнездящи двойки, определяме минимална численост от 15 дв.	гнездящи двойки.						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 15 инд.	В СФ за концентрацията на мигриращата популация на вида е посочена минимална стойност 15 инд. Необходимо е детайлно проучване на присъствието на вида в зоната за определяне на сигурно гнездящи двойки, летуващи индивиди и мигриращи такива. От актуалните данни е трудно да се прецени съотношението на сигурно гнездящи, летуващи и мигриращи птици в зоната в летните месеци.	Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2027 г.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	В СФ за концентрацията на мигриращата популация на вида е посочена максимална стойност 2 инд., минимална не е указана. Постигането на целевата стойност ще сависи от климатичните условия и наличието на пригодни хранителни хабитати.	Поддържане на размер на зимуващата популация от най-малко 1						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания	ha	Най-малко 328 ha.	Определена на база % местообитания N03, N07 и N09 от СФ. Гнезди и се храни в плитки водоеми, най-често в солници или край други плитководни водоеми, лагуни и засолен терени с халофитна растителност, а в по-редки случаи по бреговете на стоящи бракични води и стоящи пресни води. Устройва гнездата си в тревна растителност по периферията на водоеми.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 328 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

На този етап предлагаме промени в СФ за размера на минималната гнездяща популация и максималната мигрираща популация (промените са в червено в таблицата по-долу).

- Необходимо е детайлно проучване на вида в зоната за определяне на статута му, броя сигурно гнездящи двойки, летуващи индивиди и мигриращи такива. От актуалните данни е трудно да се прецени съотношението на сигурно гнездящи, летуващи и мигриращи птици в зоната в летните месеци;
- Нови по-конкретни обобщения биха могли да бъдат направени на следващ етап, ако се установи, че високите числености, отбелязани през последните години се дължат именно на мигриращи птици, или обратно, да се промени съотношението на гнездящите, ако се докаже сигурно гнездене на повече от 30 двойки в зоната;
- В този смисъл, препоръчваме детайлно проучване на вида в зоната, с регистриране на всички възможни прояви на сигурно гнездене, за да се отдели гнездящата от мигриращата (летуваща) популация с висока вероятност;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A131	<i>Himantopus himantopus</i>			c	15	150	i		G	B	B	C	A
B	A131	<i>Himantopus himantopus</i>			r	15	30	p		G	B	B	C	A
B	A131	<i>Himantopus himantopus</i>			w		2	i		G	B	B	C	A

Специфични цели за A132 *Recurvirostra avosetta* (саблеклюн)

1. Код и наименование на вида

A132 *Recurvirostra avosetta* (саблеклюн)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 42 – 46 cm. Размах на крилата: 67 – 77 cm. Има характерен завит нагоре клюн. Оперението е преобладаващо бяло. Главата и върховете на крилата са черни, на гърба и горната част на крилата има надлъжни черни ивици. Краката са сравнително дълги, светлосини на цвят. Често може да бъде наблюдаван в плитки водоеми, хранейки се по повърхността на водата като ритмично придвижва глава наляво и надясно.

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, преминаващ и рядко зимуващ вид за страната. Долита през март и отлита през септември и октомври. По време на миграционния период може да бъде срещнат по бреговете на вътрешните водоеми в страната. Отделни индивиди остават в България и през зимата. През размножителния период е наблюдаван основно по Черноморското

крайбрежие, където обитава малки заливи, солници, крайбрежни блата, езера, равни брегове и лагуни (Големански и др. (гл. ред.), 2015).

Характерно местообитание

Гнезди изключително в лагуни и покрай свръхсолени плитководни лимани, като разполага гнездата си по засолени терени с халофитна растителност, на диги и разделителни валове в солници, по-рядко по бреговете на стоящи бракични води и стоящи пресни води с 0 – 20 m н.в. (Янков отг. ред., 2007). Гнезди поединично или в колонии от по 10 - 70 двойки. Определящо е хидрологично състояние на влажните зони и числеността на популацията е силно флукутираща през годините. Гнездото е вдлъбнатина в земята, която може да бъде разположена на различни места, включително върху гол пясък, суха кал, къса трева, мъртва растителност и купчини наноси. Видът може да гнезди в големи колонии, съседните гнезда обикновено на 1 m едно от друго, понякога и на 20-30 cm (BirdLife International, 2021). Подходящите местообитания са разнообразни влажни зони, вероятно с кодове: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, 1530 и 6440 и др. влажни зони според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Диетата му се състои предимно от водни безгръбначни с дължина 4-15 cm, включително водни насекоми, бръмбари, мушиц, ракообразни (напр. *Corophium* spp.), червеи олигохети и полихети и мекотели, както и дребни риби и растителна храна като семена и малки корени (BirdLife International, 2021).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснати, малко на брой гнездовища, по-групирани в района на Бургаските влажни зони (Атанасовско езеро, Поморийско езеро и Пода). Колонии в съседни квадрати има и във Варненско–Белославския езерен комплекс, Дуранкулашкото езеро и Шабленската тузла, а изолирани епизодични находища в рибарниците Калимок, ез. Сребърна и някои вътрешни водоеми. Скитащи индивиди са отбелязани през гнездовия период и до яз. Ивайловград. (Янков отг. ред., 2007).

Включен в **Приложение 1** на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC. Не е включен в SPEC категориите. Включен в Червената книга на България като **застрашен EN**.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 100 – 800 двойки. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е **флукутираща**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018) е **намаляваща**.

Преминаващата национална популация, според Докладването от 2019 г. е оценена на 3500 – 7000 индивида.

Зимуващата национална популация, според Докладването от 2019 г. е оценена на 100 – 350 индивида.

Посочени са следните заплахи и въздействия: K03, C01, J02, Според Червената книга на България: отрицателно действат резките промени на водното ниво в местата на гнездене, безпокойството, предизвикано при ремонтни дейности на дигите в Атанасовското и Поморийското езеро, унищожаването на люпилата от наземни хищници, замърсяване на водите. (Големански и др. (гл. ред.), 2015).

Видът се среща в 26 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е гнездящ и се оценява на 13 двойки, което е 1,63 – 13 % от националната популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Видът е и преминаващ през зоната, съгласно СФ, и се оценява на 25 – 80 инд., което е 0,71 – 1,4 % от националната мигрираща популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Като част от гнездовата територия в страната Нанкинов и др. 1997 посочват езерата по Черноморието, в частност и Белославското езеро, но не уточняват бр. гнездящи двойки за него. Посочват, че националната гнездова популация е била подложена на значителни колебания и към 1997 г. я определят на 760 – 2200 двойки. Авторите не дават конкретен брой на преминаващата популация през 33.

Dalakchieva, S. (2003) посочва, че единични двойки гнездят в Белославското езеро.

Сигурно гнездене за Варненско-Белославския езерен комплекс се докладват и от Янков в Атласа на гнездящите птици в България (Янков отг. ред., 2007) в диапазон 1 – 9 двойки.

През периода 1977 – 2001 г. по време на СЗП видът е докладван за зоната (Michev & Profirov, 2003) със 7 инд за 1978 г. и 4 инд. за 1979 г. Авторите считат, че цялата зимуваща популация на вида е концентрирана в Атанасовско езеро (максимум 800 инд. през 1984 г.). След 1997 г. зимуващата популация в страната намалява значително (Michev & Profirov, 2003).

Дерелиев и др. (2007), дават 13 гнездящи двойки на вида в зоната. Броят на мигриращите индивиди според тях е 25 – 80, а зимуващи не са посочени.

ЧКБ допълва, че видът гнезди основно на Атанасовско езеро и по-рядко в Белославско-Варненския езерен комплекс (Големански и др. (гл. ред.), 2015).

По данни на ИАОС видът не е регистриран в зоната по време на СЗП 2016 – 2021 г.

Агенцията предоставя данни за гнездовия сезон на 2020 г., когато в началото на май са отбелязани 11 двойки в гнездови хабитат и 38 индивида в подходящо гнездово местообитание.

По данни на Михаил Илиев от април 2021 – март 2022 г. (Илиев М., 2022) видът е установен по време на миграция и като гнездящ за зоната. Като сигурно гнездящи са определени 3 – 25 двойки за зоната от общо 134 птици.

По данни на БДЗП от SmartBirds, през 2018 г. са наблюдавани 3 гнезда с малки и 14 индивида в гнездово местообитание, за 2019 г. са регистрирани 15 гнезда с малки и 120 инд. по време на гнездовия сезон, за 2020 г. – 5 гнезда с яйца или малки, 5 оперени малки, 30 инд. през април, 2021 г. – 156 вероятно гнездящи инд. и 9 на миграция, за 2022 г. – 5 гнезда с яйца, 34 инд. в подходящо гнездово местообитание и 16 индивида по време на миграция.

По време на теренното проучване през декември 2021 г. и февруари 2022 г. не е установен като зимуващ в зоната. През гнездовия сезон май – юни 2022 г. са регистрирани 11 гнезда с яйца или малки и 123 индивида в гнездово местообитание. Видът не е установен по време на миграция в зоната.

По данни от eBird, 10 инд. са наблюдавани в зоната през юни 2022 г.

По данни от <https://observation.org> видът в зоната е отбелязан като зимуващ с един индивид през януари 2008 г., и в гнездовия сезон в периода 2016 – 2019 г. с минимум 1 и максимум 10 индивида.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели												
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 3	Данните от доклада на Илиев (2022) и теренните ни проучвания, както и данните от SmartBirds за гнездовия сезон в зоната. Необходими са целеви изследвания на вида в зоната за установяване текущата гнездова численост и тенденциите в нея.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 3 гнездящи двойки.												
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 25	Определена на база СФ и данните от доклада Илиев (2022). Необходими са целеви изследвания на вида в зоната за установяване актулната численост на мигриращата популация.	Поддържане на мигриращата популация на вида в зоната в размер от най-малко 25 мигриращи инд.												
Местообитание на вида: Подходящи хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 234	Включва % на местообитания N03 и N07 от СФ, предвид, че се храни в плитки водоеми, най-често в солници или край други плитководни водоеми и лагуни.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания за вида в размер от най-малко 234 ha.												
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <tr> <th colspan="2">Екологичен потенциал</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> <td></td> </tr> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал		1-Отлично - High		2-Добро - Good		3-Умерено - Moderate		4-Лошо - Poor		5-Много лошо - Bad		Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал																
1-Отлично - High																
2-Добро - Good																
3-Умерено - Moderate																
4-Лошо - Poor																
5-Много лошо - Bad																

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Въз основа на анализараната актуална информация, предлагаме следните промени в СФ по отношение на числеността на гнездящите двойки в зоната (промените са отбелязани в червено):

- Промяна в числеността на размножаващата се популация от 13 дв. на 3-25 дв., съобразно актуалните данни за състоянието на вида в ЗЗ.

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A132	<i>Recurvirostra avosetta</i>			r	3	25	p		G	B	A	C	A
B	A132	<i>Recurvirostra avosetta</i>			c	25	80	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A133 *Burhinus oedicnemus* (турилик)

1. Код и наименование на вида

A133 *Burhinus oedicnemus* (турилик)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 41-43 cm, размах на крилата: 81-87 cm. Общата му сивокафява окраска е с тъмни продълговати резки. Юзджката, бузите и веждите бели. Очите му са големи и жълти. Клюнът в основата си жълт, на върха е черен. Краката са жълти. Върху събраното крило широка бяла ивица, ограничена от две ченокафяви. Среща се предимно привечер, сутрин рано и нощем. Покровителствената окраска го прави трудно забележим (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е гнездящо-прелетен и преминаващ. Туркестанско-средиземноморски вид, чийто гнездови ареал обхваща Евразия от Испания и Англия до Бирма, Тайланд и Кампучия. Зимува на места в Африка, Пиренейския полуостров и в Южна Азия (Нанкинов и др., 1997; Големански и др. (гл. ред.), 2015).

Мъти поединично. Гнездото е разположено на земята в малка трапчинка, без строителен материал или с няколко сухи клечки и камъчета. Отглежда 2-3 малки, които излитат през юли. Избягват гнезденето на стръмни склонове (те трябва да са с наклон по-малък от 15 градуса) и в близост до натоварени пътища (Tompson et al., 2004).

Характерно местообитание

Предпочита открити степи и равнинни райони близо до водоеми. Обитава каменисти, песъчливи и глинести биотопи, неразоравани, запустели поля, дюни, широки пясъчно-чакълести ивици и острови в речните корита и разливи, а също ниски планински склонове, покрити на места с редки храсталаци.

Хранене

Храни се с едри насекоми, охлюви, червеи, гущери, дребни гризачи предимно в обработваеми земи, които се характеризират с ниска и рядка растителност.

Според Hawkes et al. (2021) туриликът предпочита да се храни в неестествени тревни формации, в земи с пролетни култури и по купове с оборски тор, като последните

посещава през нощта. В 90% от случаите местата за хранене са на разстояние до 1 km от гнездата. Според С. Сассато et al. (2011) речното легло и речните брегове се използват от вида за гнездене, но също и за набавяне на част от хранителните ресурси, необходими по време на размножаването. Освен в речното легло видът се храни и в съседни обработваеми земи. Според авторите туриликът се храни с правокрили насекоми (скакалци, шурци и др.), мравки, паяци и дори малки бозайници. Тези публикации дават информация, че видът трябва да разполага с поне 21-30 ha на двойка, като подходящи места за търсене на храна по време на гнездовия период.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди по Черноморието, най-много в Добруджа и по-рядко в Бургаско, а също и във вътрешността на страната – Софийско, долините на реките Марица, Тунджа, Струма, Места, Арда и др. Понастоящем са установени над 90 гнездови находища с различна достоверност за гнездене, от които 50 – със сигурно гнездене и 160-360 гнездещи двойки. След 1990 г. са установени нови гнездовища – в района на Белене, до с. Алеково, Свищовско, в района на Златията, по Суха река и др. Като цяло видът показва стабилност, особено в основната си популация в крайбрежната част на Добруджа (Янков, ред., 2007). Според Нанкинов и др. (2004) числеността на вида в страната е 300-400 двойки. Пролетния прелет е в началото на април. Есенния прелет започва още през юли и птици се забелязват по откритите степни и песъчливи участъци на Черноморското крайбрежие, а също в долините на реките в Южна България (Нанкинов и др., 1997).

Защитен вид на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 3). Включен е в Приложение I на Директивата за птиците, в Бернската конвенция (Приложение II), и Банската конвенция (Приложение II). Според IUCN видът е слабо засегнат - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (BirdLife International, 2021). SPEC 3 категория (BirdLife International, 2017). Включен в Червената книга на България в категория Уязвим (VU).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът се опазва като гнездящ с популация между 150 и 300 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2001-2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е стабилна. Посочени са следните заплахи: преобразуване от един вид използване на земеделска земя в друг; промени в терена и повърхността на земеделските площи; разработване и експлоатация на язовири.

Посочени са следните заплахи и въздействия: A02, A04, K03.

В Червената книга (2015) основните посочени заплахи и въздействия са пресушаване и деградация на естествените влажни зони със стоящи води, унищожаване на яйцата от хищни бозайници, скитащи кучета и добитък.

Видът се среща в 38 зони от мрежата Натура 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е гнездящ, като популацията се оценява на 1 двойка. Това представлява 0,67 – 0,33 % от националната популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Нанкинов и др. (1997) не дават конкретна информация за гнездене на вида в близост до езерата Белославско и Варненско. Атласът на гнездящите птици в България посочва 1 – 9 сигурно гнездящи двойки в ЗЗ (Янков отг. ред., 2007). Дерелиев и др. (2007), посочват 1 гнездяща двойка в рамките на ЗЗ.

Турилика не е регистрирал в ЗЗ в периода от април 2021 – март 2022 г. (Илиев, 2022). Липсват регистрации и в приложението на БДЗП SmartBirds за зоната.

Нашето теренното проучване от декември 2021 г. до октомври 2022 г. също не регистрира присъствие на вида в зоната. След справка със eBird и <https://observation.org> установихме, че видът не е наблюдаван в зоната.

Според актуалните данни, събирани в зоната, през последните 15 години няма регистрация на гнездящи двойки. Препоръчваме целенасочен редовен многогодишен мониторинг за потвърждаване на данните от литературните източници.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 1	Определена според СФ и литературните данни. Считаме, че стойността се нуждае от потвърждение, тъй като от последните 15 год. няма данни, потвърждаващи гнездене на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 двойка.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 374 ha	Изчислена на база % на подходящите местообитанията в зоната според СФ: N09, N21, N22.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в размер най-малко 374 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

На този етап не са необходими промени в СФ, но препоръчваме целенасочен редовен многогодишен мониторинг за потвърждаване на данните от литературните източници.

Специфични цели за A136 *Charadrius dubius* (речен дъждосвирец)

1. Код и наименование на вида

A136 *Charadrius dubius* (речен дъждосвирец)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 15 – 18 cm. Размах на крилата: 32 – 35 cm. С черна огърлица на врата и шията. Челото е бяло, характерен жълт пръстен около окото и изцяло черен клюн. Черното на бузата образува остър ъгъл, който е характерен за вида. Среща се по чакълести участъци в близост до водоеми.

Характер на пребиваване в страната

В България е гнездящо-прелетен, преминаващ и рядко зимуващ вид. Пролетната миграция е от началото на март до средата на май, есенната - от втората половина на юли до края на октомври. Гнездовите двойки се формират в края на март и началото на април (Нанкинов и др., 1997; Червена книга на Р България, 2015).

Характерно местообитание

Гнезди по чакълести и пясъчни брегове, острови и коси в коритата на реки течащи води, по пясъчни крайбрежни (морски) плажове и пясъчни дюни, както и по чакълести морски брегове, понякога по бреговете на микроязовири, блата или други стоящи пресни води, по-рядко до стоящи бракични води и в лагуни. Заема и аналогични биотопи в пределите на градове, села и индустриални зони, а нерядко се размножава и в кариери за чакъл в близост до реки или други водоеми. (Янков отг. ред., 2007). Местообитанията на вида се характеризират с бавно течение или застои на водата, най-характерно при видовете и разливите на реки, с ширина по-голяма от 25 m. Наносите, натрупани от такива бавни течения предоставят условия за развитие на хранителната му база. Бавното течение и застои на водите са важни и от гледна точка на сигурността на гнездата – видът гнезди на самия бряг. По поречието на р. Драва (Словения) е установена линейна плътност от 1,7-1,9 дв./1 км. (Vožič and Denac, 2017). Подходящите местообитания вероятно са с кодове: 2110, 2120, 2130, 3130, 3140, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се с твърдокрили насекоми и ларвите им, ракообразни, охлюви, ларви на ручейници, червеи, дребни миди, семена и други дребни водни животни. Търси храната си по крайбрежията и в плитките разливи.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С линейно и петнисто разпространение в равнинните и нископланинските части на цялата страна, привързано към речната мрежа (средните и долните течения), Черноморското крайбрежие и отделни водоеми със стоящи води. Почти напълно отсъства от по-безводните и гористи равнинни части (Добруджа, Лудогорието и др.). (Янков отг. ред., 2007).

Не е включен в приложенията на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC. Не е включен в SPEC категориите. Включен в Червената книга на България като уязвим VU.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 1400 – 2400 двойки. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018) е стабилна.

По отношение на преминаващата популация, според Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 2500 – 5000 индивида.

Заплахи и влияния са посочени само за мигриращата популация: K04 и F26. Според Червената книга на България: загуба и деградация на местообитания, безпокойство, добив на инертни материали като чакъл и пясък, хищници, замърсяване на водите.

Видът се среща в 72 зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 1 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ, мигриращата популация се оценява на 1 – 7 индивида, което е 0,04 – 0,14 % от националната мигрираща популация. (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът е и зимуващ, като числеността не е определена. Това ни възпрепятства да дадем % от националната гнездяща популация. Още повече, че в Докладването от 2019 г. зимуваща популация за страната не е определена. (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнезди в цялата страна, особено край чисти водоеми, и по Черноморското крайбрежие (Нанкинов и др. 1997) без да се посочват в частност езерата Белославско и Варненско.

До 20 гнездящи двойки са отбелязани за Варненско-Белославския езерен комплекс в Атласа на гнездящите птици в България (Янков отг. ред., 2007).

Дерелиев и др. (2007), потвърждават гнездене и зимуване на вида в зоната без да уточняват брой двойки/индивиди. Броят на мигриращите индивиди според тях е 1 – 7.

През периода 1977 – 2001 г. по време на СЗП видът не е докладван за зоната. Рядко зимува в страната, предимно по южното Черноморие (Michev & Profirov, 2003).

По данни на ИАОС видът не е регистриран в зоната по време на СЗП 2016 – 2021 г.

Агенцията предоставя данни за гнездовия сезон на 2020 г., при което видът не е наблюдаван в зоната.

По данни на за периода април 2021 г. – март 2022 г., видът е сигурно гнездящ с 2 – 4 двойки (Илиев, 2022). Установен е по време на миграция (17 – 21 инд.), но не и като зимуващ в зоната.

По данни на БДЗП от SmartBirds, за 2018 г. е наблюдаван 1 инд. в гнездови хабитат, за 2019 г. са регистрирани 1 инд. през гнездовия сезон и 1 по време на миграция, за 2020 г. – 2 гнезда с малки, 4 инд. в гнездовия сезон, и 16 инд. по време на миграция, 2021 г. – 19

инд. в гнездово местообитание и 22 инд. по време на миграция, и за 2022 г. – 2 инд. в гнездово местообитание и 18 инд. по време на миграция.

По време на теренното проучване от декември 2021 г. до октомври 2022 г. са установени 7 индивида по време на гнездовия период в зоната и 2 инд. по време на миграция.

По данни от eBird, 1 инд. е наблюдаван в зоната през септември 2022 г.

По данни от <https://observation.org> 1 инд. е наблюдаван през 2022 г. по време на миграция.

Според така представените данни, считаме, че видът гнезди в зоната и е нужно този факт да бъде отразен в СФ.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 2	Според настоящият СФ в зоната не се съобщава гнездене на вида. След анализ на наличните данни, считаме, че видът гнезди в зоната и минималният брой гнездящи двойки може да бъде определен на 2 дв. Необходими са бъдещи целенасочени теренни изследвания за установяване на гнездяща популация на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 2 гнездящи двойки.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална стойност от 1 индивид. Считаме, че максималната стойност може да се коригира от 7 на 15 инд. по време на миграция. Необходим е целенасочен мониторинг за актуализиране на размера на мигриращата популация.	Поддържане на популацията от най-малко 1 инд.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ за концентрацията на вида по време на зимуване в зоната не са посочени стойности. По всяка вероятност пристъието му през зимата ще е рядко и ще зависи от метеорологичните условия и състоянието а гнездовите популации извън зоната.	Междинна цел до 2027 г.: Да се извърши целенасочен мониторинг за актуализиране на информацията за зимуваща популация в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 328 ha.	Определени на база СФ, като процент на местообитания: N03, N07, N10.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 328 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Въз основа на анализиранияте данни по-горе, предлагаме следните промени в СФ (промените са отбелязани в червено).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A136	<i>Charadrius dubius</i>			c	1	15	i		G	C	B	C	C
B	A136	<i>Charadrius dubius</i>			r	2	4	p		G	C	B	C	C
B	A136	<i>Charadrius dubius</i>			w				P	DD	C	B	C	C

Специфични цели за A138 *Charadrius alexandrinus* (морски дъждосвирец)

1. Код и наименование на вида

A138 *Charadrius alexandrinus* (морски дъждосвирец)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 16-18 cm, размах на крилата: 33-37 cm. На големина колкото речния дъждосвирец (*Charadrius dubius*), но се отличава от него по прекъснатата препаска на гушата и черните крака. Лети, като речния дъждосвирец. Бяга бързо, внезапно спира и остава неподвижен на място. Изплашен, излита на кратко разстояние, каца, отново бяга и се затаява. Има покровителствена окраска и трудно се забелязва, когато стои неподвижно. Обезпокоена мътещата птица отрано напуска гнездото или пасивно изчаква преминаването на опасността (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид. Пролетната миграция е от началото на март до средата на май, когато някои двойки вече мътят. Есенната миграция започва от втората половина на юли, като през август, септември и началото на октомври миграцията е най-масова. Тогава в Атанасовското езеро се събират между 500 и 700 индивиди. Редовно зимува на малки ята и поединично по Черноморското крайбрежие. Образува рехави колонии с разстояние между отделните гнезда от 0.80 до 200 m. Понякога гнезда по единично или в смесени колонии с други дъждосвирцови птици. (Нанкинов и др., 1997). Строежът на гнездото е част от брачните игри и започва от края на март. Строителният материал, сухи стъбла на солянката, мидени черупки, пера, изсъхнала кал и др., събира в близост до гнездото. Пълното мътило е от 3 яйца, рядко 4 или 2, които снася в началото на април. Първите малки се излюпват в средата на май, а не летици млади се срещат до края на август (Големански и др. (гл. ред.), 2015).

Характеристика на местообитанието

Обитава плажове, пясъчни коси, острови и дюни, както и крайбрежни бракични или солени лагуни и места за солодобив. Гнезда в солници или край други плитки соленоводни водоеми (лагуни), по засолен терени с халофитна растителност, а в по-редки случаи – по бреговете на стоящи бракични води, където устройва гнездата си в пясъчни или пясъчно-тинести участъци. Находищата се намират на морското равнище на ниво 0-1m н. в. (Янков, ред., 2007; Големански и др. (гл. ред.), 2015). Значителните колебания в числеността донякъде са свързани с честите промени на водното ниво във водоемите, по чиито брегове гнезда, както и от състоянието на дигите в Атанасовското и Поморийското езеро и наличието на скитащи кучета и други наземни хищници. (Янков, ред., 2007). През всички сезони видът е предимно крайбрежен и обикновено се среща върху повърхности с пясък, тиня или суха кал. Той също така показва предпочитание към оскъдно растителни и пясъчни зони при размножаване. Типичните местообитания включват пясъчни дюни, крайбрежни лагуни (del Noyo et al., 1996). Подходящи местообитания вероятно са 1150 (крайбрежни лагуни) и 2110 (Крайбрежни пясъчни и континентални дюни) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Насекоми, дребни миди, дъждовни червеи, водорасли. В стомасите на морски дъждосвирци, колекционирани край Бургас, са намерени остатъци от миди (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В миналото се е размножавал само по Черноморското крайбрежие – езерата Атанасовско, Бургаско, Мандренско, Поморийско, Варненско, Шабленско и Дуранкулашко, блатото Алепу, както и по пясъчните ивици пред тях. В последните години гнездовата популация е намаляла 3–4 пъти и вече се оценява на 60–80 двойки които се срещат в 5 находища – езерата Атанасовско, Поморийско и Шабла и плажовете пред Дурнаулак, къмпинг „Крапец“ и къмпинг „Златна рибка“, къмпинг „Градина“. През периода 1991–2002 г. общата численост в Бургаските езера е била между 16 и 22 гнездящи двойки. По време на миграция се среща по всички водоеми и по по-големи плажове по Черноморското крайбрежие. Рядко единични птици остават да зимуват (Големански и др. (гл. ред.), 2015).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2019). Включен в SPEC 3, популацията му в Европа е

намаляваща (Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на България (2015) като критично застрашен (CR).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездовата популация на вида е между 20 и 120 гнездящи двойки. Мигриращата популация на вида е между 200 и 1000 индивиди. При предходното докладване, за периода 2008-2012 г. е съобщена гнездова численост от 78-126 двойки като и двете тенденции са били на намаление.

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Големански и др. (гл. ред.), 2015) като заплахи се посочват: загуба и деградация на хабитати (F06, F03, F26, F01, F05, C08), безпокоене от хора (H08), наводняване на басейните за солодобив в Атанасовското и Поморийското езеро, хищници (L06). Като основна заплаха за морския дъждосвирец отчитаме C08, F08, F26, както и L06.

При Докладването по чл.12 са посочени следните заплахи и въздействия: F26, F03, F06 за мигриращата. За гнездящата популация са посочени следните заплахи и въздействия: E01, G02, G04, K03, J02.

Видът се среща в 11 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ, мигриращата популация се оценява на 5 – 23 индивиди, което е 2,3 – 2,5 % от националната мигрираща популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

Съгласно СФ на зоната видът е и гнездящ, като численост е определена на 1 – 2 двойки, което възлиза на 1,67 – 5 % от националната гнездяща популация. Популацията е със значителна представителност (оценка „C“), опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Размножава се по Черноморското крайбрежие и близките до него езера (Нанкинов и др. 1997) без да се посочват в частност езерата Белославско и Варненско.

В Атласа на гнездящите птици в България е отбелязан да гнезди във Варненско-Белославския езерен комплекс с 1 – 9 двойки (Янков отг. ред., 2007).

Дерелиев и др. 2007, потвърждават гнездене (1 дв.) и миграция на вида (5 – 23 инд.) в зоната. Видът не е отбелязан като зимуващ.

В периода 1977 – 2001 г. по време на СЗП видът не е докладван за зоната. По Северното Черноморие е отбелязан като зимуващ само през 2 години от целия 25 годишен период (Michev & Profirov, 2003).

По данни на ИАОС видът не е регистриран в зоната по време на СЗП 2016 – 2021 г.

Агенцията предоставя данни за гнездовия сезон на 2020 г., през който видът не е наблюдаван в зоната.

По данни на Михаил Илиев от април 2021 – март 2022 г. (Илиев М., 2022) видът е сигурно гнездящ с 2 – 4 двойки. Установен е по време на миграция (18 – 22 инд.), но не и като зимуващ в зоната.

По данни на БДЗП от SmartBirds, през 2019 г. са регистрирани 7 гнезда с малки, 2 инд. през гнездовия сезон, за 2020 г. – 1 инд. в гнездовия сезон, 2021 г. – 27 инд. в гнездово местообитание и 1 наскоро излюпено малко и 34 инд. по време на миграция, за 2022 г. – 4 новоизлюпени малки и 4 инд. по време на миграция.

По време на теренното проучване от декември 2021 г. до октомври 2022 г. са установени 4 индивида по време на гнездовия сезон в зоната и 8 инд. по време на миграция.

По данни от eBird, 1 инд. е наблюдаван в зоната през април 2022 г.

По данни от <https://observation.org> 1 инд. е наблюдаван през 2010 г. по време на миграция, 1 инд. през 2018 г., 4 инд. през 2019 г. в гнездовия сезон.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 2	Според настоящият СФ в зоната се съобщава гнездене на 1 – 2 двойки. След анализ на наличните данни, считаме, че минималният брой гнездящи двойки може да бъде определен на 2 дв. Необходими са бъдещи целенасочени теренни изследвания за установяване числеността на настоящата гнездяща популация на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 2 гнездящи двойки.						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 5	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална стойност от 5 индивид. Считаме, че така изложените числености отговарят на реалната ситуация в зоната.	Поддържане на числеността на мигриращата популация в размер на най-малко 5 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 374	Определени на база СФ: N03, N07, N09, N22	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 374 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ за вида:

- Промяна в числеността на гнездящата популация от 1 – 1 дв. на 2 – 4 дв., предвид доклада на Илиев (2022) и данните от теренното пручване през 2022 г.;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A138	<i>Charadrius alexandrinus</i>			c	5	23	i		G	C	A	C	B
B	A138	<i>Charadrius alexandrinus</i>			r	2	4	p		G	C	A	C	B

Специфични цели за A141 *Pluvialis squatarola* (сребриста булка)

1. Код и наименование на вида

A141 *Pluvialis squatarola* (сребриста булка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 26 – 29 см. Размах на крилата: 56 – 63 см. По гърба и от страни на тялото е сребристосива с черни петънца, преливащи в бяла ивица. Тя отделя тази окраска от черната по лицето, гърлото, гърдите и корема. Клюнът е къс и дебел, а краката са черни.

Характер на пребиваване в страната

В България е преминаващ и зимуващ вид. Среща през есенно-зимния период (август - февруари) по Черноморското крайбрежие и прилежащите влажни зони (Поморийско езеро, Атанасовско езеро и др.) и равнинните райони на северна България.

Характерно местообитание

Извън размножителния период вида посещава плитководни солници, плажове по морското крайбрежие, заливи и устия на реки. По време на миграцията може да се намери и във вътрешността по различни водоеми, езера, язовири или пасища (BirdLife International, 2023). Подходящите местообитания включват богат набор от влажни зони: 1110, 1140, 2110, 2120, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

В България е слабо проучено. Според Нанкинов и др. (2016) насекоми и техните ларви (Coleoptera), миди, червеи, семена и дребни плодове. За Европа, основно червеи полихети, мекотели и ракообразни, понякога насекоми (напр. скакалци и бръмбари) или земни червеи (BirdLife International, 2023).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През есенно-зимния период най-често може да бъде наблюдавана по Черноморското крайбрежие, предимно Бургаските влажни зони, Дуранкулашко ез., Шабленско ез. и Шабленска тузла. Във вътрешността на страната по-рядко, поречието на р. Дунав, Софийското поле, яз. Искър, яз. Жребчево и яз. Пясъчник ([\(Pluvialis squatarola\) - Species Map - eBird](#)).

Включен в **Приложение 2Б** на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (BirdLife International, 2021). Не е включен в SPEC категориите. Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.), националната зимуваща популация на вида се оценява на 10 – 30 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е **неизвестна**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018) е **намаляваща**.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.), националната мигрираща популация на вида се оценява на 10 – 70 индивида.

Заплахи и въздействия са посочени само за мигриращата популация: E01, J02, J03, F03, F26.

Видът се среща в 19 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ и зимуващ като не са посочени конкретни числености. Поради тази причина, на този етап не е възможно да бъде определен % от националната мигрираща и зимуваща популация. Оценката и за двете популации е „С“, опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според Нанкинов и др. 1997 в страната са наблюдавани между десетина и 421 екз., концентрирани в Атанасовско езеро през ноември 1979 г. Видът е отбелязан като присъстващ в 33 в публикация от 2016 г. (Нанкинов и др., 2016). Числености за зоната, обаче, не са изнесени. В периода 1977 – 2001 г. по време на СЗП видът не е докладван за зоната. В страната зимува предимно по южното Черноморие (Бургаските влажни зони) с числености от 17 – 171 инд. (Michev & Profirov, 2003). Дерелиев и др. 2007, отбелязват видът като зимуващ и мигриращ в зоната, без да уточняват конкретен брой индивиди. По данни на ИАОС видът не е регистриран в зоната по време на СЗП 2016 – 2021 г.

По данни от периода април 2021 – март 2022 г., видът е установен по време на миграция с 2 инд. за зоната, един през пролетната и един по време на есенната миграция. Не е наблюдаван като зимуващ (Илиев, 2022). По данни на БДЗП от SmartBirds, 2 инд. са регистрирани по време на миграция през 2021 г. По време на теренното проучване от декември 2021 г. до октомври 2022 г. не е установен от нас в зоната.

В eBird няма регистрирани индивиди за зоната. По данни от <https://observation.org> видът е с едно наблюдадени в зоната, 1 инд. през януари 2008 г.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на популацията по време на миграция	Брой индивиди	Най-малко 2	Определена на база доклада на Илиев (2022). Информацията за вида в зоната е оскъдна. По тази причина считаме, че е необходим регулярен насочен мониторинг за установяване на числеността му.	Поддържане на мигрираща популация от най-малко 2 инд.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	В СФ липсва информация за числеността на вида през зимата. Въпреки относително редовните проучвания в зоната, има информация само за 1 инд., наблюдаване през януари 2008 г. (observation.org). Вероятно зимуващата численост на вида е много ниска и целевата стойност ще бъде изпълнена само при благоприятни метеорологични условия и добро състояние на гнездовите популации на вида извън зоната.	Поддържане на популацията в размер на най-малко 1 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 609	За определяне на площта на подходящите хранителни местообитания за вида в зоната използвахме данните от СФ: местообитания N03, N09, N10, N15.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 609 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

			ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	
--	--	--	---	--

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ:

- Добавяне на максимална численост на мигриращата популация от 2 инд. и промяна в качеството на данните, предвид доклада на Илиев (2022);

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A141	<i>Pluvialis squatarola</i>			w				P	DD	C	B	C	C
B	A141	<i>Pluvialis squatarola</i>			c	2	i			G	C	B	C	C

Специфични цели за A142 *Vanellus vanellus* (обикновена калугерица)

1. Код и наименование на вида

A142 *Vanellus vanellus* (обикновена калугерица)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 28 – 31 cm. Размах на крилата: 70 – 76 cm. С размерите на гълъб. Оперението по гърба е зеленикаво-черно с метален отблясък, коремът е бял, главата е с качулка. В полет прави впечатление контрастът между белите подкрилия и корем и черните махови пера. Обитава влажни ливади и обработваеми земи.

Характер на пребиваване в страната

В България е гнездящ, преминаващ и зимуващ вид. Гнезди на земята. Снася 3 – 4 яйца, има едно поколение годишно през периода април-юни. Зимува по Средиземноморието. Миграционния период е февруари – март и септември – октомври (BWPI, 2006).

Характерно местообитание

Гнезди в тревни съобщества по влажни терени, по-рядко мезофилни тревни съобщества, често в близост до стоящи пресни води, стоящи бракични води или течащи води, както и около блата, растителност по периферията на водоеми, крайречни и приизворни мочурища. Много често и в селскостопански площи и изкуствени ландшафти, предпочита периферии на сезонно заливани терени, както и обработваеми площи с редки посеви и други (едногодишни) тревни култури, особено оризища или временно заливани житни ниви (Янков отг. ред., 2007). Растителността в гнездовите местообитания през пролетта трябва да е ниска (под 15 cm). Поддържането на местообитанията може да става чрез опазване от домашни животни. Предпочита влажни почви с наличие на повърхността и под повърхността на почвата на различни видове насекоми и техните ларви (BirdLife International, 2023). Подходящите местообитания включват богат набор от влажни зони: 1110, 1140, 2110, 2120, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Диетата му се състои от възрастни и ларви на насекоми (напр. бръмбари, мравки, щурци, скакалци, водни кончета, цикади и др.), паяци, охлюви, дъждовни червеи, жаби, дребни риби и семена или други части на растения (BirdLife International, 2023).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в низинните и равнинни части на страната, най-плътно – в Тракийската низина, Софийското поле, поречието на р. Тунджа, Бургаската низина, Дунавското крайбрежие и понижения с влажни зони в Дунавската равнина, а с по-малко групирани находища – и в някои по-влажни части на Лудогорието, Добруджа, Предбалкана и дори около яз. Батак, където има традиционно гнездовище, известно от XIX в. Разпространението се мени през годините, поради гнезденето на редица места във временни пролетни разливи в нивите в рамките на 0 – 1110 м н.в. (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN – NT (Near Threatened), за територията на континентална Европа – VU (Vulnerable). Включен в SPEC1 за България. Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 800 – 1500 двойки. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018) е намаляваща.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 250 – 1000 индивида. Заплахи и влияния: J03, F03, G05.

Според Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **зимуваща** популация е оценена на 5 – 320 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е флукутираща както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018), която също е флукутираща.

Видът се среща в 59 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 1 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е гнездящ, преминаващ и зимуващ, като за гнездящата популацията липсват данни (DD), но популацията е оценена с оценка „B“ – добра представителност. Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

Съгласно СФ, мигриращата (преминаващата) популация се оценява на 4 – 95 индивида, което представлява 1,6 – 9,5 % от националната мигрираща популация (оценка „B“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

Съгласно СФ, зимуващата популация се оценява на 3 – 26 индивида, което представлява 8,13 – 60,0 % от националната зимуваща популация (оценка „B“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Като част от гнездовата територия в страната Нанкинов и др. (1997) посочват Черноморието, като дават по-конкретна информация само за Атанасовско езеро – между 33 и 59 гнездящи двойки. Числеността на мигриращи индивиди за същата локация се посочва в рамките на 800 – 7570 екземпляра (Нанкинов и др., 1997). За сравнение, в Бургаските влажни зони максималните числености на вида по време на пролетната миграция са 133 инд, а през есента – 840 инд. (Dimitrov et al., 2005). Според Дерелиев и др. (2007), видът гнезди в рамките на Варненско-Белославското езеро без да е уточнен броят гнездящи двойки. Броят на мигриращите индивиди е 4 – 95, а зимуващи са 3 – 26 индивида.

По данни на ИАОС видът не е регистриран в зоната по време на СЗП 2016-2021 г. Агенцията предоставя данни за гнездовия сезон на 2020 г., когато са отбелязани 3 сигурно гнездящи двойки и 44 индивида, наблюдавани в подходящо гнездово местообитание. Според Илиев (2022), видът е гнездящ и мигриращ за зоната от април 2021 – март 2022 г. Няма данни за зимуване за зоната. Обща численост за горния период възлиза на 160 индивида, от които сигурно гнездящи са 4-7 двойки.

По данни на БДЗП от SmartBirds, за 2018 г. са отбелязани общо 10 инд., за 2019 г. – 54 инд., за 2020 г. – 75 инд., 2021 г. – 297 инд. и за 2022 г. – 267 инд. По време на теренното проучване през декември 2021 г. са установени 10 зимуващи инд., а през февруари 2022 г. – 2 индивида в зоната. През гнездовия сезон май – юни 2022 г. са регистрирани 26 индивида. Мигриращи през април 2022 г. са установени 59 индивида в зоната, а през август 2022г – 55 индивида.

По данни от eBird, видът е наблюдаван в зоната през октомври 2022 г. с 6 инд. По данни от <https://observation.org> максималната численост на вида в зоната е отбелязана през септември 2018 г. – 100 инд.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 3	Въз основа на данни на ИАОС, данни от доклад на Илиев (2022) и данните от теренните проучвания през 2021 – 2022 г., считаме, че минималната целева стойност за гнездовата популация може да се определи на най-малко 3 двойки.	Поддържане на гнездовата популация в размер на най-малко 3 дв.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 4	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална стойност от 4 индивида. Максималната стойност според предоставените данни варира от 26 до 100-140 инд. по време на миграция.	Поддържане на мигриращата популация в размер на най-малко 4 инд.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 3	Целевата стойност е определена от СФ и нашите теренни проучвания през декември 2021 г.	Поддържане на зимуваща популация в размер на най-

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
				малко 3 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 328 ha	Изчислена на база хабитати N03, N07, N10, в рамките на 33. Данните са взети от СФ като % от площта на 33. Гнезди в тревни съобщества по влажни терени, често в близост до стоящи пресни води, както и обработваеми площи с редки посеви и други (едногодишни) тревни култури, особено оризища или временно заливани житни ниви. Растителността в гнездовите местообитания през пролетта трябва да е с височина под 15 cm.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 328 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за настоящата гнездова численост на вида в защитената зона е необходима следната актуализация на СФ (в червен цвят в таблицата):

- Добавяне на минамален и максимален брой гнездящи двойки 3 – 7, предвид доклада на Илиев (2022) и данните от тренните проучвания. Промяна в оценката за числеността и значението на зоната за опазването на вида от „В“ на „С“, съобразно по-ниския % от националната популация, която зоната поддържа (< 2%);

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A142	<i>Vanellus vanellus</i>			r	3	7	p		G	C	B	C	C
B	A142	<i>Vanellus vanellus</i>			c	4	95	i		G	B	B	C	B
B	A142	<i>Vanellus vanellus</i>			w	3	26	i		G	B	B	C	B

Специфични цели за A145 *Calidris minuta* (малък брегобегач)

1. Код и наименование на вида

A145 *Calidris minuta* (малък брегобегач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 14 – 15,5 cm. Размах на крилата: 27 – 30 cm. Дребен, около 2/3 от дължината на тъмногръдия брегобегач. През лятото оперението е особено ярко, с богато оцветен гръб, бежово-оранжево лице и бяло гърло. Клюнът е къс, прав и островърх. Извън размножителния сезон централната горна част на перата е много тъмна, което дава по-малко равномерен ефект. Коремът и гърдите са бели, със сив оттенък от двете страни на гърдите; те са фино набраздени и понякога образуват цялостна ивица през гърдите. Краката са тъмни (Svensson et al., 2009).

Характер на пребиваване в страната

В България е мигриращ, зимуващ и летуващ вид (Нанкинов и др., 1997). По време на размножителния период този вид обитава тундрата на ниска надморска височина в Арктика, въпреки че по изключение се среща над 1000 м на запад от ареала си (BirdLife International 2023). Може да бъде наблюдаван по Черноморското крайбрежие в периода април-юни и август-октомври, предимно в района на Бургаските влажни зони, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро.

Характерно местообитание

Морски брегови и различни равнинни водоеми: плитки езера, блата, реки и техните разливи, язовири, рибарници, мокри ливади с малки водни огледала, даже на временно образували се от дъждовете водоеми. (Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Главно насекоми и техните ларви, дребни миди, охлюви, ракообразни. Събират храна по плитките водни участъци, но по-често на брега край водата. Рядко сондира почвата, а намира храната предимно с помощта на зрението (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Дуранкулашко и Шабленско ез., има и единични наблюдения в централната част на страната (яз. Пясъчник), Кремиковския утайник край София по време на есенна миграция и през зимата (Dimitrov et al., 2005; Нанкинов и др., 1997; Костадинова и Граматиков, 2007).

Не фигурира в Приложенията на Директивата за птиците. Според IUCN – NT (Near Threatened), за територията на континентална Европа – слабо засегнат LC (Least Concern) (BirdLife International 2021). Няма SPEC категория. Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща** популация на вида се оценява на 1 – 5 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2000 – 2018) за популацията е флукутираща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е флукутираща.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 400 – 2100 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) на популацията е неизвестна както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е неизвестна.

Посочени са следните заплахи и въздействия: F06, F26, F02.

Видът се среща в 20 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ и мигриращ. Мигриращата популация се оценява на 40 – 70 индивида, което представлява 3,33 – 10 % от националната популация (оценка „C“, а би трябвало да е „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Съгласно СФ, зимуващата популация се оценява на максимум 1 индивид, което представлява 0,05 % от националната зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Нанкинов и др. 1997 посочват данни за Черноморието, в частност Варненското езеро, където видът е наблюдаван с 300 инд. през 1974 г.

Редовно зимува с страната с максимум от 1270 инд. през 1978 г., като зимуващи птици са регистрирани само по южното Черноморие (Michev & Profirov, 2003). По северното Черноморие е регистриран веднъж за целия 25 годишен период с 2 инд. 1994 г. От 1996 г. – 2001 г. видът не е регистриран в страната по време СЗП (Michev & Profirov, 2003). Според Дерелиев и др. (2007), броят на мигриращите индивиди в зоната е 40 – 70, а зимуващи са 0 – 1 индивида.

По данни на ИАОС видът не е регистриран в зоната по време на СЗП 2016 – 2021 г. За периода от април 2021 – март 2022 г. е наблюдаван 1 инд. в зоната през август 2021 г. (Илиев, 2022). По данни на БДЗП от SmartBirds, за 2019 г. са регистрирани 48 инд., за 2020 г. – 23 инд., 2021 г. – 11 инд. и за 2022 г. – 154 инд., всички по време на миграция. По време на теренното проучване от декември 2021 г. до октомври 2022 г. са регистрирани 116 мигриращи индивида. Зимуващи не са регистрирани.

По данни от eBird, 1 инд. е наблюдаван в зоната през май 2022 г. По данни от <https://observation.org> видът в зоната е отбелязан като мигриращ, съответно за 2010 г. – 1 инд., 2014 г. – 4 инд., 2019 г. – 47 инд., 2021 – 1 инд.

Посочените данни са разнородни в годините и в различните източници. По тази причина считаме, че численостите на вида в зоната се нуждаят целенасочено внимание и потвърждение чрез извършване на многогодишен редовен мониторинг в зоната.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 40	Целевата стойност е определена от СФ. Вида се среща редовно в зоната по време на миграция, което се доказва от данните през последните години.	Поддържане на мигрираща популация от най-малко 40 инд.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Целевата стойност е определена от СФ. Видът е рядък през зимата и целевата стойност няма да бъде изпълнена всяка година. Присъствието му ще зависи най-вече от подходящи климатични условия и наличие на пригодни местообитания.	Поддържане на зимуваща популация от най-малко 1 инд., при подходящи метеорологични условия.						
Местообитание на вида: площ на подходящи хранителни местообитания	ha	Най-малко 234 ha	Изчислена на база процентно участие на местообитания от СФ: N03, N07.	Поддържане на подходящо местообитание в рамките на най-малко 234 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ за вида:

- Промяна в макс. численост на мигриращата популация от 70 инд. на 154 инд., предвид данните от SmartBireds и теренното проучване през 2022 г.;

Species			Population in the site							Site assessment						
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A145	<i>Calidris minuta</i>			w		1	i		G	C	A	C	A		
B	A145	<i>Calidris minuta</i>			c	40	154	i		G	C	A	C	A		

Специфични цели за A146 *Calidris temminckii* (сив брегобегач)

Новопредложен вид за включване в СФ

1. Код и наименование на вида

A146 *Calidris temminckii* (сив брегобегач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 13 – 15 cm. Размах на крилата: 36 cm. Дребен, с размерите на малкия брегобегач, но с малко по-издължено тяло. Петнисти сиво-кафяви гърди, дълга опашка, която обикновено излиза извън върховете на крилата, къса проекция на първостепенните махови пера и къси зеленикави крака. Фин, леко извит клон. Извън размножителния сезон перата на горната част са доста еднакви, тъмно сиво-кафяви, с по-бледи ресни и някои тъмни ивици. Гърдите са тъмни и без ивици. Краката са светли – жълтеникави, зеленикави или кафеникави (Svensson et al., 2009).

Характер на пребиваване в страната

В България е преминаващ вид (Ivanov et al., 2014). Този вид се размножава в арктическата тундра, храстовата тундра и горската тундра по заливните равнини, въпреки че избягва изключително студени условия и открити брегове. Може да бъде наблюдаван по Черноморското крайбрежие в периода август-септември, предимно в района на Бургаските влажни зони, Дуранкулашко и Шабленско езеро.

Характерно местообитание

Извън размножителния период видът обитава вътрешни сладководни влажни зони, речни заливни зони, поливни площи, канализационни стопанства, влажни зони с гъста растителност, канали, блата и ръбове на езера, а по крайбрежието показва силно предпочитание към тинесто-песъчливи крайбрежни площи в закрити заливи, лимани и солници, като същевременно се стреми да избягва открити пясъчни плажове (BirdLife International 2019). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

В местата за размножаване и във вътрешните местообитания храната на този вид се състои предимно от насекоми и техните ларви (особено бръмбари и двукрили), както и от случайни растителни вещества. По бреговете видът се храни с прешленести червеи, ракообразни и дребни мекотели (BirdLife International, 2019).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се изключително по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Дуранкулашко и Шабленско ез., както и единични наблюдения в централната част на страната (яз. Пясъчник) по време на есенна миграция през август-септември.

Не фигурира в Приложенията на Директивата за птиците. Според IUCN – NT (Near Threatened), за територията на континентална Европа – слабо засегнат LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Няма SPEC категория (BirdLife International, 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 20 – 100 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е **неизвестна** както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018), която също е **неизвестна**.

Посочени са следните заплахи и въздействия: F06, F26, F03.

Видът се среща в 7 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Новопредложен вид за включване в СФ с **мигрираща численост на популацията** (виж т. 7).

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Варненско-Белославско ез.“ сивият брегобегач не е посочен сред видовете обект на опазване (Дерелиев и др., 2007). При проучването на Илиев (2022), видът е установен като мигриращ за 33 „Варненско-Белославско ез.“ с 1 инд. през май 2021 г. По данни от SmartBirds, през май 2019 г. - 2 инд., през май 2021 – 1 инд., август 2020 – 1 инд., август 2021 г. – 1 инд., септември 2019 г. – 5 инд. По време на проучването през 2022 г. са установени 11 инд. в края на април. Видът присъства редовно по време на миграция с ниски концентрации от 1-11 инд., което обосновава включването му в СФ за зоната.

По данни от eBird, сивият брегобегач е отчитан сравнително регулярно в зоната с 1 – 8 инд. за периода 2014 – 2022 г. (Daniel Mitev, Simeon Gigov, Jean-Paul Siccard, Andrew Bailey).

Като констатирани заплахи за вида може да се посочат, загуба на местообитания в резултат на разширяване на пристанище Варна запад, замърсяване на водите, замърсяване с битови и строителни отпадъци.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Определена на база данните от Илиев (2022), SmartBirds, eBirds и теренните проучвания през 2022 г. Повечето инд. са наблюдавани през есенната миграция.	Поддържане на мигрираща популация от най-малко 1 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 328	Изчислена на база % на местообитания N03, N07 и N10 от общата площ на зоната.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 328 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме включването на сивият брегобегач с концентрация по време на миграция в СФ на зоната със следните параметри:

Species					Population in the site						Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A146	<i>Calidris temminckii</i>			c	1	11	i		G	B	B	C	B

Специфични цели за A149 *Calidris alpina* (тъмногръд брегобегач)

1. Код и наименование на вида

A149 *Calidris alpina* (тъмногръд брегобегач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 16 – 22 cm. Размах на крилата: 38 – 45 cm. Брачно оперение – черен корем контрастиращ с бялото подкрилие. Има тясна бяла ивица на крилото, бели страни в задната част на тялото и горната част на опашката, и сиви страни на опашката с тъмни централни пера. През зимата с по-светло оперение. Клюнът е леко извит надолу. Краката маслиночерни. Надопашието чернокафяво, отстрани чисто бяло. Опашката сивокафява, по средата почти черна. (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е прелетен и зимуващ вид (Ivanov et al., 2014). Арктичен вид с циркумполярно разпространение. Гнезди в тундрата и по арктическото крайбрежие на Азия (източно от п-ов Таймир) и Северна Америка (Нанкинов и др., 1997). Многочислен

вид по Черноморското крайбрежие: Бургаски езера, Поморийско езеро, Дуранкулашко езеро и Шабленска тузла.

Характерно местообитание

Плитки, открити водоеми с богата хранителна база: езера, блата, рибарници, язовири, устия на реки, речни разливи, морски заливи, влажни ливади, заливни мочурища (Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се най-често по плитчините чрез сондиране на почвата. Предимно водни насекоми и техните ларви (бръмбари, ципокрили, двукрили, пеперуди, правокрили, полутвърдокрили), дребни ракообразни, миди и охлюви, червеи, семена и части на растения (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро по време на миграция, пролет – от март до май, и есен – от август до ноември (Dimitrov et al., 2005; Нанкинов и др., 1997; Костадинова, Граматиков, 2007).

В Приложение I на Директивата за птиците е включен подвидът *C. a. schinzii*. Според IUCN видът е Незастрашен LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern). SPEC 3 категория (BirdLife International 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на 900 – 2000 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2000 – 2018) за популацията е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018) е флукуираща.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 1000 – 2000 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е неизвестна както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е неизвестна.

Посочени са следните заплахи и въздействия: F08, J02, D02.

Видът се среща в 25 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ, като популацията се оценява на 2 – 17 индивида, което представлява 0,2 – 0,85 % от националната популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът е и зимуващ, като популацията се оценява на 1 – 5 индивида, което представлява 0,11 – 0,25 % от националната популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност

5. Анализ на наличната информация

Като част от находищата на мигриращата популация в страната Нанкинов и др. (1997) посочват езерата Белославско и Варненско, но не уточняват бр. регистрирани индивиди в тях. В периода 1977 – 2001 г. по време на СЗП видът не е докладван за зоната. В страната зимува предимно по южното Черноморие и рядко по северното Черноморие (1 – 5 инд.) (Michev & Profirov, 2003). Според Дерелиев и др. (2007) броят на мигриращите индивиди е 2 – 17, а зимуващи са 1 – 5 индивида.

По данни на ИАОС видът не е регистриран в зоната по време на СЗП 2016 – 2021 г.

По данни за периода април 2021 – март 2022 г., видът е установен по време на миграция (4 инд.) и като зимуващ (2 инд.) за зоната (Илиев, 2022). По данни на БДЗП от SmartBirds, за 2019 г. са регистрирани 1 мигриращ инд., за 2020 г. – 3 зимуващи и 2 мигриращи инд., 2021 г. – 5 мигриращи инд. и за 2022 г. – 2 зимуващи и 15 мигриращи инд. По време на теренното проучване през декември 2021 г. и февруари 2022 г. са установени 6 зимуващи инд. в зоната. Мигриращи не са регистрирани.

По данни от eBird, 25 инд. са наблюдавани в зоната през май 2022 г. По данни от <https://observation.org> видът в зоната е отбелязан като зимуващ и мигриращ, съответно за 2008 г. с 1 зимуващ инд., 2010 г. – 1 мигриращ инд., 2013 г. – 1 мигриращ инд., 2018 г. – 3 мигриращи инд., 2021 – 2 мигриращи инд.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 2	Определена според СФ и анализирани данни. Считаме, че стойността отговаря на числеността на мигриращата популация на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 2 индивида.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Определена според СФ и анализирани данни. Считаме, че стойността отговаря на числеността на зимуващата популация на вида в зоната, но ще зависи най-вече от метеорологичните условия и състоянието на местообитанията в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 индивид.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 234 ha	Изчислена на база % на подходящите местообитанията в зоната според СФ: N03, N10.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 234 ha.
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологичен потенциал 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
за Черноморски район 2016-2021 г.			<p>4-Лошо - Poor</p> <p>5-Много лошо - Bad</p> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Отлично.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ (посочени в червено):

•

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A149	<i>Calidris alpina</i>			w	1	6	i		G	C	A	C	C
B	A149	<i>Calidris alpina</i>			c	2	17	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A861 *Calidris pugnax* (бойник)

1. Код и наименование на вида

A861 *Calidris pugnax* (бойник)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 22,5 – 33 cm. Размах на крилата: 50 – 59 cm. Необичаен и характерен вид дъждосвирицова птица, с висока изменчивост, както по размер, така и по оперение и оцветяване на голите части. През брачния сезон при мъжките индивиди темето, удължените пера на тила, вратът, шията и гушата, а също гърбът и плещите са оцветени изключително разнообразно при различните индивиди. Зимно оперение – тялото отгоре сивокафяво, с тесни белезникави кантове на перата. Вратът сивкав или бял. Страните на главата мръснобели. Долната част на тялото бяла със сивокафяв налеп по гушата, гърдите и страните на корема (Нанкинов и др. 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е прелетен и зимуващ вид (Ivanov et al., 2014). Палеарктичен вид, разпространен в Евразия от Британските острови на изток до Берингово море. Мигрира на широк фронт в цяла Европа. Гнезди от май до август, като мъжките се събират в подходящи токовища, а женските гнездят самостоятелно или в полуколониални групи

(BirdLife International 2023, Нанкинов и др. 1997). Многочислен по Черноморското, а също и около подходящи водоеми по Дунавското крайбрежие и в страната.

Характерно местообитание

Евритопна птица, която се среща по морския бряг, езера, сегашни и бивши блата, мочурища, влажни ливади, хвостохранилища, старйци, разливи и делти на реки, язовири, рибарници, оризища, канали с тинесто дъно, по малки или временно образувани водоеми сред полета, по пасища, в покрайнините на населените пунктове и др. (Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Основната храна са водни и наземни насекоми и техните ларви: комари, бръмбари, ручейници, дървеници, скакалци, а също дребни миди, охлюви, ракообразни, дъждовни червеи, рядко семена и зелени части на плевелни и културни растения (Нанкинов и др. 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се с най-висока плътност по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро по време на миграция, пролет – от февруари до май, и есен – от август до ноември, както и с по-ниска численост около естествени и изкуствени водоеми из страната – Обнова, комплекс Калимок, язовир Пясъчник, рибарници Мечка, рибарници Хаджи Димитрово, к-с Камчия (Dimitrov et al. 2005; Костадинова и Граматиков, 2007; Нанкинов и др., 1997).

Включен в Приложения 1 и 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN видът е Незастрашен LC (Least Concern), за територията на континентална Европа и ЕС – почти застрашен - NT (Near Threatened) (BirdLife International, 2021). SPEC 2 категория (BirdLife International 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на 10 – 60 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2000 – 2018) за популацията е **флукутираща**, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е **флукутираща**.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 20000 – 45000 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е **неизвестна** както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е **неизвестна**.

Посочени са следните заплахи и въздействия: F26 и F03.

Видът се среща в 33 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е **мигриращ**, като популацията се оценява на **6 - 97 индивида**, което представлява 0,03 – 0,2 % от националната популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По Черноморието и Софийско са отбелязани най-многобройните струпвания през сезонните прелети (Нанкинов и др. 1997). Не се посочват данни за езерата Белославско и Варненско. През периода 1977 – 2001 г. по време на СЗП видът не е докладван за зоната (Michev & Profirov, 2003). В страната зимува предимно по южното Черноморие (Бургаските влажни зони) и рядко по северното Черноморие. (Michev & Profirov, 2003). Според Дерелиев и др. (2007), броят на мигриращите индивиди в зоната е 6 – 90 индивида.

По данни на ИАОС видът е регистриран с един индивид в зоната по време на СЗП 2016 – 2021 г. Данните са от 2017 г. В периода от април 2021 – март 2022 г. са установени 195 инд. по време на пролетна миграция и 14 инд. по време на есенната (Илиев, 2022). Общо 209 птици за зоната. По данни на БДЗП от SmartBirds, за 2018 г. за установени 29 инд., за 2019 г. – 192 инд., за 2020 г. – 74 инд., 2021 г. – 337 инд. и за 2022 г. – 130 инд. Всички по време на миграция. Като през юни 2022 г. са регистрирани и допълнителни 12 инд. По време на теренното проучване през декември 2021 г. и февруари 2022 г. не е установен като зимуващ в зоната. Мигриращи през април и май 2022 г. са установени 63 индивида в зоната, а през август същата година – 3 инд.

Няма данни от eBird за зоната. По данни от <https://observation.org> видът в зоната е отбелязан в периода от 2013 г. – 2021 г. с минимум 1 инд. и максимум 146 инд. през 2018 г.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели				
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 6 инд.	Определена на база СФ. От допълнително представените данни личи, че максималната численост на мигриращата популация нараства през годините. Счита се, че е необходимо провеждане на дългогодишен мониторинг, за да се определят нови максимална и минимална стойност на мигриращата популация.	Поддържане на мигрираща популация от най-малко 6 инд.				
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 703 ha	Изчислена на база % на подходящите местообитанията в зоната – соленоводни блата, солени пасища, засолени степи (N03), мочурища и блата (N07) и влажни ливади и пасища (N10), други обработваеми земи (N15). Видът би могъл да използва и плитките участъци на откритите вони площи.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 703 ha.				
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела,	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> </tbody> </table>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро
Екологичен потенциал								
1-Отлично - High								
2-Добро - Good								
3-Умерено - Moderate								

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.			<p>4-Лошо - Poor</p> <p>5-Много лошо - Bad</p> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	или 1-Отлично.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ:

- Промяна в кода и научното наименование на вида, съобразно Докладването по чл. 12 от 2019 г.;
- Промяна в максималната численост на мигриращата популация от 97 на 195 инд, предвид доклада на Илиев (2022);

Species			Population in the site						Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A861	<i>Calidris pugnax</i>			c	6	195	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A152 *Limnocyptes minimus* (малка бекасица)

1. Код и наименование на вида

A152 *Limnocyptes minimus* (малка бекасица)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 17 – 19 cm. Размах на крилата: 38 – 42 cm. По-дребен от други бекаси; единственият, на който липсва бледа централна ивица на темето, без тъмни линии или ивици по страните. Отличителни белези на вида са сравнително късият клюн, клинообразна опашка, удебелени кремави мантийни ивици; тъмнокафяви махови пера, с тесен бял заден ръб на второстепенните махови пера (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е прелетен и зимуващ вид (Ivanov et al., 2014). Сибирски вид. Разпространен в Евразия от Швеция, Норвегия и Финландия, на изток до басейна на р. Колима. На север обхваща и зоната на тундрата. Размножава се в големи влажни блата в бореални горски и храстови тундрови зони (BirdLife International 2023, Нанкинов и др. 1997). Среща се рядко по Черноморското крайбрежие.

Характерно местообитание

В извън размножителния сезон се среща в големи и малки водоеми с плитки участъци и тинести брегове и дъно: сладководни блата, мочурища, влажни ливади, наводнени полета и груби тревисти площи край басейни и езера; реки, речни разливи, рибарници, канали, заблатени ниви и даже в градски паркове (Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160; Сладководни местообитания: 3150, 3160, 3260 3270 и Естествени и полуестествени тревни формации: 6440, 6510 съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Събира храната си предимно чрез сондиране на почвата, а също по повърхността на земята. Ларви и възрастни насекоми (бръмбари, двукрили, много личинки на комари), червеи, дребни миди, охлюви и части на растения (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се рядко, предимно по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Дуранкулашко и Шабленско езеро по време на миграция и зимуване, от август до април. Възможно е видът да се среща по-често, но оценката на числеността му да е занижена заради потайното му поведение (Dimitrov et al., 2005; Нанкинов и др., 1997).

Включен в Приложения 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN видът е слабо засегнат LC (Least Concern), за територията на континентална Европа и ЕС – слабо засегнат LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Няма SPEC категория (BirdLife International 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната популация е зимуваща и се оценява на 20 – 100 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2000 – 2018) за популацията е **неизвестна**, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е **неизвестна**.

Мигрираща популация за страната не е посочена в Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.). Не са посочени заплахи и влияния.

Видът се среща в 15 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ, видът се опазва в зоната като мигриращ без да е уточнен броят индивиди. Допълнително, мигрираща популация за страната не е посочена в Докладването от 2019 г. По тази причина сме възпрепятствани да дадем % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията е поставена оценка „С“ – значителна представителност. Опазването на вида е добро съхранение (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Не е посочен конкретно в зоната от Нанкинов и др. (1997). През периода 1977 – 2001 г. по време на СЗП видът не е докладван за зоната. Авторите споделят, че рядко е регистриран в страната в посочения период (Michev & Profirov, 2003). Дерелиев и др. (2007), посочват броят на мигриращите индивиди 0 – 1, а зимуващи не са докладвани в източника.

По данни на ИАОС видът не е регистриран в зоната по време на СЗП 2016 – 2021 г.

В доклада за периода април 2021 – март 2022 г. видът не е установен в зоната (Илиев, 2022). Няма данни на БДЗП от платформата SmartBirds за вида в зоната. Нашите данни от теренното проучване през периода декември 2021 г. до октомври 2022 г. не потвърждават приръствието на вида в зоната.

Липсват данни за регистрация на вида в зоната от eBird и <https://observation.org>.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Определена на база Дерелиев и др. (2007). Видът е много рядък както за зоната така, и за цялата страна. Целевата стойност ще бъде изпълнена спорадично при подходящи метеорологични условия и запазване на подходящите местообитания в зоната.	Поддържане на мигриращата популация от най-малко 1 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 328	По време на миграция, видът се задържа по обрасли брегове и в плитки стоящи и течащи води с ниска растителност на местообитания: N03, N07 и N10.	Поддържане на мочурища и блата в рамките на 328 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид липсата на информация за вида в зоната, на този етап не могат да бъдат предложени промени в СФ.

Специфични цели за A153 *Gallinago gallinago* (средна бекарина)

1. Код и наименование на вида

A153 *Gallinago gallinago* (средна бекарина)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 25 – 27 cm. Размах на крилата: 44 – 47 cm. От основата на клюна през челото и темето към тила две широки чернокафяви ивици. Успоредно на тях през окото, а по-надолу и през бузата и ухото подобни ивици. Комбинацията от много дълъг клюн, тесен бял заден ръб на второстепенните махови пера и бледа, немаркирана централна зона до подкрилието са диагностични белези за средната бекарина (но някои имат по-тъмно подкрилие). Придържа се близо до крайбрежната растителност, сондирайки с мушкащи движения на дългия си клюн (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е прелетен и зимуващ, много рядко гнездящ вид птица (Ivanov et al., 2014; Янков отг. ред., 2007; Нанкинов и др. 1997). Холарктичен вид, широко разпространен в Америка, Евразия и Африка. Размножава се в блата, заблатени брегове на езера, басейни и реки, влажни ливади, блата от острица и солени блата. Извън размножителния период обикновено заема подобни местообитания, с по-широко използване на създадени от човека местообитания, напр. канализационни съоръжения и оризови полета, горните течения на лиманите и крайбрежните ливади, а също и наводнени земеделски земи, канавки и др. (BirdLife International 2023; Нанкинов и др., 1997). През май-юни 1997–1998 г. сигурно гнездене на 2–3 двойки е установено в Драгоманското блато (Гоелмански гл. ред., 2015). По време на миграции и зимуване – най-разнообразни влажни зони, предимно по Черноморското крайбрежие и Южна България (Янков отг. ред., 2007).

Характерно местообитание

Различни видове блата. Предпочита равнинните, но заселва удобни биотопи до 2000 m. надм. в. Обитава също влажни ливади, старйци на реки, речни разливи, рибарници, оризища, канали с тинесто дъно, плитки езера, залети редки гори, овощни градини, а също по-малки и временни водоеми и обработваеми площи (Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160; Сладководни местообитания: 3150, 3160, 3260 3270 и Естествени и полуестествени тревни формации: 6440, 6510 съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Хранителният му спектър включва ларви на насекоми (10–80%), и имаго, земни червеи, малки ракообразни, малки охлюви и паяци; растителни влакна и семена. Установено е, че 63, 1 % от обема на храната са растителните остатъци (57,7% вегетативни части и 5,4% семена), а 21,7% – животинските (повече бръмбари, двукрили, водни кончета, дребни ракообразни, миди, охлюви, дъждовни червеи). Храни се чрез вертикално и ритмично сондиране в субстрата, често без изваждане на клюна от почвата. Обикновено се храни в малки групи (BirdLife International 2023; Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През зимата е с ниска численост, предимно в Южна България и по Черноморското крайбрежие в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода,

Поморийско езеро, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро; язовир Овчарица, язовир Пясъчник (Dimitrov et al. 2005; Костадинова и Граматиков, 2007; Нанкинов и др., 1997).

Включен в Приложения 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN видът е слабо засегнат LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – уязвим VU (Vulnerable) (BirdLife International, 2021). SPEC 3 категория (BirdLife International 2017). Включен в Червената книга на България в категория критично застрашен CR.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на 1000 – 2000 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2007 – 2018) за популацията е неизвестна, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е неизвестна.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 2 – 12 двойки. Краткосрочната тенденция (за периода 2007 – 2018) в популацията е неизвестна както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е неизвестна.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 100 – 400 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е неизвестна както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е неизвестна.

Посочени са следните заплахи и въздействия: F05, F26, F08, K02, K04.

Ловен обект, ловува се от втората събота на август до последния ден на февруари (Обретенов и др., 2018).

Видът се среща в 41 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ, видът се опазва в зоната като мигриращ и зимуващ. Броят на мигриращите птици не е отбелязан в СФ, което ни възпрепятства да определим % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията е поставена оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно СФ, зимуващата популация е определена на максимум 1 инд., което възлиза на 0,05% от националната зимуваща популация. За размер и плътност на популацията е поставена оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Мигриращите птици спират по всички водоеми, по Черноморското крайбрежие, в Софийско, Горнотракийската низина и край Дунав (Нанкинов и др. 1997). През периода 1977 – 2001 г. по време на СЗП видът не е докладван за зоната (Michev & Profirov, 2003). В северна България има само 2 записа за целия 25 годишен период (Michev & Profirov, 2003). Дерелиев и др. (2007) отбелязват вида в зоната като мигриращ без да уточняват брой инд. Зимуващата популация според авторите е 2 – 21 инд.

По данни на ИАОС видът е регистриран в зоната по време на СЗП 2016 – 2021 г. с 1 инд. за 2018 г. и 1 инд. за 2021 г. По данни на Агенцията няма информация за присъствие на вида през гнездовия сезон на 2020 г. на територията на ЗЗ.

За периода април 2021 – март 2022 г., видът е установен по време на миграция (18 инд.) и като зимуващ (11 инд.) за зоната. Няма данни да е гнездящ за посочения период от време (Илиев, 2022). По данни на БДЗП от SmartBirds, за 2018 г. е регистриран 1 инд. в гнездово местообитание, за 2019 г. са регистрирани 10 мигриращи инд., за 2020 г. – 44 мигриращи инд., 2021 г. – 33 мигриращи инд. и 22 зимуващи инд., за 2022 г. – 27 мигриращи инд. и 6 зимуващи инд. По време на теренното проучване от декември 2021 г. до октомври 2022 г. са установени 15 зимуващи инд. и 1 мигриращ инд. в зоната.

По данни от eBird, 8 инд. са наблюдавани в зоната през октомври 2022 г. По данни от <https://observation.org> видът в зоната е отбелязан като зимуващ с 1 инд. през 2008 г. и 1 инд. през 2020 г., а мигриращ за 2013 г. с 12 инд., 2018 г. – 16 инд., 2013 г. – 4 инд., 2019 г. – 1 инд., 2021 – 4 инд.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 6	След анализ на предоставените данни, считаме, че видът зимува в границите на 6 – 22 инд. Да се извърши целенасочен многогодишен мониторинг за установяване на размера на зимуващата популация в зоната.	Поддържане на зимуваща популация от най-малко 6 инд.						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 10	След анализ на предоставените данни, считаме, че видът мигрира в границите на 10 – 44 инд. Провеждане на проучване за установяване на текущата миграционна численост на вида в зоната в подходящите местообитания.	Поддържане на мигрираща популация от най-малко 10 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания за вида	ha	Най-малко 328 ha	Площта е изчислена на база подходящите местообитания от СФ: N03, N07, N10.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида защитената зона, в размер на най-малко 328 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			(канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за настоящата зимуваща и мигрираща популация на вида, предлагаме следните промени в СФ (отбелязани в червено):

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A153	<i>Gallinago gallinago</i>			c	10	44	i		G	A	A	C	A
B	A153	<i>Gallinago gallinago</i>			w	6	22	i		G	A	A	C	A

Специфични цели за A156 *Limosa limosa* (черноопашат крайбрежен бекас)

1. Код и наименование на вида

A156 *Limosa limosa* (черноопашат крайбрежен бекас)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 40 – 44 cm. Размах на крилата: 70 – 82 cm. Едър, дългокрак бекас с дълъг, прав клон. Отличава се във всички оперения от пъстроопашатия бекас по бялата крилна ивица по дължина на горната страна на крилото и черната опашка; тези характеристики, обаче, са лесно видими само по време на полет (или при разтягане на крилото). Други отличителни белези са относително по-дългите крака (особено пищяла) и почти правият (не извит) клон, в основата оранжев, към върха тъмнокафяв (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е прелетен и зимуващ вид (Ivanov et al., 2014). Палеарктичен вид с разкъсан ареал. Разпространен в Исландия, Централна и Северна Европа, прибалтийските държави, Беларусия, Украйна, Русия, Централна и Северна Европа, Западна Азия, Източен Сибир, о-в Сахалин, п-ов Камчатка, на изток до устието на р. Анадир. Размножава се от април до средата на юни в рехави, полуколониилни групи. Птиците, които не се размножават, остават на ята, често в близост до гнездовите колонии (BirdLife International, 2023). Среща се през цялата година по влажните зони на Черноморието, край р. Дунав, в Дунавската равнина и Добруджа, в Софийско, Подбалканските полета, Горнотракийската низина и долините на реките Струма и Места (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Размножава се в низинни оводнени ливади, тревисти блатата и влажни пасища. В извънразмножителния сезон предпочита приливни тинести площи, сладководни или

бракични езера и блата и наводнени пасища, рибарници, крайбрежия на язовири, ливади, разливи на реки (Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160; Сладководни местообитания: 3150, 3160, 3260 3270 и Естествени и полуестествени тревни формации: 6440, 6510 съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Събира храната си в плитките водни участъци (като често потапя във водата и главата, и шията), в тинята или по повърхността на земята. През лятото се хранят и по ливади, пасища, степни участъци и обработваеми полета. Хранят се с рачета, дребни миди, охлюви, червеи, водни насекоми и техните ларви, а също така наземни твърдокрили, скакалци, гъсеници на пеперуди, луковици и семена на растения (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се по време на миграция и зимуване, от средата на февруари до май и от август до началото на ноември, по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро; по Дунавското крайбрежие и около водоеми: рибарници Мечка, комплекс Калимок, язовир Пясъчник, рибарници Челопечене (Dimitrov et al., 2005; Костадинова и Граматиков, 2007; Нанкинов и др., 1997).

Включен в Приложения 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN видът е Почти застрашен NT (Near Threatened), за територията на континентална Европа – NT (Near Threatened), за ЕС – застрашен EN (Endangered) (BirdLife International 2021). Включен в SPEC 1 категория за България (BirdLife International, 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на 0 – 15 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2000 – 2018) за популацията е **намаляваща**, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е **намаляваща**.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 250 – 2700 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е **неизвестна** както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е **неизвестна**.

Посочени са следните заплахи и въздействия: J02, F08, F26.

Видът се среща в 29 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ, представен с 6 – 50 индивида, което представлява 1,85 – 2,4 % от националната мигрираща популация (оценка „B“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Среща се през цялата година по Черноморието, без да се уточнява присъствие в ЗЗ (Нанкинов и др. 1997). През периода 1977 – 2001 г. по време на СЗП видът не е докладван за зоната. Авторите считат вида за рядко зимуващ в страната (Michev &

Profirov, 2003). Дерелиев и др. 2007, определят черноопашатия крайбрежен бекас като мигриращ 6 – 50 инд. Авторите не го отбелязват като зимуващ в зоната.

По данни на ИАОС видът не е регистриран в зоната по време на СЗП 2016 – 2021 г. Според Илиев (2022), са установени 21 индивида в 33 през март 2022 г. По данни на БДЗП от SmartBirds, за 2019 г. са регистрирани 32 инд., за 2020 г. – 15 инд., 2021 г. – 6 инд. и за 2022 г. – 34 инд. По време на теренното проучване в периода декември 2021 г. – октомври 2022 г. не е установен в 33.

По данни от eBird, 8 инд. са наблюдавани в зоната през април 2022 г. По данни от <https://observation.org> видът е отбелязан в зоната с 20 инд. през 2018 г.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 6	На база минималната численост в СФ. Съвременните данни за вида потвърждават минималната численост за мигриращата популация. Необходимо е провеждане на редовен мониторинг за актуализиране на числеността на вида.	Поддържане на размера на популацията в размер най-малко 6 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 328 ha	Площта е изчислена на база подходящите местообитания от СФ: N03, N07, N10.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида защитената зона, в размер на най-малко 328 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

На този етап не считаме за необходимо да се правят промени в СФ.

Специфични цели за A768 *Numenius arquata arquata* (голям свирец)

1. Код и наименование на вида

A768 *Numenius arquata arquata* (голям свирец)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 50 – 60 cm. Размах на крилата: 80–100 cm. Най-едрият от свирците. Петнистото му и набраздено кафеникаво оперение и много дълъг извит надолу клон понякога могат да бъдат сбърквани само с малкия свирец или с по-редкия тънкокълон свирец. Надочната ивица е неясна, но има тъмно петно пред окото; перата на горната част на тялото са черно-кафяви, с неравни прорези и ресни. Гърдите, шията и горната част на хълбоците са жълто-бежови, с ясно очертани ивици, V-образни по хълбоците; останалите долни части са бели. Храни се поединично по приливни площи или прилежащи земеделски земи, енергично сондирайки на дълбочина с дългия си клон или кълвейки от повърхността на земята и калта (Beaman & Madge, 1998; Message & Taylor, 2005; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е прелетен и зимуващ вид (Ivanov et al., 2014). Палеарктичен вид, разпространен в Евразия от Британските острови на изток до Североизточен Китай. Повечето популации от този вид са напълно мигриращи и се размножават от април до август в единични териториални двойки, като понякога също образуват малки колонии. След размножаване възрастните се събират по крайбрежията (от юли нататък) за линееене, преди да мигрират на юг към местата за зимуване между юли и ноември (BirdLife International, 2023; Нанкинов и др., 1997). Среща се по Черноморското и Дунавското крайбрежие.

Характерно местообитание

Блата, езера и плитки крайбрежни участъци на реки, богати на храна и обрасли с рядка трева. Предпочита също така различни типове водоеми, разположени на открити места. Среща се и край морските заливи (Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Разнообразно – насекоми и техните ларви, паяци, червеи, рачета, дребни миди, попови лъжички и малки жаби, а през есента плодчета и семена на растения (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Варненско-Белославски езерен комплекс, Дуранкулашко и Шабленско езеро и по Дунавското крайбрежие по време на миграция, пролет – от февруари до май, и есен – от август до ноември (Dimitrov et al., 2005; Костадинова и Граматиков, 2007; Нанкинов и др., 1997) и по време на зимуване (Michev & Profirov, 2003).

Включен в Приложения 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN видът е Почти застрашен NT (Near Threatened), за територията на континентална Европа – VU

(Vulnerable). SPEC 1 категория (BirdLife International 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на **10 – 180 индивида**. Краткосрочната тенденция (за периода 2000 – 2018) за популацията е **намаляваща**, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е **намаляваща**.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на **100 – 300 индивида**. Краткосрочната тенденция (за последните 12 г.) на популацията е **неизвестна**, както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е **неизвестна**.

Посочени са следните заплахи и въздействия: J02, F02 и F26.

Видът се среща в 26 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ и мигриращ. Численост на мигриращата популация не е определена в СФ, зададена е с категория на плътността Р – налични. По тази причина не е възможно да определим % от националната мигрираща популация. Оценка на популацията според СФ е значителна представителност „С“, опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Зимуващата популация е определена на 1 – 3 индивида според СФ, което **1,67 – 10 % от националната** зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Нанкинов и др. (1997) не посочват конкретна информация за езерата Белославско и Варненско по време на прелет, летуване или зимуване по Черноморието. В периода 1977 – 2001 г. по време на СЗП видът не е докладван конкретно за зоната, само две наблюдения от Северното Черноморско крайбрежие са регистрирани за целия период (Michev & Profirov, 2003). В страната зимува предимно по южното Черноморие с максимална концентрация от 111 инд. на Атанасовско езеро през 1982 г. (Michev & Profirov, 2003). Дерелиев и др. (2007) дават данни за броят на зимуващите птици в зоната са 1 – 3 инд., а мигриращите не са уточнени като брой.

По данни на ИАОС видът не е регистриран в зоната по време на СЗП 2016 – 2021 г. При ежемесечно проучване в 33 в периода април 2021 – март 2022 г. видът не е установен (Илиев, 2022).

Няма данни на БДЗП и платформата SmartBirds за регистрирани индивиди в зоната. По време на теренното ни проучване от декември 2021 г. до октомври 2022 г. не сме установили вида в 33.

По данни от eBird, 1 инд. е наблюдаван в зоната през април 2019 г. от (Daniel Mitev). По данни от <https://observation.org> видът е отбелязан в зоната като зимуващ (за 2008 г. с 1 инд.) и мигриращ (2019 г. – 1 инд.).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	Целевата стойност е неопределена, поради рядкото присъствие на вида в зоната. Нужен е многогодишен продължителен мониторинг в периода на миграция: февруари – май и средата на август – средата на декември, за да се посочи реална численост на популацията.	Междинна цел до 2027 г.: Да се извърши целенасочен дългогодишен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Целевата стойност е определена от СФ. Тези данни се нуждаят от потвърждение в резултат на адекватен мониторинг в периода декември – февруари месец.	Поддържане на зимуваща популация от най-малко 1 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 328 ha	Площта е изчислена на база подходящите местообитания от СФ: N03, N07, N10.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида защитената зона, в размер на най-малко 328 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Поради оскъдната информация за присъствие на вида в защитената зона по време на зимуване и миграция, на този етап не предлагаме промяна на СФ. Считаме, че неговата актуализация следва да бъде направена след целенасочен многогодишен мониторинг в зоната за установяване на актуални числености.

Специфични цели за A161 *Tringa erythropus* (голям червеноног водобегач)

1. Код и наименование на вида

A161 *Tringa erythropus* (голям червеноног водобегач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 29 – 32 cm. Размах на крилата: 61 – 67 cm. Елегантен, средно голям водобегач. През брачния период с тъмно оперение на тялото, напръскано с бели точки, с контрастно бяло надопашие. През зимата отгоре сивокафяв, отдолу светъл. Краката високи, червени. Клюнът дълъг, прав в основата червен, към върха черен (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е прелетен и зимуващ вид (Ivanov et al., 2014). Сибирски вид. Разпространен в Евразия от Скандинавския полуостров на изток до п-ов Чукотка. В Европа мъти в северните части на Норвегия, Швеция, Финландия и Русия. Видът се размножава в разпръснати двойки, често срещани поотделно, въпреки че не рядко се образуват групи до 20 и по изключение над 100 (BirdLife International, 2023). Среща се по време на миграция из водоемите по Черноморието и най-вече в Атанасовско езеро (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Сладководни и соленоводни езера, блата, крайбрежия на реки, залети разредени гори и сечища, влажни ливади, морски крайбрежия (Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160; Сладководни местообитания: 3150, 3160, 3260 3270 и Естествени и полуестествени тревни формации: 6440, 6510 съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Събира храната си в плитките водни участъци, в тинята и рядко по повърхността на земята. Предпочита главно водни насекоми и техните ларви (особено плуващи бръмбари и полутвъдокрили), сухоземни летящи насекоми, малки ракообразни, мекотели, многочетинести червеи и малки риби и земноводни до 6-7 cm дължина (BirdLife International, 2023; Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се по време на миграция и по-рядко по време на зимуване по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро (Dimitrov et al. 2005; Michev & Profirov 2003; Костадинова и Граматиков, 2007; Нанкинов и др., 1997).

Включен в Приложения 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN видът е Незастрашен LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – слабо засегнат LC (Least Concern) и за територията на ЕС – почти застрашен NT (Near Threatened) (BirdLife International 2021). SPEC 3 категория (BirdLife International 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 100 – 2000 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е **неизвестна**, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е **неизвестна**.

Посочени са следните заплахы и въздействия: K02, F05, F26.

Видът се среща в 22 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях е оценена „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ и зимуващ. Като мигриращ е представен с 1 – 14 индивида, което представлява 0,7 – 1 % от националната популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

СФ не посочва стойност на минимална численост по отношение на зимуващата популация. Като максимална са отбелязани 2 инд. за зоната. Поради липса на данни за зимуваща популация в Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.), на този етап не бихме могли да дадем % от национална зимуваща популация.

5. Анализ на наличната информация

През периода 1977 – 2001 г. по време на СЗП видът не е докладван за зоната (Michev & Profirov, 2003) и авторите считат, че е рядко зимуващ вид за страната. Данни има за Атанасовско, Поморийско езеро и Мандра (Michev & Profirov, 2003). Нанкинов и др. (1997) посочват концентрации от стотици прелетници по водоемите на Черноморието, но не споменават Белославското и Варненско езера. Броят на мигриращите индивиди според Дерелиев и др. (2007) е 1 – 14, а зимуващи са 0 – 2 индивида, която се повтаря и в СФ.

По данни на ИАОС видът не е регистриран в зоната по време на СЗП 2016 – 2021 г. Агенцията предоставя данни за май 2020 г., когато в зоната са отбелязани 5 индивида. При проучване в периода април 2021 – март 2022 г., видът е установен по време на миграция с 15 инд. за зоната. Няма данни за зимуващи птици (Илиев, 2022). По данни на БДЗП от SmartBirds, за 2019 г. са регистрирани 10 инд., за 2020 г. – 7 инд., 2021 г. – 24 инд. и за 2022 г. – 20 инд. По време на теренното проучване от декември 2021 г. до октомври 2022 г. е регистриран 1 индивид през август 2022.

По данни от eBird, 2 инд. са наблюдавани в зоната през октомври 2022 г. По данни от <https://observation.org> видът е отбелязан в зоната като мигриращ за 2017 г. – 3 инд., 2019 г. – 2 инд.

5. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 7	С оглед на данните представени по-горе считаме, че численостите за мигриращи индивиди отговарят на реалността. Провеждане на редовен мониторинг за актуализиране на числеността на вида.	Поддържане на популацията в размер най-малко 7 инд.
Популация: Размер на	Брой индивиди	Най-малко 1	Присъствието на вида през зимата е много рядко. Не е	Поддържане на популация от най-

Специфични и подробни цели на опазване на ЗЗ BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
зимуващата популация			наблюдаван през последните 10г. Постигането на целевата стойност ще зависи от метеорологичните условия и наличието на хранителна база.	малко 1 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 328 ha	Включва подходящите хранителни местообитания в зоната: N03, N07, N10.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 328 ha						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

На този етап не считаме, че е необходима промяна в СФ, но предлагаме провеждане на целенасочен редовен мониторинг в зоната за установяване численостите на зимуващата популация.

Специфични цели за A162 *Tringa totanus* (малък червеноног водобегач)

1. Код и наименование на вида

A162 *Tringa totanus* (малък червеноног водобегач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 27 – 31 cm. Размах на крилата: 51 – 60 cm. Перата по темето, тила, врата, горната част на гърба и надкрилията сивокафяви с тъмнокафяви петна и светли кантове. Долната част на гърба бяла. Кръстът и надопашнето бели, понякога с дребни петна и напречни кафеникави препаски. Опашните пера бели с черни напречни ивици. Перата на плещите кафяви с тесни напречни черни петна. Страните на главата, гърлото,

шията, гушата, гърдите и коремът бели, изпъстрени с многобройни кафявосиви петна и резки. Клюнът червен, към върха черен. Краката оранжевочервени. Ирисът кафяв (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е гнездящ, прелетен и зимуващ вид (Нанкинов и др., 1997; Ivanov et al. 2014). Палеарктичен вид с обширен гнездови ареал и изолирани находища в Европа, Азия и Северна Африка. Гнезди в трапчинки сред туфи от тревиста растителност, поединично, или в близост или в колониите на други дъждосвирцови птици (Големански и др. (гл. ред.), 2015). Среща се по време на миграция особено по Черноморието, а също в долините на големите реки (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Крайбрежни бракични, солени и сладководни лагуни, морски заливи, пясъчни коси и плитководия, блата, мочурища, влажни ливади и сезонно заливаеми селскостопански земи, утайници, рибарници, поливни площи и канали, речни брегове (Големански и др. (гл. ред.), 2015). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160; Сладководни местообитания: 3150, 3160, 3260 3270 и Естествени и полуестествени тревни формации: 6440, 6510 съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се основно с дребни водни безгръбначни (*Hydrobia*, *Corophium* и др.), различни видове насекоми и техните ларви и сухоземни червеи; рачета, дребни миди и охлюви (Големански и др. (гл. ред.), 2015; Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се по време на миграция и по-рядко по време на зимуване по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро (Dimitrov et al. 2005; Michev & Profirov 2003; Костадинова и Граматиков, 2007; Нанкинов и др., 1997).

Включен в Приложения 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN видът е Незастрашен LC (Least Concern), за територията на континентална Европа и ЕС – уязвим VU (Vulnerable) (BirdLife International, 2021). SPEC 2 категория (BirdLife International 2017). Включен в Червената книга на България в категория критично застрашен CR.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 1000 – 3000 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е **неизвестна**, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е **неизвестна**.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 20 – 45 двойки. Краткосрочната тенденция (за периода 2000 – 2018) за популацията е **намаляваща**, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е **намаляваща**.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на 5 – 25 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 1999 – 2018) за популацията е **намаляваща**, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е **намаляваща**.

Посочени са следните заплахи и въздействия: за националната **мигрираща** популация – K02, F05, F26; за националната **гнездяща** популация – J02, K03, J03; за националната **зимуваща** популация – K03, J03.

Видът се среща в 38 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е преминаващ и зимуващ, като мигриращата (преминаващата) популация се оценява на 23 – 46 индивида, което представлява 1,53 – 2,3 % от националната мигрираща популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Съгласно СФ, зимуващата популация се оценява на до 5 индивида, което представлява до 20,0 % от националната зимуваща популация (оценка „C“ – значителна представителност). СФ не дава минимална численост за зимуващата популация в зоната. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

През периода 1977 – 2001 г. по време на СЗП видът не е докладван за зоната (Michev & Profirov, 2003). В страната зимува предимно по южното Черноморие (Бургаските влажни зони) и рядко по северното Черноморие (1 – 5 инд.) (Michev & Profirov, 2003). Като част от гнездовата територия в страната Нанкинов и др. (1997) посочват Черноморието, в частност и езерата Белославско и Варненско, но не уточняват бр. гнездящи двойки. Единични гнездови находища за Варненско-Белославския езерен комплекс се докладват и от Янков в Атласа на гнездящите птици в България (Янков отг. ред., 2007). Дерелиев и др. (2007), не дават данни за гнездене на вида в зоната. Броят на мигриращите индивиди според тях е 23 – 46, а зимуващи са 3 – 16 индивида.

По данни на ИАОС видът не е регистриран в зоната по време на СЗП 2016 – 2021 г. Агенцията предоставя данни за гнездовия сезон на 2020 г., когато в началото на май са отбелязани 10 индивида, наблюдавани в подходящо гнездово местообитание, но вероятно са мигриращи птици. При проучване в периода април 2021 – март 2022 г., видът е установен по време на миграция (27 инд.) и като зимуващ (18 инд.) за зоната. Няма данни да е гнездящ за посочения период от време. Обща численост за горния период възлиза на 46 индивида (Илиев, 2022). По данни на БДЗП от SmartBirds, за 2019 г. са регистрирани 1 инд., за 2020 г. – 18 инд., 2021 г. – 26 инд. и за 2022 г. – 38 инд. По време на теренното проучване през декември 2021 г. и февруари 2022 г. не е установен като зимуващ в зоната. Мигриращи през април 2022 г. са установени 4 индивида в зоната. Докато, през гнездовия сезон май – юни 2022 г. не са регистрирани индивиди от вида.

По данни от eBird, 2 инд. са наблюдавани в зоната през септември 2022 г. По данни от <https://observation.org> видът в зоната е отбелязан като зимуващ и мигриращ, съответно за 2008 г. с 1 инд., 2010 г. – 1 инд., 2013 г. – 4 инд., 2019 г. – 1 инд., 2021 – 4 инд.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 23 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална стойност от 23 индивида. Установените от М. Илиев данни са близки до тези от СФ по време на миграция.	Поддържане на мигрираща популация от най-малко 23 инд.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 3	Според данните от 33 за периода 2016 – 2021 г., вида не е регистриран. От друга страна, според Илиев (2022), през декември 2021 – 3 инд., януари 2022 г. – 6 инд. и през февруари 2022 г. – 9 инд. Вероятно вида не зимува редовно в зоната.	Поддържане на зимуваща популация от най-малко 3 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 328 ha	Включва подходящите хранителни местообитания в зоната: N03, N07, N10.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 328 ha						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ:

- Промяна в числеността на зимуващата популация на вида от до 5 инд., на 3 – 9 инд., предвид проучването на Илиев (2022);

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A162	<i>Tringa totanus</i>			c	23	46	i		G	C	A	C	C
B	A162	<i>Tringa totanus</i>			w	3	9	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A163 *Tringa stagnatilis* (малък зеленоног водобегач)

1. Код и наименование на вида

A163 *Tringa stagnatilis* (малък зеленоног водобегач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 22 – 25 cm. Размах на крилата: 55 – 59 cm. Като цяло, външният вид е с преобладаващо сиво-кафяво и бяло. Темето, тилът, вратът и горната страна на гърба кафяво-сиви. Кръстът бял. Надопашието бяло със сивокафяви петна или напречни препаски. Първостепенните махови пера чернокафяви. Големите надкрилия и перата на плещите с напречни черни ивици. Клюнът черен, в основата зеленикав. Краката маслинозелени с жълтеникав оттенък. Ирисът тъмнокафяв. Зимно оперение – горната страна на тялото пепеляво-сива без тъмни петна. Челото, страните на главата, шията отпред, гушата, гърдите, коремът и подопашието бели (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е прелетен вид (Ivanov et al., 2014). Палеарктичен вид. Разпространен от Централна Европа до Далечния Изток. Обикновено гнезди по отделно или в рехави колонии с двойки, разположени на по-малко от 10 m една от друга (BirdLife International, 2023). Среща се по време на миграция из водоемите по Черноморието и най-вече в Атанасовско езеро (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Плитки водоеми (езера, блата, речни разливи, делти на реки, рибарници), тресавища, влажни ливади. По време на миграцията спира и на локви по пътищата. Извън размножителния сезон видът обикновено се среща по ръбовете на вътрешните сладководни и соленоводни влажни зони, като оризови полета, блата, солници, солени блата, канализационни съоръжения и блатисти брегове на езера, и въпреки че се среща рядко на открито крайбрежие, от време на време може да се намери на устия, лагуни и приливни зони (BirdLife International 2023; Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160; Сладководни местообитания: 3150, 3160, 3260 3270 и Естествени и полуестествени тревни формации: 6440, 6510 съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Събира храната си във водата, а също в тинята и по растенията. Различни водни насекоми и техните ларви, рядко наземни насекоми, ракообразни, мекотели (дребни миди и охлюви) и малки риби (BirdLife International 2023, Нанкинов и др. 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се по време на миграция по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро (Dimitrov et al. 2005; Костадинова и Граматиков, 2007; Нанкинов и др., 1997).

Не фигурира в Приложенията на Директивата за птиците. Според IUCN видът е Незастрашен LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – слабо засегнат LC (Least Concern) (BirdLife International 2021). Няма SPEC категория (BirdLife International 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 100 – 1000 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е неизвестна, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е неизвестна. Посочени са следните заплахи и въздействия: J02, K02, F05, F08, F26.

Видът се среща в 28 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Според СФ, **мигриращата** популация на вида се оценява на 2-6 индивида, което е 0,6 – 2,0 % от националната мигрираща популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Според СФ **зимуващата** популация на вида се оценява на максимум 1 индивид. Видът не се докладва като зимуващ по чл. 12 на Директива за птиците, по тази причина не бихме могли да оценим какъв процент от националната зимуваща популация представлява. За размер и плътност на популацията (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според Нанкинов и др. 1997 вероятно гнезди в страната, но не всяка година и на отделни двойки, като не се посочват конкретни гнездови райони. През периода 1977 – 2001 г. по време на СЗП видът не е докладван за страната и в частност за зоната (Michev & Profirov, 2003). Според Дерелиев и др. (2007), броят на мигриращите индивиди е 2 – 6, а зимуващи са 0 – 1 индивида. Данни за гнездене не са подадени.

По данни на ИАОС видът не е регистриран в зоната по време на СЗП 2016-2021 г. Агенцията предоставя данни за гнездовия сезон на 2020 г., когато през май са отбелязани 2 индивида, наблюдавани в подходящо гнездово местообитание, които вероятно са мигриращи. Според Илиев (2022) видът е мигриращ за зоната, като са наблюдавани общо 5 индивида (1 през април и 4 през юли). Няма данни да е зимуващ за зоната. По данни на БДЗП от SmartBirds, за 2020 г. са регистрирани 8 инд., 2021 г. – 12 инд. и за 2022 г. – 1 инд. по време на миграция. По време на теренното проучване от декември 2021 г. до октомври 2022 г. видът не е установен в зоната.

По данни от eBird, видът е наблюдаван в зоната през април 2022 г. с 1 инд. По данни от <https://observation.org> видът е наблюдаван по време на миграция 2013 г. – 1 инд, 2018 г. – 3 инд. и в гнездовия сезон през юни 2017 г. – 1 инд.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 2 инд.	Целевата стойност е определена от СФ. Според данните от последните проучвания, единични птици се наблюдават относително редовно по време на пролетна и еснна миграция.	Поддържане на мигрираща популация от най-малко 2 инд.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	В СФ за концентрацията на зимната популация на вида не е посочена минимална стойност, което означава, че вида не присъства редовно през зимата. Целевата стойност няма да бъде постигана всяка година и ще зависи най-вече от метеорологичните условия и наличието на хранителна база в зоната.	Поддържане на зимуваща популация от най-малко 1 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 328 ha	Изчислена на база подходящи местообитания от СФ: мочурища, блата - N07, соленоводни блата, солени пасища, засолени степи - N03 и влжани ливади - N10.	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в размер най-малко 328 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

На този етап, считаме, че не са необходими промени в СФ.

Специфични цели за A164 *Tringa nebularia* (голям зеленоног водобегач)

1. Код и наименование на вида

A164 *Tringa nebularia* (голям зеленоног водобегач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 30 – 34 cm. Размах на крилата: 68 – 70 cm. Сравнително едър водобегач. Темето, тилът, вратът, страните на главата, шията и гушата бели с кафявочерни резки. Перата по горната част на гърба и плещите черни с кафявосиви кантове. Долната част на гърба и кръстът бели. Надопашието бяло със сивокафяви точки и напетнени пъстрини. Първостепенните махови пера чернокафяви. Средните опашни пера кафявосиви, останалите бели, всичките покрити с черни напречни препаски, намаляващи към страните на опашката. Средата на гърдите, коремът и подопашието бели. Клюнът леко извит нагоре, в основата зелен, към върха черен. Краката зелени. Ирисът кафяв. Възрасти и птици в зимно оперение - чернокафявите участъци на брачното оперение стават сиви или сивокафеникави, така че птиците отгоре изглеждат много по-светли. Тъмните щрихи и петна по главата и шията по-тесни. Долната част на тялото бяла, само по страните на гушата с бледи щрихи (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е прелетен и зимуващ вид (Ivanov et al. 2014). Сибирски вид. Гнезди от Британските острови на изток до п-ов Камчатка. Този вид се размножава в бореалната горска зона в блатисти горски сечища, тресавища, открити блата и еутрофни езера с мъртва и разлагаща се растителност по бреговете (BirdLife International, 2023). По време на миграция се среща край водоемите из цялата страна, на малки ята и поединично. Почесто е отбелязван на Черноморското крайбрежие, в Софийско, край р. Дунав, в Северна България, Горнотракийската низина, по долините на реките в Южна България (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Различни типове блата, плиткни езера и крайбрежия на реки, обрасли с трева и редки храсти, залети разредени гори и сечища, пясъчливи, каменисти и заблатени морски брегове, влажни ливади и пасища. При миграция този вид се среща на наводнени вътрешни ливади, пресъхнали езера, пясъчни ивици и блата (BirdLife International, 2023; Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160; Сладководни местообитания: 3150, 3160, 3260 3270 и Естествени и полуестествени тревни формации: 6440, 6510 съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Предимно край брега и в плитчините. Събира рачета, дребни миди, охлюви, най-вече различни видове насекоми и техните ларви: бръмбари (бегачи, плавачи, водолубчета, листоноги, листояди), ципокрили (мравки), полутвърдокрили, водни кончета; по-рядко рибки и попови лъжички и понякога гризачи (BirdLife International, 2023; Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се по време на миграция главно по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро (Dimitrov et al., 2005; Костадинова и Граматиков, 2007; Нанкинов и др., 1997).

Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN видът е Незастрашен LC (Least Concern), за територията на континентална Европа и ЕС – слабо засегнат LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Няма SPEC категория (BirdLife International, 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 50 – 200 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е **неизвестна**, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е **неизвестна**.

Посочени са следните заплахи и въздействия: J02, K02, F05, F26.

Видът се среща в 28 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е **мигриращ** като не е уточнен брой индивиди. По тази причина не е възможно да се даде процент от националната мигрираща популация според Докладването от 2019 г. Съответно, качеството на данните в СФ е определено на DD – недостатъчни данни. При все това, оценката за размера на популацията според СФ е „C“ – значителна представителност. Опазването на вида е оценено на отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Нанкинов и др. (1997) посочват често регистрирана миграция по Черноморското крайбрежие, но липсват конкретни данни за мигрираща популация в рамките на ЗЗ. Според Дерелиев и др. (2007), видът присъства по време на миграция в рамките на Варненско-Белославското езеро без да е уточнен броят мигриращи индивиди. В този източник няма данни за зимуващи птици.

Видът не е регистриран в зоната по време на СЗП 2016-2021 г. според данните предоставени от ИАОС. Общо 2 индивида са наблюдавани през месец май 2020 г. „в подходящо гнездово местообитание“ според данни, предоставени от Агенцията за гнездовия сезон на 2020 г. Предвид, че видът гнезди на север от 50 паралел (Нанкинов и др., 1997), считаме, че това са били преминаващи през зоната индивиди. По данни на Илиев (2022) от април 2021 – март 2022 г., видът е наблюдаван като мигриращ за зоната, с регистрирани 12 инд. Няма данни да е зимуващ за зоната. По данни на БДЗП от SmartBirds, видът е наблюдаван през 2019 г. с регистрирани 3 инд., 2020 г. – 4 инд., 2021 г. – 15 инд. и за 2022 г. – 8 инд., всички по време на миграция. По време на теренното проучване през зимата декември 2021 г. и февруари 2022 г. не са регистрирани индивиди от вида в зоната. Обаче, през май 2022 г. са регистрирани 2 индивида. Не е отбелязан при следващите посещения през юни, август и септември 2022 г.

По данни от eBird, видът е наблюдаван в зоната през април 2022 г. с отбелязан 1 инд. По данни от <https://observation.org> през септември 2010 е регистриран 1 инд, май 2019 г – 1 инд., април 2022 – 1 инд.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 2	СФ не предлага минимална численост за мигриращата популация на вида. На база данните от последните 4 години, предлагаме минимална целева стойност най-малко 2 инд. Целенасочено проучване на миграцията на вида в зоната и определяне на актуалните числености на мигриращите птици.	Поддържане на мигриращата популация в мин. размер от 2 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 328 ha	Изчислена на база подходящи хранителни местообитания от СФ: мочурища, блата - N07, соленоводни блата, солени пасища, засолените степи - N03 и влжани ливади - N10.	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в размер най-малко 328 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ:

- Въз основа на данните за 33 от последните 4 години, предлагаме минимална целева стойност най-малко 2 инд. и максимална стойност 12 индивида за мигриращата популация в рамките на 33.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A164	<i>Tringa nebularia</i>			c	2	15	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A165 *Tringa ochropus* (голям горски водобегач)

1. Код и наименование на вида

A165 *Tringa ochropus* (голям горски водобегач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 21 – 24 cm. Размах на крилата: 57 – 61 cm. Дребен водобегач със сравнително къси, сивкаво-зелени крака, които изглеждат тъмни от разстояние. Най-тъмният вид от рода; горните части имат почти маслиново-кафяв оттенък и множество малки бели петна. Къса първична проекция; крилата изпъкват точно зад върха на опашката. Прилича на малкия горски водобегач (*Tringa glareola*), но се отличава от него по чисто бялото надопашие, почти черния гръб, прибраните при полет крака (Нанкинов и др., 1997) и черникави отдолу крила (Svensson et al, 2009).

Характер на пребиваване в страната

В България е гнездящ, прелетен и зимуващ вид (Нанкинов и др., 1997, Ivanov et al. 2014, Големански и др. (гл. ред.), 2015). Палеарктичен вид. В Европа гнезди на Скандинавския полуостров, в северната и централната част на Европейска Русия, в Прибалтика, Беларус, Полша, Украйна, Германия, Чехия и много рядко в Дания, Австрия, Словения, Хърватска, Словакия, Унгария, Румъния, България и Северна Македония. Среща се главно по реките Дунав, Искър, Вит, Осъм, Бели Лом и Черноморското крайбрежие (Големански и др. (гл. ред.), 2015).

Характерно местообитание

Плитки крайбрежия на реки и стоящи водоеми, влажни ливади и пасища в близост до микрорязовири. Заблатени гори и горски участъци близо до водоеми, обрасли с дървета и храсти брегове на езера, блата, реки, канали, край мочурища и ливади. Обитава по-често край бавнотечащи водоеми със спокойна водна повърхност. Избягва бързо течащите реки (Нанкинов и др. 1997; Големански и др. (гл. ред.), 2015). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160; Сладководни местообитания: 3150, 3160, 3260 3270 и Естествени и полустествени тревни формации: 6440, 6510 съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с различни водни и околноводни безгръбначни – червеи, дребни охлюви и миди, плодчета и много насекоми и техните ларви: бръмбари (бегачи, водолюбчета, хоботници), ципокрили (мравки), полутвърдокрили, пеперуди, двукрили (дългоножки, комари), водни кончета, а също паяци и риби, както и растителни фрагменти (BirdLife International, 2023; Нанкинов и др., 1997; Големански и др. (гл. ред.), 2015).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широко разпространен гнездящ вид покрай реки и потоци както в равнинните, така и в планинските части на страната. Отбелязван в Тракийската низина (по реките Тополница и Марица), в Западните Родопи, по поречието на реките Струма, Искър, Тунджа, в Софийското поле, в Добруджа, в Източна Стара планина, до Мандренското езеро. След 1950 г. са установени редица нови находища – в Добруджа, в Тракийската низина, по р. Струма, по Черноморското крайбрежие (до Балтата; до Шабленското езеро; до Несебър; в Атанасовското езеро), в Западна Стара планина, покрай р. Дунав (в Никополско; до с. Басарбово, Русенско, в рибарниците Калимок), в Розовата долина, в Дунавската равнина,

в Източна Стара планина, в Софийското поле (Янков отг. ред., 2007). Съгласно ЧКБ, в повечето от старите гнездови находища не е потвърден през периода 2001 - 2011 и се среща главно по реките Дунав, Искър, Вит, Осъм, Бели Лом и Черноморското крайбрежие, с епизодично гнездене на отделни двойки в средните течения на реки, край язовири и рибарници (Големански и др. (гл. ред.), 2015).

По време на миграция и зимуване се среща по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро (Dimitrov et al. 2005; Michev & Profirov 2003; Костадинова и Граматиков, 2007; Нанкинов и др., 1997).

Не фигурира в Приложенията на Директивата за птиците. Според IUCN видът е Незастрашен LC (Least Concern), за територията на континентална Европа и ЕС – слабо засегнат LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Няма SPEC категория (BirdLife International, 2017). Включен е в Червената книга на България в категория застрашен вид EN.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 40 – 90 двойки. Краткосрочната тенденция (за периода 2000 – 2018) за популацията е **неизвестна**, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е **неизвестна**.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на 50 – 150 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 1999 – 2018) за популацията е **флукуираща**, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е **флукуираща**.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 100 – 500 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е **неизвестна**, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е **неизвестна**.

Посочени са следните заплахи и въздействия: за националната гнездяща популация и зимуваща популация – не са посочени; за националната мигрираща популация – K02, K04, F05, F26.

Видът се среща в 61 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 1 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Според СФ, **мигриращата** популация на вида се оценява на 2 – 16 индивида, което е 2,0 – 3,2 % от националната мигрираща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Според СФ, **зимуващата** популация на вида се оценява на максимум 9 индивида, което е до 6,0 % от националната зимуваща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Нанкинов и др. 1997 предполагат, че в страната гнездят няколко десетки двойки. Авторите не дават конкретни данни за миграцията и зимуването на вида, свързани със ЗЗ. Атлас на гнездящите птици в България отбелязва възможно гнездене в рамките на ЗЗ

(Янков отг. ред., 2007). Най-големи зимуващи концентрации са наблюдавани в Шабленския езерен комплекс с регистрирани максимум 394 инд през 1980 г. Проучването отбелязва, че зимуващата популация е намаляла значително в края на осемдесетте години. (Michev & Profirov, 2003). Няма данни за 33 „Варненско-Белославско ез“. Според Дерелиев и др. (2007), броят на мигриращите индивиди е 2 – 16, а зимуващи са 1 – 11 индивида в рамките на Варненско-Белославското езеро.

По данни на ИАОС видът е регистриран в зоната по време на СЗП през 2020 г. с 3 инд. Видът не е наблюдаван в зоната според предоставени данни от Агенцията за гнездовия сезон на 2020 г. Според проучването на Илиев (2022), видът е зимуващ и мигриращ за зоната в периода април 2021 – март 2022 г. Мигриращи са 19 инд., а зимуващи 7 инд. По данни на БДЗП от SmartBirds, за 2019 г. са регистрирани 1 зимуващ и 1 мигриращ инд., за 2020 г. – 16 зимуващи и 2 мигриращи инд., 2021 г. – 17 зимуващи и 25 мигриращи инд. и за 2022 г. – 2 зимуващи и 6 мигриращи индивида. По време на теренното проучване през декември 2021 г. са установени 3 зимуващи инд. в зоната. През гнездовия сезон май – юни 2022 г. са регистрирани 14 индивида. Мигриращи през април 2022 г. са установени 59 индивида в зоната, а през август 2022 г. – 7 инд.

По данни от eBird, видът е наблюдаван в зоната през декември 2022 г. с 1 инд. По данни от <https://observation.org> през юни 2017 г. са регистрирани 4 инд., февруари 2019 г. – 1 инд., август 2020 г. – 1 инд. декември 2020 г. – 3 инд., и октомври 2021 г. – 1 инд.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели			
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой мигриращи индивиди	Най-малко 19	Определна база на проучването на Илиев (2022) и данните от теренните проучвания. Необходим е ежегоден мониторинг на броя на мигриращите птици през пролетта и есента за прецизиране оценката за числеността на мигриращата популация.	Поддържане на мигрираща популация от най-малко 19 инд.			
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 3 инд.	Считаме, че минимална численост на зимуващата популация, представена в СФ може да се промени на 3 инд. на база представените данни. Възможно е, обаче, тя да не се изпълни всяка година.	Поддържане на зимуващата популацията в размер най-малко 3 инд.			
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 328 ha	Изчислена база подходящи местообитания от СФ: мочурища, блата - N07, соленоводни блата, солени пасища, засолените степи - N03 и влжани ливади - N10.	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в размер най-малко 328 ha.			
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <tr> <td>Екологичен потенциал</td> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> </table>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до
Екологичен потенциал							
1-Отлично - High							
2-Добро - Good							

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.			3-Умерено - Moderate	стойности 2-Добро или 1-Отлично.
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Въз основа на наблюденията направени от Михаил Илиев, СЗП за 2020 г. и нашите теренни наблюдения за числеността на зимуващата популацията на вида в зоната, предлагаме следните промени в СФ (в червено):

- Промяна в числеността на мигриращата популация от 2 – 16 инд. на 19 – 59 инд., предвид данните от теренното проучване през 2022 г. и доклада на Илиев (2022);
- Промяна в минималната и максималната численост на зимуващата популация от 0-9 инд. на 3-17 инд.;

Species					Population in the site						Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A165	<i>Tringa ochropus</i>			c	19	59	i		G	B	A	C	A
B	A165	<i>Tringa ochropus</i>			w	3	17	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A166 *Tringa glareola* (малък горски водобегач)

1. Код и наименование на вида

A166 *Tringa glareola* (малък горски водобегач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 20-22,5 cm. Размах на крилата: 34-42,5 cm. Има малки възрастови различия. Възрастните отгоре са тъмносиви с бели петна и точки, а отдолу — белезникави. Младите са по-светли. Отличава се от големия горски водобегач по дългите крака, които при полет стърчат зад опашката.

Характер на пребиваване в страната

Мигрираща, летуваща, рядко зимуваща, възможно и гнездеща птица. Пролетната миграция започва от началото на март до май, а есенната – от август до ноември. Гнезди на отделни двойки или на малки колонии (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Заблатени гори и горски участъци близо до водоеми, обрасли с дървета и храсти брегове на езера, блата, реки, канали, край мочурища и ливади. Обитава по-често край бавнотечащи водоеми със спокойна водна повърхност. Избягва бързотечащите реки. Подходящи местообитания вероятно са 3260 и 6440 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с червеи, дребни охлюви и миди, плодчета и много насекоми и техните ларви: бръмбари (бегачи, водолюбчета, хоботници), ципокрили (мравки), полутвърдокрили, пеперуди, двукрили (дългоножки, комари), водни кончета, паяци. В стомасите на птици са намирани остатъци от *Coleoptera* (*Hydrophilidae*, *Carabidae*), *Mollusca*.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се през цялата година в подходящи биотопи върху територията на страната, по-често при сезонните прелети. Вероятно гнезди край Дунава. През размножителния период е отбелязван край водоемите на Софийско (Негован, Петърч, Костенец), Плевенско, Добричко, по Черноморското крайбрежие (езерата Дуранкулашко, Шабла, Поморийско, Атанасовско, Бургаско, Мандренско и до Несебър), при Харманли и Свиленград. Зимуващи птици са регистрирани до Тетевен и на рибарници до с. Триводици, Пловдивско (Нанкинов и др., 1997; Янков отг. ред., 2007).

Защитен вид по ЗБР (Приложения 2 и 3). Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – слабо засегнат LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – слабо засегнат LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 3 за България (BirdLife International, 2017). Не е включен в Червената книга.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2001-2018 г.), **мигриращата** национална популация е оценена на **200-700** индивида. Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в числеността на преминаващите индивиди. Посочени са следните заплахи и въздействия: *F26*; *F05*; *K02*.

Видът се среща в 38 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 1 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е **мигриращ**, като популацията се оценява на 16 – 326 индивида, което представлява 8 – 46,6 % от националната мигрираща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според Нанкинов и др. (1997), видът е често срещан пролетен мигрант за страната с концентрации от над 100 инд., но не са посочени конкретни данни за езерата Белославско и Варненско. За сравнение, видът е относително обикновен мигрант е в Бургаските влажни зони, като през пролетта максималните стойности са 2422 инд., а през есента –

2046 инд. (Dimitrov et al., 2005). Малкият горски водобегач е изключително рядък през зимата в България, през периода 1977 – 2001 г. само с три наблюдения и численост 1 – 3 инд. за страната (Michev & Profirov, 2003). Според Дерелиев и др. (2007), броят на мигриращите индивиди за зоната е 16 – 85, зимуващи птици не са отбелязани.

По данни на ИАОС видът не е регистриран в зоната по време на СЗП 2016 – 2021 г. Агенцията предоставя данни за гнездовия сезон на 2020 г., през който не са регистрирани двойки от вида в зоната. Според Илиев (2022), видът е установен по време на миграция с 34 инд. и не е регистриран като зимуващ за зоната. Няма данни да е гнездящ за периода април 2021 – март 2022 г. По данни на БДЗП от SmartBirds, за 2019 г. са регистрирани 45 инд., за 2020 г. – 38 инд., 2021 г. – 43 инд. и за 2022 г. – 26 инд. всички по време на миграция. По време на теренното проучване през декември 2021 г. и февруари 2022 г. не е установен като зимуващ в зоната. Мигриращи през май 2022 г. са установени 4, а през август също 4 индивида в зоната.

По данни от eBird, в зоната е наблюдаван 1 инд. през септември 2022 г. По данни от <https://observation.org> видът е отбелязан многократно в зоната в периода 2010 – 2021 г. като мигриращ. Броят индивиди варира от минимум 1 до 12 максимален брой.

5. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 16	Определена на база минималната стойност в СФ и данните от проучването на Илиев (2022). Необходимо е провеждането на системен целогодишен мониторинг за актуализиране на стойностите в СФ.	Поддържане на мигрираща популация от най-малко 16 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 328 ha	Изчислена на база местообитание и мочурища, блата, местообитание N07, пясъчни коси и брегове N22 и влжани ливади N10– общо 328 ha.	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в размер най-малко 328 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Няма нужда от преомени в СФ за този вид.

Специфични цели за A168 *Actitis hypoleucos* (късокрил кюкавец)

1. Код и наименование на вида

A168 *Actitis hypoleucos* (късокрил кюкавец)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 19,5-22 cm. Размах на крилата: 29,5-37 cm. Най-лесно се разпознава по поведението и по положението на тялото: често движи опашката си нагоре-надолу и тялото му е разположено хоризонтално. Възрастните през размножителния период отгоре са тъмнокафяви; гърдите и шията отстрани са светлокафяви, а останалата долна част на тялото е бяла. С характерен полет – съчетания на махания на крилете и планиране. Лети ниско над водата. При полет се откроява бялата крилна ивица.

Характер на пребиваване в страната

Постоянен, гнездящ, мигриращ и рядко зимуващ вид за страната. Има едно поколение годишно през периода април-юли. Пролетната миграция е през март-април, а есенната – през август-септември. Обикновено се среща на двойки, а при миграция поединично, на двойки или малки ята (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Гнезди покрай пясъчни и каменисти брегове на реки и потоци, течащи води, обикновено в средните и горните им течения и в участъци с богата и гъста крайбрежна растителност, близка до алувиални и много влажни гори и храсталаци или сред широколистни листопадни гори, по-рядко сред смесени гори и иглолистни гори, понякога се среща около сладководни басейни с растителност (Янков отг. ред., 2007). Видът предпочита да гнезди далече от селища и е по-изобилен в средните участъци на реките, където бреговете се характеризират със смесица от крайбрежни горички и отворени чакълести или пясъчливи брегове. Гнездовата плътност на вида е от 1,77 дв./1 km речно течение (Lengyel, 1998). Някои от индивидите търсят храна в съседни на речните участъци тревисти местообитания, но не се отдалечават на повече от 100 m (Yalden, 1986). Средното разстояние между гнездата е 131,4 m (Elas & Meissner, 2019). Подходящи местообитания вероятно са 3260 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Събира храна по земята, в тинята, под камъните и във водата. Различни видове насекоми и техните ларви (бръмбари, мухи), червеи, охлюви, миди, рачета, части от растения и изключително рядко дребна риба (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се повсеместно из цялата страна, по-рядко в източната ѝ част (Черноморското крайбрежие и прилежащите му райони, Добруджа и Югоизточна България). Среща се предимно по поречията на големите реки в равнините, но на места и в планините, включително в по-високите им части до 2000 m н.м.в. През гнездовия период отбелязан

край р. Дунав, в Стара планина, Подбалканските полета, Добруджа, по Черноморското крайбрежие, в Софийско, Горнотракийската низина, по долините на реките Струма и Места, Рила, Пирин и Родопите (Нанкинов и др., 1997). Публикуваната информация за гнезденето на вида, сочи общата численост на гнездящите и потенциално гнездещи двойки за България е между 100-250. Обитава крайбрежия на сладководни водоеми в равнини и планини; по време на миграции е обикновен, а през зимата, много рядък (Янков отг. ред., 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 3). Не е включен в приложенията на Директивата за птиците, но е защитен по смисъла на чл.1. Според IUCN – слабо засегнат LC (Least Concern), за територията на континентална Европа и ЕС – слабо засегнат LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 3 за България (BirdLife International, 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория слабо засегнат (LC).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), националната гнездяща популация на вида се оценява на 120-220 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е неизвестна. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е стабилна. Посочени са следните заплахи и въздействия: J02

Според същото Докладване, мигриращата национална популация е оценена на 200-400 индивида. Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в числеността на преминаващите индивиди. Посочени са следните заплахи и въздействия: K04.

Видът се среща в 53 зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 2 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ, видът се опазва в зоната като мигриращ и зимуващ. Мигриращата популация е с численост 2 – 3 индивида, представляващи 0,75 – 2 % от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно СФ, зимуващата популация се оценява на максимум 1 инд. Поради липса на данни за зимуваща популация съгласно Докладването от 2019 г., сме възпрепятствани да определим % от националната зимуваща популация. Оценка на популацията „С“, опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Като част от гнездовата територия в страната Нанкинов и др. (1997) посочват Черноморското крайбрежие, без да отбелязват в частност Белославското и Варненско езера. Немногочислена птица, която се среща повсеместно в цялата страна. Атласът на гнездящите птици в България сочи 100 – 250 дв. на национално ниво, като не дава данни за 33 Варненско-Белославско ез. (Янков отг. ред., 2007). След 1996 г. средни числености на зимуващите индивиди 8 инд./год., установени по време на СЗП. Зимува предимно в южна България. Няма данни за 33 Варненско-Белославско ез. (Michev & Profirov, 2003). Дерелиев и др. (2007), не дават данни за гнездене на вида в зоната. Броят на мигриращите индивиди според тях е 2 – 3, а зимуващи са 0 – 7 индивида.

По данни на ИАОС видът е регистриран в зоната по време на СЗП 2021 г. с 1 инд. Агенцията предоставя данни за гнездовия сезон на 2020 г., когато не е регистриран в

зоната. Според Илиев (2022) в периода април 2021 – март 2022 г., видът е установен като зимуващ (1 инд.), по време на миграция (23 инд.), а 5 инд. са регистрирани през май по време на гнездовия сезон, но не са отбелязани като гнездящи за зоната. По данни на БДЗП от SmartBirds, за април 2019 г. са регистрирани 2 инд., за април 2020 г. – 1 инд., 2021 г. – 2 зимуващи, 44 мигриращи инд. и за 2022 г. – 2 зимуващи и 12 мигриращи инд. По време на теренното проучване през февруари 2022 г. е установен като зимуващ в зоната с 4 инд. Докато, през гнездовия сезон май – юни 2022 г. са регистрирани 4 инд. в подходящо гнездово местообитание. Мигриращи птици не са установени в зоната.

По данни от eBird, 1 инд. е наблюдаван в зоната през октомври 2022 г. По данни от <https://observation.org> видът в зоната е отбелязан като мигриращ, съответно за 2014 г. с 1 инд., юни 2017 г. – 5 инд., септ. 2018 г. – 1 инд., май 2019 г. – 4 инд., април 2021 – 1 инд.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 2	Целевата стойност е определена от СФ, теренните проучвания през 2021 – 2022 г. и публикувана информация за мигриращата популация на вида през различните години в зоната. Многогодишен целенасочен мониторинг за уточняване на актуалните числености на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 2 преминаващи инд.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой инд.	Най-малко 1	Целевата стойност е определена от СФ, теренните проучвания през 2021 – 2022 г. и публикувана информация за зимуващата популация на вида през различните години в зоната. Многогодишен целенасочен мониторинг за уточняване на актуалните числености на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 зимуващ инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 328 ha	Изчислено на базата на подходящите местообитания в СФ: N03, N07, N10.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 328 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Според наличната към момента информация, предлагаме следните промени в СФ (в червено).

G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A168	<i>Actitis hypoleucos</i>			c	2	44	i		G	C	B	C	A
B	A168	<i>Actitis hypoleucos</i>			w	1	4	i		G	C	B	C	A

Специфични цели за A170 *Phalaropus lobatus* (тънноклюн листоног)

1. Код и наименование на вида

A170 *Phalaropus lobatus* (тънноклюн листоног)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 18,5-20,5 cm. Размах на крилата: 31,5-37 cm. Приличат на дребните брегобегачи (*Calidris*), но много подвижни, живи птици, често се въртят на едно място из плитчините, непрекъснато кимат с глава и кълват храна по повърхността на водата. Отдалече изглеждат отгоре черносиви с ръждиви пъстрини (през зимата сивкави), отдолу бели. Забелязват се предимно във водата, рядко излизат на сушата. При храненето понякога прелитат по на 2-3 m. Полетът е бърз, лек и наподобява полета на брегобегачите. (Нанкинов и др., 1997; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Малочислена мигрираща и летуваща птица. Пролетната миграция е от март до май, а есенната – от август до октомври. Единични птици и малки ята се задържат на Атанасовското езеро и през летните месеци. Максимална концентрация от 21 индивида регистрирана на Атанасовското езеро през май 1979 г. (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Различни типове водоеми (езера, блата, язовири, рибарници, реки, морски заливи, солници) с плитки участъци. Среща се и в промишлени утайници, ботати на зообентос и зоопланктон. Не се размножава в България. (Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания по време на миграция в България са 1110, 1140, 1150, 11601 по Директива за местообитанията (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Най-често събират храна по повърхността на водата, край брега или от листата на растенията. Присъединяват се и към други водоплаващи птици, които размътват водата,

като по този начин от дъното към повърхността на водата се издигат водни насекоми и техните ларви. Насекомите са основната храна, като през различните периоди на годината в хранителния спектър на птиците преобладават една или друга група от тях (Нанкинов и др., 1997). В солници се храни в басейни с висока концентрация на *Artemia salina* и *Chironomus sp.*

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Редовно мигрира през нашата страна, особено по Черноморското крайбрежие. Вида е наблюдаван в миналото в Карабоазкото блато, при с. Обнова, Плевенско, езеро Дуранкулак, на яз. „Паничери“, Пловдивско, рибарниците край Пловдив и Бургаските влажни зони (Нанкинов и др., 1997). Мониторинга на Бургаските езера съобщава за следните наблюдения: в 4-ти окислителен басейн на Лукойл-Нефтохим две птици, наблюдавани на 15 май 2003 г. (Бедев К. лично съобщение). Есенната миграция от начало на август до октомври, с максимум 11 птици в средата на август 1999 г., също 6 птици на 16.09.2020 на Поморийско езеро (Бедев К. лично съобщение). Миграцията е най-интензивна през септември. Пиковата численост е 48 птици на 29 Август 2001 г. в Поморийско езеро, също 21 птици на 1 септември 1999 г. и 23 птици през септември 1993 г. в Атанасовско езеро (Dimitrov et al., 2005).

Защитен вид на територията на цялата страна – Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в Директивата за птиците (Приложение 1). Според IUCN е слабо засегнат LC (Least Concern) за света (2019) и за територията на континентална Европа (2021). Не е включен в SPEC (BirdLife International, 2017). Не е включен в Червената книга на Р България (2015).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната мигрираща популация е оценена на 10-50 индивида. В Докладването не е включена информация за зимуваща популация. При предходното докладване не е съобщена численост за мигриращата популация.

На национално ниво заплахите и натиските не са анализирани подробно. При Докладването по чл. 12 за мигриращата популация са посочени следните заплахи и въздействия: J02, F26. Заплаха е също преустановяване на промишления добив на морска кристална сол в Атанасовско и Поморийско езеро (C08).

Видът се среща в 8 зони от мрежата Натура 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е преминаващ и зимуващ, като мигриращата (преминаващата) популация се оценява на максимум 2 индивида, което представлява до 4% от националната мигрираща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

Съгласно СФ зимуващата популация се оценява на максимум 3 индивида. Тъй като в Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) не е включена информация за зимуваща популация, не бихме могли да дадем % от националната зимуваща популация. Оценката на популацията в СФ е „B“ (добра представителност). СФ не дава минимална численост за зимуващата популация в зоната. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Нанкинов и др. (1997) посочват, че видът мигрира редовно през нашата страна, особено по Черноморието, но не съобщават информация, свързана със 33 Варненско-Белославско ез. Считат, че видът е малочислена мигрираща и летираща птица. През периода 1977 – 2001 г. по време на СЗП видът не е докладван за страната (Michev & Profirov, 2003). Според Дерелиев и др. (2007) броят на мигриращите индивиди е 0 – 2, а зимуващи са 0 – 3 индивида.

По данни на ИАОС видът не е регистриран в зоната по време на СЗП 2016 – 2021 г. Според Илиев (2022) вида не присъства в зоната при проучването от април 2021 – март 2022 г. Липсват данни за зоната и от платформата на БДЗП SmartBirds. По време на теренното проучване от декември 2021 г. до октомври 2022 г. не е установен от нас в зоната.

По данни от eBird, 1 инд. е наблюдаван в зоната през август 2015 г. и 1 през септември 2017 г. (Daniel Mitev, Simeon Gigov). Липват данни от <https://observation.org> за вида в зоната.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	В СФ не е дадена минимална стойност на вида по време на миграция в зоната, което показва, че не присъства редовно в нея. Заложена е мин. целева стойност > 0, която ще се постига много рядко. Най-скорошната регистрация на 1 инд. в зоната е през септември 2017 г. (eBird, S. Gigov).	Поддържане на мигрираща популация от най-малко 1.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2390 ha	Включва подходящите хранителни местообитания в зоната: соленоводни блата N03, мочурища и блата N07 и вътрешни водни тела N06.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 2390 ha						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следната промяна в СФ:

- Поставяне на знак за неприсъствия „x“ за зимуващата популация на вида. Според литературните данни (Нанкинов и др., 1997; Michev & Profirov, 2003), нашите теренни проучвания през декември 2021 г. и февруари 2022 г., данните на ИАОС от СЗП 2016 – 2020 г., докладът на Илиев (2022) и данните от онлайн платформите eBird и observation.org. няма информация за наблюдавани зимуващи птици от вида в зоната. По тази причина, считаме, че е необходима промяна в СФ по отношение на зимуващата популация и видът да остане само със статут на мигрираща птица в СФ за зоната.

G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A170	<i>Phalaropus lobatus</i>		x	w		3	i		G	B	A	C	B
B	A170	<i>Phalaropus lobatus</i>			c		2	i		G	B	A	C	B

Специфични цели за A176 *Larus melanocephalus* (малка черноглава чайка)

1. Код и наименование на вида

A176 *Larus melanocephalus* (малка черноглава чайка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 36-38 cm. Размах на крилата: 92-100 cm. Има сезонен и възрастов диморфизъм. Възрастните през размножителния период са бели с черна глава, сив гръб и сиви крила. През есенно-зимния период главата е бяла с тъмно петно зад окото. Младите отгоре са сиво-кафяви с черни първостепенни махови пера и черна ивица на края на опашката. Възрастните през есенно-зимния период се отличават от тези на речната чайка по окраската на главата и бялата долна страна на крилата, а младите — по оцветяването на първостепенните махови пера. (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен, преминаващ и зимуващ вид. Пролетната миграция е от средата на март до края на май, а есенната - от началото на август до края на септември. Гнезди на многочислени и плътни колонии, у нас на малки групи до около 10 двойки предимно с други чайкови птици - дебелоклюна рибарка, речна рибарка, гривеста рибарка. Колониите са разположени сред рядка растителност (избягва напълно свободни от растителност места, както и съседството на гнездови колонии от сребрилата чайка). Върху гнездовия успех силно влияе факторът „безпокойство“, тъй като тогава птиците унищожават собствените си гнезда (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Гнезди в соленоводни и свръхсолени езера – лагуни и лимани, като разполага гнездата си по разделителни диги в солници и изкуствените платформи за подпомагане гнезденето на водолюбивите птици, по-рядко по засолен терени с халофитна растителност. През останалите сезони се среща и навътре в сушата по разнообразни влажни зони (Янков отг. ред., 2007). Разстоянието между отделните гнезда е от 0,3 до 4 m, средно 0,63 m (Нанкинов и др., 1997). Местообитания за размножаване са речни острови, язовири, изкуствени резервоари, кариери за чакъл и рибарници. Предпочитат острови със суха почва и тревиста растителност не по-висока от 20–30 cm (Zielińska, 2007). Извън размножителния сезон по време на линеене се придържат по Черноморските заливи, ношуват в свръх солени езера-солници и се хранят в селскостопански площи (Milchev, 2004). По време на зимуване, обитават морски крайбрежия, сладководни басейни, язовири и се хранят в маслинови горички и промишлени места с изхвърляни остатъци от риба. (Cama et al., 2011). Подходящи местообитания вероятно са 1150 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с ракообразни, дребни рибки, насекоми и полевки. (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В края на XIX в. е многобройна и постоянно гнездеща по Черноморието и вътрешността на страната. Към средата на XX в. гнезди в Бургаското и Атанасовското езеро, и вероятно в Поморийското. През 1988 г. в Атанасовското езеро са установени 50 гнезда. През размножителния период е установена и в други части на Черноморското крайбрежие, както и при Свищов, София, с. Загорци, Бургаско. През 90-те на години XX в. числеността в Атанасовското езеро е до 62 двойки. След 1997 г. няма данни за гнездене на вида в България. Установени са два неуспешни опита за гнездене в Поморийското езеро. По-големи концентрации по време на есенната миграция са наблюдавани край н. Калиакра и Бургаските езера. Зимуващата в България популация е малобройна, концентрирана основно по Черноморското крайбрежие (Димитров в Червена книга на България, 2015).

Включен в Приложения 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория уязвим (VU). Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за територията на континентална Европа (BirdLife International, 2021). Няма SPEC категория (BirdLife International, 2017).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.) мигриращата национална популация се оценява на 2000-4000 индивида. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е неизвестна и дългосрочната (1980-2018 г.) е неизвестна.

Зимуващата популация е оценена на 20-300 индивида. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е променлива и дългосрочната (1980-2018 г.) е променлива.

Националната гнездяща популация се оценява на 2-6 двойки. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. гнездовата популация е била оценена на 0-40 двойки, а зимуващата на 1-5 индивида.

При Докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация са посочени две заплахи и влияния – J02, K03. За зимуващата популация също са посочени две заплахи- C03, D02. За мигриращата популация са посочени като заплахи C03 и F26.

В Червената книга на България (Големански и др. (гл. ред.), 2015) като заплахи са посочени промени в режима на стопанисване на селскостопанските площи (A01, A02,

A06, F27), ремонт на дигите в Атанасовското и Поморийското езеро. Унищожаване на мътилката и люпилката от наземни хищници (L06), замърсяване на почвите и водите (J02).

Видът се среща в 22 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като зимуващ. Зимуващата популация на вида се оценява на 2-30 индивиди, което представлява 10 % от националната зимуваща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като мигриращ. Мигриращата популация на вида се оценява на 200 - 200 индивиди, което представлява 5 - 10 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Миграционен сезон

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2017 – 2022 г., през януари 2021 г. е установен мин. 1 инд. и през февруари 2020 г. – 1 инд.

По данни на Илиев (2022) за периода 2021 г., по време на миграция, не са установени птици от вида в зоната.

В резултат на извършено теренно проучване по време на миграция през 2022 г. не са установени птици от вида в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 6 - 18 индивид (30 инд. общо за периода) по време на миграция.

Зимуване

При теренното проучване по време на зимуване, не са установени птици от вида в зоната.

По време на СЗП за периода 2020 – 2021 г., не са установени птици от вида в зоната.

По данни на БДЗП (SmartBirds) по време на зимния период на 2019 – 2021 г. не са установени птици от вида в зоната.

По данни на Илиев (2022), по време на зимуване, не са установени птици от вида в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. не са установени птици от вида в зоната по време на зимуване.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 200 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФ. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			силно зависи от метеорологичните условия и миграционни вълни	зоната в размер от най-малко 200 инд.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 2 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФ. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия .	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 2 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящото местообитание за вида	ha	Най-малко 2390 ha	Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела, N07-мочурища и блата, и N03- Соленоводни блата, Солени пасища, Засолени степи. Тяхната обща площ е 2390 ha	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 2390 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме следните промени в СФ на зоната:

- По отношение на мигриращата популация е необходимо да се промени оценката на популацията от „С“ на „В“, тъй като са 5-10% от националната мигрираща популация;
- По отношение на зимуващата популация е необходимо да се промени оценката на популацията от „С“ на „В“, тъй като са 10-10 % от националната зимуваща популация.

Species			Population in the site							Site assessment						
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A176	<i>Larus melanocephalus</i>			c	200	200	i		G	B	A	C	A		
B	A176	<i>Larus melanocephalus</i>			w	2	30	i		G	B	A	C	A		

Специфични цели за A862 *Hydrocoloeus minutus* (малка чайка)

1. Код и наименование на вида

A862 *Hydrocoloeus minutus* (малка чайка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 25-27 cm. Размах на крилата: 75-80 cm. Има сезонен и възрастов диморфизъм. Възрастните през зимата са сиво-бели с по-тъмни петна на главата; крилата отдолу са черни. През лятото главата е черна. Младите отгоре са сиво-кафяви с черно теме и черна ивица по крилата и опашката. Среща се предимно на групи, рядко поединично (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ, зимуващ и скитащ вид. Пролетната миграция е през март-април, а есенната – август и октомври (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава сладководни равнинни езера и блата в степната зона и зоните на смесените гори и тайгата. През останалите сезони се среща предимно по морски крайбрежия и прилежащи водоеми, както и навътре в сушата по язовири, долини на реки и техните разливи (Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания вероятно са 3130 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Обитава сладководни плитки езера, покрити с надводна растителност, наводнени степи в близост до реки или езера (<https://birds.kz>). Гнездови местообитания са крайбрежни и вътрешни зони значително променени от човека, водохранилища, утаечни езера, изоставени солници, торфени ями, плаващи острови от водна растителност, пясъчни коси, преградни диги между солени блата, пясъчни банки с ниска халофитна растителност. Вида избягва местообитания с висока растителност (Koks, 1998).

Хранене

Храни се с Trichoptera, Arachnidae, Mollusca, *Leander sp.*, *Gryllotalpa gryllotalpa* и дребни риби (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Наблюдаван през гнездовия период по Черноморското крайбрежие и поречието на р. Марица. По време на миграция е регистриран при яз. Пясъчник, около София, по долината на р. Струма и Дунавското крайбрежие (Янков отг. ред., 2007; Нанкинов и др., 1997). По време на среднозимните преброявания в България през периода 1977-1996 г. е сравнително често срещан зимуващ вид със средна численост от 100 инд. и максимална от 493 инд. през 1985 г. Най-високата численост на вида през зимата е установена по Северното Черноморие: средно 42 инд., максимум 395 инд. през 1980 г., следвано от Южното Черноморие: средно 39 инд. и максимум 243 инд. през 1985 г. През целия период на проучването няма данни за зимно пребиваване в Северна България. По-голямата част от зимуващата популация обикновено е концентрирана в езерото Шабла със средно 26 инд. и максимум 394 инд. през 1980 г.; в езерото Вая със средно 10 инд. и максимум 138 инд. през 1992 г.; и в езерото Дуранкулак със средно 7 инд. и максимум 64 инд. през 1996 г. През втората половина на периода 1977-1996 г. зимуващата популация на вида е намаляла значително. През периода 1997-2001 г. средната обща численост е спаднала до 51 инд. с максимум от 147 инд. през 1997 г. Максималната численост по

време на цялото проучване е регистрирана в Шабленското езеро - 394 инд. през 1980 г. (Michev & Profirov, 2003).

Включен в Приложения 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Не е включен в Червената книга. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2018) и за територията на континентална Европа (2021). Включен в SPEC 3 (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червена книга на България (2015).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), зимуващата популация на вида се оценява на 10-250 индивида. Краткосрочната (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са флукутиращи.

Мигриращата национална популация е оценена на 500-2400 индивида. Краткосрочната (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са неизвестни. При предходното докладване, за периода 2008-2012 г., зимната популация е била оценена на 10-40 индивида.

При Докладването по чл. 12 от 2019 г. за зимуващата популация са посочени следните заплахи и въздействия: D02, C03. За мигриращата популация са посочени също две заплахи – D02, F26.

Видът се среща в 27 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като зимуващ. Зимуващата популация на вида се оценява на 0-1 индивид, което представлява до 0,4 % от националната зимуваща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ. Мигриращата популация е с неизвестна численост поради недостатъчно данни (DD). За размер и плътност на популацията (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Миграционен сезон

В ОВМ „Варненско-Белославско езеро“ е посочена мигрираща численост от 0 - 1 индивидии (Дерелиев и др., 2007). По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2018 – 2022 г. по време на пролетна миграция е наблюдаван 1 индивид в зоната. В резултат на извършено теренно проучване по време на миграция през 2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират в зоната варират между 1-5 индивиди по време на миграция.

Зимуване

В ОВМ „Варненско-Белославско езеро“ е посочена зимуваща численост 10 – 49 инд. (Дерелиев и др., 2007). По време на СЗП за периода 2017 – 2021 г., не са наблюдавани индивиди в зоната. По данни на Илиев (2022), по време на зимуване, не са наблюдавани индивиди в зоната. В резултат на извършено теренно проучване по време на зимуване, не са наблюдавани индивиди в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. не са наблюдавани индивиди в зоната.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Определена от данните в eBird, т.е. мигрираща популация с численост 1 – 5 инд. Целевата стойност е неизвестна, поради липса на данни в СФ (за качество на данните - DD).	Поддържане на численост от най-малко 1 инд. по време на миграция.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена от СФ. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия. Целевата стойност няма да бъде изпълнена всяка година.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящото местообитание за вида	ha	Най-малко 2390 ha	Определена на база на % участие на местообитания N03-солени блата и пасища, N06- вътрешни водни тела, N07-мочурища и блата в зоната. Тяхната площ е 2390 ha.	Запазване и поддържане на подходящите местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 2390 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап са необходими следните промени в СФ на зоната:

- Добавяне на информация за численост по време на миграция от 1 до 5 инд., предвид данните от eBird. Промяна в оценката за качество на данните от „DD“ на „G“.
- Актуализиране на кода (от A177 на A862) и научното наименование на вида (Scientific Name) от *Larus minutus* на *Hydrocoloeus minutus*, съобразно Докладването по чл. 12 за периода 2013 – 2018 г.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A862	<i>Hydrocoloeus minutus</i>			c	1	5	i		G	C	A	C	C
B	A862	<i>Hydrocoloeus minutus</i>			w		1	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A179 *Larus ridibundus* (речна чайка)

1. Код и наименование на вида

A179 *Larus ridibundus* (речна чайка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 34-37 cm. Размах на крилата: 100-110 cm. Има сезонен и възрастов диморфизъм. Възрастните през размножителния период наподобяват тези на малката черноглава чайка, но темето е бяло, а първостепенните махови пера отдолу са черни. Клюнът и краката червени. Възрастните през есенно-зимния период имат изцяло бяла глава с малко тъмно петно зад окото. Клюнът с черен или с кафяв връх. Краката забележимо по-светли. Младите имат пъстро кафявосиво оперение, отдолу бели. Клюнът жълтеникав или оранжевожълт с черен връх. Краката жълтеникави или охристи. Опашката бяла с тясна черна ивица на върха. (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Гнездещо-прелетен и зимуващ вид. Гнезди в самостоятелни или смесени колонии. Малките се излюпват в края на май и началото на юни. Снася от 1 до 3 яйца. Малките се излюпват в края на май и началото на юни. След края на гнездовия период младите и възрастните птици скитат на големи ята (Нанкинов и др., 1997; Мичев и Камбурова в Червена книга на България, 2015).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава предимно сладководни езера и блата, обрасли с тръстика и папур, но и с наличие на открита водна площ, покрита с плаваща растителност; разливи на реки. По време на миграция и зимуване се среща в разнообразни влажни зони както по морски крайбрежия, така и навътре в сушата. Разстоянието между гнездата е най-малко 1-1,5 m. Гнездата са разположени върху плаващи коренища на тръстика, листа от водна лилия (ез. Сребърна, Гарванското блато) и стърчащи от водата пънове (ПП „Персина“) (Нанкинов и др., 1997; Янков, ред., 2007). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Видът се размножава главно във вътрешни плитки водоеми, временно наводнени влажни местообитания с буйна растителност, крайбрежия на езера, лагуни, бавнотечащи реки, делти, устия, блата, солени блата, крайбрежни дюни и крайбрежни острови, ями за чакъл

и глина, езера, гнезди на суха земя в блата от пирен, пясъчни дюни, плажове, каменисти островчета. Гнезди върху плаващи натрошени тръстики, високи сухи тревисти участъци или пясъчлива земя. Видът показва силно предпочитание за гнездене в близост до растителност. Обикновено гнезди в гъсти колонии със съседни гнезда, разположени средно на 1 m едно от друго. През зимата видът е най-разпространен в крайбрежните местообитания и приливни крайбрежни води, предпочитат заливи или устия с пясъчни или кални плажове, избягват скалисти или открити брегови линии (<http://datazone.birdlife.org>).

Хранене

Храни се с риба, скариди, насекоми (*Carabidae*, *Staphylinidae*, *Tenebrionidae*, *Orthoptera* (*Gryllus* sp.) (Нанкинов и др., 1997). Водни и сухоземни насекоми, земни червеи и морски безгръбначни (напр. мекотели, ракообразни и морски червеи), храни се с мъртва или болна риба, гризачи и семена от земеделски култури (<http://datazone.birdlife.org>).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В миналото речната чайка е мътила в Свищовското блато. Епизодични гнездови находища е имало в Атанасовското езеро и при с. Черноморец, Бургаско. През 1963 г. в Гарванското блато е установена гнездова колония от 120 двойки. През втората половина на XX в. гнезди само в природен парк „Персина“ и в ез. Сребърна, където е имало многобройна колония (300-500 двойки), през 2001-2003 г.: 5-40 двойки. И в двете гнездови находища числеността варира силно през годините. През лятото неразмножаващи се индивиди се срещат в блатата и езерата край морето и по-рядко във вътрешността на страната, а по време на следгнездовите скитания – край подходящи водоеми в цялата страна. По време на миграции и зимуване е една от най-често срещаните и многобройни видове чайки в ниските части на страната (Големански и др. (гл. ред.), 2015; Нанкинов и др., 1997).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 3 на ЗБР. Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN). Според IUCN е LC (Least Concern) в света (2018) и за територията на континентална Европа (BirdLife International, 2021). Няма SPEC категория (BirdLife International, 2017).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 180-300 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е променлива, а дългосрочната (1980-2018 г.) е намаляваща. Мигриращата национална популация е оценена на 1000-2000 индивида. Краткосрочната и дългосрочна популационна тенденция са неизвестни. Зимуващата популация е оценена на 2000-6500 индивида. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (1980-2018 г.) е променлива. При предходното докладване, за периода 2008-2012 г., за гнездовата популация са посочени същите числености и тенденции, а зимуващата популация е била оценена на 1300-7000 индивиди. При Докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация е посочена само една заплаха – J02. За мигриращата популация са посочени две заплахи и влияния – C03, F26. За зимуващата популация също са посочени две заплахи – C03, D02.

В Червената книга като вероятни заплахи са посочени промени на естествения воден режим в традиционни гнездови находища (ПП „Персина“, Гарванското блато, ез. Сребърна) (F28, G25, K02, L01).

Видът се среща в 57 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 4 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като зимуващ. Зимуващата популация на вида се оценява на 120-867 индивиди, което представлява до 6 – 13,34 % от националната зимуваща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът се опазва като мигриращ. Мигриращата популация на вида се оценява на 14 - 1000 индивиди, което представлява 1,4 – 50 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Миграционен сезон

В ОВМ „Варненско-Белославско езеро“ е посочена мигрираща численост от 14 - 1000 индивиди и зимуваща численост 2-1668 инд. (Дерелиев и др., 2007).

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2017 – 2022 г. по време на миграция, не са наблюдавани индивиди в зоната. Отчетени са полово незрели или летуващи индивиди по време на размножителен период в зоната между 1 и 15 индивиди, общо 29 инд. за периода.

По данни на Илиев (2022), по време на миграция, отчетените стойности варират между 8 и 2073 индивиди, общо 4798 инд. за периода.

В резултат на извършено теренно проучване по време на миграция през 2022 г. отчетените стойности варират между 0 и 20 индивиди, общо 20 инд. за периода.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 56 инд. мигриращи индивиди, като общо са наблюдавани 462 индивиди в зоната.

Зимуване

По време на СЗП за периода 2017 – 2021 г., отчетените стойности варират между 6 и 1245 индивиди, общо 3028 инд. за периода.

По данни на Илиев (2022), по време на зимуване, отчетените стойности варират между 253 и 1363 индивиди, общо 3286 инд. за периода.

В резултат на извършено теренно проучване по време на зимуване, не са наблюдавани числености в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 450 инд. зимуващи индивиди, като общо са наблюдавани 3918 индивиди в зоната.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 14 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФ. Количеството на преминаващите по време на	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	размер от най-малко 14 индивида.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 120 инд.	Целевата стойност е определена от СФ. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 120 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящото местообитание за вида	ha	Най-малко 2390 ha	Определена на база на % участие на местообитания N03-солени блата и пасища, N06- вътрешни водни тела, N07-мочурища и блата в зоната. Тяхната площ е 2390,37 ha.	Запазване и поддържане на подходящите местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 2390 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап са необходими промени в стандартния формуляр на зоната:

- По отношение на зимуващата популация е необходимо да се промени оценката на популацията от „А“ на „В“, тъй като са 6 – 13,34 % от националната зимуваща популация.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A179	<i>Larus ridibundus</i>			c	14	1000	i		G	A	A	C	A
B	A179	<i>Larus ridibundus</i>			w	120	967	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A182 *Larus canus* (чайка буревестница)

1. Код и наименование на вида

A182 *Larus canus* (чайка буревестница)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 40-42 cm. Размах на крилата: 110-130 cm. Средно голяма чайка, забележимо по-дребна от сребрилата чайка, с по-къс и тънък клюн, по-къси крила и крака. Сигурен отличителен белег при възрастните птици е голямото бяла петно на крайните първостепенни пера (при сребрилата чайка то е забележимо по-малко). Младите птици имат бяла опашка с широка черна ивица на върха (при младите сребристи чайки опашката е кафява с по-тъмна широка ивица на върха). Двата пола с малки сезонни различия. Младите се отличават забележимо от възрастните (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ и зимуващ вид. Установени само по време на миграции и през зимата, предимно по Дунавското и Черноморското крайбрежие (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

По време на размножителния период обитава реки и гористи брегове и блата във вътрешността на сушата. По време на миграции и зимата се среща предимно по морски крайбрежия и прилежащи водоеми (Нанкинов и др., 1997). Гнездят в промишлени водни обекти (чакълести ями, седиментационни басейни), рибарници, индустриални водни обекти, островчета, изкуствени постройки и суха земя по бреговете на водни обекти. Островите, заети от птици, са по-малки и са покрити с по-ниска растителност. Гнездят на открити площи с рядка растителност, заемайки места с по-малко растителна покривка и по-близо до храсти или дървета (Skorka et al, 2006). Размножават се в голямо разнообразие от местообитания: от полупустини, степни и умерени до бореални и субарктични зони и от континентални до вътрешността на океанското крайбрежие и островите. Предпочита низини, но гнезди до 900 m в планински езера, по крайбрежните острови върху малки скали и скалисти полуострови, така и във вътрешността. Гнезди по покриви на жилищни и индустриални зони. Размножава се в местообитания, модифицирани или създадени от човека, като изкуствени острови, язовирни езера, кариери, индустриални зони и декантационни басейни (<https://ec.europa.eu>). Подходящи местообитания вероятно са 3130 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риби, ракообразни, мекотели и насекоми. (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Установени само по време на миграции и през зимата, предимно по Дунавското и Черноморското крайбрежие (Нанкинов и др., 1997).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 3 и 4а на ЗБР. Не е включен в Червената книга на България. Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за територията на континентална Европа (BirdLife International, 2021). Няма SPEC категория (BirdLife International, 2017).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) мигриращата национална популация се оценява на 50-600 индивида. Краткосрочната (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са неизвестни. Зимуващата популация се оценява на 70-1400 индивида. Краткосрочната (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са неизвестни. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. вида е оценен с зимуваща численост от 10-900 индивиди.

При Докладването по чл. 12 от 2019 г. за зимуващата популация не са посочени заплахи и влияния. За мигриращата популация са посочени три заплахи и влияния: C03, D02, J02. Същите могат да бъдат добавени и за зимуващата популация.

Видът се среща в 36 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 1 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като зимуващ. Зимуващата популация на вида се оценява на 0-12 индивиди, което представлява до 0,85 % от националната зимуваща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като мигриращ. Мигриращата популация на вида се оценява на 0 - 2 индивиди, което представлява до 0,33 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Миграционен сезон

В ОВМ „Варненско-Белославско езеро“ е посочена мигрираща численост от 0 - 2 индивиди и зимуваща численост 30-479 инд. (Дерелиев и др., 2007).

В резултат на извършено теренно проучване по време на миграция през 2022 г. не са наблюдавани индивиди в зоната.

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2017 – 2022 г. по време на миграция, не са наблюдавани индивиди в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. не са наблюдавани индивиди по време на миграция.

Зимуване

По време на СЗП за периода 2017 – 2021 г., отчетените стойности варират между 1 и 11 индивиди, общо 21 инд. за периода.

По данни на Илиев (2022), по време на зимуване, отчетените стойности варират между 2 и 10 индивиди, общо 19 инд. за периода.

В резултат на извършено теренно проучване по време на зимуване, наблюдаваните числености варират между 0 - 9 инд. зимуващи индивиди, като общо са наблюдавани 9 индивиди в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г., са наблюдавани единични зимуващи индивиди, като общо са наблюдавани 2 индивиди в зоната.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 2 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФ. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 2 инд.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 12 инд.	Целевата стойност е определена от СФ. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 12 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящото местообитание за вида	ha	Най-малко 2390 ha	Определена на база на % участие на местообитания N03-солени блата и пасища, N06- вътрешни водни тела, N07-мочурища и блата в зоната. Тяхната площ е 2390,37 ha.	Запазване и поддържане на подходящите местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 2390 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап са необходими промени в стандартния формуляр на зоната:

- По отношение на мигриращата популация е необходимо да се промени оценката на популацията от „В“ на „С“, тъй като са 0,33% от националната мигрираща популация;

- По отношение на зимуващата популация е необходимо да се промени оценката на популацията от „В“ на „С“, тъй като са 0,85% от националната зимуваща популация.

Species			Population in the site							Site assessment						
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A182	<i>Larus canus</i>			c		2	i		G	C	A	C	A		
B	A182	<i>Larus canus</i>			w		12	i		G	C	A	C	A		

Специфични цели за A184 *Larus argentatus* (сребриста чайка)

1. Код и наименование на вида

A184 *Larus argentatus* (сребриста чайка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 55-67 cm. Размах на крилата 138-155 cm. Големината на тялото варира твърде много. Като *L. a. cachinnans*, но гърбът, плещите и надкрилията са по-сиви. Клюнът яркочълт с яркочервено петно, субтерминално на подклюнието. Краката месно розови или сиво розови в южната и западна част на ареала, а жълти или дори оранжеви в североизточните му части. Ирисът лимонено жълт (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Недостатъчно проучено. По време на миграцията и през зимата се среща по Черноморското крайбрежие, където се смесва с *L. a. cachinnans*. Не е известно дали навлиза навътре в сушата. (Нанкинов и др., 1997).

Характеристика на местообитанието

Видът обитава крайбрежни райони, но може също да търси храна във вътрешността на големи езера и язовири, полета и сметища (del Hooy et al., 1996). Няма конкретно местообитание за размножаване, но може да показва предпочитания към скалисти брегове със скали, отдалечени купчини или островчета (del Hooy et al., 1996; Snow and Perrins, 1998), иначе гнезди на скалисти и тревисти острови, пясъчни плажове, дюни (Richards, 1990), чакълени брегове, солени блата, сгради (del Hooy et al. 1996), тундра с тръстика или хълмове, блатисти низини в близост до езера и на речни острови (Flint et al., 1984). Когато мигрират навътре в сушата, видът също така показва предпочитание към големите речни долини (Flint et al., 1984). Въпреки че сребристите чайки експлоатират депата за отпадъци и земеделските земи широко през цялата година, разпространението им на размножаване е изключително крайбрежно в сравнение с други чайки *Larus* (Gibbons et al., 1993).

Хранене

Този вид има силно опортюнистична диета и експлоатира почти всеки свръх изобилен източник на храна (del Hooy et al. 1996). Яде риба, земни червеи, раци и други морски безгръбначни (напр. мекотели, морски звезди или морски червеи), възрастни птици, птичи яйца и малки, гризачи, насекоми (напр. мравки), горски плодове и грудки (del Hooy et al., 1996). Той също така събира отпадъци на сметища, риболовни кейове и канализационни зони и често следва рибарски лодки (del Hooy et al., 1996). Разстоянието, на което птиците търсят храна е различно, например 35 km (за размножаващи се сребристи чайки в холандска колония) (Spaans 1971), 41 km (във Вестфалия, Германия, извън размножителния сезон) (Sell and Vogt 1986), 50 km (за

размножаване птици в Мароко) (Witt et al. 1981) и 70 до 100 km (за сребристи чайки, размножаващи се в Дания) (Klein 1994). Разпределението на някои колонии се определя от местоположението на сметищата (BirdLife International 2000). Извън размножителния сезон видът е силно общителен и се събира на големи ята в предпочитани места (Richards 1990, Snow and Perrins 1998).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Недостатъчно проучено. По време на миграцията и през зимата се среща по Черноморското крайбрежие, където се смесва с *L. a. cachinans*. Не е известно дали навлиза навътре в сушата. (Нанкинов и др., 1997).

Включен Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е слабо засегнат LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 2, популацията му в Европа е намалява (BirdLife International, 2017).

Видът не е включен в Докладването през 2019 г.

Въпреки малкото наблюдения и оскъдните познания за вида в България, като потенциална заплаха бихме могли да посочим C08 - Изоставяне или преустройство на солници.

Видът се среща в 8 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът се опазва като зимуващ. Зимуващата популация на вида се оценява на 0-4 индивиди. Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001-2018 г.), няма оценка на вида. За размер и плътност на популацията (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Варненско-Белославско езеро“ е посочена зимуваща численост от 0 - 4 индивиди (Дерелиев и др., 2007).

По време на СЗП за периода 2020 – 2021 г., не са наблюдавани индивиди в зоната.

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2017 – 2022 г. по време на зимуване не са наблюдавани индивиди в зоната.

По данни на Илиев (2022), по време на зимуване, не са наблюдавани индивиди в зоната.

При теренното проучване по време на зимуване през 2021-2022 г. не са наблюдавани индивиди отвъд в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. не са наблюдавани индивиди в зоната.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най- малко 1 инд.	Целевата стойност е определена от СФ. Количеството на зимуващите индивиди силно ще зависи от	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			метеорологичните условия. Видът е рядък за страната и целевата стойност няма да бъде изпълнена всяка година.	в размер от най-малко 1 инд.						
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 3749	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N06-Вътрешни водни тела, N07-Мочурища, блата, N15-други обработваеми земи, N23-други земи. Тяхната обща площ е 3749,6 ha.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 3749 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за A459 *Larus cachinans* (каспийска чайка)

1. Код и наименование на вида

A459 *Larus cachinans* (каспийска чайка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55–60 cm. Размах на крилата: 138–147 cm. Трудно отличим от средиземноморската жълтонога чайка (*Larus michahellis*), с която доскоро бяха смятани за два подвида на един вид. Отличава се по по-дългите човка и крака, по-тъмните очи, черните петна на върха на крилата са по-малки, а бялото там – повече, при това както откъм тялото, така и откъм върха, краката са по-бледи, червеното петно на клюна е само върху долната получовка. Гърбът е сив, коремът и главата – бели. (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Поради сравнително скорошното отделяне на вида от *Larus michahellis* няма актуална литература за характера на пребиваване на Каспийската чайка в България. През 2014 г. видът е установен да гнезди в смесена колония с *Larus michahellis* в гр. Русе. (<http://gull-research.org/cachinnans/5cy/k69b.html>)

Характерно местообитание

Въпреки малкото информация се предполага, че предпочитанията на каспийската чайка са много близки до тези на *Larus michahellis* през размножителния период - скалисти крайбрежия, острови и отделни скали в морето, крайбрежни населени места, а напоследък и градове с големи реки, язовири със скалисти крайбрежия. По време на миграцията и зимуването се среща и в езера, блата, оризища, разливи на реки и язовири, градски сметища (Нанкинов и др., 1997). Извън размножителния сезон по време на линееене, зимуване и скитания посещава солени езера, лагуни, солници, където образува големи струпвания (Nankinov, 1996). Синантропен вид. Предпочитани местообитания са водните обекти (включително, морета и океани), следвани от депа за отпадъци, места за добив на чакъл и пясък, промишлени или търговски обекти (включително покриви на сгради) по които гнезди, обработваеми или други земеделски земи (Chytil et al., 2021). Предпочитаните местообитания са 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, 3130, 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Типичен еврифаг, способен за бърз преход от един вид храна към друг дори в рамките на един сезон. Използва разнообразни начини за добиване на храна. Храни се с риби, мекотели, ракообразни, червеи, гризачи, яйца на птици и техните малки, гущери, насекоми, отпадъци от рибното и селското стопанство (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През размножителния период обитава Черноморското крайбрежие, където гнезди както в населени места, така и по скалисти брегове и острови. През последните години е установена тенденция за навлизане навътре в сушата по долините на големите реки (Дунав, Марица, Арда). Каспийската чайка е доказана като гнездящ вид в България през 2014 и 2015 г. при улов на възрастни птици на покрива на сградата на Общинска администрация в гр. Русе (BUNARCO). Възможно е видът да гнезди и на други места в страната.

Не е включена в ЗБР. Включен е в Приложение 2 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на каспийската чайка според IUCN е LC (Least Concern) за света (2018) и за Европа (BirdLife International, 2021). Няма SPEC категория (BirdLife International, 2017). Популацията и се увеличава на европейско и световно ниво.

Видът не е включен в Докладването през 2019 г.

Видът се среща в 64 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 10 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като зимуващ. Зимуващата популация на вида се оценява на 56 - 1301 индивиди. Видът не е включен в Докладването през 2019 г. За размер и плътност на популацията (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като мигриращ. Мигриращата популация на вида се оценява на 38 - 400 индивиди. Видът не е включен в Докладването през 2019 г. За размер и плътност на популацията (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Данните за числеността на популацията в СФ за зоната са разгледани общо, като каспийската чайка и жълтокраката чайка като един вид – каспийска чайка (*Larus cachinnans*). В Атласа на гнездящите птици в България (Янков отг. ред., 2007), също двата вида са разгледани общо, като понтийска жълтонога чайка (*Larus (cachinnans) michahellis*). Понастоящем няма актуална информация за числеността и разпространението на двата вида в България. В случая, двата вида ще бъдат разгледани без разделяне предвид на това, че данните в СФ за зоните не правят разлика между двата вида.

Миграционен сезон

В ОВМ „Варненско-Белославско езеро“ е посочена мигрираща численост от 38 - 300 индивиди и зимуваща численост 16-618 инд. (Дерелиев и др., 2007).

В резултат на извършено теренно проучване по време на миграция през 2022 г. не са установени птици от вида в зоната.

В резултат на извършено теренно проучване по време на размножаване, наблюдаваните числености варират между 2 - 300 индивиди.

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2017 – 2022 г. по време на миграция, отчетените стойности варират между 3 и 200 индивиди.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. не са наблюдавани индивиди по време на миграция.

Зимуване

По време на СЗП за периода 2017 – 2021 г., отчетените стойности варират между 4 и 1350 индивиди, общо 4373 инд. за периода.

В резултат на извършено теренно проучване по време на зимуване, наблюдаваните числености варират между 2 - 150 инд. зимуващи индивиди, като общо са наблюдавани 366 индивиди в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. не са наблюдавани индивиди по време на зимуване.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 38 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФ. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 38 индивида.
Популация: Размер на зимуващата	Брой индивиди	Най-малко 56 инд.	Целевата стойност е определена от СФ. Количеството на спиращите	Поддържане на броя на зимуващите

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
популация			по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	индивиди в зоната в размер от най-малко 56 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящото местообитание за вида	ha	Най-малко 2390 ha	Определена на база на % участие на местообитания N06-вътрешни водни тела, N03-солени блата, N07-мочурища, блата. Тяхната обща площ е 2390,37 ha.	Запазване и поддържане на подходящите местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 2390 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

На този етап не могат да бъдат предложени промени в стандартния формуляр на зоната поради липса на информация след разделянето на вида на *Larus michahellis* и *L. cachinans*.

Специфични цели за A863 *Thalasseus sandvicensis* (гривеста рибарка)

1. Код и наименование на вида

A863 *Thalasseus sandvicensis* (гривеста рибарка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 36-41 cm. Размах на крилата: 95-105 cm. Средна по размери рибарка с относително тесни и дълги крила. Двата пола са неотличими с малко сезонни промени. Младите може да се разграничат от възрастните. По големина и окраска младите

наподобяват твърде много тези на дебелоклюнатата рибарка. Различават се от нея по дългия клон, по-светлите върхове на крилата отдолу, по-светлия кръст и опашка. Често издава пронизителни кръсъци (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ и гнездещ вид. Мигрира по двойки и в ята до около 50 екземпляра от април до края на декември. През август 1979 г. в Атанасовско езеро нощуват около 1000 екз. (Нанкинов и др., 1997). Редовно гнездящ вид след 1993 г. с флукутираща численост (Янкав ред., 2007).

Характерно местообитание

Гнезди в лагуни и солници със соленоводни или хиперхалинни басейни. В естествени условия разполага гнездата си по разделителни диги и други засоленни терени с халофитна растителност, но понастоящем цялата популация в страната гнезди върху изкуствени наколни или насипни острови. Разположението на колониите задължително е в непосредствена близост до крайбрежната част на морето (тинести и пясъчни морски плитчини), където ловува (Янков ред., 2007). Както и други колониални видове птици, гнездящи в солени блата, гривестите рибарки демонстрират относителна привързаност към местата за гнездене в зависимост от безпокойство, причинено от човека или природни бедствия. Извън размножителния период се среща в разнообразни влажни зони предимно по морското крайбрежие – плажове с пясък или камъчета, естуари, пристанища и заливи, често хранеща се над морето (Нанкинов и др., 1997).

Хранене

В България е почти непроучено. Според Симеонов (1986) малките се изхранват само с риба. Почти пълен ихтиофаг (Нанкинов и др., 1997). Основната хранителна база на гнездовата колония в Поморийското езеро е шелфовата ивица на Черно море, където гривестата рибарка се храни основно с двугодишни или едногодишни екземпляри от пасажни видове морски риби (Михов - непубл. данни). През юли 2000 г. е установено, че част от птиците се хранят и в Поморийското езеро, като 24% от атерината (*Aterina boyeri*) е уловена там, въпреки че размерите ѝ са били много по-малки от тези, които видът предпочита. В хранителния спектър на вида посоченият автор е установил 33 вида риби, от които най-многобройни са били: *Aterina boyeri*, *Engraulis encrasicolus*, *Gymnamodytes cicerellus* (Профиров и др., 2010).

По време на репродуктивния период се изхранва по континенталното крайбрежие и островите (Германия), до 33,8 km (за 95% от птиците) на вътре от бреговата линия. Обхватът на разпространението на вида в морето съвпада с линията на дълбочина от 20 m (Garthe and Flore, 2007). Лови плячката си с гмуркане. Установена е висока вероятност за улавяне при 1,5–2,0 m дълбочина, с оптимум от 63% при 1,74 m. Видът коригира техниката си на гмуркане в отговор на прозрачността на водата. Гмуркането на най-голяма дълбочина, се наблюдава предимно в бистра вода, докато частичното гмуркане и контактното гмуркане се прилагат по-често в мътна вода. Човешкото въздействие върху прозрачността на водата може да повлияе на успеха на улавянето на плячка на вида (Baptist and Leopold, 2010)

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През 70-те и 80-те години на XIX в. е гнездила по Черноморието, след което е регистрирана само по време на прелета или изобщо не е била срещана (Нанкинов и др., 1997). Размножаване е установено отново през 80-те години на XX в. в Атанасовското езеро (Нанкинов и Даракчиев, 1984; Симеонов, 1986). Сега гнезди единствено там (Енев, 1996; Dimitrov et al., 2005) и в Поморийското езеро (Градев, 2003). Числеността варира

от единични птици до няколкокостотин двойки (Нанкинов и др., 2004) и е в зависимост от състоянието на местата за гнездене. Максимална численост (1269 гнездеци двойки) е установена през 1994 г. в Атанасовското езеро (Dimitrov et al., 2005). Понастоящем, Поморийското езеро е най-голямото гнездово находище на вида в страната. Построените изкуствени острови допринасят за рязкото увеличаване на гнездовите двойки през следващите години (1,310 двойки през 2003 г.) (Зелени Балкани, 2006). Общата численост за периода 2005-2010 г. в страната е оценена на около 680 гнездеци двойки (Градев и др., 2015 в Червена книга на България). През периода 2006-2009 г. гнездовата численост на вида в Поморийското езеро достига 1300-1500 двойки. През 2013 г. са гнездили 2400 дв. Това постепенно увеличение на числеността се дължи на факта, че НПО „Зелени Балкани“ поддържа изкуствени острови, на които вида гнезди необезпокояван. През 2019 и 2020 г. гнездящите птици надхвърлят 2000 двойки (Pоров and Meshkova, 2021).

Защитен вид на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 2 и 3). Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN вида е LC (Least Concern) както за света, така и за континентална Европа. Няма SPEC категория, популацията е с флукутираща численост (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), националната гнездяща популация на вида се оценява на 1100-2600 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е променлива и дългосрочната (1980-2018 г.) е променлива. Мигриращата национална популация е оценена на 500-1500 индивида. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е неизвестна и дългосрочната (1980-2018 г.) е неизвестна. Докладването от 2013 г. (за периода 2008-2013 г.) съобщава численост от 500-1300 двойки, но през следващите години са отчетени по-високи гнездови числености на Поморийското езеро (виж текста по-горе).

При Докладването по Директива за птиците от 2019 г. за гнездовата популация е посочена само една заплаха: K01 - Abstraction from groundwater, surface water or mixed water. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: G05, F05, F26, J02.

В Червената книга на България (Градев и др., 2015) са посочени следните заплахи: разрушаване на местата за гнездене; високи водни нива; нерегулирано строителство (F05, F08, F26, F31; F32); събиране на яйца; наземни хищници; туризъм, спорт и риболов.

Според нас заплахите са свързани с измененията и промените на състоянието на бреговите линии и на хидроложките условия, както и изграждане на различни съоръжения върху или близост до тях (F05, F08, F26, F31; F32, E01), също така негативен натиск се очаква от риболов и замърсяване на морската вода (G05, J02).

Видът се среща в 16 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като мигриращ. Мигриращата популация на вида се оценява на 10 - 100 индивида, което е 2 – 6,67 % от националната мигрираща популация (оценка „B“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2021 – 2022 г. по време на миграция, наблюдаваните числености варират между 2 – 53 индивиди.

По данни на Илиев (2022) за периода 2021 г., по време на миграция, наблюдаваните числености варират между 1 – 20 индивиди (47 инд. общо за периода).

В резултат на извършено теренно проучване по време на миграция през 2022 г., наблюдаваните числености варират между 1 – 23 индивиди (46 инд. общо за периода).

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 0 - 11 индивиди (11 инд. общо за периода) по време на миграция.

В Костадинова и Граматиков, (2007) е посочена численост на вида по време на миграция между 10 – 100 инд. Същите данни са използвани за числеността на вида в стандартния формуляр. Липсва друга публикувана информация за вида в зоната, поради което е необходимо е да се проведат многогодишни целенасочени изследвания в зоната за установяване на числеността на вида в нея.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 10 инд.	Определена на базата на СФ. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия и състоянието на местообитанията за търсене на храна.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 10 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящото местообитание за вида	ha	Най-малко 2390	Вида лови риба и насекоми във разнообразни влажни зони. Определена на база на % участие на местообитание N06- вътрешни водни тела, N03-солени блата и пасища, N07-мочурища и блата в зоната. Площта му е 2390,37 ha.	Поддържане на подходящото местообитание на вида в размер най-малко 2390 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в СФ на зоната.

Специфични цели за A193 *Sterna hirundo* (речна рибарка)

1. Код и наименование на вида

A193 *Sterna hirundo* (речна рибарка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 31-35 cm. Размах на крилата: 77-98 cm. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Възрастните през лятото отгоре са сиви, а отдолу - бели; главата отгоре е черна; клюнът е яркочервен с черен връх; краката са яркочервени. Върховете на крайните първостенни пера са тъмносиви. Вътрешното ветрило на опашните пера бяло, а външното сиво, към средните пера все по-светло. Ирисът тъмнокафяв. През есенно-зимния период челото е белезникаво, а клюнът и краката са черни. Младите са с черни плещи (Нанкинов и др., 1997; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен и преминаващ вид. Среща се на малки групи. Колониален вид. Често гнезди и поединично. Образува смесени колонии до около 300 двойки със саблеклюн (*Recurvirostra avosetta*), кокилобегач (*Himantopus himantopus*), черноглава чайка (*Larus melanocephalus*), белочелата рибарка (*Sternula albifrons*), кафявокрил огърличник (*Glareola pratincola*), речна чайка (*Larus ridibundus*). Миграцията протича от средата на февруари до началото на май и от края на юли до началото на декември (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Размножава се както в морски, така и в сладководни местообитания. Гнезди в лагуни (по разделителни диги и изкуствени острови в солници) или солени блата, в растителност по периферията на водоеми, в стоящи пресни води, стоящи бракични води, по острови в течащи води, полуострови, пясъчни или чакълести коси. При устието на р. Ропотамо гнезди на малки скални острови в морето (Янков, ред., 2007). По течението на р. Дунав гнезди по пясъчни коси и малки плаващи островчета от тръстика и папур, както и на водната повърхност (плаващи маси от мъртви растения в плитки води и дори листа на водни лилии). Гнездата са изградени от листа и стъбла на водни растения — *Salicornia herbacea*, *Potamogeton* sp. или представляват трапчинка в пясъка, заобиколени понякога с черупки от миди, скрити между растителността или между камъни или парчета дървен материал и гнезда изградени от дървени пръчки и сламки (Shurulinkov et al., 2016). Речната рибарка е моногамен вид. Мъжките рибарки започва през април да установяват своите територии в колонията. Разстояние между гнездата в колониите в различните части на ареала варира между 0,99 – 28,3 m, като може да достигне 60 m (Ehrlich, et al., 1988; Burger and Gochfeld, 1991; Енев, 1996). Подходящи местообитания вероятно са 1150 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се със сладководна риби и малка част морска риба, скариди, насекоми (Odonata, Gerridae, Dytiscidae), рядко се храни с дребни земноводни и гущери (Енев, 1996).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснато разпространение, по-групирано на места по Черноморското крайбрежие (главно Бургаски влажни зони) и покрай р. Дунав (покрайбрежни блата и острови, особено около о. Белене). С отделни гнездовища и по някои по-големи вътрешни реки – Марица, Арда, Струма, Огоста и др. Колониите по р. Дунав променят местоположението си поради непостоянството на гнездовия субстрат – пясъчните коси (Янков, ред. 2007). Съвременното гнездово разпространение обхваща Дунавското крайбрежие, където е регистрирана по пясъчни коси на острови - 3 самостоятелни и 3 смесени гнездови колонии (с белочелата рибарка) с обща численост 211 гнездови двойки; Черноморското крайбрежие — резервата „Атанасовско езеро“, Поморийските солници, Бургаското езеро, местност Пода край Бургас; долината на р. Марица; долината на р. Струма при с. Марикостиново и долината на р. Арда при Кърджали. През размножителния период наблюдавана в Розовата долина и в Софийско (Нанкинов и др., 1997; Димитров и Бедев в Червена книга на Р България 2015).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „Застрашен“ (EN). Според IUCN 2021 видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), гнездящата национална популация се оценява на 500-1500 двойки. Краткосрочната и дългосрочна тенденции в развитието на популацията е променлива. Според Докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 500 – 1200 двойки.

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.) мигриращата национална популация се оценява на 3000-10000 индивида. Краткосрочната и дългосрочна тенденции в развитието на популацията е неизвестна.

При Докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи, които имат отношение към вида: J01, K03.

В Червената книга на България (2015) като заплахи са посочени наводняване на гнездовите колонии, унищожаване на мътилата и люпилата от градушки (M08, M07) и наземни хищници (L06). Безпокойство (H08), отстрел (G10), разрушаване или прекомерно обрастване на гнездовите находища, замърсяване с нефтопродукти (J02). Според нас могат да се допълнят заплахи свързани с антропогенни наводнения водещи до загуба на гнезда и местообитания, подлежащи на контролиране на водните нива по време на размножителния сезон, загубата на крайречни сладководни местообитания за размножаване (F32, F28, F27, F26, C08).

Видът се среща в 33 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като гнездящ. Гнездящата популация на вида се оценява на 0 - 1 индивид. Тъй като в СФ числеността е дадена в индивиди, не може да се изчисли % от националната гнездяща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в

рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като мигриращ. Мигриращата популация на вида се оценява на 10 - 100 индивиди, което е 0,33 – 1 % от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Размножителен сезон

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2017 – 2022 г. по време на размножаване, наблюдаваните числености варират между 1 – 50 индивиди (169 инд. общо за периода).

По данни на ИАОС при извършване на Мониторинг на видове птици в НАТУРА 2000 за 2020 г. по време на размножаване наблюдаваните числености варират между 1 – 2 индивиди (11 инд. общо за периода).

По данни на Илиев (2022) по време на размножителен сезон през 2021 г. са отчетени 73 инд. през месец май и 45 инд. през юни месец. Като степен на вероятност за гнездене е посочено - сигурно гнездене с 30-40 двойки.

В резултат на извършено теренно проучване по време на размножителен сезон през 2022 г., наблюдаваните числености варират между 1 – 50 индивиди (29 инд. общо за периода).

По данни от <https://ebird.org/>, по време на размножителен сезон за периода 2018 – 2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 – 3 индивиди (4 инд. общо за периода).

Миграционен сезон

В резултат на извършено теренно проучване по време на миграция през 2022 г., наблюдаваните числености варират между 1 – 35 индивиди (39 инд. общо за периода).

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2017 – 2022 г. по време на миграция, наблюдаваните числености варират между 1 – 11 индивиди (63 инд. общо за периода).

По данни на Илиев (2022) за периода 2021 г., по време на миграция, наблюдаваните числености варират между 18 – 37 индивиди (75 инд. общо за периода).

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 10 индивид (41 инд. общо за периода) по време на миграция.

В Костадинова и Граматиков, (2007) са посочени 0 - 1 индивид по време на размножителен сезон и 10 – 100 инд. по време на миграция. Същите данни са използвани за числеността на вида в стандартния формуляр. Тъй като в СФ числеността на гнездящата популация е дадена в инд., това вероятно са скитащи инд. или летуващи през този сезон. Липсва друга публикувана информация за вида в зоната, поради което е необходимо е да се проведат многогодишни целенасочени изследвания в зоната за установяване на числеността на вида в нея.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на летуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 30	Целевата стойност е определена на база на проучането на Илиев (2022).	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 30 инд. чрез поддържане

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
				на площта на подходящите местообитания на вида в зоната.						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 10	Целевата стойност е определена на база на данните в СФ. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 10 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.						
Местообитание на вида: Площ на подходящото хранително и гнездово местообитание за вида	ha	Най-малко 2390 ha	Площта е изчислена на база % участие на местообитание N06 -вътрешни водни тела, N07 - мочурища и блата в зоната. Соленоводни блата, Солени пасища, Засолени степи – N03.	Поддържане на подходящото местообитание на вида в размер най-малко 2390 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап са необходими промени в стандартния формуляр на зоната (посочени в червено).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A193	<i>Sterna hirundo</i>			r	30	40	i		G	C	B	C	C
B	A193	<i>Sterna hirundo</i>			c	10	100	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A197 *Chlidonias niger* (черна рибарка)

1. Код и наименование на вида

A197 *Chlidonias niger* (черна рибарка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 22-24 cm. Размах на крилата: 64-68 cm. Има възрастов и сезонен диморфизъм. Възрастните през лятото са черни със сиви гръб и крила и бяла подопащка; клюнът е черен. През есенно-зимния период са като възрастните на белобузата рибарка, но отстрани на гръба имат характерни черни петна. Възрастните през лятото може да се отличат от тези на белокрилата рибарка по сивата долна страна на крилата и оцветяването на клюна (Симеонов и Мичев, 1991; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен и преминаващ вид. Пролетната миграция е през април-май, а есенната от края на юли до септември. Движи се на малки групи. Гнезди колониално. Снасянето на яйцата е в края на май – до средата на юни. (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Размножава се в блата и други водоеми със стоящи пресни води (рибарници, временни разливи и др.), като разполага гнездата си по плаваща водна растителност в откритите части на водоемите. През останалите сезони се среща по разнообразни водоеми в равнинни райони (Янков отг. ред., 2007). Гнезди на малки групи, често с белобузи и речни рибарки, рядко - единично. Гнездовите колонии са разположени по коренищата и листата на водната лилия, рядко - на плаващи туфи от тръстика и папур. Гнездото изградено от стъбла и листа на водни растения. Минималното разстояние между отделните гнезда е 2,2 m (Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с насекоми (*Gerridae*, *Odonata*), ракообразни (*Crustacea*), дребни рибки и земноводни (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С малко на брой разпръснати гнездовища основно във влажните зони по поречието на р. Дунав и прилежащите му части на Дунавската равнина. Нередовно и в много малък брой гнезди в блатото при с. Малък Преславец и в резервата „Сребърна“. С по-ниска степен на достоверност за гнездене установен в Софийското поле и Тракийската низина. По долината на р. Струма, Черноморското крайбрежие и Дунавската равнина са наблюдавани летуващи или неразмножаващи се индивиди (Янков отг. ред., 2007). Видът мигрира до късно през май, като в средата на месеца все още се наблюдава интензивен прелет. Тогава се среща в много от езерата покрай Черноморското крайбрежие, но това не може да се приеме за гнездене (Иванов, 2015 в Червена книга на България).

Защитен вид по ЗБР - Приложения 2 и 3 и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „критично застрашен“ (CR). Според IUCN е слабо засегнат LC (Least Concern) за света (2019) и за територията на континентална Европа (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 3 (BirdLife International, 2017).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), гнездящата национална популация се оценява на 0-35 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е променяща се, а дългосрочната (1980-2018 г.) е намаляваща. Мигриращата национална популация се оценява на 7000-11000 индивида. Краткосрочната и дългосрочна популационна тенденция не са оценени. При предходното докладване, за периода 2008-2012 г. е посочена гнездова численост от 25-52 двойки.

При Докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и въздействия: H01, J02, M08. За мигриращата популация са посочени две заплахи - J02, F26.

В Червената книга на България (Иванов, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени непостоянният воден режим и качеството на водите във водоемите (J01); причини от вътрешновидов характер, свързани с общо намаляване на числеността на вида в Европа (L05). Но, трябва да се добавят също деградацията и пресушаването на местообитанията (K02, K04, F01, F03, F26, L01), и интензификацията на сладководното рибовъдство (G05).

Видът се среща в 32 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като мигриращ. Мигриращата популация на вида се оценява на до 200 индивида, което е до 1,82 % от националната мигрираща популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Варненско-Белославско езеро“ е посочена миграционна численост от 0- 160 инд. и присъствие по време на зимуване 0-80 инд. (Дерелиев и др., 2007).

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2017 – 2022 г. по време на миграция, отчетените стойности варират между 2 и 20 индивиди, общо 39 инд. за периода.

По данни на Илиев (2022) за 2021 г. по време на миграция отчетените стойности варират между 0 и 30 индивиди, общо 30 инд. за периода.

В резултат на извършено теренно проучване по време на есенна миграция през 2022 г. установената численост варира между 2-16 инд. от вида в зоната, общо 40 инд. за периода.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 40 индивид (97 инд. общо за периода) по време на миграция.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 30	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена само максимална стойност от 200 инд. Целевата стойност е определена на база литературните данни и теренните проучвания през	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 30 инд.

Специфични и подробни цели на опазване на ЗЗ BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			2022 г. Птиците, установени през април и май месец, считаме за концентрации по време на пролетна миграция. Присъствието на вида в ЗЗ ще зависи от метеорологичните условия и състоянието на местообитанията за търсене на храна и почивка.							
Местообитание на вида: Площ на подходящото местообитание за вида	ha	Най-малко 2343 ha	Данните са взети от СФ като % на местообитание N07-Мочурища, блата, N06-Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода). Тяхната обща площ е 2343,5 ha. Гнездовото и хранителното местообитание съвпадат.	Поддържане на подходящото местообитание на вида в размер най-малко 2343 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап са необходими промени в стандартния формуляр на зоната:

- Предлагаме добавяне на минимална мигрираща численост от 30 инд., предвид актуалните данни на Илиев (2022) и теренните проучвания.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A197	<i>Chlidonias niger</i>			c	30	200	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A198 *Chlidonias leucopterus* (белокрила рибарка)

1. Код и наименование на вида

A198 *Chlidonias leucopterus* (белокрила рибарка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 20-23 cm. Размах на крилата: 63-67 cm. Има възрастов и сезонен диморфизъм. Възрастните през лятото са с черно тяло и бяла опашка; крилата отгоре са сиви, а отдолу – черни със сиви махови пера; клюнът е тъмночервен. През другите сезони са с голямо черно петно зад окото. Младите са с кафяв гръб, изпъстрен с черни препаски и с малко петно зад окото (Симеонов и Мичев, 1991; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ вид. Пролетната миграция е между средата на април и началото на юни, а есенната – от август до средата на октомври. Лети на малки ята. Гнезди колониално. Има едно поколение годишно през периода април-юли (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

През размножителния период се среща в блата и езера с богата растителност, делти на реки със заблатени участъци, рибарници. През останалите сезони скита по разнообразни влажни зони в равнинните части (Нанкинов и др., 1997). Гнезди във временни разливи в ливади и ниви, най-близки до крайречни и приизворни мочурища (Янков, ред., 2007). The nests (n=23) were built from green leaves of waterplants – mainly *Juncus*, *Carex* and others. Almost all of the nests were connected to the stems of *Rorripa* plants. Most of them were situated in those areas with lower density of the water vegetation, where small patches of open water occurred. Разстоянието между гнездата е средно 31,6 m (Shurulinkov et al., 2010). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с ракообразни, дребни рибки и земноводни и насекоми (*Gerridae*, *Dytiscidae*).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Има сведения за гнездене по Дунавското крайбрежие и ез. Сребърна (2000 г. са намерени две гнезда в колония на белобуза рибарка). During the spring of 2010 was discovered the first separate breeding colony of White-winged Tern in Bulgaria, numbering 55-60 breeding pairs. The colony was found in Chairya marsh, in Dobrudzha, NE-Bulgaria. По време на миграция се среща както по Черноморското крайбрежие, така и във вътрешността на страната (Shurulinkov et al., 2010; Янков, ред., 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР, но не фигурира в Приложенията на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) и за територията на континентална Европа (BirdLife International, 2021). Не е включен в Червената книга на България (2015). Няма SPEC категория (BirdLife International, 2017).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), националната гнездяща популация се оценява на 0-47 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е флукуираща, а дългосрочната (1980-2018 г.) е неизвестна. Мигриращата национална популация се оценява на 500-1000 индивида. Не са посочени краткосрочни и

дългосрочни тенденции в числеността на преминаващите индивиди. При предходния период на докладване, за периода 2008-2012 г., е била съобщена гнездова численост от 5-60 двойки.

При Докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация не са посочени заплахи и влияния. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и въздействия: F26; K04. Към тези заплахи трябва да се добавят също деградацията и пресушаването на местообитанията, непостоянният воден режим във влажните зони по поречието на р. Дунав (K02, F01, F03, L01), качеството на водите във водоемите (J01), интензификацията на сладководното рибовъдство (G05).

Видът се среща в 27 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като мигриращ. Мигриращата популация на вида се оценява на 10 - 30 индивиди, което е 2 – 3 % от националната мигрираща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Варненско - Белославско езеро“ са посочени по време на размножителен сезон 0-50 инд. и 13-30 инд. по време на миграция (Дерелиев и др., 2007).

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2017 – 2022 г. по време на миграция са отчетени 2 индивиди и по време на размножителен период 1-8 летуващи инд. в зоната.

По данни на Илиев (2022) за 2021 г. по време на миграция отчетените стойности варират между 0 и 2 индивиди, общо 2 инд. за периода.

В резултат на извършено теренно проучване по време на есенна миграция през 2022 г. са установени 2-30 инд. от вида в зоната, общо 45 инд. за периода .

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 5 индивиди (34 инд. общо за периода) по време на миграция.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 10	Целевата стойност е определена от СФ. Птиците, установени през април и май месец, считаме за концентрации по време на пролетна миграция.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 10 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящото местообитание за вида	ha	Най-малко 2343 ha	Изчислена на база откритите водни площи в рамките на 33. Данните са взети от СФ като % на местообитание N06–вътрешни водни тела и N07-мочурища и блата.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 2343 ha.
Местообитание на вида: Екологичен	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологичен потенциал 1-Отлично - High	Подобряване на екологичният потенциал на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.			<div style="display: flex; flex-direction: column; gap: 2px;"> <div style="background-color: #90EE90; padding: 2px;">2-Добро - Good</div> <div style="background-color: #FFFF00; padding: 2px;">3-Умерено - Moderate</div> <div style="background-color: #FFD700; padding: 2px;">4-Лошо - Poor</div> <div style="background-color: #FF0000; padding: 2px;">5-Много лошо - Bad</div> </div> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за A734 *Chlidonias hybrida* (белобуза рибарка)

Новопредложен вид за включване в СФ

1. Код и наименование на вида

A734 *Chlidonias hybrida* (белобуза рибарка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 23-25 cm. Размах на крилата: 74-78 cm. Най-едрата рибарка от рода. Има възрастов и сезонен диморфизъм. Възрастните през лятото са сиви; челото, темето и тилът са черни, а крилата отдолу са бели; клонът е тъмночервен. През другите сезони челото е бяло, темето - изпъстрено с черни ивици, а тилът е черен. Младите са с петна по гърба, а главата е като на възрастните в зимно оперение; може трудно да се отличат от младите на черната и белокрылата рибарка по окраската на гърба и главата.

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен и преминаващ вид. Гнезди на малки колонии. Има едно поколение годишно през периода май-юни (Нанкинов и др., 1997). Гнезди основно по Дунавското крайбрежие и нередовно в рибарници в Северна България. Белобузата рибарка е най-многобройната рибарка гнездяща по поречието на р. Дунав в страната.

Характерно местообитание

Блата, мочурища, постоянни сладководни езера, рибарници, гъсто обрасли с надводна и околводна растителност. По време на миграция се среща и в соленоводни водоеми. Предпочита литоралната зона с дълбочина на водата от 1 до 2 m (Nesterenko, 2000). В резервата „Сребърна“ гнезди върху листа на водни лилии с плътност 25-40 двойки на около 40 m² (Kambourova, 2005). Най-малкото разстояние между гнездата е около 1 m

(Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с дребни рибки, жаби и голям брой насекоми, които лови предимно над водата и в полет.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В миналото е гнездил в единични находища: Свищовско, Беленски острови, ез. Сребърна, възможно в Бургаските езера. Сега се среща предимно в големите крайдунавски водоеми. Количеството на размножаващите се птици силно варира през годините. По време на миграции се наблюдава в редица вътрешни водоеми и микроязовири, както и по Черноморското крайбрежие и край черноморските езера (Големански гл. ред., 2015; Янков отг. ред., 2007).

Защитен вид по ЗБР (Приложения 2 и 3). Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория уязвим (VU). Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – слабо засегнат LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в Директивата за птиците (Приложение 1). Включен в SPEC 3 (BirdLife International, 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), **гнездящата** национална популация се оценява на 320-1680 двойки. Краткосрочната (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са флукутиращи. Посочени са следните заплахи и въздействия: H01; A09; F02; J02.

Мигриращата национална популация се оценява на 5000-10000 индивида. Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в числеността на преминаващите индивиди. Посочени са следните заплахи и въздействия: F01; F03; F26.

В Червената книга (2015) като заплахи са посочени интензификация на сладководното рибовъдство, случайна смъртност при риболов с мрежи, природни бедствия. Тези заплахи са валидни за повечето Натура 2000 зони по р. Дунав.

Видът се среща в 40 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Понастоящем, белобузата рибарка не е включена в СФ на зоната. Предлагаме нейното добавяне с концентрация по време на миграция (виж т. 7).

5. Анализ на наличната информация

Белобузата рибарка не е включена като обект на опазване в ОВМ „Варненско-Белославско езеро“ (Дерелиев, 2007). Според Илиев (2022), вида е наблюдаван в зоната през май 2021 г. – 55 инд. и юни 2021 г. – 2 инд. По време на теренните пручвания в началото на май 2022 г. са установени 3 инд. Според SmartBirds, са установени следните числености на вида през пролетта на 2019 г. – 6 инд., 2020 г. – 2 инд., 2021 – 1 – 40 инд. (общо 117 инд.) (данни БДЗП). По данни от eBird, видът е наблюдаван регулярно в периода 2013 – 2021 г. с числености 1 – 15 инд (Daniel Mitev, Dimiter Georgiev, Tihomir Stefanov, Andrew Bailey). Предлагаме добавяне на белобузата в СФ за зоната с численост на мигриращата популация 2 – 55 инд.

Като констатирани заплахи за вида можем да посочим – замърсяване на водите, строителство и изграждане на апристанищна инфраструктура, замърсяване с битови и стопителни отпадъци.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 2	Целевата стойност е определена на база проучването на Илиев (2022), теренните наблюдения през 2022 г. и данните от SmartBirds и eBird.	Поддържане на мигриращата популация от най-малко 2 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящото местообитание за вида	ha	Най-малко 2343	Изчислена на база откритите водни площи в рамките на ЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N06– вътрешни водни тела и N07-мочурища и блата.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 2343 ha.						
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме включването на белобузата рибарка с концентрация по време на миграция в СФ на зоната със следните параметри:

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A734	<i>Chlidonias hybrida</i>			c	2	55	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A229 *Alcedo atthis* (земеродно рибарче)

1. Код и наименование на вида

A229 *Alcedo atthis* (земеродно рибарче)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 16-17 cm. Размах на крилата 24-26 cm. Дребна, компактна птица, с голяма глава, дълъг, остър клюн и къса опашка. Оперението ярко с метален блясък. Горната страна на главата зелена с напречни сини и синьозелени препаски. Гърбът и надопашката сини до лазурно сини със слаб метален блясък. Плещите тъмнозелени, а надкрилията със светлосини петна. Опашка тъмносиня. Отстрани на шията по едно белезникаво петно. Гърло бяло. Гърдите и коремът ръждиви до ръждивокафяви. Клюнът черен. Крака коралово червени. Женските с по-бледо оперение, матово, без метален блясък по гърба, кръста и надопашката. Основата на подклюнието светлочервено (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България видът е постоянен и скитащ. През зимата напускат водоемите, които обитава през размножителния период, и се среща по не замръзващи части на реки, язовири, рибарници и топлици. Широко разпространен, но не многоброен по брегове, водоеми до около 1200 m надморска височина. Гнездото си прави в отвесни стени - най-ниско на 1-2 m от нивото на водата. Някои гнезда са отдалечени от водата до около 50 m, като съседните обитаеми гнезда отстоят най-близо на 200-300 m едно от друго. Гнездото изкопава с клюн, а пръстта изхвърля с краката. Входните отвори на обитаемите гнезда и стените под тях напръскани с бели екскременти. И в най-благоприятните местообитания числеността е сравнително ниска (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Гнезди по отвесни глинести, пясъчливи и чакълести брегове на реки, блата, езера, язовири, рибарници и други водоеми. Обитава и подходящи участъци по морското крайбрежие, като устройва гнездата си както по бреговете на вливащи се в морето реки, така и в стръмни земни стени по самото крайбрежие, като птиците ловуват в по-тихите заливи (Нанкинов и др., 1997; Янков отг. ред., 2007). Изследване по поречието на р. Дунав в Словакия (Tursova et al., 2016) установява гнездова плътност от 23-27 двойки/55 km речен участък и разстояние между гнездата около 816 m. Следователно може да кажем, че на една двойка и трябва около 1-2 km речно течение. Друго изследване (Vilches et al., 2012) установява, че за гнезденето на земеродното рибарче е важно водата в речните течения да е богата на кислород и да не е дълбока, тъй като максималната дълбочина, на която се гмурка рибарчето е около 30 cm. Размерът на почвените частици са от изключителна важност при избора на място за гнездене при земеродното рибарче. То предпочита места със среден размер на почвените частици между 991 и 1747 μm . Предпочитат предимно глинести брегове по течението на реките (Heneberg, 2004). Подходящи местообитания за гнездене на вида са – 2340, 3260, 3270, 1130 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се като се гмурка и улавя предимно дребни риби (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С групово и линейно разпространение, свързано с речната мрежа (средните и долните течения) и с други водоеми в равнинните и хълмистите части на цялата страна. По-ясно групирано покрай р. Дунав, Черноморското крайбрежие, Източните Родопи и значителни части от Дунавската равнина, Тракийската низина, Софийското поле и др. Разпространението се колебае силно на места според динамиката на речните брегове (Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е слабо засегнат LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 3 – Изтощен, популацията в Европа е намаляваща (BirdLife International, 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), гнездящата (постоянна) популация е от 900–3 600 двойки, като краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018 г.) на популацията е оценена на намаляваща. Дългосрочната тенденция (за периода 1980 – 2018 г.) на популацията е оценена на намаляваща. Съгласно Докладването за периода 2008-2012 г. вида е със стабилна популация и същата гнездова численост.

При Докладването по чл.12 е посочена само една заплаха – К4 (Изменение на хидродинамичните характеристики). Като други заплахи може да се посочат замърсяването на реките, блатата и езерата от различни източници, където земеродното рибарче се храни (J01, A25, A26, C10, C11, F13).

Видът се среща в 82 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът се опазва като постоянен. Популация на вида се оценява на 1 - 9 двойки, което е 0,11 – 0,25 % от националната гнездяща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е мигриращ. Мигриращата популация е оценена оценка DD. За размер и плътност на популацията (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Размножителен сезон

В ОВМ „Варненско - Белославско езеро“ е посочена гнездова численост от 1 - 9 двойки и присъствие по време на миграция (Дерелиев и др., 2007).

В резултат на извършени теренни проучвания по време на размножителен сезон през 2022 г. не са установени птици от вида в зоната.

По данни на БДЗП (SmartBirds) през размножителния период между 2017 – 2022 г., отчетените стойности варират между 1 - 2 индивида, наблюдавани в подходящо гнездово местообитание.

По данни на Илиев (2022) през размножителния сезон на 2021 г., видът е със степен твърде вероятно гнездене 1 - 2 двойки.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 0 - 1 индивид (1 инд. общо за периода) по време на размножителен сезон.

Миграционен (по време на скитане) сезон

Вида не извършва регулярни миграции. Тук по-скоро се касае за скитащи и разселващи се млади птици, установени извън гнездовия сезон и периода на зимуване. По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2019 – 2021 г. по време на скитане, отчетените стойности варират между 1 и 3 индивиди.

По данни на Илиев (2022) за периода 2021 г., по време на скитания, отчетените стойности варират между 1 и 3 индивиди, общо 7 инд. за периода.

В резултат на извършено теренно проучване по време на скитания през 2022 г. не са установени птици от вида в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 1 индивид (1 инд. общо за периода) по време на скитания.

Зимуване

При теренното проучване по време на зимуване, наблюдаваните числености варират между 1 - 1 инд. зимуващи индивиди, като общо са наблюдавани 8 индивиди в зоната.

По време на СЗП за периода 2020 – 2021 г., отчетените стойности варират между 2 и 3 индивиди, общо 8 инд. за периода.

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2019 – 2021 г. по време на зимуване, отчетените стойности варират между 1 и 3 индивиди.

По данни на Илиев (2022), по време на зимуване, отчетените стойности варират между 1 и 5 индивиди, общо 9 инд. за периода.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 2 индивиди (6 инд. общо за периода) по време на зимуване.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1	Определена според СФ (актуализиран през 2015 г.). Разпространението се колебае силно на места според динамиката на крайбрежните брегове (срутване, заравняване и т.н.).	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка.
Популация: Размер на скитащата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	В СФ липсат данни за числеността на концентриращата се популация на вида. По данни на БДЗП, Илиев (2022), ebird.org, видът присъства в зоната по време на скитане (1 – 3 инд.).	Поддържане на скитаща популация от най-малко 1 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящото местообитание за вида	ha	Най-малко 2343	Данните са взети от СФ като % на местообитание N07-Мочурища, блата, N06-Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода). Тяхната обща площ е 2343,5 ha. Гнездовото и хранителното	Поддържане на подходящото местообитание на вида в размер най-малко 2343 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			местообитание съвпадат.							
Местообитание на вида: Екологичен потенциал на водните тела, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г.	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологичен потенциал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичният потенциал на водните тела - Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море, Варненско езеро, Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) и Белославско езеро, съгласно ПУРБ за Черноморски район 2016-2021 г. оценен като много лош (5) (Приложение 1.6).</p>	Екологичен потенциал	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичният потенциал на водните тела до стойности 2-Добро или 1-Отлично.
Екологичен потенциал										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

- Препоръчваме добавяне на стойности 1 – 3 инд., за мигриращата популация, на база проучването на Илиев (2022);

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A229	<i>Alcedo atthis</i>			p	1	9	p		G	C	B	C	C
B	A229	<i>Alcedo atthis</i>			c	1	3	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A230 *Merops apiaster* (обикновен пчелояд)

1. Код и наименование на вида

A230 *Merops apiaster* (обикновен пчелояд)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 27-29 cm. Размах на крилата 44-49 cm. Средно голяма птица с ярка окраска и с метален блясък. Лети с маневрен и планиращ полет. Среща се на малки групи и ята. Често капа по дървета и жици, а не по земята. Темето, гърбът и крилата кафяви. Плещите са жълти. Челото светло, белезникаво с със синьозелено петно. Крилата остри, а средните опашни пера забележимо по-дълги от останалите. Гърлото жълто оградено с черна огърлица. Клюнът черен. Останалата долна страна синьозелена. Маховите и кормилните пера са тъмнозелени (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен вид. По време на миграция се среща на ята от няколко до около 400 екз. През пролетта е наблюдаван най-рано в средата на април, а през есента – средата на октомври. Масовият прелет през май и от август до средата на септември. Брачните двойки се образуват по време на прелет. Гнезди на колонии по отвесни, земни, песъчливи склонове, както и по брегове на реки. Гнездо строенето започва най-рано през втората десетдневка на май. Изкопават гнезда, като дълбаят пръстта с клюна си, а я изхвърлят с крака. Участват и двете птици, като се редуват. Пълното люпило е от 3 до 7 яйца (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Открити песъчливи и сухи места, отвесни глинести, песъчливи и лъсови брегове на различни водоеми, оврази, склонове и свлачища, ерозирани долове, земни откоси, кариери за добив на инертни материали (Нанкинов и др., 1997; Янков отг. ред., 2007). Изследване направено в Унгария (Kerényi & Ivók, 2013) показва, че 51,8% от гнездата на пчелояда са разположени в лъсови или пясъчни склонове обрасли с ниска растителност. Освен това, по-голяма част от гнездата (61,9%) са издълбани в лъос и 28,4% в песъчлива почва. Наклона на склона, в които се изкопават дупките варира между 11 и 30 градуса. Размерът на почвените частици са от изключителна важност при избора на място за гнездене при пчелояда. Той предпочита места със среден размер на почвените частици между 20 и 70 μm (Heneberg & Šimeček, 2004). Изследване направено в Германия (Bastian et al., 2018) показва, че по време на гнездовия период пчелояда се храни в територии в близост до колонията, докато в след гнездовите скитания използва по-голямо разнообразие от местообитания, но предпочита земеделските земи. Подходящи местообитания за гнездене на вида са – 2340, 6210, 6250, 6260 (Кавръкова, и др., 2009).

Хранене

Ентомофаг. Храни се основно с пчели и оси, а малките изхранва основно с водни кончета (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Често срещан вид в равнини и предпланини, но не многоброен. Най-многочислен е в Дунавската равнина, Лудогорието, Добруджа, Тракийската низина, Подбалканските котловини, Източни Родопи, Сакар, Източна Стара планина, долините на реките Струма и Места. В планините е разпространен до 1100 м. надморска височина (Нанкинов и др., 1997; Янков, отг. ред., 2007).

Включен е в Приложение 2А на Закона за биологичното разнообразие. Включен е в Приложение I на Директивата за птиците. Според IUCN – слабо засегнат LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – също LC. Популацията му е стабилна в Европа (BirdLife International, 2021). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), **гнездящата** популация е от 20 000 – 60 000 двойки, като краткосрочната тенденция (2001-2018) на популацията е оценена на нарастваща. Дългосрочната тенденция (1980-2018) на популацията също е нарастваща.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2001-2018 г.), **мигриращата** популация се оценява на 80 000-120 000 индивида. Не са посочени тенденции в популацията.

При Докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за мигриращата популация е посочена също само една заплаха: F03. Също може да се добави и A21-„Използване на

химически препарати за растителна защита в земеделието“, което би довело до намаляване на ципокрилите насекоми, които са основна храна на вида.

На национално ниво заплахите и натискът не са анализирани подробно, тъй като видът не е включен в Националната Червена книга. При Докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация е посочена само една заплаха: F03. Основните заплахи за пчелояда са ерозията и изронването на речните брегове (L01), стабилизирането на речните брегове с каменни и бетонни стени, а също и A21-„Използване на химически препарати за растителна защита в земеделието“, което би довело до намаляване на ципокрилите насекоми, които са основна храна на вида.

Видът се среща в 85 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 4 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като гнездящ. Гнездящата популация на вида се оценява на 100 - 100 двойки, което е 0,16 – 0,5 % от националната гнездяща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ. Мигриращата популация е с неизвестна численост, поради липса на данни (DD). За размер и плътност на популацията (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Размножителен сезон

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2021 – 2022 г. по време на размножаване наблюдаваните числености варират между 5 – 10 индивиди (15 инд. общо за периода).

По данни на ИАОС при извършване на Мониторинг на видове птици в НАТУРА 2000 за 2020 г. по време на размножаване, наблюдаваните числености варират между 5 – 20 индивиди (33 инд. общо за периода).

По данни на Илиев (2022) по време на размножителен сезон през 2021 г., не са отчетени индивиди в зоната.

В резултат на извършено теренно проучване по време на размножителен сезон през 2022 г., наблюдаваните числености варират между 1 – 10 индивиди (19 инд. общо за периода). В началото на май са установени места с колонии от 100 и 300 двупки (без птици) в земен откос в северната страна на зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, по време на размножителен сезон за периода 2018 – 2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 – 15 индивиди (82 инд. общо за периода).

Миграционен сезон

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2019 – 2021 г. по време на миграция, наблюдаваните числености варират между 2 – 10 индивиди (12 инд. общо за периода).

По данни на Илиев (2022) за периода 2021 г., по време на миграция, не са установени птици от вида в зоната.

В резултат на извършено теренно проучване по време на миграция през 2022 г., наблюдаваните числености варират между 1 – 60 индивиди (1160 инд. общо за периода).

По данни от <https://ebird.org/>, по време на миграционния сезон за периода 2018 – 2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 – 200 индивиди (415 инд. общо за периода).

Видът мигрира на широк фронт и е наблюдаван в различни части от зоната <https://ebird.org/> по време на миграция. Липсва друга публикувана информация за вида в зоната, поради което е необходимо е да се проведат многогодишни целенасочени изследвания в зоната за установяване на числеността на вида в нея.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 100	Целевата стойност е определена от СФ. Тези данни се нуждаят от потвърждение в резултата на адекватен мониторинг.	Поддържане на гнездова популация от най-малко 100 дв.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 580	По данни теренни наблюдения през 2022 г. през есенната миграция са отчетени общо 1160 инд. Това са предимно транзитно преминаващи птици, но може да има и такива, които остават да се хранят и нощуват в зоната. Целевата стойност е средна на посочената бройка.	Поддържане на мигрираща популация от мин. 580 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Неизвестна	На този етап не може да бъде определена поради липса на систематизирани проучвания на местата на гнездене в зоната.	Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на площта на подходящите гнездови местообитания до 2027 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 1687 ha	Видът използва по-голямо разнообразие от местообитания за търсене на храна, но предпочита земеделските земи. Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи, N23-други земи, N12-обширни зърнени култури и N21-негорски площи. Тяхната обща площ в зоната е 1687,32 ha.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на размножаване, в размер на най-малко 1687 ha
Местообитание на вида: Употреба на пестициди в	% от площта на подходящите хранителни местообитания	В 100% от площта на подходящите хранителни	Видът ловува във въздуха и по тази причина не е пряко свързан с типа земеползване, при	Междинна цел до 2027 г.: Да се установи процента на земеделските

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
подходящото хранително местообитание на вида в защитената зона	на вида в зоната, в които не се използват пестициди или те са квалифицирани като „продукти за растителна защита с нисък риск“, съгласно Регламент (ЕО) № 1107/2009	местообитания на вида в зоната не се използват пестициди или се използват пестициди, които са квалифицирани като „продукти за растителна защита с нисък риск“, съгласно Регламент (ЕО) № 1107/2009	условие, че начинът на управление на земеделските земи не води до намаляване на наличието на пчелка, 20% от която са пчели. В този смисъл, качеството на местообитанието може да се влоши при използване на пестициди, намаляващи количеството на пчелите. За да бъдат опазени пчелите, законодателството на ЕС прилага следната устойчива употреба на пестицидите. С Регламент (ЕО) № 1107/2009 се въвежда понятието „продукти за растителна защита с нисък риск“. Към настоящия момент не е налична информация в какъв процент от земеделските земи се използват „продукти за растителна защита с нисък риск“. Поради тази причина е формулирана междинна цел.	земи, в управлението на които се използват „продукти за растителна защита с нисък риск“, чрез набиране на информация от земеделските стопани до 2027 г.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

- Предлагаме добавяне на численост от 530 – 1160 инд. за мигрираща популация и промяна в качеството на данните, предвид данните от теренното проучване по време на есенната миграция през 2022 г.;

Species				Population in the site					Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A230	<i>Merops apiaster</i>			r	100	100	p		G	C	B	C	C
B	A230	<i>Merops apiaster</i>			c	580	1160	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A231 *Coracias garrulus* (синявица)

1. Код и наименование на вида

A231 *Coracias garrulus* (синявица)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 30-32 cm. Размах на крилата 66-73 cm. По размери малко по-дребна от гарга с характерно блестящо синьозелено оперение. Главата, шията и долната страна на тялото светлосини със зеленикав оттенък. Гърбът и плещите ръждивокафяви. Крилата синкави с почти черни махови пера. Надопашката тъмносиня. Средните опашни пера тъмнозелени, останалите възчерно тъмносини със светли върхове. Клюнът е здрав, масивен и черен. Лети с бърз полет и каца по сухи клони на единични дървета или на жици сред открити полета (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен. Пролетният прелет през втората половина на април и през май, когато се среща на групи. Гнезди в хралупи на дървета (орех, дъб, върба, бряст) на височина 3-7 m, дупки в лъсови брегове, рядко и в скални кухини – по поречието на Ломовете (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Обитава полета и обработваеми земи с единични стари дървета, крайречни насаждения, крайнини на гори и по-рядко скалисти брегове, проломи и дефилета (Нанкинов и др., 1997). Ивици дървета, храсти и мозайки от тях, широколистни листопадни гори, овощни градини, дървесни и храстови плантации, скали и скални стени в равнините. Използва вече издълбани хралупи от зелен или сив кълвач. Често се заселва и в дупки в отвесни лъсови, пясъчни или земни стени. Надморска височина – от 0 до 600 m (Янков отг. ред., 2007).

В западна и централна Европа синявицата не гнезди в естествени хралупи, а използва поставени от човека къщички за гнездене. Популациите на вида в Румъния, Испания, България и Естония са най-многочислени и там видът гнезди в естествени хралупи и дупки (Kiss et al., 2020). В Европа синявицата е „уязвима“ (SPEC 2), тъй като намаляват естествените ѝ места за гнездене – хралупи в стари дървета сред обработваеми земи. Ето защо всички проучвания, които бяха намерени разглеждат гнездовата биология на вида в къщички за гнездене и няма информация за гнездовата плътност на вида в естествени хралупи. Изследване в Унгария (Kiss et al., 2014) разкрива, че синявицата има най-висок гнездови успех в т.нар. земеделски мозайки (обработваеми земи с единични или групи дървета), отколкото в естествени тревисти местообитания, където артроподите, които са основната плячка на вида, са в по-голямо изобилие. Изследването на Finch (2016) разкрива, че разстоянието на което се отдалечават индивидите от гнездото (къщичка за гнездене) при търсене на храна варира между 250 и 750 m, като в Словакия има наблюдения и за 1800 m. Друго изследване в Унгария (Kiss et al., 2016) разкрива, че запазването на ландшафтната хетерогенност е ключов фактор при опазването на вида. Къщичките за гнездене са много ефективен метод за предоставяне на допълнителни места за гнездене в естествени местообитания, които вече не предлагат хралупи, а разполагат с достатъчни хранителни ресурси за вида.

Хранене

С различни безгръбначни, предимно насекоми и дребни гръбначни. Събира насекоми от земята, но често ги лови и във въздуха. В стомашно съдържание на възрастни птици са

установени остатъци от Coleoptera, Orthoptera и гъсеници от Pieridae и Liporidae (Нанкинов и др., 1997) .

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Има почти плътно разпространение в равнините и някои нископланински части на страната, особено покрай р. Дунав, в северната и източната част на Дунавската равнина, включително Лудогорието и Добруджа, както и южно от Стара планина в почти цялата Тракийската низина (от Пазарджик до Бургас), Източните Родопи, Сакар, Дервентските възвишения и др. Числеността е неравномерна, по-висока покрай р. Дунав, в централните и източните части на Дунавската равнина, Добруджа, Сливенската котловина и на югозапад до към Стара Загора, централната част на Тракийската низина, в Източните Родопи, хълмистите райони източно от р. Тунджа и др. (Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложения II и III на ЗБР и приложение I на Директивата за птиците. Включен в Червена книга на България в категория уязвим – VU и в Приложение II на Бернската и Бонска конвенция. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа и за света (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 2, популацията в Европа е намаляваща (BirdLife International, 2017).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.) гнездящата популация е от 2000-4500 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2001-2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (1980-2018 г.) е увеличаваща се. През предходният период на докладване (2008-2013) гнездовата популация е оценена на 2000-8000 двойки като краткосрочната тенденция е била на увеличение. Тогава най-вероятно е цитирана информацията от Атласа на гнездящите птици в България (Янков, отг. ред., 2007), където се посочва, че като цяло през периода 1990–2005 г. числеността нараства, което съвпада с рязкото снижаване на промишленото замърсяване и използването на препарати в селското стопанство, особено през периода 1990–2000 г. Доклада от мониторинга на обикновените видове птици в страната (БДЗП, 2021) показва за синявицата „неопределена“ тенденция за 16 годишен период (2005-2021). Според нас през последните 10 години настъпи интензификация на селското стопанство, в резултат на което земеделските площи се окрупняват и се използват големи количества препарати за растителна защита (инсектициди). Тези процеси най-вероятно са причината за намаляване популацията на вида в страната, особено в Дунавската равнина и Добруджа.

В Червена книга на Р България (2015) като отрицателно действащи фактори за вида са посочени унищожаване и деградация на местообитанията (A02, A03, A05, A06, A07), използване на химични препарати в селското стопанство за борба срещу вредители (A21) и пряко унищожаване (G10, G11).

При Докладването по чл.12 са посочени следните заплахи и въздействия: A07, A02.

Видът се среща в 74 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като мигриращ. Мигриращата популация на вида се оценява на 1 - 4 индивиди. Съгласно Докладването от 2019 г., няма оценка на вида. За размер и плътност на популацията (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Варненско-Белославско езеро“ е посочена мигрираща численост от 1 - 4 индивиди (Дерелиев и др., 2007).

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2019 – 2021 г. по време на миграция, не са отчетени индивиди от вида в зоната.

По данни на Илиев (2022) за 2021 г. по време на миграция не са отчетени индивиди от вида в зоната.

В резултат на извършено теренно проучване през 2022 г. по време на миграция са установени 2 мигриращи индивиди от вида в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 2 индивиди (14 инд. общо за периода) по време на миграция.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	В СФ за концентрацията на мигриращата популация на вида е посочена минимална и максимална стойност 1-4 инд. При теренното проучване през 2022 г. по време на миграция са установени 2 инд.	Поддържане на мигрираща численост от най-малко 1 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящото местообитание за вида	ha	Най-малко 1031 ha	Вида търси храна в открити типове местообитания – обработваеми земи, пасища, територии със смесено земеползване. Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи, N12-обширни зърнени култури и N21-негорски площи. Тяхната обща площ в зоната е 1031,14 ha. Най-вероятно вида се храни и извън защитената зона..	Поддържане на подходящото местообитание на вида в размер най-малко 1031 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за A429 *Dendrocopos syriacus* (сирийски пъстър кълвач)

1. Код и наименование на вида

A429 *Dendrocopos syriacus* (сирийски пъстър кълвач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 22-23 cm. Размах на крилата: 34-39 cm. Има полов и възрастов диморфизъм. Различава се от останалите кълвачи по черната ивица на врата, която свързва клюна и раменете, без да достига до тила. Също така, подопашиято е бледо червено до розово, докато при големия пъстър кълвач то е наситено червено. Мъжките имат червено оцветяване по тила, а женските нямат. Младите имат червено теме с черен кант по края. Често издава рязко „кек-кек“ (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

За България е постоянен вид. Гнезди в хралупи на широколистни дървета на височина от 1 до 10 m. Пълното люпило е 4-7 яйца. Яйцата се снасят през април и се мътят 10-11 дни. Малките остават в гнездото 17-21 дни (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Гнезди предимно в населени места - градове, села и индустриални зони както в силно урбанизираната им част (дворове, улични насаждения, междублокови пространства и др.), така и в градски паркове и градини, овощни градини, дървесни и храстови плантации в селищата или около тях, по крайпътни или крайречни ивици дървета, храсти и мозайки от тях. Много по-рядко гнезди по крайнините на широколистни листопадни гори. Най-често се среща на надморска височина от 0 до 700 m, но в отделни селища достига и до 1250 m. (Янков, ред., 2007). Сред европейските видове кълвачи само сирийският пъстър кълвач е синантропен вид, заемащ както селски, така и градски райони. Установено е, че в градовете присъствието му се свързва с наличието на орехови дървета, овощни дървета и по-стари дървета с мека дървесина (тополи, върби) (Figarski, 2018).

Изследване на гнездовите местообитания на сирийския пъстър кълвач в Югоизточна Полша разкрива, че предпочитани за гнездене са по-дебели и в по-лошо състояние дървета. Видът гнезди близо до жилищни сгради и избира за издълбаване на хралупите си дървета, които имат изсъхнали или подрязани клони. Проучването показва, че сирийският пъстър кълвач може да е чувствителен към загубата на по-дебели (повече от 40 cm в диаметър), умиращи и по-стари дървета на възраст 40-60 години. Също така негативно отражение може да има увеличаването на дела на иглолистните дървета, които не са предпочитани за гнездене (Michalczuk and Michalczuk, 2020).

Друго изследване (Michalczuk and Michalczuk, 2016) в югоизточна Полша установява, че гнездовата плътност на вида в оптимални за него местообитания - антропогенни дървесни насаждения е 8,63 – 10,55 двойки/10 km², т.е. около 1 двойка на 100 ha. Ако местообитанието не е оптимално плътността е 1,18 до 1,44 двойки/10 km² (около 1 двойка на 1000 ha). В проучването се посочва също, че в антропогенна среда 90% от гнездата са на сирийски пъстър кълвач, а останалите са на голям пъстър кълвач. Овощните градини са териториите, в които са разположени най-голям процент (53,5%) от гнездата и са единственият вид насаждение предпочитано от този вид. Избягва горите и групите от дървета, които се предпочитат от големия пъстър кълвач.

Хранене

Хранят се със семена, насекоми (сем. *Ipidae*; сем. *Formicidae*) (Нанкинов и др., 1997). Изследване в Полша разкрива, че сирийските пъстри кълвачи хранят малките си основно с гъсеници на пеперуди (*Lepidoptera*), ларви на бръмбари (*Coleoptera*), майски бръмбари (*Melolontha melolontha*), други членестоноги, орехи (*Juglans regia*), плодове на череша (*Prunus avium*) и вишни (*Prunus cerasus*), и други растителни части. (Michalczuk and Michalczuk, 2017).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сирийският пъстър кълвач се среща в цялата страна с изключение на високите планини. Отсъства и в компактни, обширни горски масиви като тези във вътрешността на Странджа, Източна Стара планина и Същинска Средна гора. В безлесните равнини се среща в селищата и покрай реките. Сравнително многочислен вид, но с намаляваща численост през последните 15-20 години.

Защитен вид по Закона за биологичното разнообразие включен в Приложения 2 и 3. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern). Няма SPEC категория, тъй като в Европа популацията му е стабилна (BirdLife International, 2017). Не е включен в Червена книга на България (2015).

Според Докладването по чл.12 от 2019 г. (за периода 2013-2018) **гнездовата** популация е 12000 – 25000 двойки. Краткосрочната тенденция (2000-2018 г.) е намаляваща. Дългосрочната тенденция (1980-2018) е стабилна.

При Докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени само две заплахи и влияния: B02 и F03.

Други негативни фактори са пожарите (B13), изоставянето и впоследствие изсичането на старите овощни градини (B07, B08, B09), химизацията в овощарството и растениевъдството (B19, B20), изсичането на крайречните и крайпътни гори, особено на ивиците тополи покрай реки и канали (B06). Вероятно е и негативно въздействие в резултат на конкуренция с големия пъстър кълвач (L06).

Видът се среща в 88 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ. Мигриращата популация е с неизвестна численост, поради липса на данни (DD). За размер и плътност на популацията (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Съгласно СФ на зоната видът се опазва като зимуващ. Зимуващата популация е с неизвестна численост, поради липса на данни (DD). За размер и плътност на популацията (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Миграционен сезон

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2019 – 2021 г. по време на миграция, не са отчетени индивиди в зоната.

По данни на Илиев (2022) за 2021 г., по време на миграция, не са отчетени индивиди в зоната.

В резултат на извършено теренно проучване през 2022 г. са установен 2 индивид от вида в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 1 индивид (2 инд. общо за периода) по време на миграция.

Зимуване

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2019 – 2021 г. по време на зимуване са наблюдавани между 1 – 2 индивиди в зоната.

В резултат на извършено теренно проучване през зимният сезон на 2021 - 2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 4 индивиди (11 инд. общо за периода) по време на зимуване.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на концентриращата се популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	По време на теренното проучване през есента на 2022 г. са установени 2 птици да се хранят в зоната. Необходим е систематизиран мониторинг за изясняване на реланата численост.	Поддържане на численост с концентрация от най-малко 1 инд.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Определна на база данните от SmartBirds и eBirds. Необходим е систематизиран мониторинг за изясняване на реланата численост.	Поддържане числеността на зимуващата популация в размер на най-малко 1 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящото местообитание за вида	ha	Най-малко 234 ha	Вида търси храна в горски местообитания, градини и крайречни дървета. Определена на база на % участие на местообитания в зоната: N16-широколистни гори и N21-градини, лозя и трайни насаждения.	Поддържане на подходящото местообитание на вида в размер най-малко 234 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап са необходими следните промени в СФ на зоната (в червено):

- Добавяне на численост за концентриращата се популация, мерна единица и промяна в качеството на данните;
- Добавяне на численост за зимуващата популация, мерна единица и промяна в качеството на данните;

Species			Population in the site						Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A429	<i>Dendrocopos syriacus</i>			c	1	2	i		M	C	B	C	C
B	A429	<i>Dendrocopos syriacus</i>			w	1	4	i		M	C	B	C	C

Специфични цели за A246 *Lullula arborea* (горска чучулига)

1. Код и наименование на вида

A246 *Lullula arborea* (горска чучулига)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 14-17 cm. Размах на крилата: 27 – 30 cm. Средно голяма чучулига с тънък клюн. При възбуждане перата на главата им настръхват в добре оформена качулка. Отгоре пъстро кафяво жълтеникаво оперение с маслинен оттенък и почти черни надлъжни петна. От челото над очите минават широки бели вежди, които се съединяват на тила. Сгъвката на крилото е с бели петна. Големите надкрилия са с бели върхове, образуващи бяла ивица. Подкрилия сивкави. Централната двойка кормилни пера маслинено-кафява, останалите - черни с бели върхни петна, а най-страничната двойка по-светли. Отдолу бели, с лимонено жълт оттенък. Гърло и гърди с черно кафяви пъстрини, леко размити по страните на тялото (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Гнездяща, мигрираща и зимуваща птица. По време на миграциите пресича на широк фронт територията на цялата страна, като в някои участъци се наблюдават ята, достигащи до 500 индивиди. През различните години пролетният прелет започва след средата на февруари и продължава до края на април. Гнездовите територии се заемат през март и началото на април. В наземно гнездо женската снася 3-6 яйца. Мъти само женската в продължение на две седмици. Отглеждат до три поколения годишно. Пеенето на мъжките се чува почти през цялата година, но най-интензивно е то през май и юни (Нанкинов, 2009).

Характерно местообитание

Обитава разредени горски участъци, просеки, поляни, сечища, пожарища (особено в иглолистни и смесените гори) покрайнини на гори, открити места с горски участъци, групи дървета и храсти. В равнините и предпланините заселва също стари овощни градини, лозя склонове и дерета обрасли с редки дървета и храсти. (Нанкинов, 2009). Според Янков (отг. ред., 2007) обитава различни тревни съобщества, сухолюбиви храсталаци, алпийски и субалпийски тревни съобщества в близост до широколистни, иглолистни и смесени гори понякога до ивици дървета, храсти и мозайки от тях, овощни градини, дървесни и храстови плантации.

Изследване в югозападна Германия (Rösch et al., 2021) разкрива, че големината на гнездовите територии при горската чучулига са средно 4,9 ha. Проучването показва, че за вида от голямо значение са състава и височината на тревната растителност, изобилието на артроподи и отдалечеността от човешки сгради. Тревната растителност в гнездовите територии трябва да е ниска (10-15 cm), но едновременно с това трябва да има и по-висока растителност, в която се скрива гнездото. Насекомите, с които се храни ги търси по повърхността на голата земя и в ниската растителност. Изследването на

Mallord et al. (2007) разкрива, че видът предпочита да разполага гнездата си във висока и плътна растителност (*Caluna vulgaris*, *Erica cinerea*, *Erica tetralix*, *Molinia coerulea*, *Agrostis setacea*). Във Франция (Sirami et al., 2011) установяват, че територията на един мъжки е средно 3,4 ha. Най-често чучулигата се среща в отворени храсталачни местообитания. В местата, където видът е наблюдаван на земята (хранещи се) покритието е било от тревиста растителност (66%) и гола земя (12%). Пеещите индивиди винаги са наблюдавани върху храст (червена хвойна) или дърво на средна височина от 3 m. За чучулигата от голямо значение е хетерогенността на ландшафта като всички територии съдържат както „петна“ земеделска земя, така и „петна“ с храсталаци. В Европа и отчасти в Англия вида обитава основно земеделски земи в близост до които има горски територии (Langston et al., 2007).

Подходящи местообитания за гнездене на вида са 6150, 6170, 6210, 6510, 6520, 9170, 91G0, 91H0, 91AA, 91BA (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

През размножителния период се храни с различни видове насекоми и техните ларви (*Carabidae*, *Coccinellidae*, *Formicidae*, *Curculionidae*), а през останалото време и с зърна и семена на различни културни растения и плевелни треви.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространена е навсякъде в хълмистите, нископланинските и равнинните райони с разредени гори и храсталаци на по-голямата част от територията на страната с изключение на равнинните земеделски райони в Дунавската равнина, Добруджа, Тракийската низина и Бургаската низина (Янков отг. ред., 2007).

Природозащитен статус в България – включен в приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2019). Има SPEC 2 категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), гнездящата популация е от 40 000 – 90 000 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (1980-2018 г.) е стабилна. При Докладването за предходния период (2008-2013) е посочена подобна численост (35 000-90 000 двойки) и същите тенденции в развитието на популацията.

При Докладването през 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и въздействия: A20, A01, A02, A03, E01.

Не е правен подробен анализ на заплахите за вида, но според нас те са: интензификация и химизация на земеделието (A02, A03, A05, A21), разораване на пасищата и ливадите.

Видът се среща в 81 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като постоянен. Популация на вида се оценява на 1 - 1 двойки, което е 0,001 – 0,002 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ. Мигриращата популация е с неизвестна численост, поради липса на данни (DD). За размер и плътност на популацията (оценка

„С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът е зимуващ. Зимуващата популация е с неизвестна численост, поради липса на данни (DD). За размер и плътност на популацията (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Размножителен сезон

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2017 – 2022 г. по време на размножаване, не са отчетени индивиди в зоната.

По данни на ИАОС при извършване на мониторинг на видове птици в НАТУРА 2000 за 2020 г. по време на размножаване, наблюдаваните числености варират между 1 - 2 индивида (11 инд. общо за периода).

По данни на Илиев (2022) по време на размножителен сезон през 2021 г., не са отчетени индивиди в зоната.

В резултат на извършено теренно проучване по време на размножителен сезон през 2022 г. не са отчетени индивиди в зоната.

Миграционен сезон

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2019 – 2021 г. по време на миграция, не са установени птици от вида в зоната.

По данни на Илиев (2022) за периода 2021 г., по време на миграция, не са установени птици от вида в зоната.

В резултат на извършено теренно проучване по време на миграция през 2022 г. не са установени птици от вида в зоната.

Зимуване

В резултат на извършено теренно проучване по време на зимуване за периода 2021 – 2022 г., не са установени птици от вида в зоната.

По време на СЗП за периода 2020 – 2021 г., не са установени птици от вида в зоната.

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2019 – 2021 г. по време на зимуване, не са установени птици от вида в зоната.

По данни на Илиев (2022), по време на зимуване, не са установени птици от вида в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, за периодите размножаване, миграция и зимуване са установени индивиди от вида само периферно извън зоната.

В Дерелиев и др., (2007) е посочена 1 гнездяща двойка и не е посочена численост на вида по време на зимуване и миграция. Същите данни са използвани за числеността на вида в стандартния формуляр. Липсва друга публикувана информация за вида в зоната, поради което е необходимо е да се проведат многогодишни целенасочени изследвания в зоната за установяване на числеността на вида в нея.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 двойка	Целевата стойност е определена на база данните от мониторинга през 2020 г., предоставени от ИАОС.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща дв.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	Поради липса на данни в СФ, видът е с оценка DD. Поради липса на информация за вида в зоната е необходимо поставяне на междинна цел.	Междинна цел до 2027 г.: Да се установи броя на мигриращите индивиди през зоната.
Популация: Размер на зимуваща популация	Брой индивиди	Неизвестна	Поради липса на данни в СФ, видът е с оценка DD. Поради липса на информация за вида в зоната е необходимо поставяне на междинна цел.	Междинна цел до 2027 г.: Да се установи броя на зимуващите индивиди в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящото местообитание за вида	ha	Най-малко 328 ha	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N09, N16, N21, чиято площ е 328 ha. Вида обитава различни тревни съобщества, сухолюбиви храсталаци в близост до широколистни, иглолистни и смесени гори понякога до ивици дървета, храсти и мозайки от тях, ето защо не сме сложили площта на широколистните гори.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в зоната в размер на най-малко 328 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида - % площи без растителност	- 100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно - Най-малко 5%	Видът обитава различни тревни съобщества, сухолюбиви храсталаци в близост до широколистни, иглолистни и смесени гори понякога до ивици дървета, храсти и мозайки от тях; земеделски земи в близост до които има горски територии. Тревната растителност в гнездовите територии трябва да е ниска (10-15 cm). Пеещите индивиди винаги са наблюдавани върху храст (червена	Поддържане и/или подобряване на качеството на подходящите местообитания на вида в зоната, до достигане на целевите стойности от 100% екстензивно управление на пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида и 2/ най-малко 5% площи без растителност.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			<p>хвойна) или дърво на средна височина от 3 м. За чучулигата от голямо значение е хетерогенността на ландшафта като всички територии съдържат както „петна“ земеделска земя, така и „петна“ с храсталаци. В този контекст, от решаващо значение е екстензивното управление на пасищните местообитания на вида, така че те да са подходящи за търсене на храна. За целта е необходима паша на домашни животни (1 ЖЕ/ha), с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.</p> <p>2/ Процент на площи без растителност (между 5 и 20 %) е много важно за ловуването, да се осигурят места за търсене на храна (видът се храни като улавя насекоми от земята).</p>	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап не могат да бъдат предложени промени в СФ на зоната.

Специфични цели за A249 *Riparia riparia* (брегова лястовица)

1. Код и наименование на вида

A249 *Riparia riparia* (брегова лястовица)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 12-15 cm, размах на крилата: 26-30 cm. Най-дребната наша лястовица с тъмна препаска през гърдите, кафявосивкава отгоре, бяла отдолу, с леко връзана опашка. Гнезди на колонии в земни дупки по отвесни брегове. При миграциите, на определени места около водоемите, по жиците, образува големи концентрации (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Гнездяща и мигрираща птица за България. Миграцията е добре забележима през втората половина на април и първата половина на май. Есенната миграция протича на няколко вълни. Особено масова е през юли, август и до средата на септември. По долината на Струма, в района на Орнитологична станция „Рупите“ понякога в един ден преминават до 1800 брегови лястовици. Среща се навсякъде у нас покрай реки и блата, където има високи брегове (Нанкинов, 2009). При изкопаването на дупките за гнездене се включват всички птици от колонията. Самото гнездо представлява тръба, дълга 60-100 cm, широка 4-6 cm, на вътрешния край с разширена гнездова камера, която птицата постила с суха трева и перушина. Отглеждат до две поколения годишно. Женската снася 3-6 яйца. Мътят и двете птици. 23-25 дни след излюпването малките вече могат да летят в района на колонията (Нанкинов, 2009).

Характерно местообитание

Среща се около високи и стръмни земни брегове, разположени в близост до водоеми, където има богата хранителна база, но може и по-далеч от тях. Предпочита лъсови и пясъчливи брегове, но там съществува опасност от срутване на дупките. По-благоприятни са бреговете, изградени от пясък, глина и хумус, които лесно се копаят от лястовиците и същевременно са с устойчиви стени на каналите и гнездовите камери (Нанкинов, 2009). Надморска височина – от 0 до 600 m, отделни колонии – и до 800 m.

Изследване в Естония показва, че там най-големите колонии са намерени в две пясъчни кариери, в които са отчетени съответно 450 и 500 двойки. Седемдесет и четири процента от колониите са намерени в антропогенен тип местообитания (пясъчни кариери и кариери за чакъл) и 24% са намерени в естествени местообитания. Бреговата лястовица предпочита стръмни пясъчни склонове, които явно са по-достъпни в антропогенни местообитания поради човешката дейност – изкопни работи в кариери (Keerberg and Maĵa, 2017). Доклад за бреговата лястовица в Канада разкрива, че видът предпочита вертикални и почти-вертикални брегове (наклон между 76 и 105 градуса). И тук по-голяма част (87%) от колониите са разположени в антропогенни местообитания. Много важни за изкопаването на дупките са характеристиките на субстрата и по-точно неговата пропускливост и размера на частиците. Установено е че, размножителния успех е по-голям, когато размера на частиците е по-малък от 900 микрометъра, тъй като тогава птиците успяват да изкопаят по-дълбока дупка. По време на гнездовия период бреговите лястовици се хранят в близост до колониите си – на 200-500 m, а понякога и на 1000 m. Обикновено местата им за хранене са реки, езера, тревисти местообитания, земеделски култури, влажни зони (COSEWIC Assessment and Status Report, 2013). Изследване за разпространението на бреговата лястовица в Чехия разкрива, че 63,6% от колониите се намират в пясъчни кариери, а останалите в кариери за чакъл и пясък, кариери за глина, речни склонове и др. Най-големите колонии са разположени в кариери за пясък, чакъл и глина. Само 3% от колониите са разположени в речни брегове (Heneberg, 2007).

Хранене

Храни се с голямо разнообразие от насекоми (до 48 таксона). През гнездовия период най-много са представителите на Acalypterate, Schizophora, Aphidoidea, Coleoptera, Bibionidae и Chironomidae, като две трети от общото количество насекоми съставляват Diptera (Нанкинов, 2009).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто (особено в Тракийската низина, Софийското поле, около Варна) и разпръснато разпространение. На места находищата са разположени линейно в съседни

или близки квадрати по протежение на по-големи реки – по крайбрежието на р. Дунав и притоците ѝ в Дунавската равнина, по реките Тунджа, Струма, Арда, Камчия, по Черноморското крайбрежие и др. Числеността е неравномерна в зависимост от наличието и площта на отвесните пясъчни брегове.

Природозащитен статус в България – включен в приложение 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е слабо засегнат LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (BirdLife International, 2021). Има SPEC 3 категория (BirdLife International, 2017).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездовата популация на вида е между 20 000 и 40 000 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е стабилна и дългосрочната (1980-2018 г.) е стабилна. При Докладването за предходния период (2008-2013) е посочена същата численост и същите тенденции в развитието на популацията.

Не е правен подробен анализ на отрицателните фактори за вида, но те най-вероятно са: пресушаване на водоемите (F26, F27, F08, F32), незаконен добив на инертни материали в местата на колониите (C01).

При Докладването през 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и въздействия: K04.

Видът се среща в 33 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 3 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като гнездящ. Популацията на вида се оценява на 1000 - 1000 двойки, което е 2,5 – 5 % от националната гнездяща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Размножителен сезон

По данни на БДЗП за периода 2019 – 2021 г. по време на размножаване, наблюдаваните числености варират между 1 – 50 индивиди (81 инд. общо за периода).

По данни на ИАОС при извършване на Мониторинг на видове птици в НАТУРА 2000 за 2020 г. по време на размножаване, е наблюдавана численост от 10 инд. в средата на април, които има вероятност да са мигриращи птици. По данни на Илиев (2022) по време на размножителен сезон през 2021 г., са отчетени 20 индивиди в зоната. В резултат на извършено теренно проучване по време на размножителен сезон през 2022 г., наблюдаваните числености варират между 3 – 100 индивиди (293 инд. общо за периода).

По данни от <https://ebird.org/>, по време на размножителен сезон за периода 2018 – 2022 г. наблюдаваните числености варират между 4 – 60 индивиди (78 инд. общо за периода).

Считаме, че числеността в СФ (актуализиран през 2015 г.) е силно преувеличена и следва да бъде коригирана на 10 – 100 гнездящи двойки.

Миграционен сезон

При теренното проучване на есенната миграция на реещи птици през 2022 г. са установени общо 39 брегови лястовици. Това вероятно е малка част от прелитащата концентрация на вида в зоната. Птиците, наблюдавани в началото на май 2022 г. (290 инд.) също до голяма степен са предимно мигриращи.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 4 – 20 индивиди (37 инд. общо за периода) по време на миграция.

Видът е с неизвестна численост като мигриращ в СФ на зоната, която се намира на основен миграционен път на бреговата лястовица. Има редица наблюдения на вида, но няма публикувана информация от целенасочени изследвания в зоната.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 10	Определена според данните от проучванията през 2020-2022 г. (ИАОС, БДЗП, теренните проучвания на ИБАИ-БАН). Считаме, че числеността в СФ (актуализиран през 2015 г.) е силно преувеличена.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 10 гнездящи двойки.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1000	Не е посочена в СФ. Определена на база теренните проучвания през 2022 г. и експертна оценка.	Поддържане на мигрираща популация от мин. 1000 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Неизвестна	Предпочита лъсови и пясъчливи брегове. По-благоприятни са бреговете, изградени от пясък, глина и хумус, които лесно се копаят от лястовиците и същевременно са с устойчиви стени на каналите и гнездовите камери. Необходими са допълнителни изследвания, които да установят площта на подходящите местообитания за вида в зоната.	Междинна цел до 2027 г.: установяване площта на наличните подходящи гнездови местообитания на вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 4687 ha	Вида се храни с насекоми, които улавя във въздуха над реки, езера, тревни местообитания, земеделски култури, влажни зони. Определена на база на % участие на всички местообитания в зоната.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 4687 ha

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап са необходими следните промени в стандартния формуляр на зоната:

- Промяна в числеността на гнездящата популация от 1000 – 1000 на 10 – 100, предвид наличната информация от периода 2020 – 2022 г.;

- Предлагаме в стандартния формуляр на зоната, видът да бъде включен като мигриращ по експертна оценка и числеността да е 1000 - 10000 инд.

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A249	<i>Riparia riparia</i>			r	10	100	r		G	B	A	C	C
B	A249	<i>Riparia riparia</i>			c	1000	10000	i		G	B	A	C	C

Специфични цели за A255 *Anthus campestris* (полска бърбрица)

1. Код и наименование на вида

A255 *Anthus campestris* (полска бърбрица)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 15-18 cm. Размах на крилата: 25-28 cm. Общо едноцветна, пясъчножълта до сиво-жълта, ненапетнена горна страна и светла, със слабо напетняване по страните на гушата и гърдите бърбрица. Има широка, светла, надочна и ясна тъмна ивица под нея в областта на юздичката и зад окото. Краката са светли, а клонът е тънък и фин. Полската бърбрица често показва твърде изправена стойка. Брачната песен изпълнява от върха на някое дърво или във вълновиден полет (Иванов, 2011; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и мигриращ за страната вид. Пролетната миграция е през април-май, а есенната – през септември-октомври. Гнезди на земята. Снася 4-5 яйца, има 1-2 поколения годишно през периода април-юни. Малките остават в гнездото 13-14 дни и стават напълно самостоятелни на около 4-седмична възраст. В степни местообитания с храсти гнездовата плътност е 1,16 двойки/10 ha; в открити степи е 0,4-1,7 двойки/10 ha; в Калиакра – 0,38 двойки/10 ha; в района на Шабленското езеро – 0,8 двойки/10 ha; открити пространства на Шуменското плато – 1 двойки/10 ha. (Иванов, 2011)

Характерно местообитание

Гнезди по сухи, припечни пясъчливи и каменисти терени и пасища с рядка тревиста растителност – степни и сухолюбиви тревни съобщества по варовити и силикатни терени, по обрасли с тревна растителност крайбрежни (морски) плажове и пясъчни дюни, по-рядко по засолени терени с халофитна растителност. Среща се и около неголеми обработвани по традиционен начин земеделски площи, подобрени тревни площи (многогодишни тревни култури) или пустеещи земи. Избягва стръмни, силно каменисти или обрасли с храсти терени. Изследване на гнездовите местообитания на полската бърбрица в Западна Полша показва, че видът предпочита ниска суха растителност между която има малки непокрити с растения места (пясък, открити места, пътища, дюни и др.). Гнездото обикновено е разположено в гъста растителност, докато за хранене вида предпочита по-отворени места. Средната гнездова плътност е 0,1 двойки/10 ha (Grzybek et al., 2008).

Хранене

Храни се с насекоми – *Apion* sp., Coleoptera (Curculionidae, *Amara* sp., *Opatrum sabulosus*), Orthoptera (*Gryllus campestris*) и Hymenoptera (Иванов, 2011).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в равнинни, хълмисти и нископланински райони в цялата страна, по-плътно в най-източната ѝ част. Основната част от популацията заема открити сухи пасищни терени в Добруджа и по Черноморското крайбрежие, Източна Стара планина, Сакар и хълмистите райони около поречието на р. Тунджа, Източните Родопи и значителна част от Тракийската низина. Разпръснато в Дунавската равнина, Софийското поле, поречията на Струма и Места и др. (Янков отг. ред, 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 2). Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е слабо засегнат LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 3 (BirdLife International, 2017). Не е включен в Червената книга на Р България (2015).

Съгласно Докладването по чл. 12, за периода 2013-2018 г., видът се опазва като гнездящ с популация между 4000 и 13000 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е стабилна. Според Докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена със същата численост и същите тенденции.

При Докладването през 2019 г. са посочени следните заплахи и въздействия: A02, A04, A07, C03.

Заплахите за полската бърбрица в страната са свързани със замърсяване и унищожаване на земеделските площи и други подходящи за вида местообитания (A02, A04, A07, C03, A21, F03).

Видът се среща в 65 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като размножаващ се. Размножаващата популация е с неизвестна численост, поради липса на данни (DD). За размер и плътност на популацията (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ. Мигриращата популация е с неизвестна численост, поради липса на данни (DD). За размер и плътност на популацията (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Размножителен сезон

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2019 – 2021 г. по време на размножаване, не са установени птици от вида в зоната.

По данни на Илиев (2022) за периода 2021 г., по време на размножаване, не са установени птици от вида в зоната.

В резултат на извършени теренни проучвания по време на размножителен сезон през 2022 г. не са установени птици от вида в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 4 индивиди (7 инд. общо за периода) по време на размножителен сезон.

Миграционен сезон

В ОВМ „Варненско-Белославско езеро“, видът е посочен като присъстващ по време на миграция, без да се посочва численост (Дерелиев и др., 2007).

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2019 – 2021 г. по време на миграция, не са установени птици от вида в зоната.

По данни на Илиев (2022) за периода 2021 г., по време на миграция, не са установени птици от вида в зоната.

В резултат на извършено теренно проучване по време на есенна миграция през 2022 г. са установени 5 индивиди от вида в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. не са установени птици от вида в зоната по време на миграция.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1	Определена от наблюденията в eBird. Според СФ липсва оценка за числеността на гнездовата популация. Видът не е наблюдаван през размножителния сезон и липсва публикувана информация за тази численост.	Поддържане на популация от най-малко 1 дв.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 5	Не е посочена в СФ. Определена на база теренните проучвания през 2022 г. Необходими са допълнителни проучвания	Поддържане на мигрираща популация от мин. 5 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 281 ha	Изчислен ана база % на местообитания – N03, N09, N10 и N22 от общата площ на зоната.	Поддържане на подходящите местообитания в размер на най-малко 281 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап са необходими следните промени в СФ на зоната:

- Да се добави численост за мигриращата популация от 5 – 5 инд. на база теренните проучвания през 2022 г.;
- Да се добави численост за гнездящата популация от 1 – 4 дв., предвид данните от eBird;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A255	<i>Anthus campestris</i>			c	5	5	i		M	C	B	C	C
B	A255	<i>Anthus campestris</i>			r	1	4	p		M	C	B	C	C

Специфични цели за A320 *Ficedula parva* (червеногуша мухоловка)

1. Код и наименование на вида

A320 *Ficedula parva* (червеногуша мухоловка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: мъжки 12,8 cm, женски 13,1 cm. Размах на крилата: мъжки 20,9 cm, женски 21 cm. Най-дребната наша мухоловка. В известен смисъл мъжката птица прилича на червеногръдката (*Erithacus rubecula*), тъй като е с ръждиво гърло и гърди. Теме, страни на главата и шията пепелявосиви, гръб и надопашие сивокафяви, крила и опашка кафяви, корем и широки ивици по страните на опашката бели. Женската и младото са без ръждиви гърди, а главата им е кафявосива. По поведение типична мухоловка, но се държи предимно по короните на дърветата (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Гнездяща и мигрираща птица за страната. Нощен мигрант. Есента пресича територията на България в посока изток-югоизток, а пролетта обратно. В някои години преминава в забележими количества като в благоприятни места образува многобройни концентрации. Видът има доста разтеглив период на миграция. Пролетта може да се появи още през март и да лети до май, а есента от края на юли до началото на ноември (Нанкинов, 2009). Старите мъжки пристигат значително по-рано от по-младите (Mitrus, 2007). Брачни песни са регистрирани от средата на май до началото на юли. Гнездото е в хралупа или дупка в стъбло или в клон. Малките, на брой 5–6, излитат на 13-ия ден. Размерът на гнездовите територии в Централна Стара планина варира в зависимост от естествения характер на горите от 7–8 до 25–30 ha. По трансекти от 1,5 и 6 km са преброявани по 4 двойки. Хранене на малки е установено през целия юли, а между 20 юли и 10 август често се наблюдават групи (семейства); някои двойки имат второ люпило (Спиридонов в Червена книга на България, 2015).

Характерно местообитание

Обитава главно стари букови гори с естествена структура и на 600–1550 m н. в. В Странджа гнезди във вековна гора от благун (Спиридонов в Червена книга на България, 2015). Гнезди основно в стари широколистни листопадни гори от *Fagus sylvatica* в високите планински части, особено на по-влажни склонове. По-рядко намирана в гори от *Quercus sp.* (Янков, ред., 2007). В други части на ареала (Полша) 79% от гнездата са изградени в габър *Carpinus betulus* и липа *Tilia cordata*. Повечето входове на хралупите са изложени на юг и на относително ниска височина над земята (4,9 m). Гнездовите дървета са с малък диаметър (31,2 cm) и са по-често мъртви (29,8%) (Mitrus and Soćko, 2004). В Полша видът предпочита територии, където габърът *Carpinus betulus* е бил доминиращият жив дървесен вид, а смърчът *Picea abies* е бил доминиращият вид мъртво дърво. Делът на сухите дървета е бил 20,2% от насажденията. Плътноста на живите дървета варира от 164 до 680 екз./ha, а гъстотата на дънерите варира от 0 до 156 екз./ha.

Възрастните мъжки заселват територии с по-големи живи дървета и с по-висока плътност на живите дървета, отколкото по-младите мъжки (Mitrus et al., 2006). Гнездовия успех зависи от загубите причинени от хищници (82%). Определящ фактор за гнездовия успех е височината на гнездото над земята (Mitrus and Soćko, 2008). Най-висока вероятност от загуба е имало по време на яйцеснасянето и през втората половина на инкубацията. Подходящи местообитания са 9110, 9130, 9150, 91W0 (букови гори) и 9170 (дъбово-габъррови гори) по Директива за местообитанията (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Изключителна пластична при храненето. Събира храна както по дърветата и храстите, така и по тревата и земята. Храни се предимно с различни видове насекоми и техните ларви, с паяци, дребни мидички, а в края на лятото и есента кълве също така плодове на къпина, малина, бъз и други плодове. В храната на възрастните птици преобладават хоботниците, листоядите, ципокрилите, двукрилите, гъсениците на листоврътките, паяци, листни бълхи, дървеници, а в храната на малките – гъсеници на различни пеперуди, а също мухи, комари, дългоножки, паяци и други (Нанкинов, 2009). Изследване в Полша установява, че средно 51,5% от пляката са летящи насекоми, 25,9% паяци и 22,8% гъсеници. Сред летящите насекоми доминират двукрилите (84,8%), след това *Lepidoptera* (7,6%) и *Orthoptera* (6,6%). Съставът на диетата се промени значително в зависимост от възрастта на малките (Mitrus et al., 2010).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Птица с неравномерно разпространение в страната. В края на 70-те години на XIX в. е установен да гнезди спорадично в Североизточна България (вероятно Лудогорие и/или Източна Стара Планина), еднократно в Камчийския лонгоз, а в 2 случая е наблюдавана в края на май. От 1975 г. гнезди постоянно в Стара планина, гнезди също в Източна и Западна Стара Планина, и Странджа. Общата численост в страната е 700–1000 двойки при средна плътност 1 двойка/50–100 ha; в Централна Стара планина има 400–500 двойки. В България се намират най-южните европейски гнездилища. (Спиридонов в Червена книга на България, 2015; Нанкинов, 2009).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен в Приложение II на Бернската конвенция - строго защитен вид. Според IUCN видът е слабо засегнат LC (Least Concern) за Европа (BirdLife International, 2021). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория уязвим (VU). Няма SPEC категория (BirdLife International, 2017).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 1000-2500 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е стабилна. При Докладването за периода 2008-2012 г. националната гнездяща популация е била оценена на 1000-1500 двойки, а краткосрочната тенденция е била намаляваща, а дългосрочната е била определена като стабилна.

В Червена книга на България (Спиридонов, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: възобновителни и санитарни сечи, подмяна на горите с монокултури, въвеждането на нетипични видове в горските масиви (B02, B03, B10, B12, B02, B09, B08, B07); тясната специализация към местообитанията. Намира се на периферията на ареала си.

Видът се среща в 19 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като мигриращ. Мигриращата популация на вида се оценява на 2000 - 2000 индивиди. Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001-2018 г.), няма оценка на вида. За размер и плътност на популацията (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2019 – 2021 г. по време на миграция не са установени птици от вида в зоната.

По данни на Илиев (2022) за 2021 г., по време на миграция не са установени птици от вида в зоната.

В резултат на извършено теренно проучване през 2022 г. не са установени мигриращи индивиди от вида в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. не са установени птици от вида в зоната.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	Считме, че мигриращата численост на вида в СФ е силно преувеличена. Дори и да прелитат над територията на зоната, такава численост няма как да бъде наблюдавана да се концентрира по време на миграция в нея. Липсата на значителни по площ местообитания за хранене и почивка, също налага преосмисляне на тази численост и промяна в СФ. Необходимо е поставянето на междина цел за установяване на миграционната численост с използване метода за стандартизирано опръстеняване.	Междинна цел до 2027 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата мигрираща численост на вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящото местообитание за вида	ha	Най-малко 281 ha	Определена на база на % участие на местообитание N20 Изкуствен горски монокултури (напр. насаждения от тополи или екзотични дървета). N21 - Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения), N16 - Широколистни листопадни гори.	Поддържане на подходящото местообитание на вида в размер най-малко 281 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап не могат да бъдат предложени промени в СФ на зоната.

Специфични цели за A321 *Ficedula albicollis* (беловрата мухоловка)

1. Код и наименование на вида

A321 *Ficedula albicollis* (беловрата мухоловка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 12-14 cm. Размах на крилата: 22-25 cm. Прилича на полубеловратата мухоловка. Мъжкият е с широка бяла ивица, опасваща врата и съединяваща се на бялата гуша. Бялото челно петно е по-голямо, а крилното по-малко и е изградено от две части. Пепелявият врат на женската отдолу светлее. Няма втора малка бяла крилна ивица (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Гнездяща и мигрираща птица. Обикновено пролетната миграция протича от края на март – началото на април до началото на май, но в години с ранна пролет първите индивиди могат да се появят още по-рано. Масовият пролетен прелет е през април и съвпада с цъфтежа на сливите и някои други ранно цъфтящи овощни дървета. Птиците се струпват в короните на дърветата (най-вече на тополата), където се хранят с насекоми. Пролетта се задържат в местата за почивка и хранене до 6-7 дни. Сроковете на есенното отлитане могат да бъдат кратки (до 15 дни) и силно разтегнати (до 75 дни). За попълване на енергийните си запаси преди поредния старт на нощна миграция остават в местата за концентрация между 2 и 27 дни. На „Рупите“ първите есенни мигранти се появяват през втората декада на август. Закъснели прелетници се забелязват до средата на октомври. Над България прелитат беловрати мухоловки, излюпени в по-голямата част от гнездовия ареал на вида. Някои индивиди са доста консервативни и се придържат към едни и същи миграционни пътища и места за спиране (Нанкинов, 2009).

Характерно местообитание

Заселва различни типове широколистни, по-рядко иглолистни гори, както в равнините, така и в планините. Предпочита старите, разредени гори, където има много хралупати дървета или разновъзрастни горски участъци със закачени изкуствени гнезда. Може да живее също в паркове, овощни градини и селски дворове, където има удобни места за гнездене (Нанкинов, 2009). Наблюдаван в разредени широколистни листопадни гори, особено с поставени изкуствени гнездилки, включително в градски паркове и градини на крайнините на градове, села и индустриални зони. Надморска височина от 200 до 700 m (Янков, ред., 2007).

В Хърватска *Ficedula albicollis* е открита във всички горски местообитания, с изключение на чисти иглолистни (смърч или ела) насаждения. Предпочита дъбови и букови гори. Най-предпочитани са чисти букови гори и смесени букови гори (Kralj et al., 2009). В Полша (Беловежа) мъжките мухоловки избрат за гнездо хралупи в пет вида дървета: габър, бряст, липа, дъб и смърч. Най-предпочитани са хралупи в габър (Mitrus, 2004). Основни видове оказващи негативно въздействие върху люпилата на вида в Полша (Беловежа) са горската мишка *Apodemus flavicollis*, златката *Martes martes* и големия пъстър кълвач *Dendrocopos major* (Stański et al., 2008). Много висок гнездови успех е наблюдаван в урбанизирани ландшафти (Харков, Украйна) - 87,97% успеваемост, със средно 5,65 пиленца на гнездяща двойка (Чапльгина, 2013). Гнездовата плътност в Donau-Auen National Park (Австрия) е 7,28 двойки/10 ha (Waringeret al., 2017). Природни местообитания подходящи за вида са: 9110, 9130, 9150 (букови гори), 9170 (Дъбово-габъррови гори), 9180 (Смесени гори от съюза Tilio-Acerion).

Хранене

Възрастните птици събират храна в радиус 150 m от гнездото. За един ден те носят в гнездото до 247 гъсеници на различни видове насекоми, които съставляват 88,2 % от храната на малките. Ловят също пеперуди, мухи, водни кончета, бръмбари, ципокрили насекоми и паяци, дребни мидички, мокрици, червеи (Нанкинов, 2009). При изхранването на малките (в Украйна), са установени 106 вида - членестоноги и мекотели. Най-голям дял имат насекомите, които съставляват 92% от храната. От тях доминират *Diptera* и *Coleoptera*. Насекомите и паяците се събират от тревиста и храстовидна растителност. Доминиращият размер на хранителните обекти е 8-10 mm (60% от храната) (Леженина и др., 2011).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като рядко размножаваща се птица може да бъде намерена на територията на цялата страна. Сравнително по-редовно, а в някои места и многобройна гнездяща е в Западна България. В горско стопанство „Витиня“ са установени 3,8 индивида на 100 ha. (Нанкинов, 2009). Преди 1985 г. има съобщения за гнездене предимно в изкуствени гнездилици в района на Белоградчик. През последните 10–15 години не е срещан там като гнездещ. Регистрирани са само 2 гнездови находища в два от големите градски паркове на гр. София (Южен и Западен парк – по 1 гнездържа двойка съответно през 1987 и 1988 г.). Има информация за още 4 изолирани гнездови находища. Пеещ мъжки е установен в края на май 2001 г. при устието на р. Велека (Св. Далакчиева и К. Попов – непубл. данни). По време на сезонните миграции се среща в различни части на страната със значителна численост. По-често се наблюдава по време на пролетните миграции. България попада в южната периферия на гнездовия ареал на вида в Югоизточна Европа и най-вероятно поради това числеността му през различните години варира. Гнездовата му численост едва ли надвишава 20–30 гнездови двойки. Тенденцията на числеността на вида е към намаляване (Кючуков в Червена книга на България, 2015).

Включен в Приложение 3 на ЗБР и Приложение 1 на директива за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN е слабо засегнат LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (BirdLife International, 2021). Няма SPEC категория.

Видът не е докладван за периода 2013-2018 г. през 2019 г. Видът е докладван за периода 2008-2012 г. с гнездова численост 0-4 двойки и дългосрочна тенденция на намаление на популацията.

В Червена книга на България (Кючуков, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: загуба на местообитания – изсичане най-вече на стари и средновъзрастни букови и смесени широколистни гори в долния горскорастителен пояс (B02, B03, B05, B06, B09, B10, B12), вероятно глобалното затопляне (N01).

Видът се среща в 6 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като мигриращ. Мигриращата популация на вида се оценява на 1000 - 1000 индивида. Съгласно Докладването от 2019 г. няма оценка за вида. (за периода 2001-2018 г.). За размер и плътност на популацията (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2018 – 2022 г., по време на миграция е установен 1 инд. през април 2022 г.

По данни на Илиев (2022) за 2021 г. по време на миграция, не са установени птици от вида в зоната.

В резултат на извършено теренно проучване през 2022 г. не са установени птици от вида в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. не са установени птици от вида в зоната.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	Считме, че мигриращата численост на вида в СФ е силно преувеличена. Дори и да прелитат над територията на зоната, такава численост няма как да бъде наблюдавана да се концентрира по време на миграция в нея. Липсата на значителни по площ местообитания за хранене и почивка, също налага преосмисляне на тази численост и промяна в СФ. Необходимо е поставянето на междина цел за установяване на миграционната численост с използване метода за стандартизирано опръстеняване.	Междинна цел до 2027 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата численост на вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящото местообитание за вида	ha	Най-малко 281 ha	Определена на база на % участие на местообитание N20 Изкуствен горски монокултури (напр. насаждения от тополи или екзотични дървета). N21 - Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения), N16 - Широколистни листопадни гори.	Поддържане на подходящото местообитание на вида в размер най-малко 281 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап не могат да бъдат предложени промени в СФ на зоната.

Специфични цели за А338 *Lanius collurio* (червеногърба сврачка)

1. Код и наименование на вида

A338 *Lanius collurio* (червеногърба сврачка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 17 см. Размах на крилата: 24-27 см. Малко по-едра от врабче. Има набито тяло, сравнително къси, закръглени крила и относително дълга опашка. Клюнът характерен, със закривен връх, подобен на този на хищна птица. Има добре изразен полов диморфизъм. Мъжкият е със сива глава и врат, кафяв гръб и черна маска през окото. Гърлото и бузите бели, гърдите и страните на тялото розови. Опашката черна с бели полета в основата. При женската главата и гърбът са кафяви със слаб или без тъмен вълновиден рисунък. Вратът обикновено сив. Долната страна бяла или жълтеникава с напречен тъмен вълновиден рисунък. Обикновено стои вертикално на избран от нея за наблюдателен пункт клон (Иванов, 2011).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е гнездящ и прелетен. По време на миграция е по-многочислен по Черноморското крайбрежие. Напролет най-рано се появява в началото на април. През есента отлита от края на август, най-късно до края на октомври. Моногамна птица. Гнезди единично. Гнездата са най-често в гъсти бодливи храсти (шипка, глог, драка, дива круша и др.) и по-рядко по дървета на височина от 0,5 до 2 m и по-високо (Иванов, 2011).

Характерно местообитание

Гнезди в открити пространства примесени с храсталаци на местата с умерен климат, сухолюбиви храсталаци, пустеещи земи, в крайнините на разредени широколистни листопадни гори, сечища, в овощни градини, дървесни и храстови плантации, ивици дървета (полезащитни пояси), храсти и мозайки от тях, градски паркове и градини и други обрасли с храсти и слабо посещавани места в градове, села и индустриални зони, както и в селища с разпръснати дворове (планински махали, вилни зони и т.н.) (Янков, ред., 2007). Числеността в овощни градини е 2,1-2,5 двойки /10 ha; в насаждения от *Robinia pseudoacacia* – 2,7 двойки/10 ha; изкуствени насаждения от черен бор (500-800 м) – 2 индивиди/10 ha; в дъбови гори – 1-7 индивиди/10 km; храсталаци с преобладаване на драка – 15 индивиди/10 ha; в степни местообитания – 0,2-0,6 двойки/10 ha; нискостеблени гори (храсталак): 6,8-8,7 двойки/10 ha (Иванов, 2011). Проучване на избора на гнездови местообитания в Италия показва, че най-подходящи са обработваемите земи с жив плет и ливади с голяма надморска височина. Като в двете местообитания са регистрирани близки числености на популацията (0,27 двойки/10 ha в земеделските земи и 0,30 двойки/10 ha в ливадите). Всички гнезда в земеделските земи са разположени в храсти, най-често трънка (*Prunus spinosa*; 48,5%), шипка (*Rosa canina*; 25,8%), къпина (*Rubus ulmifolius*; 12,1%) и глог (*Crataegus monogyna*; 8,3%) (Morelli, 2012). Проучване от Финландия разкрива предпочитанията на местообитания на червеногърбата сврачка по време на гнездовия период и след него. Горските местообитания (редки стари борови гори) и естествените ливади се използват еднакво по време на размножителния период, но след размножаването сврачките показват предпочитание към ливадите и обработваемите земи, докато избягват горите. Предпочитанието към ливадите във фазата след размножаването съвпада със значително по-голямото количество скакалци и щурци (*Orthoptera*) в това местообитание. Сврачките предпочитат местообитания за хранене, където големите насекоми са в изобилие (Karlsson, 2004).

Хранене

Храната на възрастните птици включва насекоми, основно бръмбари, но също и други безгръбначни, малки бозайници, птици и влечуги (Иванов, 2011).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространен е повсеместно в цялата страна като гнезди и на около 2000 m надморска височина на Витоша и Рила. Числеността е сравнително равномерна и висока – в преобладаващия брой квадрати гнездят стотици двойки. По-ниска е в по-високите части на планините, в нископланински и равнинни райони с по-плътна горска покривка и такива, доминирани от земеделски култури (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е също в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е слабо засегнат LC (Least Concern) за територията на континентална Европа, но с намаляваща численост (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 2 (BirdLife International, 2017). Не е включен в Червената книга на България (2015).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездящата с популация на вида е между 170 000 и 380 000 двойки. Краткосрочната (2001-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са намаляващи. При предходното докладване (за периода 2008-2013) гнездовата популация е била оценена на 400000-600000 двойки и тенденциите са били стабилни. Данните от Мониторинга на обикновените видове птици в България (Христов и Попгеоргиев, 2021) показват „слабо намаляваща“ тенденция (-45.6%) в сравнение с 2005 г. Тези данни потвърждават намалението на популацията на вида в страната посочено при докладването.

При Докладването по чл.12 за гнездовата популация са посочени следните заплахи и въздействия: А10, А07.

Червеногърбата сврачка е широко разпространен вид в страната, поради което не е включена в Червена книга на България (2015) и не е правен подробен анализ на заплахите в страната. Основните заплахи за вида са: интензификация на земеделието (А03, А04, А07, А10), прекомерна употреба на инсектициди (А21), разораване на пасищата и премахване на храстовата растителност в земеделските земи (А05).

Видът се среща в 107 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като размножаващ се. Популация на вида се оценява на 200 - 200 двойки, което е 0,05 – 0,12 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ. Мигриращата популация е оценена с оценка DD. За размер и плътност на популацията (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Размножителен сезон

В ОБМ „Варненско-Белославско езеро“ за червеногърбата сврачка е посочена гнездова численост от 6 двойки и присъствие по време на миграция (Дерелиев и др., 2007). По

данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2018 – 2022 г. по време на размножаване, отчетените стойности варират между 1 и 11 индивиди, общо 17 инд. за периода. По данни на ИАОС при извършване на Мониторинг на видове птици в НАТУРА 2000 през 2020 г. по време на размножаване отчетените стойности варират между 1 и 2 индивиди, общо 5 инд. за периода. По данни на Илиев (2022) през 2021 г. по време на размножаване видът не е установен. В резултат на извършени теренни проучвания по време на размножителен сезон през 2022 г. са установени 3 инд. в подходящо гнездово местообитание. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 10 индивиди (43 инд. общо за периода) по време на размножителния сезон. Смятаме, че числеността от 200 дв., посочена в СФ е силно преувеличена. Предлагаме коригиране на тази численост съобразно литературните данни и проучванията през последните година на 3 – 6 дв.

Миграционен сезон

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2019 – 2021 г. по време на миграция видът не е установен. По данни на Илиев (2022) през 2021 г., по време на миграция видът не е установен. В резултат на извършено теренно проучване през 2022 г., отчетените стойности варират между 1 и 3 индивиди, общо 10 инд. за периода. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 6 индивид (22 инд. общо за периода) по време на миграция.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 3	Смятаме, че числеността от 200 дв., посочена в СФ е силно преувеличена. Предлагаме коригиране на тази численост съобразно литературните данни и проучванията през последните година на 3 – 6 дв.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 3 гнездящи двойки.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 10	Поради липса на данни в СФ, видът е с оценка DD. По данни на теренно проучване, ebird.org , видът присъства в зоната по време на миграция, поради което предлагаме целева стойност от 10 инд. Необходимо е прецизиране на числеността на мигриращите инд. през зоната чрез на стандартизирано опръстеняване.	Поддържане на мигрираща популация от най-малко 10 инд.
Местообитание на вида: Площ	ha	Най-малко 750 ha	Определена на база на % участие на	Поддържане на подходящото

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида			местообитание: N09 - Сухи ливади, степи, N10 - Влажни ливади, пасища, N21 - Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения), N15 - Други обработваеми земи. Изчислена въз основа на процентното участие на откритите и храсталачни местообитания. N23 - Други земи (включително градове, села, пътища, места за отпадъци, мини, индустриални обекти) е изключено като субоптимално хранително местообитание за вида. Площта на гнездовото и хранителното местообитание до голяма степен се припокриват.	местообитание на вида в размер най-малко 750 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната – покритие с храстова растителност	% покритие с храстовата растителност	Между 15% и 20% покритие с храстова растителност	В подходящи местообитания на вида храстовата растителност не трябва да е гъста, а напротив - отворено мозаечно местообитание с живи плетове и редки храсти/дървета. Видът се нуждае от открити зони където лови едри насекоми, дребни влечуги или бозайници.	Да се поддържа покритие с храстова растителност - между 15% и 20%.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап са необходими следните промени в стандартния формуляр на зоната:

- Промяна в числеността на гнездовата популация от 200 – 200 дв. на 3 – 6 дв., предвид на наличната информация от литературата и теренните проучвания през последните години (виж. т. 5 и 6);
- Добавяне на стойности за мигриращата популация с численост от 10 до 100 инд., предвид данните от теренните проучвания през 2022 г. и наблюденията в SmartBirds и eBird. Тази численост се нуждае от прецизиране и поради тази

причина качеството на данните е променено от „DD“ – липс на данни на „M“ – средно качество на данните;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A338	<i>Lanius collurio</i>			c	10	100	i	P	M	C	B	C	C
B	A338	<i>Lanius collurio</i>			r	3	6	p		G	C	B	C	C

Специфични цели за A339 *Lanius minor* (черночела сврачка)

1. Код и наименование на вида

A339 *Lanius minor* (черночела сврачка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 20 cm. Размах на крилата: 32-34 cm. По-дребна от сивата сврачка, с къс клюн, по-дълги крила и по-къса опашка, с широка бяла препаска през първостепенните махови пера и бял връх на опашката. Отгоре е сива, отдолу бяла, винено-розова по гърдите и страните на тялото. Има черна маска на лицето. Младите отгоре са кафяви с вълнообразни препаски, отдолу са белезникави (Иванов, 2011).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и мигриращ вид за страната. Пролетната миграция е през април-май, а есенната – през август-септември. Широко разпространен в цялата страна предимно в равнинните и хълмистите райони докъм 900 m. Гнезди единично или в рехави групи. Разстоянието между отделните гнезда е около 100 m. Гнездото обикновено се разполага високо (5-6 до 12 m), в основно разклонение на дървото. Гнезди в близост до грабливи птици (царски орел, сокол орко и др.), понякога край него се разполагат и гнезда на испански врабчета. Предпочитани дървета, на които строи, са лъжеакацията, топола, дъб, ясен и др. Числеността в дъбови гори е 1 индивиди/10 km; в степни местообитания 0,2-0,77 двойки/10 ha; в нискостеблени гори (храсти) 0,77 двойки/10 ha (Иванов, 2011).

Характеристика на местообитанието

Гнезди в открити пространства и пасища с разпръснати редки дървета и храсти или неголеми изкуствени насаждения сред тях; крайнини на широколистни листопадни гори, граничещи с пасища; в ивици от стари дървета край пътища, реки и в полезащитни пояси, овощни градини, дървесни и храстови плантации, особено в изоставени лозя и др. Обитава както райони с големи площи зърнени култури (посеви и други (едногодишни) тревни култури), така и участъци с екстензивно земеделие, вкл. многогодишни тревни култури, пустеещи земи, околности на градове, села и индустриални зони (Янков, отг. ред., 2007). Изследване на местообитанията на черночелата сврачка в долината Търнава Маре, Румъния показва, че предпочитани за строене на гнезда дървесни видове са основно тополи (94,1%) и върби (5,9%). Повечето от гнездата (75%) са построени средно на 1/3 от височината на дървото, в крайните части на клоните. Плътноста на гнездата е 0,96 гнезда/10 ha. Средното разстояние между гнездата е 768,4 m. Птиците предпочитат открити местообитания с големи обработваеми площи и тревиста растителност, с малко храсти и дървесна покривка (Moga et al., 2010). Проучване на гнездовите местообитания в Унгария показва, че черночелите сврачки предпочитат степи с тревисти съобщества и гнездят в разпръснати групи дървета, малки участъци от гори и крайпътни дървета.

Повечето от гнездата са построени върху тополи (*Populus* sp.) и лъжеакация (*Robinia pseudoacacia*). Плътността на размножаващите се двойки е 0,05 гнезда/100 ha (Lovász et al., 2000).

Хранене

Храната включва предимно едри насекоми, главно *Coleoptera* (*Carabidae*, *Silphidae*, *Curculionidae*, *Scarabeidae*), *Orthoptera* (*Gryllotalpidae*, *Grillidae*, *Tettigoniidae*, *Acrididae*), *Lepidoptera* (имаго и ларви) и др., които дебне от висока (1-6 m) наблюдателна точка или лови в полет. По-рядко дребни бозайници (*Microtus*, *Mus*, *Crocidura*), птици и гущери. Също плодове: череша, черница и др. Често подобно на ветрушката трепти във въздуха, следейки за храна (Иванов, 2011).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение във всички по-ниски и по-безлесни райони, по-плътно в северната и източната част на страната. Отсъства в гористите райони, в средно високите и високите части на планините. По-многочислен в Дунавската равнина, Добруджа и Югоизточна България (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен също в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 2 – намаляващ (BirdLife International, 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездовата популация на вида е между 6000 и 20 000 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е намаляваща, и дългосрочната (1980-2018 г.) е намаляваща. При предходното докладване е съобщена по-висока минимална стойност на гнездовата популация (12000-20000 двойки), а тенденциите са били стабилни. Данните от Мониторинга на обикновените видове птици в България за периода 2005-2013 г. (Христов и Петков, 2013) показва тенденция на „силно намаляване“ на популацията на вида (82.7%) в сравнение с 2005 г. Последният доклад показва за вида „неопределена“ тенденция (Христов и Попгеоргиев, 2021).

При Докладването по чл.12 за гнездовата популация са посочени следните заплахи и въздействия: А07.

Черночелата сврачка е широко разпространен вид в страната, поради което не е включена в Червена книга на България (2015) и не е правен подробен анализ на заплахите в страната. Основните заплахи за вида са: интензификация на земеделието (А03, А04, А07, А10), прекомерна употреба на инсектициди (А21); разораване на пасищата и ливади (А15); премахване на ивиците от дървета и храсти в земеделските райони (А05).

Видът се среща в 81 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като в нито една от тях с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като размножаващ се. Популация на вида е оценена на 10 - 10 двойки, което е 0,05 – 0,16 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ. Мигриращата популация е с неизвестна численост, поради липса на данни (DD). За размер и плътност на популацията (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Размножителен сезон

В ОВМ „Варненско - Белославско езеро“ е посочена гнездова численост от 1 двойка и присъствие по време на миграция (Дерелиев и др., 2007).

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2018 – 2022 г. по време на размножаване, отчетените стойности варират между 1 и 2 индивиди, общо 4 инд. за периода.

По данни на ИАОС при извършване на Мониторинг на видове птици в НАТУРА 2000 през 2020 г. по време на размножаване, отчетените стойности варират между 0 и 2 индивида, общо 2 инд. за периода.

По данни на Илиев (2022) през 2021 г. по време на размножаване видът не е установен.

В резултат на извършени теренни проучвания по време на размножителен сезон през 2022 г. са установени 3 индивиди от вида в подходящо гнездово местообитание.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 5 индивиди (32 инд. общо за периода) по време на размножителен сезон.

Миграционен сезон

По данни на БДЗП (SmartBirds) за периода 2019 – 2021 г. по време на миграция, видът не е установен.

По данни на Илиев (2022) през 2021 г. по време на миграция, видът не е установен.

В резултат на извършено теренно проучване по време на миграция през 2022 г., видът не е установен.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2019–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 4 индивид (6 инд. общо за периода) по време на миграция.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 10 двойки	Целевата стойност е определена на база на данните в стандартния формуляр (актуализиран през 2015 г.).	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 10 гнездящи двойки.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	Поради липса на данни в СФ („DD“), видът е без оценка на числеността. По данни на ebird.org, видът присъства в зоната по време на миграция с 1-4 инд. Необходимо е допълнително проучване за установяване на реалната численост на	Междинна цел до 2027 г.: Да се установи броя на мигриращите индивиди в зоната чрез стандартизирано опръстеняване.

Специфични и подробни цели на опазване на ЗЗ BG0000191 „Варненско-Белославско езеро“, утвърдени със Заповед № РД-508/12.06.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			концентриращата се популация по време на миграция	
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 1312 ha	Определена на база на % участие на местообитание: N09 - Сухи ливади, степи, N21 - Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения), N23 - Други земи (включително градове, села, пътища, места за отпадъци, мини, индустриални обекти).	Поддържане на подходящото местообитание на вида в размер най-малко 1312 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната – покритие с храстова растителност	% покритие с храстовата растителност	Между 15% и 20% покритие с храстова растителност	В подходящи местообитания на вида храстовата растителност не трябва да е гъста, а напротив - отворено мозаечно местообитание с живи плетове и редки храсти/дървета. Видът се нуждае от открити зони където лови едри насекоми, дребни влечуги или бозайници.	Да се поддържа покритие с храстова растителност - между 15% и 20%.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Смятаме, че на този етап не са възможни промени в стандартния формуляр на зоната.

Литература

- Боев, З., (1991) Разпространение и статус на стридояда (*Haematopus ostralegus* L. 1758) (Haematopodidae — Aves) в България. — *Historia naturalis bulgarica*, 3: 75—91.
- Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН & МОСВ, София, 184.
- Градев Г., К. Бедев, М. Димитров, Х. Николов, П. Симеонов. 2015. Гривеста рибарка, *Sterna sandvicensis*. В: Големански В. (гл. ред.). Червена книга на Република България, Том 2, Животни. 186 с.
- Даскалова Г., Шурулинков П., Ангелов И., Петров П. (2020). Птиците на Тунджанската хълмиста низина. Globe Edit 408 стр.
- Дерелиев, С., Георгиев, Д., Янков, П., (2007). „Варненско-Белославско езеро” – В Костадинова, И. и Граматиков, М. (ред.). Орнитологично важните места в България и Натура 2000. БДЗП, Природозащитна поредица, Книга 11, София, БДЗП, стр. 278-281.
- Докладване по чл. 12 на Директивата за птиците за периода 2013 – 2018 г. (2019) Annex B - Bird species' status and trends report format (Article 12) for the period 2013 – 2018 [Factsheet \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/nature/factsheets/factsheet-12)
- Енев, М. 1996. Влияние на изкуствените острови в Атанасовското езеро върху популациите на редки водолюбиви птици. СУ „Климент Охридски“, Биол. фак., дипломна работа, 94 с. (ръкопис).
- Иванов Б. (2011). Фауна на България. том 30 - Aves, част 3, София, БАН
- Илиев, М. (2022). Доклад - Орнитологичен мониторинг. Демонстрация на пилотна зелена инфраструктура в полза на биоразнообразието и развитието в района на Варненското езеро“ LIFE19 NAT/BG/000839 през 2021-2022 г.
- Кавръкова, В., Димова, Д., Димитров, М., Цонев, Р., Белев, Т., Раковска, К. /ред./ (2009). Ръководство за определяне на местообитания от европейска значимост в България. Второ, преработено и допълнено издание. София, Световен фонд за дивата природа, Дунавско – Карпатска програма и федерация “ЗЕЛЕНИ БАЛКАНИ”
- Костадинова, И., Граматиков, М. (ред.) (2007) Орнитологично важните места в България и Натура 2000. БДЗП, София.
- Леженина, И. П., Грамма, В. Н., Савинская, Н. А., & Чаплыгина, А. Б. (2011). Пищевой рацион птенцов мухоловки-белошейки (*Ficedula albicollis* (Temminck, 1815) в нагорной дубраве Харьковской области. Известия Харьковского энтомологического общества, 19(1), 39-46.
- Матеева, И., и Янков, П. (2013). Характер на миграцията на 42 вида птици от българската орнитофауна според нивото на съвременните познания. Доклад, МОСВ, https://natura2000.egov.bg/EsriBg.Natura.Public.Web.App/PublicDownloads/Auto/OtherDoc/276296/276296_Birds_120.pdf.
- Мичев, Т., Симеонов, Д., Профиров, Л. (2012). Птиците на Балканския полуостров. Екотан, София, 296 с.
- Национална система за мониторинг на биологичното разнообразие (НСМБР) – птици. Изпълнителна агенция по околна среда. [Птици — ИАОС \(government.bg\)](https://www.government.bg/en/infrastructure/monitoring-biodiversity)

- Нанкинов, Д. Н. (2009). Изследвания върху фауната на България: птици - Aves : разред врабчоподобни – Passeriformes. Издателство ЕТО ЕООД, 407 с.
- Нанкинов, Д. (2012) Каталог на българската орнитофауна. Том 26, издателство „ЕТО“ София: 358.
- Нанкинов, Д., А. Даракчиев. (1984) Гривестата рибарка (*Thalasseus sandvicensis* Latham) отново гнезди по българското черноморие. *Научни трудове на ПУ "П. Хилендарски"* 22(1): 144–145.
- Нанкинов, Д.Н., Иванов, С.К., Димитров, Н. and Попов, К., (2016) О срещача тулеса *Pluvialis squatarola* в България. *Русский орнитологический журнал*, 25(1353), pp.4006-4013.
- Нанкинов, Д. Н., Симеонов, С. Д., Мичев, Т. М., Иванов, Б. Е. (1997). Фауна на България. т. 26 Aves, Част II, София, Пенсофт.
- Нанкинов Д., Шурулинков П., Николов Б., Николов И., Христов И., Станчев Р., Далакчиева С., Дуцов А., Саров М., Рогев А. (2004) Гъскоподобните птици (Anseriformes) във влажните зони край град София. Българска орнитологическа централа- ИЗ,БАН,София, 135 с.
- Обретенков, Ал., Д. Русев, П. Янакиев (2018) Право на лов. Теоретичен курс. 4то актуализирано изд., Изд. Нова Звезда. 484 стр.
- Петков, Н., М. Илиев. (2014) План за действие за опазване на червеногушата гъска (*Branta ruficollis*) в България за периода 2015 – 2024 г. Българско дружество за защита на птиците. София.
- Петков, Н., И. Матеева (2012) Доклад за зимуващи водолюбиви птици в България през зимата на 2011-2012 г. по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I”, към Дейност 4, по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013”.
- Предоставени данни от ИАОС по проект „Анализи и проучвания на видовете птици в България, предмет на докладване съгласно чл. 12 от Директивата за птиците (2009/147/ЕО)“ - Писмо Изх. № 3989/3.11.2022 г. до ИБЕИ-БАН.
- Предоставени данни от ИАОС от „Среднозимните преброявания на водолюбивите птици“ за периода 2016 – 2021 г. – Писмо Изх. № 278/26.01.2022 г. до ИБЕИ-БАН
- Профиров Л., Д. Киров, Х. Николов, Т. Мичев, Г. Стоянов. (2010) Орнитофауна на Поморийско езеро. В: Сборник доклади за Интегрирания план за управление на Защитена зона „Поморийско езеро“ BG0000152 и Защитена зона „Поморие“ BG0000620. Зелени Балкани, 117-134.
- Симеонов, П. (1986) Гривестата рибарка (*Talasseus sandvicensis* Lath.) – гнездящ в България вид. – *Acta zool. bulg.*, 30: 75–78.
- Симеонов, С., Т. Мичев. (1991) Птиците на Балканския полуостров, издателство „Петър Берон“, 184 с.
- Симеонов, С., Т. Мичев, Д. Нанкинов (1990). Фауна на България. Том 20. Aves, част I. София, Издателство на БАН. 350 стр.
- Христов Й., Н. Петков. 2013. Състояние на широко разпространените видове птици в България 2005–2013 г. Българско дружество за защита на птиците. Природозащитна поредица. Книга 27, БДЗП. София. 24 с.
- Христов Й., Г. Попгеоргиев. (2021) Състояние на широко разпространените видове птици в България 2021 г., БДЗП, 28 с.

- Чаплыгина А. Б. (2013) Успешность размножения мухоловки-белошейки (*Ficedula Albicollis* Temm) в условиях урболандшафта (на примере города Харькова) / А. Б. Чаплыгина, Н. А. Савинская // Зоологические чтения : материалы Междунар. науч.-практич. конф., посвящен. памяти проф И. К. Лопатина, Гродно, 14 - 16 марта 2013 г. / Гроднен. гос. ун-т им. Я Купалы [и др.] ; редкол. : О. В. Янчуревич (гл. ред.) [и др.] – Гродно : ГрГУ. С. 318–321.
- Чешмеджиев С., Попгеоргиев, Г., Петров, Ц., Корнилев, Ю., Спасов, С., Стойчев С. (ред.). (2016). Белият щъркел в България през 2014-2015 г. БДЗП, Природозащитна поредица, книга 31, София, 60 с.
- Шурулинков П. (2014) План за действие за опазване на големия воден бик (*Botaurus stellaris*) в България, 2013-2024 г. Утвърден РД: 347/12.05.2014 на Министъра на околната среда и водите. 50 стр.
- Шурулинков, П., Р. Цонев, Б. Николов, Г. Стоянов, Л. Асенов. (2005) Птиците на Средна Дунавска равнина. Федерация „Зелени Балкани“, 120 с.
- Чешмеджиев, С., Н. Петков (съст). (2014): План за действие за опазване на белооката потапница (*Aythya nyroca*) в България (2014-2023 г.). София, БДЗП: 61 с
- Янков, П. (отг. ред.) (2007) Атлас на гнездящите птици в България. Българско дружество за защита на птиците, Природозащитна поредица, книга 10. БДЗП, София. 679 стр.
- Янков, П., Д. Добрев. (2017) План за действие за малката белочела гъска, *Anser erythropus* (Linnaeus, 1758) в България за периода 2018-2027 г., МОСВ, София, 76 с.
- Янков, П., Г. Стоянов, Д. Рагъов. (2013) План за действие за опазването на ловния сокол (*Falco cherrug* Gray, 1834) в България, МОСВ, София, 91 с.
- Alves, M., Ferreira, J. P., Torres, I., Fonseca, C., & Matos, M. (2014). Habitat use and selection of the Marsh Harrier *Circus aeruginosus* in an agricultural-wetland mosaic. *Ardeola*, 61(2), 351-366.
- Alivizatos, H., Kassinis, N. (2021). Diet of the Red-footed Falcon (*Falco vespertinus*) in Cyprus during autumn migration. *Ornis Hungarica* 2021. 29(1): 120–125
- Baptist M., M. Leopold 2010. Prey capture success of Sandwich Terns *Sterna sandvicensis* varies non-linearly with water transparency. *Ibis* 152, 815–825.
- Bastian H-V., A. Bastian, T. Tietze. 2018. Die Habitatwahl des Bienenfressers (*Merops apiaster*) in der Brut- und Nachbrutzeit: Äcker mit unerwartet hohem Wert als Nahrungslebensraum. *Fauna Flora Rheinland*, 13 (4): 1209-1226.
- Beaman, M., S. Madge. 1998. *The Handbook of Bird Identification For Europe and the Western Palearctic*.
- BirdLife International (2017) *European Birds of Conservation Concern*. UK: BirdLife International, 171 p. ISBN 978-1-912086-00-9
- BirdLife International (2021) *European Red List of Birds*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- BirdLife International (2023) *IUCN Red List for birds*. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 13/01/2023
- Bogdanova, M. I., P. H. Zehindjiev. (2000a) On the biology of the Ruddy Shelduck in Bulgaria. *Casarca*, 6: 243–252.

- Bogdanova, M. I., P. H. Zehtindjiev. (2000b) Experimental release of Ruddy Shelduck in the nature (preliminary results). *Casarca*, 6: 253–257.
- Brackney A. W., T. A. Bookhout. 1982. Population Ecology of Common Gallinules in Southwestern Lake Erie Marshes. *Ohio J. Sci.*, 82(5): 229-237.
- BUNARCO. 2015. Каспийска чайка (*Larus cachinnans*) - първо гнездене за страната 19.12.2015. <http://www.bunarco.org/bg/news-view/16.html>
- Burger, J., Gochfeld, M. (1991). *The Common Tern*. New York, NY: Columbia University Press.
- BWPi, 2006. *The birds of the western Palearctic interactive*, 2006 Upgra. ed. DVD Birdguides, Shrewsbury.
- Cama, A., Josa, P., Ferrer-Obiol, J. *et al.* (2011). Mediterranean Gulls *Larus melanocephalus* wintering along the Mediterranean Iberian coast: numbers and activity rhythms in the species' main winter quarters. *J Ornithol* **152**, 897–907 (2011). <https://doi.org/10.1007/s10336-011-0673-6>
- Cardador, L., Planas, E., Varea, A., & Mañosa, S. (2012). Feeding behaviour and diet composition of Marsh Harriers *Circus aeruginosus* in agricultural landscapes. *Bird Study*, 59(2), 228-235.
- Cempulik P. (1993) Breeding ecology of the Moorhen *Gallinula chloropus* in Upper Silesia (Poland). *Acta Ornithologica*, 28 (2): 75-89.
- Cheshmedzhiev S., Shurulinkov P., Daskalova G. (2019). Status and distribution of diurnal birds of prey and the Black Stork along the Bulgarian section of the Danube River. In: Shurulinkov P. et al. (eds.) *Biodiversity of the Bulgarian-Romanian section of the Lower Danube*. Nova Publishers, New York, 375-398 p.
- Chytil, J. Krejčí, Š. ·Rozsypalová, L. Literá, I. (2021). *History, dispersal and habitat selection in Central European Caspian gulls Larus cachinnans: a study of birds originating from a single breeding colony*. Institute of Zoology, Slovak Academy of Sciences 2021
- Ciach, M. (2004). Moorhen and Little Crake Feeding on Carrion. *Berkut* 13 (2): 300–301.
- COSEWIC. 2013. COSEWIC assessment and status report on the Bank Swallow *Riparia riparia* in Canada. Committee on the Status of Endangered Wildlife in Canada. Ottawa. ix + 48 pp. (www.registrelep-sararegistry.gc.ca/default_e.cfm).
- Cramp S., Simmons K.E.L. (eds.) 1977. *Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa*.vol.1 Ostrich to Ducks. Oxford University Press.
- Cramp, S. and Simmons, K.E.L. 1983. *Handbook of the birds of Europe, the Middle East and Africa. The birds of the western Palearctic vol. III: waders to gulls*. Oxford University Press, Oxford.
- Dalakchieva, S., (2003) Nest location and nest-types of Avocet (*Recurvirostra avosetta* L.) in Bulgaria. *Acta zoologica bulgarica*, 55(1), pp.21-27.
- Daskalova G. & Shurulinkov P. (2010) Neues zur Brutvogelfauna des Tserkovski Reservoirs in Sudost- Bulgarien. *Ornithologische Mitteilungen* 62(12): 408-412.
- Daskalova, G. & Shurulinkov, P. (2018). Characteristics of the hunting behavior of the Red-footed Falcon (*Falco vespertinus*) in South-Eastern Bulgaria. *ZooNotes* 125: 1-4

- Delany, S. & Scott, D. (2006) Waterbird Population Estimates. Fourth Edition. Wageningen: Wetlands International.
- del Hoyo, J., Collar, N.J., Christie, D.A., Elliott, A. and Fishpool, L.D.C. 2014. *HBW and BirdLife International Illustrated Checklist of the Birds of the World. Volume 1: Non-passerines*. Lynx Edicions BirdLife International, Barcelona, Spain and Cambridge, UK.
- del Hoyo, J., Elliott, A. and Sargatal, J. (eds). 1996. *Handbook of the Birds of the World, Vol. 3: Hoatzin to Auks*. Lynx Edicions, Barcelona, Spain.
- Dereliev, S., D. Hulea, B. Ivanov, W. J. Sutherlands & R. Summers. 2000. The numbers and distribution of the Red-breasted Goose *Branta ruficollis* at wintering roosts in Romania and Bulgaria. – Acta Ornithologica, 35, 63-66 p.
- Dimitrov, M., T. Michev, L.Profirov, K.Nyagolov (2005) Waterbirds of Bourgas Wetlands. Results and Evaluation of the Monthly Waterbird Monitoring 1996-2002. Bulgarian Biodiversity Fondation and Pensoft Publishers, Sofia-Moscow, 160 pp.
- Ehrlich, P., Dobkin, D., Wheye, D. (1988). The Birder's Handbook: A Field Guide to the Natural History of North American Birds. New York: Simon and Schuster.
- Elas, M. & Meissner, W. (2019) High density of breeding Common Sandpipers *Actitis hypoleucos* in the Middle Vistula River, Poland. Wader Study 126(1): 67–68
- Essen, L. (1991) A note on the lesser white – fronted goose *Anser erythropus* in Sweden and the result of a re-introduction scheme. – Ardea, 79: 305-306.
- EUROPEAN UNION MANAGEMENT PLAN 2009-2011 COMMON GULL *Larus canus*
<https://ec.europa.eu>
- Figarski, T., L. Kajtoch. 2018. Differences in Habitat Requirements between Two Sister Dendrocopos Woodpeckers in Urban Environments: Implication for the Conservation of Syrian Woodpecker. Acta Ornithologica 53(1):23-36
- Finch T.M. (2016). Conservation ecology of the European Roller. A thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy, School of Biological Sciences, University of East Anglia, UK, 183 p.
- Flint, V.E., Boehme, R.L., Kostin, Y.V. and Kuznetsov, A.A. (1984). *A field guide to birds of the USSR*. Princeton University Press, Princeton, New Jersey.
- Fränzi Korner-Nievergelt, Lukas Jenni, Anders P. Tøttrup, Gilberto Pasinelli. (2012) Departure directions, migratory timing and non-breeding distribution of the Red-backed Shrike *Lanius collurio*: do ring re-encounters and light-based geolocator data tell the same story? Ringing & Migration, 27:2, 83-93.
- Garthe St., Bernd-Olaf Flore (2007) Population trend over 100 years and conservation needs of breeding sandwich terns (*Sterna sandvicensis*) on the German North Sea coast. Journal of Ornithology 148(2): 215-227.
- Golawski, A., S. Golawska. 2008. Habitat preference in territories of the Red-Backed Shrike *Lanius collurio* and their food richness in an extensive agriculture landscape. Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae 54 (1), pp. 89–97.
- Grzybek, J., Michalak, I., Osiejuk, T. S., Tryjanowski, P. (2008). Densities and habitats of the Tawny Pipit *Anthus campestris* in the Wielkopolska region (W Poland). Acta Ornithol. 43: 221–225.

- Heneberg, P. (2004). Soil particle composition of eurasian kingfishers' (*Alcedo atthis*) nest sites. *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 50 (3): 185–193.
- Heneberg P. (2007). Sand martin (*Riparia riparia*) in the Czech Republic at the turn of the Millennium. *Linzer biol. Beitr.*, 39/1: 293-312.
- Heneberg, P., Šimeček, K. (2004) Nesting of European bee-eaters (*Merops apiaster*) in Central Europe depends on the soil characteristics of nest sites. *Biologia*, Bratislava, 59: 205—211.
- Heredia, B., Rose, L., Painter, M. (1996) Globally threatened birds in Europe. Action Plans. Council of Europe Publishing, 408 p.
- Hulea, D., (2002) Winter feeding ecology of the Red-breasted Goose (*Branta ruficollis*) – PhD Thesis, University of East Anglia, Norwich, UK, 154 p.
- Ivanov, B. Iankov, P. Bоеv, Z. Georgiev, D. Profirov, L. Dimitrov, M. (2014) "Списък на видовете птици в България към 31.12. 2014г. List of the birds recorded in Bulgaria (Bulgarian List)."
- Jedlikowski, J., Brambilla, M., Suska-Malawska, M. (2014). Finescale selection of nesting habitat in Little Crake *Porzana parva* and Water Rail *Rallus aquaticus* in small ponds, *Bird Study*, 61:2, 171-181, DOI: 10.1080/00063657.2014.904271.
- Jones, T., Martin, K., Barov, B., Nagy, S. (Compilers). (2008) International Single Species Action Plan for the Conservation of the Western Palearctic Population of the Lesser White-fronted Goose *Anser erythropus*. AEWA Technical Series No.36. Bonn, Germany, 127 p.
- Kambourova, N. 2005. The recent status of breeding bird communities of Srebarna Biosphere Reserve (NE Bulgaria). *Acrocephalus* 26 (125): 81–97.
- Karen Aghababyan and Hovik Stepanyan (2020). Booted Eagle *Hieraaetus pennatus* (J. F. Gmelin, 1788) in Armenia: Update on Conservation Status. *Journal of Life Sciences* 14 (2020) 14-21. doi: 10.17265/1934-7391/2020.01.003
- Karlsson, S. 2004. Season-dependent diet composition and habitat use of Red-backed Shrikes *Lanius collurio* in SW Finland. *Ornis Fennica* 81: 97-108.
- Keerberg L., R. Marja. 2020. Overview of sand martin (*Riparia riparia*) distribution, size of breeding colonies, nest predation and habitat use based on year 2017 data in Estonia. *Hirundo*, 33 (2): 16-29.
- Kerényi Z., E. Ivók (2013) Nestsite characteristics of the European Bee-eater (*Merops apiaster* L.) in the Gödöllő Hills. – *Ornis Hungarica* 21(2): 23–32.
- Kiss O., I. Catry, J. M. Avilése, S. Barišićf, T. Kuzmenkog, S. Cheshmedzhievh, A. T. Marques, A. Meschinil, T. Schwartz, B. Tokody, Z. Végvári. 2020. Past and future climate-driven shifts in the distribution of a warm-adapted bird species, the European Roller *Coracias garrulus*. *Bird Study*, 1-17.
- Kiss O., Z. Elek, C. Moskát. 2014. High breeding performance of European Rollers *Coracias garrulus* in heterogeneous farmland habitat in southern Hungary. *Bird Study*, 61: 496–505.

- Kiss O., B. Tokody, B. Deák, C. Moskát. 2016. Increased landscape heterogeneity supports the conservation of European rollers (*Coracias garrulus*) in southern Hungary. *Journal for Nature Conservation*, 29: 97-104.
- Klein, R. 1994. Silbermöwen *Larus argentatus* und Weisskopfmöwen *Larus cachinnans* auf Mülldeponien in Mecklenburg - erste Ergebnisse einer Ringfundanalyse. *Vogelwelt* 115: 267-286.
- Koks, B. (1998). The Little Gull *Larus minutus* as breeding bird in the Netherlands. *Sula*, 12(4), 139–148.
- Kostadinova, I. & Dereliev, S. (2001) Results from the Mid-Winter Counts of Waterbirds in Bulgaria for the period 1997-2001. BSPB Conservation Series. Book 3, BSPB, Sofia, BG, 96 pp.
- Kovacs A., Barov B., Orhun C., Gallo-Orsi U. (2008) International Species Action Plan for the European Roller *Coracias garrulus garrulus*. 52 p.
- Kralj, J., Ćiković, D., Dumbović, V., Dolenc, Z., & Tutiš, V. (2009). Habitat preferences of the Collared Flycatcher, *Ficedula albicollis* (Temm.) in mountains of continental Croatia. *Polish Journal of Ecology*, 57(3), 537-545.
- Krone O. & Treu G. (2018). Movement patterns of white-tailed sea eagles near wind turbines. *The Journal of Wildlife Management*, 82:1367–1375.
- Langston R.H.W., S.R. Wotton, G.J. Conway, L.J. Wright, J.W. Mallord, F.A. Currie, A.L. Rewitt, P.V. Grice, D.G. Hoccom, N. Symes. 2007. Nightjar *Caprimulgus europaeus* and Woodlark *Lullula arborea* – recovering species in Britain? *Ibis*, 149 (Suppl. 2), 250–260.
- Lengyel, Sz. (1998). Distribution and status of the Common Sandpiper (*Actitis hypoleucos*) and Little Ringed Plover (*Charadrius dubius*) along two rivers in North-Eastern Hungary. *Aquila* 103-104, p. 47-57.
- López-López, P. , de La Puente, J. , Mellone, U. , Bermejo, A. and Urios, V. (2016). Spatial ecology and habitat use of adult Booted eagles (*Aquila pennata*) during the breeding season: implications for conservation. *Journal of Ornithology*.
- Lovászi P., Bártol I., Moskát C. (2000) Nest-site selection and breeding success of the Lesser Grey Shrike (*Lanius minor*) in Hungary. *Ring* 22, 1: 157-164.
- Mallord, J.W., Dolman, P.M., Brown, A.F. & Sutherland, W.J. (2007) Nest site characteristics of Woodlarks *Lullula arborea* breeding on heathlands in southern England – are there consequences for nest survival and productivity? *Bird Study*, 54: 307–314.
- Message, S., Taylor, D. (2005). *Waders of Europe, Asia and North America: Helm Field Guide*. Helm, London.
- Meyburg, B.-U., Haraszthy, L., Strazds, M., Schäffer N. (1997). European Union Action Plans for 8 Priority Birds Species – Lesser Spotted Eagle (*Aquila pomarina*). 30 p.
- Michev T.M., Profirov L., Michev B., Hristov L., Ignatov A., Stoyanov E., Chipev N. (2018). Long-term changes in autumn migration of selected soaring bird species at Burgas bay, Bulgaria. *Acta zoologica bulgarica*, 70 (1): 57-68.
- Michev T., Profirov L., Nyagolov K. & Dimitrov M. (2011). The autumn migration of soaring birds at Bourgas Bay, Bulgaria. *British Birds* 104: 16-37.

- Michev, T. M. & Profirov, L. (2003). Mid-winter Numbers of Waterbirds in Bulgaria (1977-2001): Results from 25 Years of Mid-winter Counts Carried Out at the Most Important Bulgarian Wetlands. Pensoft Pub
- Michev T., Profirov L., Dimitrov M., Nyagolov K. (2004) The Birds of Atanasovsko Lake. Status and Checklist. Second edition. Bourgas Wetlands Conservation Series, 5, Bourgas.
- Milchev, B., Kodjabashev, N., Sivkov, Y., Chobanov, D. (2004) [Post breeding season diet of the Mediterranean gull *Larus melanocephalus* at the Bulgarian Black Sea coast – Atlantic, 2004 - natuurtijdschriften.nl](#)
- Michalczuk, J., M. Michalczuk. (2017) Diet variability of Syrian Woodpecker *Dendrocopos syriacus* nestlings in the rural landscape of SE Poland. North-Western Journal of Zoology 13(2): 278-284
- Michalczuk, J., M. Michalczuk 2016. Habitat preferences of Picidae woodpeckers in the agricultural landscape of SE Poland: Is the Syrian Woodpecker *Dendrocopos syriacus* colonizing a vacant ecological niche? North-Western Journal of Zoology, 12 (1): 14-21.
- Michalczuk, J., M. Michalczuk. 2020. Nest-site selection of the Syrian Woodpecker (*Dendrocopos syriacus*) in the agricultural landscape of SE Poland. Acta zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae 66(2):189-202.
- Mitrus C, Soćko B. (2004) Natural nest sites of the Red-breasted Flycatcher *Ficedula parva* in a primeval forest. Acta Ornithologica, 39 (1), 53-57.
- Mitrus C., Socko B., Kleszko N. (2006) Habitat Characteristics, Age, and Arrival of Male Red-Breasted Flycatchers" *Ficedula parva*", 1000-1009.
- Mitrus C. (2007). Is the later arrival of young male red-breasted flycatchers (*Ficedula parva*) related to their physical condition? Journal of Ornithology, 148 (1): 53-58.
- Mitrus C., Soćko B. (2008). Breeding success and nest-site characteristics of Red-breasted Flycatchers *Ficedula parva* in a primeval forest. Bird Study, 55(2): 203-208.
- Mitrus J., Mitrus C., Sikora M. (2010). Changes in nestling diet composition of the red-breasted flycatcher *Ficedula parva* in relation to chick age and parental sex. Animal Biology, 60 (3): 319-328.
- Mitrus, C. (2004). No effect of age of males on reproductive success of the collared flycatcher *Ficedula albicollis*. FOLIA ZOOLOGICA-PRAHA-, 53(3), 319-328.
- Moga, C., T. Hartel, K. Öllerer, Á. Szapanyos. 2010. Habitat use by the endangered Lesser Grey Shrike *Lanius minor* in Central Romania. Belgian Journal of Zoology 140(2).
- Morelli, F., (2012) Plasticity of Habitat Selection By Red-Backed Shrikes (*Lanius collurio*) Breeding In Different Landscapes. The Wilson Journal of Ornithology 124(1):51–56.
- Nankinov D. 1996. Coastal parks and reserves along the Black Sea and their importance for seabirds. Marine Ornithology 24: 29–34.
- Nesterenko M. A. (2000) Habitat use of Whiskered tern (*Chlidonias hybrida*) in the Danube delta at breeding. ODU Bulletin, no. 5, pp. 172-175.
- Nikolov I. (2004) Shoveler (*Anas clypeata*). *Acrocephalus*. 25(122): 173.
- Palatitz, P., Szabolcs S., Horváth, É., Kotymán, L. (2015). Hunting efficiency of Red-footed Falcons in different habitats, *Ornis Hungarica*, 10.1515/orhu-2015-0003, 23, 1, (32-47).

- Popov, D., Meshkova, G. (2021). “Birds of Pomorie Lake – baseline field survey report”, LIFE19.
- Popov D., D. Kirov, P. Zhelev. (2012). Results from Marking of Sandwich Terns (*Sterna sandvicensis*) with Colour Rings and Radio Transmitters at Pomorie Lake. Acta zool. bulg., Suppl. 4, 2012: 147-154.
- Richards, A. 1990. Seabirds of the northern hemisphere. Dragon's World Ltd, Limpsfield, U.K.
- Rösch V., P. Aloisio, M.H. Entling. 2021. Prey, management and landscape requirements of an endangered population of the Woodlark *Lullula arborea* in Southwest Germany. Journal of Ornithology
- Ruokonen, M., L. Kvist, T. Aarvak, J. Markolla, V. Morozov, I. Oien, E. Syroechkovsky, P. Tolonen, J. Lumme. (2004) Population genetic structure and conservation of the lesser whitefronted goose *Anser erythropus*. – Conservation Genetics, 5: 501–512.
- Sándor A.D., V. Alexe, M. Marinov, A. Doroşencu, C. Domşa, B. J. Kiss. (2014). Nest-site selection, breeding success, and diet of white-tailed eagles (*Haliaeetus albicilla*) in the Danube Delta, Romania. Turkish Journal of Zoology, 38: 1-9.
- Shurulinkov, P., Cheshmedzhiev, S., Daskalova, G., Dinkov, H., Kirov, K., Hristov, I., Kutsarov, Y., Koev, V., Michov, S. (2019a). Recent data on the distribution and numbers of the water birds in the wetlands along the Bulgarian section of the Danube river, in: Shurulinkov, P., Hubenov, Z., Beshkov, S., Popgeorgiev, G. (Eds.), Biodiversity of the Bulgarian-Romanian Section of the Lower Danube. Nova Science Publishers, New York, p. 461.
- Shurulinkov, P., Daskalova, G., Michov, S., Koev, V., (2016) The distribution, numbers, and breeding of terns and waders on the sand islands along the Bulgarian-Romanian section of the Danube. — North-Western Journal of Zoology, 12 (1): 65—77.
- Shurulinkov P., Daskalova G., Popov K, Dalakchieva S., Tsonev R., Dimchev I., Ralev A. (2020) Recent changes in the presence status and numbers of ruddy shelduck (*Tadorna ferruginea*) in the Eastern Balkans. Historia Naturalis Bulgarica, 41: 41-49.
- Shurulinkov P., G. Daskalova, A. Ralev, V. Elenkova. (2010) New Data on the Breeding of White-winged Tern (*Chlidonias leucoptera*) in Bulgaria. Acta zool. bulg., 62 (3): 301-306.
- Shurulinkov P., I. Hristov, K. Hristov, I. Nikolov, B. Nikolov, S. Velkov, H. Dinkov, A. Ralev, N. Chakarov, D. Ragyov, R. Stanchev, L. Spassov, I. Hristova (2007) Birds of Dragoman marsh and Chepun hills, W-Bulgaria – checklist, status and recent development of water birds populations. J.Balkan Ecology, 10(3): 251-264.
- Shurulinkov P., R. Tsonev (2009) Die Wasservogel der unteren Donau-Niederungen während der Sommerfluten 2005 und 2006 Ornithologische Mitteilungen. 61 (10): 317-324.
- Shurulinkov P., G. Daskalova, R. Tzonev (2013) Breeding Waterbirds in Temporally Flooded Wetlands in Northern Bulgaria. Acta Zool. Bulgarica 65(2): 207-215.
- Sirami C., L. Brotons, Jean-Louis Martin. 2011. Woodlarks *Lullula arborea* and landscape heterogeneity created by land abandonment. *Bird Study*, 58: 99–106.
- Skorka, P., Martyka, R., Wojcik, J., Babiarz, T., Skorka, J. (2006). Habitat and nest site selection in the Common Gull *Larus canus* in southern Poland: Significance of man-made habitats for conservation of an endangered species. December 2006 [Acta Ornithologica](#) 41:137-144

- Stański T., W. Walankiewicz, and D. Czeszczewik. 2008. Absence of Edge Effects on Nest Predation in the Collared Flycatcher *Ficedula albicollis* in the Primeval Forest of Białowieża National Park, NE Poland, *Acta Ornithologica* 43(1), 92-96,
- Stastny K., Hudec K. (2016) Fauna CR. Ptáci –Aves. 3, Academia, Praha.
- Svensson L. (2013) Полеви определител на птиците на Европа, Северна Африка и Близкия Изток. БДЗП.
- Svensson, L., Mullarney, K., Zetterström, D., (2009). Bird guide. Collins.
- Todorov, E., Daskalova, G., Shurulinkov, P. (2015). Current Breeding Distribution and Conservation of White-tailed Eagle, *Haliaeetus albicilla* (L.) in Bulgaria. *Acta zool. bulg.*, 67 (1): 3-10.
- Turcokova, L., Meliskova, M., Balazova M. 2016. Nest site location and breeding success of Common kingfisher (*Alcedo atthis*) in the Danube river system. *Folia Oecologica*, 43: 74-82.
- Vilches, A., Miranda, R., Arizaga, J., Galicia, D. 2012. Habitat selection by breeding Common Kingfishers (*Alcedo atthis* L.) in rivers from Northern Iberia. *Ann. Limnol. - Int. J. Lim.* 48: 289–294.
- Waringer B., K. Reiter, Ch. Schulze 2017. Population density and habitat preferences of the Collared Flycatcher (*Ficedula albicollis* Temminck, 1815) in floodplain forests – A case study from the Donau-Auen National Park, Lower Austria. 6th Symposium for Research in Protected Areas 2 to 3 November 2017, Salzburg. pages 707 – 709.
- Wichmann G., Frank G. (2007). Habitat choice of Red-breasted Flycatchers *Ficedula parva* is dependent on forestry management and game activity in a deciduous forest in Vienna (Austria). *Bird Study*, 54 (3): 289-295.
- William, S. Clark. (1999). Guide de terrain aux Raptors de l'Europe, au Moyen-Orient et Afrique du Nord. Oxford University Press. ISBN 01-98546-61-0
- Yalden, D. W. 1986. The habitat and activity of Common Sandpipers *Actitis hypoleucos* breeding by upland rivers. *Bird Study* 33(3):214-222
- Zielińska, M., Zieliński, P., Kołodziejczyk, (2007). P.*et al.* Expansion of the Mediterranean Gull *Larus melanocephalus* in Poland. *J Ornithol* **148**, 543–548 <https://doi.org/10.1007/s10336-007-0167-8>
- Zoltán, F., László, S. (1988). CONTRIBUTION TO THE FOOD BIOLOGY OF THE RED-FOOTED FALCON (FALCO VESPERTINUS). *Aquila - Conservation of the Red-footed Falcon*. 174 -181pp.